

o, quantum uniuscujusque intellectus fuerit, A
 nice et juste fiat, et ut ille qui ad hoc sanctum,
 talicum regimen eligetur, nemine consentiente
 seratus fiat pontifex, priusquam talem in pre-
 a missorum nostrorum seu universe generalita-
 ciat promissionem pro omnium satisfactione
 futura conservatione, qualem domus et vene-
 ras spiritualis pater noster Leo sponte fecisse
 scitur. Preterea alia minora huic operi inserenda
 vidimus, videlicet ut in electione pontificum ne-
 liber neque servus ad hoc venire presumat, ut
 Romanis, quos ad hanc electionem per consti-
 nem sanctorum patrum antiqua admisit consue-
 aliquod faciat impedimentum; quod si quis
 a hanc nostram constitutionem ire presumpse-
 xilio tradatur. Insuper etiam, ut nullus misso-
 nostrorum cujuscumque impeditiois argumen-
 componere audeat in prefatam electionem, pro-
 nus; nam et hoc omnimodo instituere placuit
 ni semel sub speciali defensione domni aposto-
 lica nostra fuerint suscepti, impetrata juste
 ar defensione. Quod si quis in quemquam illo-
 qui hoc promeruerunt violare presumpserit,
 se periculum vite sue esse incursum. Illud
 confirmamus, ut domno apostolico justam in
 ius servent obedientiam, seu ducibus et judici-
 bus ad faciendam justitiam. Huic enim institu-
 hoc necessario annectendum esse perspeximus,
 nisi domni apostolici seu nostri semper sint
 titati, qui annuatim nobis renuntiare valeant, C
 iter singuli duces et iudices populo justitiam fa-
 ; hanc imperialem constitutionem quomodo
 rvent; qui missi decernimus ut primum cun-
 clamores qui per negligentiam ducum vel judi-
 fuerint inventi, ad notitiam domni apostolici

A deferant, et ipse unum e duobus eligat, aut statim
 per eosdem missos fiant necessitates emendate, aut,
 misso nostro nobis renuntiante, per nostros missos
 a nobis directos emendentur. Hoc ut ab omnibus
 fidelibus sancte Dei ecclesie et vestris firmum esse
 credatur, proprie manus signaculo subscriptionibus
 hoc pactum confirmationis nostre roboravimus, et
 sigilli nostri impressione assignari jussimus. † Si-
 gnum domni Henrici gloriosissimi Romanorum im-
 peratoris augusti. Signum Erchandildi ³⁹ Magunti-
 nensis archiepiscopi. Signum Heriberti Coloniensis
 archiepiscopi. Signum Bobonis Treverensis archi-
 episcopi. Signum Thiedirici Metensis episcopi. Ego
 Eberhardus Babenbergensis ecclesie episcopus Ro-
 mane sedis subditus subscripsi. Ego Mazelinus
 Wirziburgensis episcopus subscripsi. Ego Walterus
 Spirensis episcopus subscripsi. Ego Ruodardus Con-
 stantiensis episcopus subscripsi. Ego Uodalricus ⁴⁰
 Curiensis episcopus subscripsi. Ego Adalbertus Ba-
 siliensis episcopus subscripsi. Ego Heimmo Werdu-
 nensis episcopus subscripsi. Ego Valterus Heihstei-
 densis episcopus subscripsi. Signum Richardi Ful-
 densis abbatis. Signum Arnoldi Herfendensis abba-
 tis. Signum Bruchardi abbatis. Signum Gotifredi
 ducis. Signum Beringardi ducis. Signum Thiederici
 ducis. Signum Welfonis comitis. Signum Cunonis
 comitis. Signum Cunradi comitis. Signum Ottonis
 comitis. Signum Adilbrahtis comitis. Bobonis co-
 mitis. Signum Frederici comitis. Signum Bezelini
 comitis. Signum Ezonis comitis Palatini. Signum
 Frederici camerarii. Signum Ezonis ⁴¹ infertoris.
 Signum Heuzonis ⁴² pincernarii. Signum Huzis.
 Alimun. Herenger ⁴³. Adilman. Adhilbero. Ego Wi-
 cilinus Astrazburgensis episcopus. Signum Ryodhois
 Fluvanensis ⁴⁴ abbatis.

VARIE LECTIONES.

Erchanbaldi. ⁴⁰ Zodalricus Borgia. ⁴¹ Mezonis B. ⁴² Heimzonis Cenni. ⁴³ Huzi, Salomon, Be-
 er? ⁴⁴ Eluanensis Cenni; lege Elwangensis.

SANCTI HENRICI

IMPERATORIS AUGUSTI

DIPLOMATA ECCLESIASTICA

I.

*ceptum Henrici Germanie regis cœnobitis Remi-
 gianis concessum.*

(Anno 1002.)

[Marlot. *Metropol. Rem.* II, 58.]

In nomine sancte et individue Trinitatis, HENRICUS
 de favente clementia, rex.

moniam regie dignitatis officium esse constat ut
 austeria Deo et sanctis ejus dicata, ob conser-

D vandum sancte religionis statum, novis semper pri-
 vilegiis contra omnes infestantum incursiones mu-
 niantur; idcirco nos, intervena dilectae conjugis
 nostre, regine videlicet Cunegundis, fidelis etiam
 nostri episcopi Notheri, regie nostre auctoritatis
 scriptum sive preceptum monachis Deo sanctoque
 Remigio eximio Francorum doctore sub regulari
 disciplina in suburbio Remorum militantibus, a
 magno Ottone concessum, regii etiam nominis au-

ctoritate a Deo nobis collata roborare decrevimus. Unde volumus et firmiter jubemus ut curtem Coslam vocatam cum omnibus appenditiis suis ad jus et proprietatem ejusdem beati Remigii pertinentem, infra regni nostri terminos constitutam, quam omnibus retro temporibus sub antecessoribus nostris beneficiariam, pro statu et incolumitate regni vel imperii sui, idem magnus Otto ad usum prædicti cœnobii sicut et nos modo remisit, et absolvit, monachi ibidem Deo sanctoque Remigio famulantes absque ullius contradictione teneant et possideant, et quidquid utilitatis exinde provenerit, suis et ut libuerit usibus adjungant. Nullus etiam judex vel advocatus hinc aliquid exigendi habeat potestatem nisi quantum abbas aut monachi ejusdem cœnobii, dederint vel permiserint. Et ut hoc nostræ auctoritatis præceptum firmum et stabile permaneat, hanc chartam conscribi et annuli nostri impressione signari jussimus quam et propria manu subter firmamus.

Signum domni Henrici invictissimi regis.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicancellarii recognovi.

Data v Idus Septemb., anno Dominicæ incarnationis 1002, indictione 1, anno vero Domini Henrici regis primo. Actum Aquisgrani.

II.

Rex Henricus II donat Godehardo abbati Niederaltaicensi aream Ratisbonæ sitam.

(Anno 1002, 13 Jul.)

[Ried, *Col. diplom.*, I, 115.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus nostris fidelibus, præsentibus scilicet et futuris, qualiter, nos, piam Godehardi abbatis intendentes petitionem, quia nobis fideliter servivit, et dignum quem beneficiaremur, fuit, quandam nostri juris aream infra muros urbis Radesponensis sitam (101), habentem in latitudine pedes XL et in longitudine LXXX, quæ ex una parte plateæ quæ ducit ad flumen, ex altera vero areæ ejusdem hominis nomine Ruozii collimitat, monasterio sancti Mauricii martyris, cui idem venerabilis abbas in loco qui dicitur Alaha, præesse dinoscitur, jure perpetuo retinendam per hoc regale præceptum contulimus cum terminis suis, exitibus quoque et redditibus, sive cæteris, quæ quolibet modo vocari juste et legaliter possunt, appendiciis, ea ratione quatinus prælatus abbas Godehardus sive successores ejus liberam deinceps de eadem area habeant potestatem possidendi, vel quidquid pro utilitatibus monasterii illis libeat potestative faciendi. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, manu propria eam roborantes sigillari nostra imagine jussimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

(10) Hæc area a cœnobio Niederaltaicensi vendita fuit anno 1435 monasterio superiori.

A Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicancellarii recognovi.

Data III Idus Julii, anno Dominicæ incarnationis 1002, indictione xv, anno vero domini Henrici regis 1.

Actum Babenberc in Dei nomine feliciter.
 Cum sigillo majestatis. *illæso, intus impresso.*

III.

Rex Henricus II donat monasterio Tegernseensi Ratisbonæ sitam.

(Anno 1002, 12 Nov.)

[Ried, *ubi supra*, p. 116, ex *Mon. Boic.* VI] In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS cœlica imperante clementia rex electus.

B Dum cunctis mortalibus a Deo concessum sit eundem proprium arbitrium uniuscujusque, per se citate et spe mansura sibi præcavenda posse utilizarizare futura bona, idcirco notum volumus cunctis fidelibus, præsentibus, et futuris, quæ prosperitatem regni nostri et vitam perennem merendam, impetrante venerabili viro Ebas abbate, ad monasterium sancti Quirini de unum curtile in Ratisponensi civitate, situm mercatum, vicinum loco qui dicitur Ahachire comitatu Ruodperti. Et ut hæc nostra regal ditio absque ulla contradictione ad idem monasterium firmiter permaneat jure perpetuo, per manus in hac charta subnotavimus signum, et nostri impressione jussimus imaginari.

C *Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)*

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicancellarii recognovi.

Data II Idus Nov., anno Dominicæ incarnationis 1002, indictione 1, anno vero domini Henrici regis primo. Actum in urbe Radesbona.

IV.

Rex Henricus donat regis capellæ Veteri a se ritate villam sui juris Duveninga cum ejusdem tinentiis.

(Anno 1002, 16 Nov.,

[Ried, *ubi supra*, pag. 116.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

D Si collapsa vetustate aut negligentia sancta loca reparamus, et ibi divino cultui mancipati qua vivendi solatia devoti conferimus, et in hanc in æterna vita nobis hoc profuturum esse non dubitamus. Proinde notum sit omnibus Christianisque fidelibus, præsentibus scilicet et futuris, qualiter nos una cum dilecta conjuge nostra, Gundunda videlicet regina, intus in urbe Radesponensis in curte regia quandam capellam, quam olim rem vocabant, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, a fundamentis in matrem ecclesiam erectam, dataque ei per præceptum libertate regali, inscriptam ibi in Dei servitio canonicorum congregationi abbate vel præposito nomine Tagini, pro stipendio

inter cætera dono contulimus, et per hoc regis A
majestatis insigne confirmavimus quandam nostri
juris villam, nomine Dweninga in Kelesgowe et in
comitatu Magenes sitam, cum omnibus ejusdem villæ
legalibus pertinentiis, mobilibus et immobilibus,
servis et ancillis, arvis, ædificiis, terris cultis et
incultis, pratis, pascuis sive compascuis, silvis,
venationibus, aquis aquarumque decursibus, pesca-
tionibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et re-
ditibus, quæsitis et inquirendis, ac cæteris quæ
quolibet modo rite vocari possunt, utensilibus et
appendiciis, eo tenore quatinus præfati loci con-
gregatio liberam de eodem prædio deinceps habeat
potestatem quidquid sibi decreto communi pro suis
et præfatæ matris ecclesiæ necessitatibus libeat fa-
ciendi. Et ut hæc nostra traditio stabilis et incon-
vulsa permaneat, hanc nostri præcepti paginam
manu propria roborantes, sigillo nostro imprimi
jussimus.

*Signum domni Henrici regis invictissimi. (Mono-
gramma.)*

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archica-
pellani recognovi.

Data xvi Kal. Decembr. anno incarnationis Dom.
1002, indict. 1, anno vero domini Henrici reg. 1.
Actum in ipsa urbe Radespona.

Sigillum intus impressum integrum exstat.

V.

*Rez Henricus II donat episcopo Brixinensi aream Ra-
tisbonæ sitam.*

(Anno 1002, 16 Nov.)

[Ried, *ubi supra*, ex Reschii *Annalibus Ecclesiæ
Sabion. III, 701.*]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis,
HENRICUS divina favente gratia rex.

Notum esse volumus omnibus nostris fidelibus, præ-
sentibus et futuris, qualiter nos, ob interventum devo-
tumque obsequium fidelis nostri Sabionensis venerabi-
lis episcopi Alwini, ad ecclesiam sancti Ingenuwii
curtiferum unum in provincia Bajoariorum in civitate
Radespona, in comitatu Ruotperti situm, possessum a
tribus viris ita vocitatis Azo, Lanzo, Gotti, habens in
longitudine perticas xi et demidiam, et in latitudine vi,
in proprium dedimus, cum exitibus et redditibus om-
nibusque rebus jure legitimeque ad idem curtiferum
pertinentibus, eo scilicet tenore ut idem prætitula-
tus antistes omnesque sui successores ex eodem
curtifero ad usum prælibatæ ecclesiæ potestatem
habeant sine omni malivolorum contradictione ha-
bendi, commutandi, et quidquid sibi libuerit, exinde
faciendi. Et ut hæc traditio nostræ auctoritatis,
quæ in Dei voluntate et ob remedium animæ nostræ
facta est, firmior, stabilior diuturniorque fiat, hanc
paginam nostra manu propria corroborantes sigil-
lari jussimus.

*Signum domni Henrici regis invictissimi. (Mono-
gramma.)*

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapella-
ni recognovi.

Data xvi Kalendas Decembris, anno incarnationis
Dominicæ 1002, indictione 1, anno vero domini
Henrici regnantis 1. Actum in urbe Radespona.

Cum sigillo majestatis. integro.

VI.

*Mundiburdium regis Henrici II monasterio inferiori
concessum.*

(Anno 1002, 20 Nov.)

[Ried, *ubi supra* p. 118.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
CUS divina favente clementia rex.

Justa regum et religiosa cogitatio debet ecclesiis
Dei, ubicumque facultas suppetit, aliquid accommo-
dare. ut inde proclivius mercedis æternæ præmia
consequantur. Proinde notum sit omnibus fidelibus
nostris, præsentibus scilicet et futuris, qualiter ve-
nerabilis abbatissa Ouda, per interventum dilectæ
conjugis nostræ, Cunigundæ videlicet reginæ, no-
stram adiit majestatem, suppliciter rogans ut
monasterium sanctimonialium, cui ipsa tunc tem-
poris intra Radesponensem civitatem præsidere
videtur, quod divæ memoriæ avia nostra Juditha
olim in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ a fun-
damentis in abbatiam erexit, et donis prædiorum
inter alia pro loco ditavit, in nostrum mundibur-
dium et regis immunitatis tuitionem reciperemus
cum omnibus pertinentiis ejus. Nos ergo, ob divinum
amorem piæ ejus annuentes petitioni, per hoc
nostræ majestatis insigne, præfatum monasterium
C nostræ nostrorumque post nos successorum regis
et imperiali perpetuo defensionem subijcimus, et insu-
per optima ea libertate donamus, qua cætera mo-
nasteria regalia ubicumque terrarum nostri regni
perfrui videbuntur, quatinus ibi sanctimoniales mo-
nasticæ vitæ sub regula sancti Benedicti mancipatæ,
liberius et devotius illam, quam aggressæ sunt, vitam
absque inquietudine regalium exactorum et subin-
troeuntium personarum dehinc conservare valeant.
Regio igitur verbo et præcepto jubemus et firmiter
interdicimus ut nullus dux, marchio, comes vice-
comes, episcopus, vel aliquis sub episcopo, aut ju-
dex publicus sive regius exactor, seu quælibet judi-
ciaria persona major aut minor deinceps in prædicto
monasterio intus vel foris, et in locis aut hominibus,
D vel omnibus ibi pertinentibus aliquam publici juris
exerceat potestatem, aut quicquam de rebus mona-
charum sibi ipsi vel nobis aut successoribus nostris
usurpare præsumat sine avvocato, quem præsens
abbatissa, et quæ ei succedant, in hunc usum ele-
gerint et constituerint, qui etiam in ipso monasterio
et in locis ejus aliud sibi non imponat potestatis
officium aut exigat servitium, nisi quod abbatissa
cum sacris sororibus illi præscripserit.

Confirmamus etiam eidem monasterio quidquid
ibi unquam per reges et imperatores præceptorum
lege, sive per duces vel alios Christi fidelis in quo-
cunque pago vel comitatu aliqua traditum vel con-
cessum est oblatione, cum curtibus et curtibus,
ædificiis, mancipiis, molendinis, aquimolis in utra-

que parte fluminis Danubii urbem præcurrentis, A pariter cum omnibus utensilibus et appendiciis locorum ibi pertinentium, quorum hæc pro parte sunt nomina: Schirelinga, Lirondorf, Roggingun, Biberbahe, Linthat, Heroldeslinthart cum omnibus appenditiis illorum, Hardkiricha cum decimis suis undecumque villarum conferendis, Salla cum Foresto, aqua, molendinis et cæteris pertinentiis, in Sinzingun omnem illam, quæ ibi præscripto monasterio pertinet, utilitatem, Deggindorf cum decimis et usibus suis, Berge, quod situm est juxta flumen Philisa, et Budelshuson cum aquis, aquimolis, molendinis et areis in fluviis Isara et Walechenésbah cum pontibus suis vel totis eorum adjacentiis. Habeant etiam monachæ potestatem liberam per de-
B cessiones inter se eligendi abbatissam, quam probabilis vitæ et morum regula Deo propitio composuerit, omnium potestatum vel personarum contradictione remota. Et ut hæc nostra traditio, confirmatio sive libertas stabilis inconcussa permaneat, hanc nostri præcepti paginam manu propria roborantes sigillo nostro imprimi jussimus.

Signum domni Henrici, regis invictissimi. (Monogramma.)

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovit.

Data XII Kalend. Decembris, anno incarnationis Dominicæ 1002, indictione 1, anno vero domni Henrici regnantis 1. Actum in ipsa urbe Radesponensi.

Cum sigillo majest. illæso.

VII.

Rex Henricus donat collegiatæ ad Veterem capellam Ratisbonæ villam Walchina in pago Nordgowe sitam.

(Anno 1003, 20 Nov.)

[Ried, ubi supra, p. 120.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si collapsa vetustate aut negligentia sanctorum loca reparamus, et ibi divino cultui mancipatis aliqua vivendi solatia devoti conferimus, et in hac et in æterna vita nobis hoc profuturum esse minime dubitamus. Proinde notum sit omnibus Xpi nostrisque fidelibus, præsentibus scilicet et futuris, qualiter nos una cum dilecta conjugæ nostra, Cunigunda videlicet regina, intus in urbe Radesponensi, in curte videlicet regia, quandam capellam, quam olim Veterem vocabant, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ a fundamentis in matrem ecclesiam erexit, dataque ei per præceptum regali libertate, institutæ ibi in Dei servitio canonicorum congregationi sub abbate vel præposito nomine Tagini, pro stipendiis inter cætera dona contulimus et per hoc regis majestatis insigne confirmavimus unam nostri juris villam Walehinga, in pago Nordgowe, in comitatu Henrici sitam, cum omnibus ejusdem legalibus pertinentiis, mobilibus et immobilibus, servis et ancillis, areis, ædificiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis sive conpascuis, silvis, vena-

tionibus, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, accæteris, quæ quolibet modo rite vocari possunt, utensilibus et appendiciis, eo tenore quatenus præfati loci congregatio liberam de eodem prædio deinceps habeat potestatem, quidquid sibi communi decreto pro suis et prædictæ matris ecclesiæ necessitatibus libeat, faciendi. Et ut hæc nostra traditio stabilis et inconvulsa permaneat, hanc nostri præcepti paginam manu propria roborantes, sigillo nostro imprimi jussimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovit.

Data XII Kal. Decembris, anno incarnationis Dominicæ 1002, indictione 1, anno vero domni Henrici regn. 1. Actum in ipsa urbe Radesponensi.

Sigillum majest. intus impressum integrum exstat.

VIII.

Rex Henricus II donat episcopo Brizinensi villam Teign prope Ratisbonam.

(Anno 1002, 24 nov.)

[Ried, pag. 121, ex Reschii *Annal. Ecclesiæ Subion III, 704.*]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus nostris fidelibus, præsentibus C scilicet et futuris, qualiter nos, per interventum dilectæ conjugis nostræ, Chunigundæ videlicet reginæ, fidei nostro Albuino Sabiniensis Ecclesiæ episcopo quoddam nostri juris prædium, id est quidquid in villa Tiginga pro nostra parte hactenus visi sumus possidere, cum omnibus ad id legaliter pertinentibus, mobilibus et immobilibus, servis et ancillis, ecclesia, decimis, areis, ædificiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis sive conpascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, et, quæ quolibet modo rite vocari possunt, appendiciis et utensilibus tradidimus, eo tenore quatenus præfatus venerabilis episcopus Albuinus sui que successores prædictum prædium deinceps libera potestate teneant atque in perpetuos Ecclesiæ suæ usus absque omnium personarum sive potestatum contradictione convertant atque possideant, habentes inde licentiam commutandi, et quidquid sibi libeat faciendi. Et ut hæc nostra traditio stabilis et inconvulsa permaneat, hanc præcepti nostri paginam manu propria roborantes sigillari præcepimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovit.

Data VIII Kalendas Decembris, anno Dominicæ incarnationis 1002, indictione 1, anno vero domni Henrici regnantis 1. Actum Radesponæ.

Cum sigillo majest. intus impresso.

IX.

ci II regis præceptum per quod Burchardo Wormatiensi episcopo attribuit omne prædium quod dux in ipsa civitate obtinebat.

(Anno 1002.)

[Schannat, *Episcopatus Wormat.*, p. 35.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Henricus in christo dominus et in domino regnans, divina favente clementia rex.

Quoniam ecclesias Dei ex aliquibus divino nutu nobis in his rebus ditamus, non solum ad regni nostri rem stabiliorumque statum nobis prodesse sciamus, verum etiam ad æterna paradisi gaudia causa multum nos inde juvari minime dubitamus. Quia opter noverint omnes nostri fideles, præsentibus et futuri, qualiter nos pro remedio animæ nostræ et nostrorum bonæ memoriæ Ottonis imperatoris Augusti, et etiam pro Wormatiensi Ecclesia, per interventum Cunigundæ, uxoris nostræ, et per ejusdem Ecclesiæ venerabilis episcopi, scilicet Burchardi, dignas postules, totum prædium, omniumque proprietatem,

nos per dilecti consanguinei nostri Ottonis ducis firmam traditionem in proprium jus habeamus, sicut ipse visus est habere infra eandem ecclesiam, hoc est Wormatiam, prædictæ ecclesiæ in honore sancti Petri consecratæ, et venerabilis memoratæ Ecclesiæ episcopo, ejusque successoribus per hoc regium præceptum in proprium jus habeamus cum omnibus ad eandem proprietatem pertinentibus, id est arvis, ædificiis, vineis, inveniis, exitibus et redditibus, aquis aquarum decursibus, piscationibus, molendinis, mancipiisque sexus, exceptis tribus supradicti ducis in his servientibus videlicet: Syggelone, Ebone, et ino, cum uxoribus et filiis filiabusque eorum. Felicitet tenore ut idem prænominatus episcopus et ejusque successores de his supra scriptis ad utilitatem Ecclesiæ liberam potestatem habeant faciendi quod velint. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, præcepti paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione signari fecimus.

Libertus cancellarius, vice Willigisi archicamerarii recognovi.

Actum v Non. Octobris, anno Dominicæ incarnationis 1002, indict. 1; anno vero domini Henrici primo.

Actum Bruochsale.

X.

ci II regis præceptum per quod regium bannum concedit Wormatiensi Ecclesiæ in silva Forchabi.

(Anno 1002.)

[Schannat ubi supra, p. 34.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis Henricus in christo dominus et in domino regnans, divina favente clementia rex.

Quia id quid pro divino amore Ecclesiis Dei concedimus et donamus, id procul dubio ad præsentem et futuram vitam nobis profuturum fore credimus:

A quapropter omnium fidelium nostrorum, tam præsentium quam et futurorum, sciat industria qualiter nos, ob interventum Willigisi Moguntinæ sedis venerandi archipræsulis, et Henrici Wirchiburgensis Ecclesiæ illustris antistitis, nec non et per petitionem dilecti nepotis nostri Ottonis ducis, fidei nostro Burchardo Wormatiensis Ecclesiæ venerabili episcopo, pro eo quod nobis devoto animo sæpius servivit, concessimus regium bannum in forestu Forchabi nuncupato: a villa, Elmeresbach nominata, juxta Rhenum sita, inde usque Heriveldon; hinc etiam ad Bibiloz; inde per rectam plateam ad Otterestat; illinc rectam plateam ad Ecclesiam, quæ est in Bezcingun sita; hinc rectam montanam plateam ad Herbestat; ab Herbestat, per rectam montanam plateam ad Bosinesheim; inde per totam montanam plateam ad Winenheim; ab Winenheim per rectam montanam plateam ad Sericzshaim in Lobotunaha; hinc deorsum usque in fluvium Neccarum, a fluvio Neccaro usque ad Rhenum; inde per universa Rhene littora deorsum usque ad Elmersbach; omnia hæc loca ab Elmersbach usque ad Winenheim, sunt in Rinecogowe sita, in comitatu Gerungi comitis; vel qua vero loca jacent in Lobotungowe in comitatu Mezingozi comitis; hunc præfatum Forestum cum tota integritate et universis utilitatibus ad se pertinentibus concedimus nostra regia potestate ad sanctum Petrum Wormatiensis Ecclesiæ, ut nulla de eo forestu persona parva sive magna aliquam feram vel bestiam ibi venari vel capere aut insequi præsumat, sine licentia superius jam dicti episcopi Burchardi, sive successorum ejus: et si hoc agere, quod absit! præsumperit, quem regio fisco solvere debuit regium bannum, et pacem, adhuc in carne viventi episcopi suisque successoribus invitatus persolvat, et bannus et pax, sicut aliis forestibus a regibus vel imperatoribus jam concessum est, sub perpetuo jure Ecclesiæ Wormatiensis et episcoporum ei præsentium consistat. Et ut hæc nostræ concessionis donatio per futura temporum curricula firma permaneat, hujus præceptionis tenorem inde conscriptum sigillo nostro signare jussimus, manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi.

D Egilbertus cancellarius vice Willigisi archiepiscopi recognovit.

Data anno incarn. Dominicæ 1002, indict. xv, iv Idus Junii, anno vero domini Henrici regis primo.

Actum Wormatiæ feliciter.

XI.

S. Henrici privilegium domnæ Godesdihui Herifurdensis monasterii abbatissæ concessum.

(Anno 1002.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.*, p. 57.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Henricus divina favente clementia rex.

Si Ecclesias Dei nostra regali potentia sublimare

conamur, hoc procul dubio et ad præsentis nostri regni statum et æternæ beatitudinis præmium nobis profuturum esse credimus. Quapropter omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus quomodo nos, per interventum dilectæ conjugis nostræ et reginæ Cunigundæ, una cum consilio Willigisi Mogontiacensis Ecclesiæ archiepiscopi honorandi, ac Berenhardi ducis, aliorumque fidelium nostrorum, vota et petitiones domnæ Godesdhi Herifurdensis monasterii venerabilis abbatissæ cunctæque congregationis sanctæ Mariæ sibi commissæ sequentes, nostra regia auctoritate tres Ecclesias in pagis Bursibant et Scopingon nominatis, in villis quoque Hreini, Wadingas et Stochheim constructas, cum omnibus rebus et decimationibus suis a Hludowico imperatore ob remedium animæ suæ ad præfatum Herifortense monasterium traditis, eidem monasterio more antecessorum nostrorum confirmamus, eo tenore ut jam dicta domna Godesdhu abbatissa omnesque in eodem honore sibi succedentes cum prædictis ecclesiasticis rebus aliisque omnibus a regibus et imperatoribus per præcepti paginam illuc traditis liberam dehinc potestatem habeant cum suis ministris ecclesiastico ordine disponere atque gubernare, remota omnium hominum contradictione. Insuper sub eadem corroboratione concludimus quidquid a religiosis et Deum timentibus personis ad sæpe jam dictum monasterium Herifurtense in præsentem traditum est vel in futuro tradendum erit. Et ut hæc nostræ regis donationis corroboratio ab hac hora in antea firma et inconvulsa permaneat, hanc nostræ donationis confirmationem inde conscriptam sigilli nostri impressione signare jussimus manuque propria, ut infra videtur, corroboravimus.

Signum domni Heinrici (L. M.) regis invictissimi.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recog.

Data II Id. Aug., anno Dominicæ incarnationis 1002, indict. xv, anno vero domni Heinrici regis I. Actum Aruitdi.

XII.

S. Henrici privilegium pro Nova Corbeia.

(Anno 1002.)

[Dronke, *ubi supra*, p. 58.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet et futuris, qualiter venerabilis abbas nomine Hosat nostram adiit excellentiam, suppliciter orans ut nostra magnifica munificentia prospiceremus monasterio cui presidere videretur, quod est constructum super fluvium Vuisera in loco qui dicitur Nova Corbeia in honorem Dei et sancti protomartyris Stephani, ubi et sancti Viti martyris pretiosa pignora servari noscuntur. Cujus petitioni rationabili propter divinum amorem et venerationem beatorum martyrum assensum prebentes, hos apices serenitatis nostræ circa ipsum monasterium fieri jussimus,

A per quos decernimus atque jubemus ut nullus iudex publicus vel quilibet ex judiciaria potestate, nisi solus illius loci provisor et advocatus prædicti monasterii, in Ecclesias aut loca vel agros seu reliquas possessiones præfati monasterii, quas moderno tempore jaste et rationabiliter possidere videtur, in quibuslibet episcopiis, pagis vel territoriis, vel quidquid ibidem propter divinum amorem et illius sancti loci venerationem collatum fuerit, ad causas audiendas vel freda exigenda aut mansiones vel paratas faciendas aut fidejussores tollendos, aut ullas redditiones vel illicitas occasiones requirendas, aut homines ipsius monasterii tam ingenuos quam et servos vel latos injuste distringendos, ullo unquam tempore ingredi audeat, vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere aut exactitare presumat; sed liceat ibidem Deo famulantibus, sub nostræ immunitatis tuitione quieto ordine vivere ac residere, quatinus melius illos delectet omni tempore pro nobis et conjugis nostræ atque stabilitate totius regni a Deo nobis collati, Domini misericordiam attentius exorare. Insuper etiam decimas vel decimales ecclesias in quibusque episcopiis ita teneant atque disponant, sicut sub antecessoribus nostris regibus videlicet et imperatoribus tenere per precepta visi sunt atque disponere. Episcopis vero quibus servitium et mansionatica debent tempore circuitus sui, secundum scripta sua, singulis annis persolvant. Et ut hæc auctoritas concessionis atque confirmationis nostræ firmior habeatur, et per futura tempora a cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ nostrisque præsentibus et futuris melius credatur atque diligentius conservetur, manu propria subteream firmavimus et sigilli nostri impressione assignari jussimus.

Signum domni Heinrici (L. M.) regis invictissimi.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recog.

Data VIII Kal. Sept., anno Dominicæ incarnationis 1002, indictione xv, anno vero domni Heinrici regis I. Actum Noviomago.

XIII.

S. Henrici privilegium pro ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1002.)

[Dronke, *ibid.*]

D C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet et futuris, qualiter nos, incendio Paderbornensis ecclesiæ miserabili condolentes, petitionique nostri fidelis Retharii venerabilis episcopi, qui eidem sedi modo præesse videtur, ut oportuit, annuentes, in supplementum jam dictæ ecclesiæ in jus concedimus, et per hoc regale preceptum corroboramus forestum quod incipit de Luthera flumine et tendit per Osnig et Sinidi usque in viam quæ ducit ad Horohusen, et de hominibus predicti episcopi tam liberis quam et servis nulla judiciaria potestate constringendis, nisi coram advocato quem ipse episcopus elegerit, nostra omniumque nostrorum successorum et om-

mortalium contradictione remota. Et ut hæc A
natio stabilior cunctis permaneat temporibus,
paginam manu propria corroboravimus et
nostri impressione insigniri precepimus.
Anno domni Henrici (L. M.) regis invictissimi.
Aubertus cancellarius vice Willigisi archicapel-
cognovi.

ixvii Kal. Octobr., anno incarnationis Domini
1002, indictione 1, anno vero domni H. regnan-
tis Bocharton.

XIV.

S. Henrici privilegium pro eadem ecclesia.

(Anno 1003.)

Id Dronke, *Codex diplomaticus Fuld.*, p. 59.]
In nomine sanctæ et individue Trinitatis, B
Aubertus superna favente clementia rex.

Quod cum divino cultui mancipatum igneque subi-
sum ornatu et corroborationum paginis con-
m restaurare, ornare et iterum sublimare
mur, scimus et certi sumus id non solum laude
re prædicandum, verum etiam divina mercede
erandum. Cunctis igitur Ecclesie Dei fidelibus
que astantibus et succedentibus compertum
volamus quod, de incendio Paterbrunnensis
ie nimium condolentes, præcepta antecesso-
rorum et oblationes fidelium memoratæ
æ præceptali pagina renovamus iterumque
namus, de quibus unum est de episcopatus
debinc de tuitione atque mundiburdio ejusdem
ie, et de omni proprietate ad eandem ecclesiam C

anti et de ejus hominibus tam liberis quam et
nulla judiciaria persona constringendis, nisi
advocato, quem ipse episcopus elegerit.

Et renovamus et confirmamus jam habitæ sedi
tus super pagos Paterga, Aga, Threversga,
Sorehtfeld, datos pro decimis novæ Corbeie
monasterium pertinentibus, et de proprietate
rum, si quis sine hærede illorum abierit, ei-
ecclesie concessa, et de tribus mansis in
reg et in Trutmannia, et de foresto quod
de Delhna flumine et tendit per Ardennam
endi usque in viam quæ ducit ad Herisi. Hæc
omnia quæ superscripta habentur, et quæ illa
vere et possidere videbatur quando combusta D

sæpe nominatæ sedi Paterbrunnensi in jus
etarium donamus et firmissima traditione
ramus, ea scilicet serie ut domnus Retharius
ratæ sedis venerabilis antistes omnesque sui
ores universa quæ ad episcopium aliqua legali
e pertinent, securiter obtineant, nostra om-
ne nostrorum successorum et omnium morta-
contradictione remota. Et ut hæc renovatio et
natio stabilior cunctis permaneat temporibus,
paginam manu propria roboramus et sigilli
impressione insigniri precepimus.

Signum domni (L. N.) regis invictissimi.

Aubertus cancellarius vice Willigisi archicapel-
cog.

iiii Non. April., anno Dominicæ incarnatio-

nis 1003, in indictione 1, anno vero domni Henrici
regis 1. Actum Quidlingaburg.

XV.

S. Henricus Sigifredo episcopo Parmensi abbatiam
Nonantulanam largitur.

(Anno 1003.)

[Ughelli, *Italia sacra*, II, 161.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRI-
cus divina favente clementia rex.

Omnibus fidelibus notum fieri volumus quod Sigi-
fredus venerabilis S. Parmensis Ecclesie episcopus
fidelis noster, et per interventum nostri fidelis Theo-
baldi marchionis adiit nostram clementiam jam
dictus Sigifredus episcopus S. Parmensis Ecclesie,
quatenus firmatus in fide acriter deserviret nobis,
et ab æterno remuneratore, qui omnibus abundat
bonis, retributionem æternæ remunerationis. . .
ut nos abbatiam monasterii, quod dicitur Nonantula,
in honorem S. Sylvestri confessoris Dei atque pon-
tificis, sibi sueque ecclesie Parmensi jure proprie-
tario cum omnibus adjacentiis et pertinentiis ejus
in integrum perpetuis temporibus concederemus,
præter illam terram quam concessimus Huberto
episcopo nostro fideli, et illa terra sita est juxta
Athesim flumen. Cujus precibus benignitatis nostræ
aures accommodantes, ejusque erga nos devotissi-
mam fidelitatem intendentes, jussimus ei, sueque
Parmensi ecclesie in honorem S. Mariæ Dei geni-
tricis dedicatæ, hoc imperialis nostræ auctoritatis
conscribi præceptum, per quod concedimus ei, do-
namus atque largimur prælibatam abbatiam, quæ
dicitur Nonantula S. Sylvestri confessoris atque
pontificis, cum omnibus adjacentiis et pertinentiis,
curtibus, capellis atque ædificiis earum, terris,
campis, pratis, vineis, silvis, servis et ancillis
utriusque sexus, mobilibus et immobilibus. cum in-
tegritate eorum et universis, quæ dici et nominari
possunt, ad prædictam abbatiam pertinentibus nostra
imperiali concessione, ut habeat, teneat et fruatur
perenniter, tam ille quam et successores ejus, ad
partem sæpe nominatæ sue ecclesie, faciantque
exinde quidquid secundum æternum arbitrium me-
lius eis prævisum fuerit. Quicumque vero contra
hanc nostram donationem, etc.

Signum D. Henrici invictissimi regis.

Aubertus cancellarius Videchi archiepiscopi re-
cognovi.

Data ii Martii, anno incarnationis Dominicæ
1003, indict. 1, anno vero D. Henrici regis 1.

Actum Noviomagi.

XVI.

S. Henrici privilegium pro Ecclesia Hamburgensi.
(Anno 1003, Maii 25.)

[Lappenberg, *Hamburgische Urkundenburch*, p. 62.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis HEINRI-
cus, divina favente clementia rex. |

Si pias petitiones sacerdotum prona devotione ad
effectum duxerimus, id procul dubio ad statum præ-
sentis vitæ et æternæ beatitudinis præmia capescenda

nobis profuturum credimus. Qua propter omnium A fidelium nostrorum præsentium et futurorum noverit industria, qualiter vir venerabilis Liebizo, sanctæ Hammaburgensis Ecclesiæ archiepiscopus, nostris obtutibus præsentari fecit præceptum beatæ memoriæ senioris et antecessoris nostri. Ottonis tertii, imperatoris Augusti, in quibus continebatur quomodo ipse, pro divino amore, monasteriis in ejus episcopo consistentibus imperiali auctoritate libertatem tuitionem concessisset, rogavitque celsitudinem nostram ut nos denuo nostra præceptione eadem monasteria et omnia illuc aspicienda confirmaremus. Nos vero ejus justæ et rationali petitioni assensum prebentes, interveniente dilecta conjuge nostra et regnorum consorte Cunigunda, ad honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ cui locus ille Hamburg est consecratus, idem loco supradicto concedimus omnes concessionem quas concesserant piæ memoriæ imperatores, avus scilicet et genitor noster, cæterisque monasteriis ad hanc diocesim pertinentibus, id est Bremum, Bukkium, Ramaslaum, Birchisinum, Hasalinge, Ripesholt, ea videlicet conditione ut semper sub tuitione nostra sint perpetually, et quidquid modo habeant, vel deinceps aliquo modo acquirere possint, eis eorumque episcopo libere serviant, omni judiciaria potestate remota.

Concedimus insuper præfato archiepiscopo ejusque successoribus licentiam construendi mercatum in loco Bremum nuncupato, bannum et theloneum. nec non monetam publici ponderis et puri argenti, totumque. . . potestatem eligendi inter se, sive aliunde, si necessitas exposcat, episcopum, æquo tamen regis consensu. Et ut hoc. . . roboratam sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici (M.) regis invictissimi.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovit.

Data viii Kalendas Junii, anno Dominicæ incarnationis 1003, indictione 1, anno vero domni Henrici regis 1.

Actum Gebehildehuson.

XVII.

Diploma S. Henrici regis Romanorum pro parthenone Mulenbechano, quo privilegia eidem ab Arnulfo et Ottone II imperatoribus concessa confirmat, liberam eligendæ abbatissæ potestatem tribuit, etc.

(Anno 1003.)

[Martene, *Amp. Collect.* I, 363.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si loca divino cultui dicata nostro studuerimus amplificare subsidio, æterni regni portionem nos ob hoc adepturos esse liquido confidimus. Quapropter noverit omnium fidelium nostrorum, præsentium scilicet atque futurorum, industria, qualiter quædam venerabilis abbatissa, nomine Bertheid, quædam imperialia nostris obtutibus repræsentavit præcepta, per nostros antecessores Arnolfum et Ottonem se-

cundum pro immunitate suo collata monasterio, a quibusdam nobilibus personis Hildiburga et presbytero Folcharto a fundamentis olim in loco Mulinbeche constructo, nostramque suppliciter precata est clementia, ut et nos ipsum locum cum suis pertinentiis in nostrum mundibrium et defensionem, pro redemptione animæ nostræ susciperemus, et eam, quæ in suis scriptis inventa est, convenientiam et oblationem nostræ auctoritatis scripto corroboraremus. Nos itaque, intervenientibus Bernhardo duce et episcopo (102) Thiederico, in cujus hoc monasterium puellare constructum est diocesi, pro divinæ mercedis augmento, ipsum monasterii locum cum suis adjacentiis et omnibus pertinentiis in nostrum mundiburdum suscepimus, et ad ordinem priorum præceptorum in omnibus confirmavimus, hoc regio insigni roboravimus. Hoc firmiter sancientes, ut sanctimoniales ibi Deo devote per decessionis tempora quam meliorem noverint, inter se eligant licenter, et sibi præponant abbatissam, communicato episcopi sui consensu. Insuper etiam in nostri memoriam nominis concessimus. ut ab hominibus prædictæ ecclesiæ usibus et servituti ancillarum Dei subditis regalis vel imperialis census, qui inde solebat persolvi, a nullo comite, vel judiciali, sive regis exactionis persona deinceps exigatur; et ut nullus comes, vel judex publicus, aut aliqua potens persona homines præfate ecclesiæ in suo judicio, bannum eis imponendo, aut justitiam ab eis nullam aliquatenus exigendo, audeat inquietare, excepta solummodo lege illa quam advocatus episcopi qui præsidet eidem ecclesiæ, solito more ab eis debet reposcere, et illa juris sanctione, si quid necessario propter capitale crimen in præsentia ducis opus habet finire judicialiter et determinari. Et ut hæc nostræ concessionis auctoritas firmior habeatur, hoc nostræ dominationis præceptum manu propria roboratum, nostræ imaginis signo jussimus insigniri.

Signum domni Henrici regis in Christo invictissimi.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani notavi.

Locus sigilli quod est integerrimum.

Data iii Idus Martii anno incarnationis Domini 1003, indictione 1, anno vero domni Henrici regnantis adhuc primo.

Actum Mindæ.

XVIII.

S. Henricus imperator confirmat possessiones monasterii S. Bavonis Gandensis, ordinis s. Benedicti

(Anno 1003.)

[Miræus, *Opp. diplom.*, I, 347.]

HENRICUS divina favente clementia rex.

Si ea quæ fideles nostri... Idcirco noverit omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorum, præsentium scilicet et futurorum industria, quod vir vene-

(102) Mindensi, ut patet ex diplomate Ottonis secundi.

rabilis Eremboldus abba, ex monasterio Gandensi, A quod est situm ubi Scaldis fluvius Legiæ fluvio jungitur, constructum a B. Amando pontifice in honore S. Petri principis apostolorum, ubi etiam insignis Bavo confessor Christi quiescit, obtulit nobis auctoritatem immunitatis domni antecessoris nostri, scilicet Ottonis invictissimi imperatoris.

In qua continebatur insertum qualiter ipse, ob amorem Dei et præmium æternæ retributionis, proprietates rerum, quorundam tyrannica invasione injuste præreptas, eidem monasterio restituerit, hocque suæ confirmationis scripto roboraverit, et quod gratiam fraternæ societatis in eodem monasterio sibi concessam habuerit, vel qualiter omnium exactiones teloneorum indulserit.

Pro firmitatis namque studio rogavit nos prædictus Eremboldus abbas eam renovari, scilicet ut, tantæ firmitatis gratia nostram quoque superadderemus auctoritatem. Cujus petitioni libenter assensum annuentes, decrevimus regiæ dignitatis præceptum fieri, videlicet ut monasterium res suas quiete possideat, quarum hæc sunt vocabula :

Hoc est in pago Baagbatensi villam Suolmam (103) cum ecclesiis duabus et omnibus adjacentiis suis, et villam Holthem (104) cum ecclesia ac silva, et Mereshem, et Fliethersele (105) cum ecclesiis et omnibus appendiciis eorum, et in eodem pago villas his nominibus dictas, Merem et Lietheka et Setteka et Cranihom, et in *Rien Boholt* (106). Cum ecclesiis singulis, silvis et omnibus appendiciis propriis ; quas quidem villas C cum aliis rebus, quorundam hostili prædatione injuste abreptas, dominus antecessor noster gloriosus imperator jure ac pie redonavit.

Et in *Rien* villam Frunethe, cum ecclesia et omnibus appenditiis propriis. Et nemus Summi Gerotha et in *Wilrika* ecclesiam cum appenditiis. In pago quoque Scaldis possessionem vocabulo Erika, et *Papingolant* cum ecclesia et omnibus appenditiis propriis, et super *Odrorstiet* terram, in qua possunt aliæ oves quingentæ, et quidquid ex ditione S. Bavonis in *Bevelanda* (107) et in *Walacra*, et in *Bruinsela* contineri dignoscitur, et in *Essperia* terram in qua possunt pasci verveces cccc, et in alio loco cc. et in *Holfcols* super fluvium *Lora* cccc.

Hoc ergo, cum omni rerum ad se pertinentium summa integritate, confirmamus perenniter usibus fratrum præfati cænobii, sub perpetua immunitatis defensione, ac nostræ celsitudinis facto testamento. Per quod jubemus atque præcepimus ut nullus comes aut iudex publicus, vicarius, advocatus, seu quilibet ex judiciaria potestate in ecclesias, aut loca vel agros, seu reliquas possessiones præfati monasterii, quas moderno tempore in quibuslibet

(103) Suolmam, hodie *Muninez Swolm*, vicus prope *Sollegemium*.

(104) Holthem, vulgo *Hanthem*, vicus tertio milliario a Gandavo in cujus basilica parochiali olim sepultum fuit corpus S. Livini episcopi et Gandensium patroni, videturque etiamnum tumulus ibidem ingentis molis, cum cavea subterranea : ut in *Fastis*

plagis ac territoriis, infra ditionem imperii nostri, juste ac legaliter possidet, vel quæ deinceps in jure ipsius sancti loci voluerit divina pietas augeri, ad causas audiendas vel fræda exigenda, aut mansiones vel paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines illius loci, tam ingenuos quam servos, super terram ipsius commanentes distringendos, nec ullas redhibitiones aut illicitas occasiones requirendas, nostris ac futuris temporibus ingredi audeat, vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere præsumat.

Sed et memorato monasterio, spe beatitudinis æternæ, ut ad salutem animæ meæ in æterna quiete proveniat, cum cessis frædis, omnium teloniornm exactiones indultas esse volumus ac remissas, sicut in præcepto antecessoris mei continetur : ita ut quoties pro utilitate monasterii ac fratrum aliquas dirigi contigerit, per diversa loca imperii nostri euntibus et revertentibus, absque ulla sollicitationis inquietudine, negotium suum liceat exercere quatenus ipsos servos Dei ibidem famulantes pro me atque statu regni a Deo mihi concessi, jugiter misericordiam Dei exorare delectet. Ut autem hujus renovationis ac confirmationis auctoritas majorem in Dei nomine obtineat vigorem, manu propria subter confirmavi, annulique impressione assignari jussi.

Signum Domini Henrici regis invictissimi.

Egilbertus cancellarius, vice Willigisi archicapelani, recognovit.

Data Nonis Februarii, anno Dominicæ incarnationis millesimo tertio, indictione prima, anno secundo domni Henrici regis II.

Actum in Aquisgrano palatio feliciter.

XIX.

Diploma regis Henrici II, concedentis Adalberoni comiti bannum super agrestes feras.

(Anno 1003, 30 Jun.)

[Ried, ubi supra, p. 122]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus nostris fidelibus, præsentibus scilicet et futuris, qualiter nos, fidele per omnia servitium dilecti nobis comitis videlicet Adalberonis intuentes, atque ipsius supplicationem per interventum venerandi præsulis Gotescalchi attendentes, sibi prout ipse postulaverat, quia legaliter potuimus, regalis potentie bannum super agrestes feras concessimus inter duos fluvios Ysara et Liubasa tam super propriam ipsius, qui præfatus est, Adalberonis terram, quam super domorum pontificalium vel monasteriorum in abbaciis, quæ ibi nobis pertinent, terras, sive omnium illorum hominum terras, qui in presenti vel in futuro hujusmodi rem cum eo collauda-

Belgicis 12 Nov. fusius explicui.

(105) Fliethersele, hodie *Vliedersese* seu vulgo *Vlierzeels*, secundo lapide ab Alosto.

(106) Bocholt, *Bouchout*, pagus agri Riensis prope *Liram* de quo supra, pag. 29.

(107) Bevelanda et *Walacra*, insulæ Zelandiæ, *Beverlant* et *Valchren*.

bunt in comitatu Friderici, qui iudicat in Hachingun. A in pago Sundergowe : primum ab hostio prædictorum fluviorum, Ysaram sursum versus usque ad Hohenberg; inde ad Huggenberg, ad Cumizdorf; inde ad Carphse et Winidowe, secundum vero decursum fluminis Liubase (*Loisach*) usque ad Wolveradeshusun. Nostra igitur regali, ut præscriptum est, auctoritate, inter prænominatos fluvios et terminos bannum agrestium ferarum ei tradidimus et per hoc præceptum largiti sumus, regio verbo omnimode interdicens quatenus, hoc ambitu, sine sua ipsius licentia, feras illas, quæ in aliis dominicalibus forestis in banno sunt positæ, nullus aliquo ingenio vel genere venandi audeat deinceps captare. Et ut hæc nostræ concessionis auctoritas stabilis et incon-

vulsa permaneat, hanc præcepti nostri paginam manu propria roborantes, signo nostræ imaginis imprimi iussimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovi.

Data II Kal. Julii, anno Dominicæ incarnationis 1003, indict. I, anno vero domni Henrici secundi regn. secundo, Actum Radespone.

Cum sigillo maxima ex parte fracto.

XX.

S. Henrici privilegium Frederunæ abbatissæ concessum.

(Anno 1004.)

[Dronke, *ubi supra*, p. 60.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium præsentium ac futurorum comperiat universitas, qualiter domna Frederuna venerabilis abbatissa ejusque soror Imma comitissa, Gerone comite adjuvante, construxerunt quoddam monasterium ad honorem sanctæ Dei genitricis et perpetuæ virginis Mariæ dedicatum, ad quod omnem hæreditatem, hoc est Keminetan, Hægen, Barigi, Tundirun, Othere, hæc sunt in Tilithi, Varstan in Auga, Rothe, in Wikanavelde, Bardenwic, Hotmannessun, Witthorp, Britlingi, Biangibudiburg. Adduncsthorp, Hatherbiki, Bodanhuson. Sutherburg, in Bardanga, Claniki, in Drevani, Wigmannesburstal, Bennedestorp, in Mosidi, Widila, Waldersidi, Kokerbiki, in Heilanga, Holana, Aun, Setila, in Hogtrunga, Hepstidi, Sini-gas, cunctaque earum hic prememorata predia gratissima voluntate tradiderunt, quæ vero sita sunt in comitatu Bernhardi ducis, unde, nostram regalem aggressæ majestatem, supplices rogaverunt ut ipsum monasterium in nostri mundiburdio susciperemus, talisque libertatis ac legis primatum concederemus, quelem Gandesheim, Quitilinburg, Heriwurti tenere

(108) Istud monasterium successu temporis in præposituram Corbeis novæ conversum, faventibus

videntur. Quod nos petitione Theodrici Mimidonensis episcopi fecisse, omnium noscat universitas fidelium. Ad hæc statuimus ut in prefatæ abbatissæ suæque sororis comitissæ potestate predictum monasterium et abbatia nostro persistat concessu diebus vitæ earum; post obitum vero utrarumque earum ad nostrum publicum eadem abbatia jus in perpetuum pertineat. Insuper autem volumus ut nulla major sive minor regni nostri persona in eadem abbatia placitum facere aut aliquam sibi molestiam inferre vel publicam functionem exercere, nisi advocatus abbatissæ sanctarumque monialium. Hoc etiam nostra regali auctoritate eidem concedimus abbatissæ ut sanctæ moniales ejusdem monasterii, abbatissa defuncta, licentiam habeant eligendi aliam ad hoc idoneam. Et ut hujus nostræ auctoritatis præceptum firmiter omnitemporis perseveret, hanc paginam manu propria roborantes, sigillo nostro iussimus insigniri.

Signum domni Henrici (L.M.) regis invictissimi.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani notavi.

Data III. Non. Novembr., anno Dominicæ incarnationis 1004, indictione II, anno vero domni Henrici II regis III. Actum Magadeburc.

XXI.

Diploma S. Henrici Keminadensi virginum monasterio concessum.

(Anno 1004.)

C *Monasterium sub sua protectione suscipit et in omnibus potestatem eligendæ abbatissæ concedit.*

[Martene, *Ampl. Collect.* I, 365.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium, præsentium ac futurorum, comperiat universitas qualiter domina Frideruna necnon abbatissa, ejusque soror Imma comitissa, Gerone comite adjuvante, construxerunt quoddam (108) monasterium in honorem sanctæ Dei genitricis et perpetuæ virginis Mariæ dedicatum, ad quod omnem hæreditatem, hoc est Keminadam, Hogen, Barigi, Tundivium, Othere; hæc sunt in Tilichi Warstan. in Auga Rohten, in Wakenafalde Bardewik, Hottmannessun, Wintorp, Britlingi, Biangi, Budiburg, Addunestorp, Hatterbiki, Bodenhuson, Suterburg, in Gardanga Clomkey; in Drevan Wigmannesburgscal, Bennestorp; in Mosidi Widila, Waldersidi, Kokerbilki; in Heilanga Holana, Aunsetila; in Hostrunga Hepenstidi, Sungad, cunctaque eorum hic præmemorata [prædia gratissima voluntate tradiderunt. Quæ vero sita sunt in comitatu Bevardi ducis, unde, nostram regalem aggressæ majestatem, supplices rogaverunt, ut ipsum monasterium in nostro mundiburgio susciperemus, talisque libertatis ac legis primatum concederemus, qua-

Conrado II imperatore et Eugenio papa III, tandem ad Brunswicensis duces transiit.

lem (109) Gandersheim (110), Guintiliburg, Gernivisti tenere viderunt. Quod nos petitione Theoderici Mindonensis episcopi fecisse omnino noscat universitas fidelium. Ad hoc statuimus ut in præfatæ abbatisse suæque sororis comitissæ prædictum monasterium et abbatia nostro persistat consensu diebus vitæ eorum; post obitum vero utrarumque earum ad nostrum publicum eadem abbatia jus in perpetuum pertineat. Insuper autem volumus ut nulla major aut minor regni nostri persona in eadem abbatia placitum facere, aut aliquam sibi molestiam inferre, vel publicam functionem exigere [suppl., præsumat], nisi advocatus abbatisse cunctarumque monialium. Hoc etiam nostra regali auctoritate ad hoc concedimus abbatiæ, ut sanctimoniales ejusdem monasterii, abbatissa defuncta, licentiam habeant eligendi aliam ad hoc idoneam. Et ut nostræ auctoritatis præceptum firmiter omni tempore perseveret, hanc paginam manu propria roborantes signo nostro jussimus insigniri.

Signum domni Henrici regis invictissimi.

Egibertus cancellarius vice Willigisi archicapellani notavi.

Data iv Nonas Novembris, anno Dominicæ incarnationis 1004, indictione ii, anno vero domni Henrici regis. . . .

Actum Magadeburg.

XXII.

S. Henricus Ecclesiæ Comensis privilegia confirmat et possessiones auget.

(Anno 1004.)

[Ughelli, *Italia sacra*, V, 280.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS Francorum pariterque Longobardorum divina favente clementia rex.

Notam sit omnibus nostris fidelibus quia, interventu Everardi Cumanæ episcopi divino respectu, et remedio gloriosissimorum antecessorum nostrorum imperatorum, et propagatione regni nostri, dedimus in integrum ac in perpetuum S. Abundio omnem illam partem de castro Berinzona, quæ ad nostram publicam pertinuit tam intus quam foris, cum omnibus appendiciis et pertinentiis suis, cum mercatis, theloneis, cum omnibus publicis redditibus et functionibus, cum ipsa quoque porta, quæ publico usui hactenus deservivit, ut libere, secure, quiete, pacifice cum omni potestate; et idem Everardus episcopus Cumanus, pro integritate suæ fidei et puritate servitii, et omnes sui successores habeant et teneant, et quidquid eorum voluntas decreverit, ad cultum divinum faciant; quia prædictum castrum Birinzona cum omnibus quæ ad illud intus aut foris pertinerunt, a nostro jure et dominio, et ab omni publica repetitione, in jus et dominium S. Abundii

A omnino transfundimus, dedimus, donavimus, ut absque ullo respectu et sine omni publica inquietudine, omnia supradicta pertinentia cum servis et ancillis ita teneant, judicent, ordinent, sicut cætera loca, quæ ante centum annos ecclesia S. Abundii acquisivit, et tenuit. Decet enim et regno nostro est incrementum de iis quæ Deus dedit, donare, et ei honorem retribuere qui gratis honorat, et a quo omnis honor procedit. Honoremus ergo sanctos, ditemus loca sanctorum, et ipsos apud Deum adjutores habeamus et intercessores. Per hoc enim prædecessores nostri multum Deo placuerunt, per hoc et nos speramus et vitæ salutem et regni augmentum, et pacis prosperitatisque honorem. Jubemus igitur, ut nullas dux, marchio, comes, vicecomes, nullus Latinus, nullus Theutonicus, nulla regni nostri magna vel parva persona deinceps de prædicto castro Birinzona, aut de aliqua ejus pertinentia, aut intus, aut foris ullo in tempore per aliquod ingenium se intromittere audeat nec unquam ecclesiam. S. Abundii inde divestire præsumat, aut Everardum nostrum fidelissimum episcopum Cumanum, aut ejus ullum successorem inde inquietare, molestare, aut per illum placitum fatigare contendat. Si quis autem fecerit, mille libras probatissimi auri componat, medietatem nobis, et S. Abundio alteram; et hoc præceptum temporibus omnibus in sua maneat firmitate. Quod ut verius credatur, et diligentius observetur, hoc præceptum scribi jussimus, manu nostra firmavimus, et nostro sigillo insignia præcepimus.

Signum D. Henrici invictissimi regis.

Egilbertus cancellarius ad vicem Villigisii archicapellani recognovit.

Dat. ii Id. Junii, anno Dominicæ incarnationis millesimo quarto, indictione secunda, anno vero D. Henrici II regis tertio. Actum in Lacunavara in Dei nomine feliciter. Amen.

XXIII.

S. Henrici diploma per quod prædium Pipinesdorff Ecclesiæ Wormatiensi liberaliter confert.

(Anno 1004.)

[Schannat, *Episcopatus Wormat.*, II, 36.]

D In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si loca sanctorum munificentie regalis largitate sublimamus, hoc nobis tam in præsentis vitæ decursu quam in futuræ gloriæ statu prodesse liquido profiteremur. Proinde noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium industria, qualiter Burchardus sanctæ Wormatiensis Ecclesiæ venerabilis præsul, nostram regiam adiit humiliter obsecrans excellentiam, ut prædium quod habere in villa

Henrici Aucupis regis Germanorum conjux, in eoque sub sæculari habitu religiosam vitam duxit. Situm est autem in diocesi Haberstatensi et in eo una cum Henrico rege quiescit.

(109) Gandersheim nobilissimum virginum Benedictinarum monasterium in ducatu Brunswicensi a Liutolpho Saxonum duce et Oda ejus conjuge fundatum fuit circa annum 852.

(110) Istud monasterium condidit Mathildis regina,

nuncupante Pipinesdorff videmur, suo episcopo ac sanctæ Wormatiensi Ecclesiæ in honorem sancti Petri apostolorum principis dedicatæ, largiri, nostræ pro remedio animæ, dignaremur. Cujus itaque petitioni, per interventum Cunigundæ nostræ dilectæ conjugis videlicet reginæ, ac pro futuræ remunerationis augmento, assensum præbentes, præfatum prædium, quod est situm in villa Pipinesdorff, in pago Mulselgowe in comitatu vero integre cum cunctis suis pertinentiis, hoc est areis, ædificiis, servis et ancillis, terris cultis et incultis pratis, pascuis, silvis, venationibus, etc., jam præmemoratæ ecclesiæ sancti Petri, ejusque rectoribus, qui pro tempore ibi ordinati fuerint, regali et præceptali hac pagina concessimus, et de nostro jure in ejus jus ut hæc auctoritas nostra inviolabilem in Dei nomine obtineat stabilitatem, manu nostra roborantes, eam sigillo nostro subter jussimus insigniri.

Signum domni Henrici invictissimi regis.

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovit.

Dat. v Kalend. Januarii, anno Dominicæ incarnat. 1004, indict. II, anno vero domni Henrici secundi regni III.

Actum Dhornburg in Dei nomine feliciter, amen.
XXIV.

Super emunitate.

(Anno 1004.)

[Apud Ludewig, *Script. rer. Germ.* I, 330.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia, rex.

Quia si piis Dei famulantium flagitationibus accommodamus benignum auditum, summæ salutis inde provenire nobis incunctanter credimus remedium: idcirco omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium noverit religiositas, quoniam, tam animæ nostræ consulentes, quam etiam dilecti nostri Godehardi abbatis petitionibus obtemperantes, venerabilem Mauriti martiris abbatiam Altaha nuncupatam, sub nostræ defensionis mundiburdium ac tuitionem, cum omnibus eidem præfatæ abbatiæ aliquo modo adhærentibus, villis vero Iserahoff, Suartzaha, Cœlla, Gunzia, Munichdorff, Puechoff, Oberanhaus, Usterlingen, Gotzcolting, Otilingen, Richerisdorff, Boltheringa nuncupatis, seu etiam cæteris cujuslibet utilitatis commoditatibus, familiis, tributis, tributariis, rebus mobilibus et immobilibus, viis, inviis, silvis, saginis, aquis, piscationibus, molis, molendinis, pascuis, compascuis, sive apium pascuis, quæsitis et inquirendis, nec non justa acquisitione eidem præfatæ abbatiæ pertinentiis. Præcipientes igitur regali summitate edicimus ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, schuldasio, scapio, seu aliqua magna vel parva persona, eundem jam dictum abbatem suosque successores præscriptis rebus inquietare, molestare, vel disvestire præsumat. Si quis vero hujus præscripti nostri, quod absit! violator exstiterit, sciat se compositurum auri optimi libras cen-

tom. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillique nostri impressione jussimus insigniri.

Datum VI Kal. Febr., ind. II, anno Dominicæ incarnationis 1004; anno vero domni Henrici II regis III. Actum Altisteri, in Dei nomine feliciter. Amen.
XXV.

Rex Henricus donat veteri capellæ quoddam sui juris prædium in Nortgowe, et quidquid in duabus villis Durnin et Mantalahi possidebat.

(Anno 1004.)

[Ried, *ubi supra* p. 123.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis HENRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet et futuris, qualiter nos ad regiam capellam intus in civitate Radesponensi in honorem sacratissimæ Virginis, Dei genitricis Mariæ, a nobis reparatam quoddam nostri juris prædium in Nortgowe et in comitatu Ondalscalchi comitis situm, item quidquid in duabus villis nomine Durnin et Mantalahi possidere visi sumus, interveniente Taginone Magdeburgensis Ecclesiæ archiepiscopo, quondam ejusdem capellæ præposito, per hoc regale præceptum perpetua lege tradidimus cum omnibus pertinentiis et utilitatibus suis, hoc est areis, ædificiis, servis et ancillis, agris, campis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis sive compascuis, silvis, venationibus, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, seu cæteris quibuscunque pertinentiis in perpetuos æcclesiæ et congregationis ibidem Deo canonicè militantis usus. Et ut hæc nostra traditio stabilis et inconvulsa permaneat, hanc cartam manu propria roboratam, sigillo nostro imprimi jussimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Egilbertus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovi.

Data VI Id. Febr. anno incarnat. Domin. 1004, indict. I, anno vero domni Henrici secundi regni II.

Actum in Vuarim.

Sigillum illæsum intus impressum.

XXVI.

Rex Henricus II donat monasterio inferiori prædium in curtibus Ratisbon. id est in Regensburger Burgfrieden.

(Anno 1005.)

[Ried, *ibid*, p. 124.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si piis Dei famulantium petitionibus præbemus assensum, æternæ remunerationis procul dubio inde oboriri nobis speramus remedium. Idcirco omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium, præsentium scilicet et futurorum, noverit industria qualiter nos, tam pro animæ nostræ consultu quam etiam pro dilectissi-

mæ contactalis nostræ, Cunigundæ videlicet reginæ, dulci appetitu, nec non venerabilis Radesponensis abbatissæ, Outæ videlicet nuncupatæ, sedulo interventu, quoddam nostri juris prædium, quod Macelinus clericus vivens in curtibus Radesponens. Ekmulla conducta et in comitatu Roudberti comitis visus est investitura potestatis possidere, Radesponensi sanctæ Mariæ monasterio, quod differenter inferius dicitur, tradentes in proprium donavimus atque in augmentum victus monialium inibi degentium sub regula sancti Benedicti firmissima donatione proprietavimus cum omnibus ejusdem prædii utensilibus et appendiciis, rebus scilicet mobilibus et immobilibus, familiis utriusque sexus, areis, ædificiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis sive compascuis, viis, inviis, exitibus, et redivibus, quæsitis et inquirendis, aquis aquarumve decursibus, seu cum omnibus, quæ rite dici vel scribi possunt quolibet modo, utilitatibus, eo videlicet donantes tenore quatinus jam dicta abbatissa ejusque succestrices liberam dehinc habeant potestatem possidendi, commutandi, colendi, precariandi, su quicquid sibi libeat omnibus modis de eodem prædio ad utilitatem Sanctimonialium faciendi. Et ut hæc traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa in æternum permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Eberhardus cancellarius, vice Willigisi archicapel- C
lani recognovi.

Data IV Idus Junii, indict. III, anno Dominicæ incarnat. 1005. anno V domni Heinrici II regnantis.

Actum Pnozinesheim feliciter. Amen.

Cum sigillo majestatis.

XXVII.

Monasterium Steinense, ex Duellio translatum, ab Heinrico II R. R. dotatur et Ecclesiæ Bambergensis subjicitur.

(Anno 1005, 1 Octob.)

(111) Stein municipium reipublicæ Turicensis ad dextram ripam Rheni supra Scahusium. Ponte jungitur Turgoviæ.

(112) Duellum, Duellium, *Dwiel Hohendwiel*, arx montana in Hegovia, serenissimo duci Wirtembergiæ subjecta. Judice Goldstado nomen a bello accepit. Vetus enim glossarium habet: « Duellum, bellum, quasi *dubellum*. Duellium, locus in quo bellatur, et ubi milites perseveranter durant in bello, a *duo* et *bellum* componitur, quasi *dubellium*, quia intus et foris geritur bellum. »

(113) Hujus foundationis, aut potius restorationis meminit anonymus Petershusanus in *Chrinico* ap. P. Usermann *Germ. sac. prodrom.* tom. I, p. 319, et Ekkehardus jun. *De cas. S. Galli* c. 10, ap. Col-dast.

(114) Successit Warinherius, al. Werinbarius, seu Wernherus *Augiæ Divitis* abbas Alawico ann. 1000; hic vero Wideroldo *Arjentinensi* episcopo, in Italia defuncto *Herm. Contr.* ad h. a. Cf. *Gallia christ.* T. V, p. 986.

(115) Hermannus II ducatum Alemanniæ suscepit a. 997.

A [Newgart, *Cod. diplom. Alemanniæ* ex originali archivi reipublicæ Turicensis].

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Quoniam principem ac defensorem æcclesiarum nos fecit Dominus, ne ejus gratiæ ingrati esse videamur, servicium ipsius augmentare æcclesias multiplicare, bene et opportune structas defendere, destructas vero nos oportet restaurare. Unde moderno tempore constructionem non ignobilis monasterii in istis Alemanniæ partibus juxta ripam Rheni loco Steine (111) dicto disposuimus fieri, in honore videlicet Sanctæ Mariæ et Storum martyrum Georgii et Cyrilli. Ipsorum enim reliquiæ illuc noscuntur translatae de monte Duello (112), antiquioris scilicet monasterii loco. Prius quidem illic, patrato ducis Purchardi ejusque conjugis Hadewigæ, satis honorifica monachorum habitacula sed non multæ commoditatis erant constructa (113). At postquam res eorum nostræ dominationi cessere, habita cum episcopis et regni principibus deliberatione, visum est nobis oportunius locum monasterii transmutare, secundum quod ipsius loci cænobitas et accolæ montis perardui difficultatem culpando audivimus desiderare. Nunc igitur ut commemoratio et honor priorum ejusdem loci dominorum, nostri scilicet fidelium et cognatorum stabiliatur, placuit serenitati nostræ opera religionis ipsorum regia nostri auctoritate taliter adjuvare, ut famuli Dei per nostram dispositionem optati loci oportunioris adipiscantur tranquillitatem. Notum sit ergo omnibus Ecclesiæ Dei quia, præsentaneo nostrorum episcoporum videlicet et abbatum favore, sed præcipue Augiensi abbate Warinherio (114) et duce Herimanno (115) adnitente aliisque Sueviæ principibus, ad idem monasterium Steine nuncupatum nostræ hæreditatis prædia contradimus quæ in diversis pagis et comitatibus sita sunt ac locis Arola (116), Ezzewilare (117), Hiltesinga (118), Nagelta (119), Epfendorf (120), Phisgina (121) cum fonte salis, Vfeninga (122), Affraninga (123), Rahtfelda (124), Sindelstetta (125), Hoenstetta (126) Rieden (127),

(116) Arlen, ad Acham fl. inter Stein et Duellium.

(117) Ezweil, in Alpegovia Nigra-Silvana ad Albam fl. versus Rhenum.

(118) Hiltisen, prope Arlam memoratam.

(119) Nagolt, oppidum in Wirtembergiæ ducatu, ad fluvium cognominem.

(120) Epfendorf, infra Rotwilam.

(121) Fischingen, infra oppidum Sulz, ubi hodie salina.

(122) Hod. Avingen, in præfectura Munsingana Wirtembergiæ.

(123) Efringen, prope Wildberg.

(124) Rotfelden, inter Nagolt et Wildberg oppida.

(125) Locus mihi ignotus; nisi sit *Zindelstein*, arx diruta prope oppidum *Fehrenbach*, in silva Nigra, dit. *Furtemberg*, vel *Sænstetten* in præfectura Heidenheimensi Wirtembergiæ.

(126) Honstetten, inter Dullingen et Stockach, in Hegovia.

(127) Riethen, quo nomine plura patent loca in nostra diœcesi.

Suaninga (128), Purch (129), nominatis cum ecclesiis et decimis, villis et censualibus, hominibus ac mancipiis utriusque sexus, cum terris cultis et incultis, pascuis, pratis, silvis, cum quæsitis et inquirendis, mobilibus et immobilibus, cum vassallis ministerialibus omnibusque ipsorum possessionibus. Ista igitur cum omnibus appendiciis suis, et quæcunque adhuc nominari possunt, concedimus et legitime confirmamus ad reliquias sanctorum Steinensis ecclesiæ, ut per successuras etates ille abbas illis dominetur qui ad ejusdem ecclesiæ regimen et curam promoveatur, et cum suis monachis pro nobis et antecessoribus nostris divinam pietatem assidue implorare non pigritetur. Ad hæc quoque omnium hominum fidelitati volumus notificare quia castrum Babinberch dictum, in Austrifrancie parte situm, jam molimur in sedem episcopatus sublimare, quare necesse est nos prediorum donationibus et rerum copiis undecunque provenientius ditando amplificare. Decrevimus ergo et certum animo posuimus ea prædia illuc contradere quæ nobis hereditario jure contigerunt in istis partibus Alemanniæ post mortem Hadewige Purchardi ducis viduæ. Ipsum quoque monasterium Steine, de cujus statu et modificatione jam egimus, Babinbergensis sedis episcopis subicere volumus. Eo tamen pacto et ratione ut nullus vel ipsorum episcoporum aut aliorum potentum præsumat alicujus iniquæ exactionis vel constructionis gravamina vel damna ipsi loco aut ejus abbatibus vel procuratoribus seu rebus inferre, et nec censum exigere nec quicquam eorum usibus detrahere. Tantummodo enim concedimus, ut, defuncto ipsius congregationis abbate, quicumque a monachis vel inter se vel de alio quoque noto monasterio canonicè successurus eligatur, huic per prædictæ sedis episcopum cura monasterii commendetur. Cui etiam ad bene vivendum ac regulariter suos regendum ac perinde omnia disponendum idem deinceps obediat, a quo et metum habeat, ne res ecclesiæ suæ dissipare, vel liberis aut quibuslibet alienis hominibus beneficia ex possessionibus imprudenter concedere præsumat. Præterea audivimus plerosque eorum qui ecclesiarum constituuntur advocati debita potestate multum abuti, ut, qui deberent esse modesti defensores, impudenter effecti sint rapaces et injuriosi exactores, Idcirco nostræ placuit providentiæ in abbatis illius et fratrum suorum hoc perpetualiter ponere potestate, ut, sapientum usi consiliis, ex eis quos inter potentes sæculi noverint esse æquitatis et modestiæ amantiore eligant suis competenter locis advocatos et defensores. Nec aliter quisquam omnium sibi hanc pote-

(128) Swaningen, in Alpegovia Nigra-Silvana, an Sweningen in veteri Bertholdesbara intelligatur, non facile dixerim.

(129) Burg, cujus nominis vetus castrum in Hegovia; vicus in Brisgovia; aliusque ejus nominis in Bertholdesbara exstant.

(130) Sigefridus, ep. Monasteriensis.,

(131) Bruno, successor Sigefridi in episcopatu Au-

statem presumat vindicare vel quasi hereditarium invadere, nisi ex abbatis constitutione. Ministerialibus quoque vassallis quos tradidimus eidem ecclesiæ, liceat, cum his quos ad episcopatum prædictum dare decrevimus, consueto honestæ societatis more vitam agere, mutuo filias suas in conjugium dare secundum communem libitum, et accipere; sobolesque earum apud alterutros stabiliter in illius ecclesiæ permaneant proprietate, ad cujus partes ipse per matrimonii dantur copulationem. Hæc igitur decreta nostræ traditionis, et corroboratio nostræ autoritatis, ut firmior in succedentibus habeatur annis et diligentius observetur, propria manu eam confirmavimus, et sigillo nostro sigillari jussimus.

Signum domini Henrici imperatoris secundi.

Sigefridus (130) cancellarius in vice Brunonis (131) archicancellarii recogn. Data Kal. Oct. indict. III (132), anno Dnicæ incarn. IV (133), anno domni regis Henrici IV. Actum est Ulma feliciter.

XXVIII.

S. Henricus imperator confirmat foundationem collegii canonicorum in ecclesia Sanctæ Crucis Leodio, facta per Notgerum episcopum Leodiensem.

(Anno 1005.)

[Miræus, *Opp. diplom.*, II, 808.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina disponente clementia a Deo coronatus, et ab omni plebe in regnum gloriose exaltatus.

Quicumque catholicorum...

Quapropter notum esse cupimus... qualiter vir magnæ sanctitatis et satis dignæ reverentiæ, dominus Notgerus episcopus Ecclesiæ S. Mariæ, sanctique Lamberti martyris provisor et custos, studio divini amoris succensus, ecclesiam quamdam in urbe Leodio (134) a fundamentis extraxit, in memoriam videlicet et laudem ligni S. Crucis, et canonicorum cœnobium ibidem instituit, et, pro promerenda æterna vita, ex sumptibus suis in eodem loco Deo militantibus struendam decenter ornavit; ut, sanctorum Patrum instituta sequentes, die noctuque serviant pro pace regni nostri, et incolumitate nostra et dilectissimæ conjugis nostræ, et pro unanimitate Christianæ fidei, ad Deum indesinenter preces fundant, una cibum capiant, pariter dormiant, totosque se divino cultui mancipent.

Quare idem præfatus antistes adiit præsentiam dignitatis nostræ, humiliter supplicans ut id quod industria pontificalis sagaciter disposuerat, regalis manus firmitate inconvulsum et indissolubile permaneat.

Assignavimus autem eidem Ecclesiæ per interventum ejusdem præsulis loca quædam congregationi gnstano, frater Henrici regis. Tam Sigefridus quam Bruno in numero cancellariorum et archicancellariorum ap. Malinkrotium desiderantur.

(132) Indictio III convenit anno 1005.

(133) I. e. 1005, Nam 1 cum linea transversa in vertice, quam autographum exprimit numerum millenarium indicat.

(154) Leodiensis ecclesia collegiata S. Crucis

pro opportunitate administranda, videlicet in pago A Arduennæ Berthoniam villam, etc.....

Et ut hæc collatio Divinæ servituti addicta secundum præfatam definitionem inviolabilis et indissolubilis jure permaneat, edicto banni nostri confirmari jussimus. et hos apices majestatis nostræ inde fieri præcepimus, per quos decernimus atque jubemus ne quis in posterum, aliquo stimulo malitiæ tactus, huic præcepti nostri traditioni audeat contraire.

Sed sicut a præfato præsule secundum Dei placitum est ordinatum, sic in omni succedente posteritate indiscussum et immutatum, decreto firmitatis nostræ irrevocabilem in Dei nomine obtineat stabilitatem, dextera regali consignavimus, et sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Data Nonis Aprilis, anno Dominicæ incarnationis millesimo quinto, indictione tertia, anno domni Henrici secundi regis tertio.

Actum Aquisgrani in Dei nomine feliciter. Amen.

XXIX.

S. Henricus prædia quædam donat monasterio Altahensi, petente Godehardo abbate.

(Anno 1005.)

[Apud Ludewig, *Script. rer. Germ.* III, 331.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICI divina favente clementia rex.

Regalis enim excellentiæ decet majestatem rationabilibus sibi a Domino supplicationibus misericorditer concedere perpetrationem, quatenus eorum assiduis precibus et seculariter tranquilliterque et æternaliter cœlestis bravii diademate coronetur. Quocirca universalis fidelium nostrorum, præsentium scilicet et futurorum, noverit industria, qualiter quidam venerabilis Godehardus abbas, provisor vero Altahensis monasterii, celsitudinem potentiæ nobis a Deo concessæ subiit, humiliter implorans ut nos quamdam villam, Flinspach dictam, in pago Sweinichgouin sitam et in comitatu Tiemonis comitis, olim prædicto monasterio suo pertinentem, dolore non parvo tactus perdere quod juste visus est habere debere, eo restituere dignaremur. Cujus nos condignæ petitioni assentiendum fore existimantes, eandem jam dictam villam nostra regali traditione atque pagina, ad ante dictum S. Mauritii monasterium in Alaha constructum concedentes restituimus, restauravimus, donavimus, atque firmissime subscribentes eo consolidavimus ad ædificandum, restaurandum, macerandumque præfatum monasterium, cum aliis ecclesiis cœnobiumque

sumptibus Notgeri Leodiensis episcopi ædificata fuit, qui eam consecravit anno 979, die 23 Octobris, in eaque instituit et fundavit quindecim canonicos. Horum numero postea ann. 1044 auxit Wazo Leodiensis episcopus usque ad viginti quinque; qui tandem ad triginta ascendit, cum præposito et decano, quorum ille e gremio canonicorum ecclesiæ cathedralis S. Lamberti eligendus est. Unam e præbendis possidet abbas Bellireditus or-

PATROL. CXL.

fratrum, quia ob hoc prædictus abbas requisivit, quoniam terra arenosa est maceriæque utilis. Tradentes igitur in proprium S. Mauritii subscriptoque abbati nec non et suis successoribus, quidquid inter Wilter et Hoffkirchen videtur jacere, vel etiam ad ante scriptum monasterium inibi respicere, cum omnibus rebus mobilibus et immobilibus, terris cultis vel incultis, vineis, vinetis, molendinis, viis, inviis, ædificiis, exitibus et rebus; sylvis, venationibus, pratis pascuis, compascuis, sive apium pascuis, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, familiis utriusque sexus, quæsitis et inquirendis, seu omnibus, quæ dici vel scribi intrinsecus seu extrinsecus possint, pertinentiis et utilitatibus. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconconvulsa permaneat, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes sigillique nostri impressione insigniri jussimus.

Data Nonis Novembris, indict. 1, anno Dominicæ incarnationis 1005, anno vero domini Henrici secundi regis iv. Actum Werdæ in Dei nomine feliciter.

XXX.

S. Henricus II imperator innovat prædecessorum immunitates et privilegia, monasterio S. Maximini concessa.

(Anno 1005, 9 April.)

[Hontheim, *Hist. Trevir. diplom.* I, 350.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Quoniam regalis antecessorum nostrorum providentia et sollicitudo in construendis constructisque stabiliendis Dei ecclesiis pie jugiter invigilavit, idcirco Christi benignissima miseratione, in cujus manu regum corda vel jura consistunt, regni illorum diuturnitas pacificata viguit et effloruit. Unde nos pie salubriterque de nostri statu regni tractantes, devotamque illorum sollicitudinem imitari cupientes, privilegia antecessorum nostrorum regum sive imperatorum cœnobio S. Maximini, qui in suburbio Trevirorum requiescit, concessa vel attributa, ob interventum dilectissimæ conjugis nostræ, Cunigundæ videlicet reginæ, nostra etiam auctoritate roborare decrevimus, ut et antecessorum nostrorum benevola pietas non a nobis neglecta debilitetur, et monachorum inibi Deo servientium tranquillitas ab aliqua subintroducenda persona non inquietetur; ea siquidem ratione ut idem cœnobium, ubi prænotatus sanctus pontifex requiescit, cui venerandus (135) abbas Ofderath nunc præesse videtur, sicut sub antecessorum nostrorum, sic sub nostro quoque jure, mundiburdio et defensione consistat, nec alicui sedi

dinis Præmonstratiensis Leodii, aliam habent PP. Jesuitæ pro onere docendi humaniora.

Porro hoc templum in illo urbis editissimo loco Notgerus ædificari curavit, ut præpediret exstructionem arcis, quam quidam potens in armis meditabatur ibidem extruere, qua urbs impugnari poterat, et ab illius habitatoribus clerus et populus opprimi.

(135) Abbas Ofderath nunc præesse videtur. Ofdera-

aut ecclesie, excepto nostre regali potestate (sic), A successorumque nostrorum, famulum, aut appendix, vel beneficiarium subjaceat. Concedimus etiam eis liberum arbitrium inter se eligendi abbatem tali honore dignum, et ad id officium idoneum, ut eo securius divinum ab illis impleatur ministerium, summæque propensius majestatis pro nobis implorent auxilium. Insuper etiam concedimus ut idem abbas sibi que commissa congregatio eorumque successores potestatem habeant advocatias monasterii sui, cui velint, dandi, cuique velint, tollendi. Et ut nulla cujuslibet judiciarie dignitatis persona in curtibz eorum placidum habere præsumat, telonium a navibus eorum nullus exigat, familiaque eorum bannum et frædæ nulli nisi abbati persolvat, nulliusque nisi abbatis vel ab eo constitutorum placidum attendat, et in singulis civitatibus regalibus vel præfactoriis liberam potestatem habeant intrandi et exeundi, vendendi et emendi, pascendi et adaquandi, eique opera regalia vel comitialia funditus perdonamus. Et ut hoc auctoritatis nostrum præceptum firmum et stabile permaneat, manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione signari jussimus (136).

Signum domni Henrici regis invictissimi.

Egilbertus cancellarius, vice Willigisi archicapellani, recognovi. Data v Id. April., anno Dominicæ incarnationis 1005, indictione III, anno vero domini Henrici secundi regis III. Actum Aquisgrani in Dei nomine feliciter. Amen.

XXXI.

S. Henricus Ecclesie Comensis privilegia confirmat et possessiones auget.

(Anno 1006.)

[Ughelli, *Italia sacra*, V, 281.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex. Cum nostrorum fidelium petitionibus ad augmentum nostre fidelitatis pietatis nostre aures accommodamus, multo melius esse inducimus si Dei ecclesiis aliquid ex nostris libentius donaverimus, quarum juvenamine majus nobis incrementum præstatur, nostrique regni celsitudo solidatur. Noscat itaque omnium fidelium præsens et futura collectio, nos pro remedio anime nostre nostreque conjugis, ac regni nostri stabilitate, in- D

thus abbas nullo deinceps veteri monumento inscriptus legitur. Vitæ ejus diem ultimum (nam de anno nihil habetur compertum) ita fasti Maximiniani edunt: xvi Kal. Jul. Ostradus. abbas. nostre. congregationis. Eum excepit Vinrichus, Nonis Martiis, quoquo demum anno, inauguratus.

quæ nunc ad nos pertinere videtur, transfund et largimur Eberardo Cumano episcopo, sui successoribus a nostra parte ad partem S. Mar S. Abundii. Præcipientes ergo deliberamus ut lus nostre potestati subjectus, aut subjeci scilicet dux, marchio, episcopus, comes, vice nullaque maxima vel parva persona audeant intare vel molestare aut divestire præfatum epum vel ejus successores. Si quis vero facere præpserit, sciat se compositurum auri purissimi 100, medietatem nostre parti, et medietatem si dicto præsuli, suisque successoribus. Quod ut rius credatur, manu propria corroborantes, sigilli impressione signari præcipimus hanc ginam.

Signum domini Henrici † regis invictissimi.

Anno Dominicæ incarnationis 1006.

XXXI.

S. Henrici II præceptum, per quod universas clesie Wormatiensis possessione eidem com aliasque superaddit.

(Anno 1006.)

[Schannat, *Episcopatus Wormat.*, II, 36.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, RICUS divina favente clementia rex.

Nihil commodius ad nostre sublimitatis rem, nostrique regiminis corroborationem posse cere credimus, quam si, sanctarum Dei Ecclesie habentes sollicitudinem, earum dotes inconv servare studuerimus. Ob hoc omnium sanctu C Ecclesie fidelium noverit industria, præsentiu licet et futurorum, quatenus divine recompensa emolumento, nec non [ad] beatissimi apostol principis Petri venerationem, in cujus honorem matiensis episcopatus fundatus esse dignos sive ad monitionem et petitionem Burchardi, dem sedis devotissimi præsulis, præmemorate clesie per hujus nostre concessionis paginam firmamus omnia quæ reges et imperatores i quoque antecessores, sive nos, eidem Ecclesie tulerunt; ea videlicet ratione ut præfatus epis suique successores universa sue Ecclesie, ut mus, collata habeant, teneant, firmiterque deant, omnium hominum molestatione et conti D tione remota, quod ut verus credatur, diliget que ab omnibus observetur, hanc cartam inde scriptam, manu propria roborantes, sigillique i impressione, ut subtilus videtur, insigniri jussim ex proprio Ecclesiam sitam in suburbio, alt uno ab urbe milliario ad usum præb fratrum contradimus.

Signum domini Henrici regis invictissimi.

Eberhardus cancellarius vice Vuilligii archie lani recognovi.

(136) *Sigilli nostri impressione.* Sigillum præsent plomatis, a Zyilesio non editum, in eo singulari quod imperatoris dextera, non ut alias scept sed crucem protendat, sinistra globum nulla i insignitum teneat.

Data II Non. Martii indict. III, anno Dom. in-
carnat. 1006, anno vero domini Henrici secundi re-
gnantis v.

Actum Laudenburg feliciter. Amen.

XXXIII.

S. Henricus II imp. B. Notgero Leodiensi episcopo
ejusque successoribus confirmat abbatias et eccle-
sias collegiatas, Lobiensem, S. Huberti, Bronien-
sem, Gemblacensem, Fossensem, Maloniensem, Na-
murcensem, Dionantensem, Eichensem, Mechlinien-
sem, Tungrensem, Huiensem et Trajectensem.

(Anno 1006.)

[Miræus, *Opp. diplom.* III, 11.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
cus divina favente clementia rex.

Nobis profuturum et ad vitam præsentem transi-
gendam, et ad futuram feliciter obtinendam, credi-
mus et scimus, si, secundum fidelium nostrorum
justas petitiones, ecclesiasticas facultates, et cujus-
que potestatis judiciaria jurisdictione liberaveri-
mus, et liberatas augmentaverimus, et augmentatas
regali præcepti munimine tuendas esse firmaveri-
mus.

Quapropter notum esse volumus omnibus nostris
fidelibus, tam futuris quam præsentibus, quia vir
venerabilis Notkerus Tungrensis seu Leodiensis
episcopus, quoddam præceptum nostris obtulit
obtulibus, quod erat secundi Ottonis, imperatoris et
consanguinei nostri, et manu firmatum, et sigillo
signatum; in quo dicebatur quod non solum ipse et
pater suus, primus videlicet Otto imperator virtute
et nomine, sed antecessores eorum, reges scilicet
Francorum, Pipinus, Carolus, Ludovicus, Lotharius
et item Carolus, et etiam cæteri regis antecessores
et successores eorum, eidem Ecclesiæ sanctæ Mariæ
et sancti Lamberti, cui auctore Deo idem episcopus
præest, per auctoritatis suæ præcepta contulerant
ut et ipsa et suæ appenditiæ, quæ sunt videlicet:
Lobiis (137), et in loco qui dicitur ad Sanctum Huber-
tum (138), Bronio (139), Gembluos (140), Fossis (141),
in Malonia (142), Namurco (143), Dionanto (144), Ceu-

(137) Lobiis, Gallice *Lobbes*, potens abbatia Bene-
dictinorum ad Lobim fluvium, cujus abbas est admi-
nistrator in pontificalibus episcopatus Leodiensis sede
vacante. Diplomata plurima ad hanc abbatiam
spectantia vide apud Miræum.

(138) S. Hubertus, olim *Andainum* potens abbatia
Benedictinorum in Sylvis Arduennis, in diocesi
Leodiensi, clara miraculosis sanationibus quæ fiunt
in virtute reliquiarum S. Huberti episcopi.

(139) Bronium, alias S. *Gerardi*, abbatia Benedict.
in comitatu ac diocesi Namurcensi, unita mensæ epi-
scopali Namurcensi.

(140) Gembluos, alias, *Gemblacum*, abbatia Bened.
in Gallo-Brabantia ac diocesi Namurcensi, cujus
abbas est primum comes, primusque in comitiis no-
bilitium Brabantie,

(141) Fossis, capitulum canonicorum S. Folliano
sacrum, haud procul Namurco.

(142) Malonia, abbatia canonicorum regularium
prope Namurcum.

(143) Namurco, urbs episcopalis, primaria comita-
tus Namurcensis. Est illic capit. cathedrale S. Albini,
et collegiata canonicorum B. Mariæ; item fuit olim
capitulum S. Petri in Castro.

maco (145), Edla (146), Tungris (147), Hoyo (148),
Trajecto (149), Malinas (150), vel in cæteris locis, cum
omnibus rebus vel hominibus ad se pertinentibus,
libere per se consisterent, ab omni inquietudine
judiciariæ potestatis defensæ et securæ manerent.

Hujus securitatis auctoritatem, sic ab antecesso-
ribus nostris promulgatam, ut, ob amorem Dei et
reverentiam ejusdem ecclesiæ, assensus nostri adje-
ctione firmaremus, petit prædictus venerabilis
episcopus.

Cujus justæ et rationabili petitioni aurem libenter
accommodavimus, et hoc nostræ auctoritatis præ-
ceptum; erga ipsam Ecclesiam tuitionis gratia, pro
divini cultus amore, et animæ nostræ salute, fieri
decrevimus, per quod firmissime jubemus ut
deinceps nullus comes, nullus judex, nisi cui episco-
pus commiserit, in prædicta loca, vel eorum terri-
toria, quæ in quibuslibet pagis infra regni nostri
ditionem, et nunc habent, et in futuro habenda
sunt, ad causas audiendas, vel ad freda, aut banna.
aut tributa, aut de statione navium, vel de qualibet
alia re, telonia exigenda, aut aliqua restrictionis
negotia super homines, tam ingenuos quam servos
in eis manentes, exercenda, nostris et futuris tempo-
ribus ingredi audeat, vel quidquam in eis contra
voluntatem episcopi successorumque ejus attentare
audeat.

Sed ipsi præsuli successoribusque suis et nunc et
semper liceat res prædictæ Ecclesiæ, et illi subdita-
rum, sub tuitionis atque immunitatis nostræ defen-
sione, remota totius judiciariæ potestatis inquietu-
dine, quietas possidere, et nostro imperio parere,
atque pro incolumitate nostri et nostræ conjugis, et
pro statu ac diuturnitate regni nostri, una cum clero
et populo sibi subjecto, clementiam Dei jugiter exo-
rare, et quidquid de præfatis rebus Ecclesiarum, jus
fisci exigere poterat, prædictæ ecclesiæ esset, ut
deinceps ad peragendum Dei servitium augmentum
et supplementum fiat.

Hujus itaque præcepti auctoritatem, ut nomine

(144) Dionanto, oppidum ad Mosam, ubi collegiata
ecclesia B. Mariæ sacra.

(145) Ceumacum, alias *Cinacum*, capitulum canoni-
corum B. Mariæ Virgini dicatum.

(146) Edla alias *Cyka*, vulgo Maseyck, oppidum in
diocesi ac Campinia Leodiensi, ubi ecclesia colle-
giata SS. virginibus Harlindi ac Renildi sacra.

(147) Tungris, urbs antiquissima diocesis Leo-
diensis, quondam sedes regum Tungrensiarum, ac
primorum episcoporum. Est illuc ecclesia collegiata
B. M. V.

(148) Hoyo, vulgo *Huy*, civitas ad Mosam fluvium;
cum ecclesia collegiata B. M. V.

(149) Trajecto, ad Mosam fluvium, vulgo *Maestrich*,
urbs munitissima, hodie sub dominio Statuum Fœde-
ratorum Belgii. Sunt illic duæ ecclesiæ collegiatæ ca-
nonicorum, una S. Servatio, altera B. M. V. sacra.

(150) Malinas, urbs archiepiscopalis in provinciâ
Belgica. Est illic metropolitana divo Rumoldo sacra,
in qua capitulum canonicorum fundatum fuit ab anno
996 a S. Notgero Leodiensium episcopo. Aliqui pri-
mam ejus foundationem referunt ad ipsum S. Ru-
moldum episcopum et martyrem, qui obiit circa
annum 774.

ipsius, qui nobis præcipiendi concessit potestatem, pleniorē obtineat vigorem, et a fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, ac nostris diligentius conservetur, et manu propria firmavimus, et sigilli nostri impressione, signari jussimus.

† *Sigillum domini Henrici regis invictissimi.*

XXXIV.

Henricum II, Germaniæ et Italiæ rex, sub suo mundiburdio suscipit Landulphum Cremonensem episcopum.

(Anno 1007.)

[Muratori, *Antiq. Ital.* I, 991.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divine dignationis providentia rex.

Regalis dignitatis providentiam semper oportet Ecclesiarum Dei, etc. Noverit universitas quod nos comperientes in Italia Ecclesiarum facultates defuncto earum Præsule deprædari, sanctamque Cremonensem Ecclesiam hoc quoque noviter passam defuncto Pastore, sub nostri (mundiburdi defensionem recepimus domnum Landulfum venerabilem præsulem ejusdem sanctæ Cremonensis Ecclesiæ, nostrumque dilectissimum capellanum, cum omnibus clericis suis ac familiis. Præcipientes insimul ut nulla nostri regni magna parvaque persona post obitum ejus suorumque successorum, prædictam Ecclesiam, clericos et famulos inquietare vel molestare audeat. Si quis vero, quod non credimus, hujus nostri mundiburdi violator extiterit, si miles ipsius Ecclesiæ fuerit, omni beneficio quod ex parte ipsius ecclesiæ tenuerit, ipse et ejus hæredes in æternum priventur, et centum libras puri argenti, medietatem nostræ reipublicæ, [et medietatem præ-nominatæ ecclesiæ se compositurum procul dubio cognoscat. Si vero civis aut suburbanus, scit se perditurum omnia prædia et possessiones suas, medietatem a parte publica, et medietatem prædictæ Ecclesiæ. Si vero aliqua regni persona contra fecerit, centum libras optimi auri, medietatem nobis et medietatem præfatæ ecclesiæ procul dubio componat. Quod ut verius credatur, etc.

Non adest monogramma Henrici.

Everardus cancellarius vicem Villigisi Archicappellani recognovi.

. Anno Dominicæ incarnationis 1007, indictione v, anno regni domni Henrici regis secundi regnantis vi. Actum Polede feliciter. Amen.

XXXV.

S. Henricus II imp. monasterio Steinensi donat locum Kircheim.

(Anno 1007, 1 Novemb.)

[Newgart, *Cod. diplom. Alem., ex originali archivi reipublicæ Turicensis*].

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Salutaribus sacri eloquii instructionibus erudimur et admonemur ut temporalia parvipendentes com-

(151) *Kirchen, Kircheim* ad Rhenum infra Basileam.

(152) Episcopus Bambergensis.

(153) Currebat adhuc annus 11 Henrici regis in Lon-

A moda, æterna et semper mansura in cælis studiū adipisci consistoria. Quapropter nos Dominum surdum auditum præbentes præceptis, locum nostræ hæreditatis Babinberch dictum in episcopatus sublimando proveximus prædictæ variis rerum donationibus magnifice sublimamur. Injuximus quoque prædictæ sedis pontifici nationem et moderamina quorundam monasteriorum, inter quæ unum quoddam in Alemannia ripam Rheni situm, Steine vocitatum, nostra ratione constructum et moderatum, ejus conditioni volumus subjectum. Hujus igitur monasterii procuratores et prælati serenitatis nostræ pietati adiere, et, de prædicti loci inopia actionum illuc pertinentium parvitate congruenter aliquod sublementum et auctionem prædiorum concedi et superaddi suppliciter postulaverunt. Quorum quoque obnixæ petitioni cum fidelium nos episcoporum videlicet et abbatum ducem et coram favor et suadela accessisset, nos vota illorum nigne suscepimus et petitioni eorum ob divina cælestis augmentum adimpleri decrevimus. Pervenit omnium nostri fidelium, præsentium et futurorum industria, quia nos quendam juris ac proprietatis locum Chilichheim (151) dictum in pago Prischgowe et in comitatu Adelberomitis situm, tradimus ad supradictum monasterium quod est consecratum honori S. Dei Genetris SS. Georgii et Cyrilli martyrum, cum omnibus pertinentiis, videlicet ecclesiis, villis, servis, arboribus, ædificiis, cum hominibus terrisque cælestibus, cum tributis et teloniis de navibus per Rhodanum discurrentibus vel undecumque noster fiscus cui quaque illuc aliquod jus exigere aut sperare debet. Hæc igitur, cum omnibus cæteris appendiciis adhuc dici possent, perpetua firmitate ad idem monasterium contradimus et transfundimus, ut quæ abbas ibidem successurus absque contradictione beat ea in sua potestate, nec ipsi liceat cui libero homini potenti aliquam exinde partem beneficio concedere, vel ullo modo ab usu fructuum Deo illuc servientium alienare. Et ut hæc auctoritas nostræ largitio firmiter habeatur et ab omnibus libris nostris verius credatur et diligentius conservetur, manu propria nostra subter eam confirmavimus, et sigillo nostro sigillari jussimus. Si quis prædictæ, quod absit! huic nostræ sanctioni contraxerit, et quæ donavimus abstulerit, vel fructus aliqua detraxerit, Judæ proditoris consors, nisi piscat, igne inextinguibili perpetualiter ardeat.

Signum domni Henrici regis invictissimi.

Eberhardus (152) cancell. vice Willegisi recognovi. Data Kl. Nov., indict. v, anno Dnicæ incarn. 11 anno 11 (153) domni HENRICI.

XXXVI.

Diploma S. Henrici II imperatoris, quo Ecclesiam Gobardia, numeratus ab anno vulgari 1004, 14 Maii coronatus est Papiæ.

*episcopatus Cameracensi ac Herluino episcopo
et successoribus donat comitatum Camera-*
m.

(Anno 1007.)

[*Gall. Christ. III, instrum., p. 1*].

Imperator divina clementia favente rex.

Quibus fidelibus notum fieri volumus qualiter
in animæ nostræ consultu quam venerabilis
fratris archiepiscopi Coloniensis interventu, Ca-
meracensi Ecclesiæ, in honore S. Mariæ constructæ,
tam Cameracensem hac nostræ auctoritatis
tali pagina in propriam donavimus : præci-
ut prælibatæ sedis Erluinus episcopus, sui-
cessores liberam dehinc habeant potestatem,
in comitatum in usum Ecclesiæ supradictæ
i, comitem eligendi, bannos habendi, seu
id sibi libeat, modis omnibus inde faciendi.
in domini Henrici regis invictissimi.

Eberhardus cancellarius, vice Willegisi archica-
pale, recognovit.

XI Kalendas Novembris, indictione v, anno
domini Henrici secundi regis vi. Actum
in ranensi palatio.

XXXVII.

*episcopatus S. Henrici de erecto ab se episcopatu
Bambergensi.*

(Anno 1007.)

[*Ludewig, Script. rer. Germ., 282*].

Imperator divina præordinante clementia rex,
in Ecclesiæ filiis tam futuris quam præsen-

terrimis sacri eloquii institutionibus erudi-
præmonemur, ut, temporalia relinquentes,
et terrena postponentes commoda, æterna et
in cælis mansura in cælis studeamus adipisci con-
- Gloria enim præsens fugitiva est et vana,
possidetur, nisi in ea aliquid de cælesti æter-
-rogitur. Sed Dei miseratio humano generi
est remedium, quando partem cælestis patriæ,
et substantiæ fecit esse pretium. Hujus ergo
mentis non immemores, nec ignorantes nos
in divina miserationis respectu regali digni-
-blimatos, congruum esse ducimus non solum
in ab antecessoribus nostris constructas am-
- sed ad majorem gloriam Dei novas ædi-
- easque devotionis nostræ donis gratissimis
e.

Propter Dominicis non surdum auditum præ-
- præceptis, et deificis obtemperando inten-
- sationibus, thesauros divinæ largitatis mu-
- tia nobis collatos in cælo desideramus re-
- , ubi neque fures effodiunt nec furantur,
- ærugo vel tinea demolitur, ubi et dum om-
- ne congesta recolimus, cor nostrum desiderio
re sæpius versetur.

Idcirco patere volumus omnium fidelium univer-
- quod quemdam paternæ hæreditatis nostræ

Babenberc dictum, in sedem et culmen
inatus proveximus, et Romanæ sedis auctoritate

A firmatum, atque venerabilis Henrici Wirzburgensis
episcopi consensu, et dilectæ conjugis nostræ
Chunegundæ voluntate, ac pari communique om-
- nium nostri fidelium, tam archiepiscoporum quam
episcoporum, abbatum, nec non et ducem et co-
- mitum consulto decretoque, ad totius regni nostri
principumque concordie devotione laudatum, ad ho-
- norem omnipotentis Dei, et beatæ Mariæ semper vir-
- ginis, et sanctorum apostolorum Petri et Pauli, nec
non sanctorum Kiliiani et Georgii, fundavimus, stabi-
- livimus, et corroboravimus, ut inibi nostrum, pa-
- rentumque nostrorum, et Ottonis tertii imperatoris,
videlicet antecessoris nostri, celebre habeatur me-
- moriale, et jugis pro omnibus orthodoxis mactetur
hostia salutaris.

B Oblatis igitur Deo in eadem dilecta nobis Eccle-
- sia, ad honorem et decorem domus Dei, ex metallis
lapidibusque pretiosis, in varios usus sanctuarii,
vasis seu vestibus aliisque ornamentis ecclesiasti-
- cis, contulimus præterea ad supra dictam sedem
episcopalem prædia, ecclesias, vicos, villas, cum
omnibus suis pertinentiis sive adherentibus, vide-
- licet utriusque sexus mancipiis, areis ædificiis,
terris cultis et incultis, viis et inviis, exitibus et
reditibus, quæsitis et inquirendis, silvis, saganis,
venationibus, pratis, pascuis, campis, forestis,
(præstariis) forestariis, cellariis, censibus, aquis
aquarumve decursibus, molendinis, mobilibus et
immobilibus et cæteris omnibus, quam rite scribi
aut appellari possunt, quomodolibet utilitatibus,
præsentis nostræ auctoritatis edicto statuentes ut
in Deo nobis dilectus sæpe dictæ sedis episcopus,
Eberhardus, sui que successores liberam dehinc ha-
- beant potestatem, eadem præscripta bona, cum
omnibus appendiciis suis tenendi, possidendi, seu
in quoslibet usus episcopatus convertendi; fratribus
autem canonicis Deo ibidem famulantibus, ad quo-
- tidiana temporalis vitæ subsidia, possessiones, quas
tradidimus, nostra imperiali auctoritate proprie-
- tative possidenda confirmamus, ea videlicet ra-
- tione ut præfati canonici, et eorum per successio-
- nem præpositi, liberam dehinc, cum ipsorum cano-
- nicorum consensu et consilio, potestatem habeant
in meliores usus commutandi, augmentandi, et ad
utilitatem suam quoquomodo redigendi; quatenus
et ipsi, nostri benigne memores apud Deum, ac di-
- lectissimæ conjugis nostræ atque consortis regni,
Chunegundæ, parentumque nostrorum, versa vice
beneficiis nostris pia atque assidua intercessione
respondeant.

D Si quis autem, quod absit! hujus nostræ muni-
- ficentiam donationis atque institutum, apostolicæ
sedis, et tot venerabilium Patrum auctoritate firma-
- tum, destruere seu violare tentaverit, in die ju-
- dicii coram oculis Dei tormento inextinguibili æter-
- naliter luat. Quod ne eveniat, sed hæc traditio
atque decretum ab omnibus perpetualiter inviola-
- bilis permaneat, hanc chartam inde conscriptam

manu propria roborantes, sigilli nostri impressione A insigniri jussimus.

XXXVIII.

S. Henricus II imperator benefacit Thorensi virginum nobilium canonicarum collegio ad Mosam, petente Notgero Leodicensi episcopo.

(Anno 1007.)

[Miræus, Opp. diplom. I, 507.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, [HENRICUS divina favente clementia rex.

Nobis profuturum et ad vitam præsentem transigendam, et ad futuram feliciter obtinendam credimus et scimus, si, secundum fidelium nostrorum justas petitiones, ecclesiasticas facultates augmentatas et augmentandas, regalis præcepti munimine tuendas esse firmaverimus.

Quapropter notum esse volumus omnibus nostris fidelibus, tam futuris quam præsentibus, quod per intercessionem venerabilis viri Notgeri, Tungrensis seu Leodicensis episcopi, Thornensi monasterio, ejusdem episcopi episcopatus subjecto, mercatum ejusdem loci, telonium [et districtum concessimus,

Insuper Ecclesias de *Britte* et *Chamaritte* et *Avesate*. quasque idem episcopus, in amplificationem ecclesiasticæ facultatis et aggregationem remunerationis supernæ, eidem monasterio concessit, per interventum ejusdem venerabilis episcopi, ad pertinentiam dicti monasterii auctoritate nostri consensus assignavimus; et hujus præcepti auctoritatem, ut in nomine ipsius qui nobis præcipiendi concessit potestatem, pleniorē obtineat vigorem, et a fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ ac nostris conservetur, more antecessorum nostrorum, et manu propria firmavimus, et sigilli nostri impressione signari jussimus.

Signum domini Henrici regis invictissimi.

Heribertus cancellarius, vice Villigisi archicapellani, recognovi.

Data XI Nonas Junii, indictione v, anno Dominicæ incarnationis millesimo septimo, [anno vero domini Henrici II regnorum quinto (154).

Actum Moguntiæ feliciter. Amen.

XXXIX.

Henricus II imperator donat abbatiam Kitzingensem archiepiscopatus Bambergensi.

(Anno 1007.)

[Ludewig. *Script. rer. Germ.*, p. 1112.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Saluberrimis igitur sacri eloquii institutionibus erudimur et admonemur ut, temporalia relinquentes bona, et terrena postponentes commoda, æterna sine fine mansura in cælis studeamus adipisci consistoria. Quapropter nos dominicis non surdum auditum præbentes præceptis, et deificis obtemperando intendentes suasionibus, quemdam nostræ paternæ hæreditatis locum, *Babenberg* dictum, in sedem et culmen

(154) Ex characteribus anni hujus diplomatis videtur colligi posse, Notgerum episcopum Leodicensem

episcopatus sublimando perveximus, et Romana auctoritate atque venerabilis Henrici Wurburgensis episcopi, ac puro communique omnium nostri fidelium, tam archiepiscoporum quam episcoporum abbatumque, nec non ducum et comitum consulta decretoque, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctorumque apostolorum Petri et Pauli, nec non martyrum Kiliani et Georgii, stabilivimus atque corroboravimus, ut et inibi nostrum parentumque nostrorum [et] Ottonis senioris nostri, celebre haberetur memoriale, et jugis pro omnibus orthodoxis hostia mactaretur salutaris. Proinde noverit omnium nostri fidelium tam præsens ætas quam et successura posteritas, quia nos nostri quondam juris abbatiam, Kitzingum dictam, in pago Gotzfeld sitam, ad eandem supra dictam episcopalem sedem, cum omnibus ejus pertinentiis sive adhærentiis, videlicet ecclesiis, decimationibus, silvis, venationibus, seu omnibus, quæ quolibet modo dici vel scribi possunt, utilitatibus, hac nostræ auctoritatis præceptali pagina, prout firmiter possumus, donamus atque proprietamus, omnium contradictione remota. Præcipientes igitur ut in Domino dilectus sæpe dictæ sedis Eberhardus episcopus liberam dehinc habeat potestatem eandem abbatiam cum omnibus ejus appendiciis tenendi, possidendi, seu quidquid sibi libeat modis omnibus inde faciendi, ac sui successores. Si quis igitur, quod absit! hujus nostræ donationis munificentiam destruere sive violare præsumat, in novissimo die tormento inextinguibili coram oculis Dei luat. Quod ne fiat, sed hæc traditio nostra ab omnibus incorrupta permaneat, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Data Kalend. Nevemb., ind. v, anno Dominicæ incarnat. 1007, anno vero domini Henrici II regis VI. Actum Frankfurt feliciter. Amen.

XL.

Fundatio Henrici sancti imperatoris super Furth, Francofurti in comitiis.

(Kal. Nov. 1007.)

[Ludewig, *Script. rer. Germ.*, 1281-82.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Saluberrimis igitur sacri eloquii institutionibus erudimur et admonemur ut, temporalia relinquentes commoda, æterna et sine fine mansura in cælis studeamus adipisci consistoria. Quapropter nos, Dominicis non surdum auditum præbentes præceptis, et deificis obtemperando intendentes suasionibus, quemdam nostræ paternæ hæreditatis locum, *Babenberg* dictum, in sedem et culmen episcopatus sublimando proveximus, et Romana auctoritate, atque venerabilis Henrici Wurburgensis episcopi consensu, ac pari communique omnium nostri fidelium, tam archiepiscoporum quam episcoporum abbatumque.

anno demum 1008 obiisse, non autem 1007, ut Bucherius et alii supputant.

nec non ducum et comitum consulta decretoque, in A honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctorumque apostolorum Petri et Pauli, nec non martyrum Kiliani atque Georgii, stabilivimus et corroboravimus, ut et inibi nostrum parentumque nostrorum, et Ottonis tertii videlicet, imperatoris antecessoris et senioris nostri, celebre haberet memoriale et jugis pro omnibus orthodoxis hostia mactaretur salutaris. Proinde noverit omnium nostrorum fidelium tam præsens ætas, quam etiam successura posteritas, quod nos nostræ quondam proprietatis locum, *Furth* dictum, in pago Nordgoau, in comitatu Berengeri comitis situm, ad stipendium canonicorum in eadem supradicta episcopali sede cœnobice Deo servientium, una cum omnibus ejus pertinentiis sive adherentiis, videlicet vicis villis, ecclesiis, servis et ancillis, areis, terris, cultis et incultis, viis, inviis, exitibus et redivibus, quæsitis et inquirendis, sylvis, forestibus, saginis, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, et cæteris omnibus, quæ rite scribi aut appellari possunt, quolibet modo, utilitatibus, ac nostra auctoritatis pagina præceptali, prout firmiter possumus, donamus atque proprietamus, omnium contradictione remota. Præcipientes igitur ut dulcissimi in Christo *Banbergenses* fratres nostri, ex nostro jure liberam dehinc habeant potestatem eandem locum, *Furth* nuncupatum, cum omnibus appenditiis possidendi, vel etiam sibi commodum advocatum ipsi loco supradicto super eligendi, seu C quidquid illis libeat, modis omnibus in usum cœnobitæ fraternitatis faciendi. Si quis igitur, quod absit! hujus nostræ donationis munificentiam destruere sive violare præsumat, in die judicii coram oculis Dei tormento inextinguibili æternaliter luat. Quod ne eveniat, sed hæc traditio nostra ab omnibus perpetualiter inviolabilis permaneat, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

XLI.

Rex Henricus II quendam suæ proprietatis locum, Pferingun dictum, in pago Chelesgouve, et in comitatu Berengeri comitis situm, ad stipendium canonicorum in epli sede Babenbergensi a se erecta Deo servientium, una cum omnibus ejus pertinentiis sive, adherentiis, videlicet vicis, villis, Ecclesiis, servis et ancillis, areis, ædificiis terris cultis et incultis viis, inviis, exitibus et redivibus, quæsitis vel inquirendis, silvis, forestibus, saginis, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris omnibus, quæ rite scribi aut appellari possunt quovis modo, utilitatibus donat atque proprietat, omnium contradictione remota, ea ratione ut prædicti canonici liberam dehinc habeant potestatem, eundem locum Pferingun cum omnibus appenditiis suis tenendi, possidendi, vel etiam sibi commodum advocatum super loco dicto eligendi, seu quidquid illis libeat inde faciendi.

(Anno 1007.)

[Ried, *ibid* p. 125.]

Ut hæc traditio nostra ab omnibus perpetualiter inviolabilis permaneat, hanc chartam inde conscri-

ptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri. Insuper Ratisponæ tres areas infra urbem juxta Danubium, duas Brunne-laite, duas Reginhusen dedimus et confirmamus in usum fratrum (canonicorum Bamberg).

Signum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Eberhardus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovi.

Data Kal. Nov., indictione v, anno Dominicæ incarnationis 1007, anno vero domni Henrici secundi regnantis sexto. Actum Frankonofurt feliciter Amen.

XLII.

Rex Henricus abbatiam sui juris seu veterem capellam in proprium dat Ecclesiæ Babenbergensi a se erectæ.

(Anno 1008.)

[Ried, *ibid*. p. 126.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Divinis et salutaribus sacrarum Scripturarum admonemur documentis et erodimur ut ecclesias Dei cum larga benivolentia ditemus, et summa devotione amplificare non cessemus. Proinde noverit omnium Christi nostrique fidelium industria, quia nos per interventum nostræ dilectissimæ conjugis Chunigundæ quondam nostri juris capellam sive abbatiam, infra urbem Radesponam in pago Tuonogowe, et in comitatu Ruodperti comitis sitam, sanctæ Babenbergensi ecclesiæ in honorem beati Petri principis apostolorum et sancti Georgii martyris consecratæ, cum omnibus appenditiis, scilicet exitibus et redivibus, terris cultis et incultis, et cum omnibus utilitatibus quæ ullo modo aut scribi aut nominari possunt, summa et liberali devotione in proprium donamus, ea videlicet conditione quatenus ejusdem supradictæ ecclesiæ Babenbergensis venerabilis episcopus Eberhardus, sui que successores, deinceps liberam exinde habeant potestatem tenendi, possidendi, et quidquid ad usum prædictæ ecclesiæ pertineat faciendi, omnium contradictione remota. Et ut hujus nostræ donationis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, præceptum istud inde conscriptum propria manu corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici regis invictissimi (Monogramma.)

Guntherus cancellarius ad vicem Willigisi archicapellani recognovi.

Data Kal. Junii, indict. vi, anno Dominicæ incarnationis 1008, anno vero domni Henrici secundi regni VII. Actum Merseburg feliciter.

Sigillum intus impressum.

XLIII.

S. Henrici præceptum, per quod Ecclesiæ Wormatiensi attribuit quidquid Becelinus comes in beneficium possedit.

(Anno 1008.)

[Schannat, *Episcopatus Wormat.* II. 37.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEIN- A
RICUS divina favente clementia rex.

Si Ecclesiarum Dei loca alicujus commoditatis
incremento meliorare studuerimus, nobis hoc pro-
ficere minime diffidimus. Quapropter omnium Chri-
sti fidelium, præsentium scilicet et futurorum, noverit
universitas qualiter nos, ob remedium animæ tertii
Ottonis imperatoris nec non nostræ parentumque
nostrorum, seu Cunigundæ, dilectissimæ contectalis
nostræ ejusdemque interventu, atque petitione
Burchardi venerabilis episcopi, Wormaciensi epi-
scopio et Ecclesiæ, in honorem sancti Petri apo-
stolorum principis constructæ ac dedicatæ, quid-
quid Becelinus comes in beneficium nostri ex parte
hactenus habuit et tenuit, cum omnibus ejus per-
tinentiis sive appendiciis vel, quæ quolibet modo
dici aut scribi possunt, utilitatibus, situm in pago
Laginahi, in comitatu vero Gerlai comitis, hac no-
stra præceptali pagina integre concedimus atque
largimur, ac de nostro jure in ejus jus et dominium
omnino transfundimus: ea videlicet ratione ut
præscriptus Burchardus, sanctæ Wormaciensis sedis
antistes, de prænominato prædio ejusque perti-
nentiis, ipse sui que successores dehinc liberam ha-
beant potestatem habendi, possidendi, vel quidquid
eis libitum fuerit faciendi, omni omnium contradi-
ctione remota. Et ut hanc nostræ donationis aucto-
ritas stabilis et inconvulsa omni permaneat tempore,
hoc præceptum inde conscriptum manu propria
corroborantes, sigilli nostri impressione insigniri jus-
simus.

Signum domni Henrici regis invictissimi.

Eberhardus cancellarius vice Wuilligisi archica-
pellani recognovi.

Data v Idus Maii, anno Dominicæ incarnationis
millesimo VIII, indict. v, anno vero domni Henrici
regni vi.

Actum Triburi feliciter. Amen.

XLIV.

*Diploma Henrici II imp., quo Ecclesiæ Wircebur-
gensi tradit Meinungen et Walldorf pro aliis bonis
in pago Ratenzgau novo Bambergensi episcopatu
permissis.*

(Anno 1088, Maii 7.)

[Ussermann, *Germania sacra* III, *Preuves*, p. 16.] D

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEIN-
RICUS divina favente clementia rex.

Omnibus Christi fidelibus, præsentibus scilicet
atque futuris, notum esse volumus quia nos, ob di-
vinæ remunerationis spem Dominum nobis insti-
tuentes hæredem, et ex nostris rebus hæreditarium
quendam nostri juris locum Babenperc dictum in
culmen et caput episcopatus, honore sancti Petri
principis apostolorum insigniti, erigentes et subli-
mantes, quandam Wirceburgensis dioceseos partem,
comitatum videlicet Ratenzgouin dictum, exceptis
tribus ecclesiis Wahrenrod et Mulinhusen ac Loner-
stat cum capellis ad easdem ecclesias respicientibus,
et quandam partem pagi Volckfelt dicti, videlicet
a loco ubi flumen Vraha dictum influit Ratenzam,

et per descensum Ratenzæ usque in fluvium Moin,
et per descensum Moin usque in locum Fieberiet
dictum, et per ascensum rivuli, qui eadem villam
dividendo præterfluit, usque in ejusdem rivuli caput
et ortum, et a capite illius rivuli secundum quod
rectius et vicinius potest veniri in supra dictum flu-
men Vraha, ab Henrico ejusdem ecclesiæ episcopo,
consentiente et collaudante clero et populo, firma
ac legali commutatione acquisivimus. Tradentes e
contra eidem Hainrico episcopo suæque ecclesiæ jure
proprietas loca in pago Grapfeld, in comitatu vero
Ottonis comitis sita, Maynunga, et Maynungero mar-
cha et Walahdorf dicta, cum omnibus eorum perti-
nentiis, villis scilicet et utriusque sexus mancipiis,
ecclesiis, decimationibus, silvis, venationibus, aquis
aquarumve decursibus, piscacionibus, molendinis,
pratis, pascuis, terris cultis vel incultis, quæsitis
vel inquirendis, viis et inviis, existentibus [exitibus]
et redditibus, et cum omnibus, quæ dici aut nominari
possunt, utilitatibus, jure nostro in jus prædictæ ec-
clesiæ transfundendo, ea videlicet ratione ut, præ-
fatus episcopus Hainricus sui que successores de præ-
nominatis locis dehinc liberam habeant potestatem
possideendi, commutandi, vel quicquid eis inde li-
bitum sit faciendi, omni omnium contradictione
remota. Et ut hæc nostræ commutationis sive dona-
tionis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat
[omni] tempore, hoc præceptum inde conscriptum
manu propria corroborantes, sigilli nostri impres-
sione insigniri jussimus.

Signum domni Hainrici regis invictissimi.

Eberhardus episcopus et cancellarius vice Wil-
ligisi archicapellani recognovi. Data Nonis Maii,
anno Dominicæ incarnationis millesimo VIII, indi-
ctione v, anno vero domni Hainrici secundi regni
sexto. Actum Wirzeburge feliciter. Amen.

XLV.

S. Henrici privilegium pro Ecclesia Vicentina.

(Anno 1008.)

[Ughelli, *Italia Sacra*, V, 140.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEIN-
RICUS divina favente clementia rex.

Si Ecclesiarum Dei curam gerimus, easque dila-
tare studuerimus, nostri regni statum augmentari
minime dubitamus. Quo circa omnium S. Dei Ec-
clesiæ, præsentium scilicet et futurorum, noscat
universitas qualiter Hieronymus S. Vicentinæ Ec-
clesiæ episcopus noster familiaris nostram adiit cle-
mentiam postulans, ut, pro Dei amore animæque
nostræ remedio, castella sui episcopii Vicent. qui
fodri detrimento usque modo vastabantur et concul-
cabantur, nostræ regiæ auctoritatis largitione per-
donaremus et concederemus. Cujus petitionibus
annuentes, prout juste et legaliter possumus, jam
dicto Hieronymo episcopo suisque successoribus,
sicut sibi concessum est et perdonatum a bon. me.
D. Othone Cæsare Augusto, perdonamus ut de
omnibus castellis ad suum jam dictum Episcopa-
tum pertinentibus, scilicet Barbarano, Salvatiano,

Nosceta, Albetine, Aureliano, Custodia, Grancona, A Grumodo, Vincentia-Brendulis, Altavilla, Montedigno, Corvedo, et de Valle Coturnica, Cucullo, Vello, Arserio, et omniibus famulis super terram jam dicti episcopatus habitantibus vel residentibus, non alicui homini tam ducibus quam marchionibus, comitibus, seu alicui magnæ parvæque personæ fodrum persolvatur, vel concedatur; sed liceat per hoc præceptum jam dicto Hieronymo episcopo suisque successoribus, sicut superius scriptum habetur, quiete et pacifice omnia prænominata castella, eorumque habitatores ad jam dictum episcopatum pertinentes, vel super terram ejus residentes, de omnibus fodris defendere, et protegere, omni contradictione remota. Si vero contigerit ut nos in eas partes veniamus, ipse jam dictus Hieronymus episcopus, vel sui successores per se vel eorum missos fideles fodrum colligant, nobisque servitia secundum posse præparent, eo videlicet ordine ut nullus dux, patriarcha, marchio, comes, vicecomes, sculdasius, gastaldio, nullaque nostri regni magna parvaque persona prædictum Hieronymum episcopum suisque successores de perdonatione et concessione fodrum subscriptorum castrorum inquietare, molestare, fatigare audeat vel præsumat. Si vero, quod non credimus, hoc nostrum præceptum infringere tentaverit, sciat se compositurum auri purissimi libras quingentas, medietatem cameræ nostræ, et medietatem prædicto Hieronymo (155) episcopo suisque successoribus. Quod ut verius habeatur, manu propria hanc paginam roborantes sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum D. Henrici † regis invictissimi.

Eberardus archicapellanus recognovit.

Datum xxx, . . . Anno Dominicæ incarnationis millesimo VIII, indict. iv, anno quinto [vero] D. Henrici regni [regis] vi. Actum Mulind. . . feliciter. Amen.

XLVI.

S. Henricus Imperator Baldrico episcopo Leodicensi, et Baldrico comiti dat bannum bestiarum in silvis quas possidebant.

(Anno 1008.)

[Miræus, *Opp. diplom.*, II, 53.]

(155) Idem Hieronymus ab eodem Henrico imp. D tanquam perjurus et apostata exauctoratus est, ejusque bona publicata. Ea quæ in Papiensi comitatu possidebat, Comensi Ecclesiæ fuerunt concessa; de qua re in diplomate Conradi II, Henrici successoris, eidem Comensi Ecclesiæ concessa an. 1026 mentio exstat.

(256) S. Heribertus Coloniensis archiepiscopus anno 1021, die 16 Martii, ad meliorem vitam transiit, ex opposito urbis Coloniensis in monasterio Tuitiensi a se condito sepultus. Vitæ ejus historiam scripsit Rupertus abbas Tuitiensis, a Surio editam.

(157) Baldricus Leodicensis, episcopus, fundator abbatiæ S. Jacobi, in urbe Leodiensi, anno 1017 vivere desiit, etc.

(158) Baldricus comes Leodicensis fuit, ut suspicor. Olim pleræque civitates episcopales, ut Cameracensis, Atrebatensis, Ambianensis, et aliæ suos comites habuerunt.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Notum sit omnibus nostris fidelibus, præsentibus scilicet et futuris qualiter nos, interventu atque petitione Heriberti (156) Coloniensis archiepiscopi, bannum nostrum bestiarum Baldrico (157) sanctæ Leodicensis Ecclesiæ præsuli, nec non Baldrico (158) comiti, super eorum proprias silvas, quæ sunt, inter illa duo flumina, quæ ambo Nithe (159) vocantur, et tertium quod Thila (160) nominatur, sitæ, et quæ pertinent ad illas villas Heiste (161) et Heisten, ac Badfride nec non Maclines (162), nominatas, quod tamen totum Waverwald appellatur, in comitatu vero Gozilonis comitis, qui Antwerf (163) dicitur, situm, per hanc nostram præceptalem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure in eorum jus ac dominium transfundimus: ea videlicet ratione ut, præscripti Baldrici de prænominato banno ejusque utilitate dehinc liberam habeant, quidquid sibi placuerit, potestatem faciendi, omnium hominum contradictione remota.

Et ut hæc donationis nostræ auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conscriptum, manu propria corroborantes, sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum domini Henrici regis invictissimi.

Eberhardus (164) cancellarius, vice Willigisi archicapellani, recognovit. Datum pridie Idus Septembris, indictione sexta, anno Dominicæ incarnationis millesimo octavo, anno vero domini Henrici secundi regnantis septimo. Actum Treviris feliciter. Amen.

XLVII.

Rex Henricus II donat monasterio Niederaltacensi ecclesiam parochialem in Mundraching cum decimis, et mansum ibidem, tres mansos in Siffenkofen, et molendinum in Mangolting.

(Anno 1009, 6 April.)

[Ried, *Cod. episc. Ratisbon.*, ex *Mon. Boic.* XI, 137.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si Ecclesias Dei alicujus doni incremento ditare vel sublimare studuerimus, nobis id profuturum esse minime dubitamus. Quapropter noverit omnium Christi fidelium nostrorumque industria qualiter, ob re-

(159) Ambo Nithe. Duo hic flumina notantur, quæ Nithe seu Nette nomen hodieque gerunt, in Campania Brabantica, et in oppido Lirano confluunt, videlicet Nette major et Nette minor.

(160) Thila, seu Thilia, *Thy Gallis, Dilia, Dyle* Teutonibus, flumen prope Genapiam in Gallo-Brabantia ortum, Villarieuse ord. Cisterciensis monasterium alluit, exinde Fura rivo Lovanii auctum, in Demeram, ac denique in Scaldium influit.

(161) Heiste municipium agri Riensis, hodieque notum *Heist op den bergh*

(162) Villa Maclines. Forte Quoet Mechelen, villa mediæ ævi scriptoribus, idem quod Gallis hodie *village*.

(163) Antwerf, in comitatu Gozilonis comitis. Notet hic lector comitatum seu marcam Antverpiensem.

(164) Eberhardus, anno 1006, constitutus fuit primus episcopus Ecclesiæ Bambergensis, fundatæ a S. Henrico Cæs.

medium animæ nostræ et interventum dilecti abbatis nostri Godehardi, suum jure devotumque servitium inspicientes, monasterio suo Alaha dicto, ad servitium et ad usum fratrum Deo ibidem servientium, in villa Mundrichinga dicta unam Ecclesiam cum dotali manso et duabus partibus decimationis ad eandem Ecclesiam pertinentibus, et in villa eadem aliam mansum cum mancipiis Frudum et uxore ipsius et filiis eorum. In Siffinchoven autem tres mansos cum mancipiis in his habitantibus, in Mangoltingen vero superius molendinarium cum molendino, in pago Duonagouue, in comitatu vero Ruotberti comitis sitis, cum omnibus appendiciis sive utilitatibus quæ dici aut nominari possunt, per hanc nostri præcepti paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio in eorum jus ac dominium omnino transfundimus, ea quippe ratione ut, prædictus abbas suique successores una cum fratribus inibi Deo famulantibus de prænominato bono et ejus utensilibus dehinc liberam potestatem ad communem usum fratrum, quicquid eis placuerit, faciendi, omnium hominum contradictione remota. Et ut hæc nostræ donationis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat omni tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici, regis invictissimi. (Monogramma.)

Guntherus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovi.

Data VIII Idus Aprilis, indictione VIII, anno ab incarnatione Domini 1009, anno vero domni Heinrici secundi regnantis octavo.

Actum Reganesburg feliciter. Amen.

XLVIII.

Rex Henricus II donat monasterio Prül prope Ratisbonam mansum regalem in villa Genstall.

(Anno 1009, 20 Maii.)

[Ried, *ubi supra*, pag. 128.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Si Ecclesiarum Dei loca alicujus doni incremento sublimare studuerimus, nobis nostrique regni statui id proficere minime diffidimus. Quapropter omnium Christi fidelium, præsentium scilicet ac futurorum, noverit universitas qualiter nos, divini amoris instinctu, pro remedio animæ nostræ, ob interventum et petitionem Bonifacii, Prulensis abbatis, sibi suoque monasterio in honorem sancti Bartholomæi apostoli constructo atque dedicato unum regalem mansum, quem antea Waltrico concessum habuimus, in villa Genstall dicta, in pago Tunagouue, in comitatu Ruperti situm, cum omnibus ejus appendiciis-viis et inviis, cultis et incultis, exitibus et redivis, quæ sitis sive inquirendis, seu cum omnibus utilitatibus quæ quolibet modo dici aut scribi possunt per hanc nostram regalem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure et dominio in ejus jus et dominium omnino transfundimus, ea videlicet ra-

tionem ut, si quis Ratisponen. Ecclesiæ episcopus, quod absit! idem monasterium destruere vel monachicam vitam inibi violare præsumpserit, præscriptus manus iterum ad regales redeat manus; si autem firmum et inviolatum præscriptum monasterium permanserit, jam dictus abbas Bonifacius suique successores liberam potestatem habeant, exinde, quidquid eis placuerit, faciendi ad eorum utilitatem Ecclesiæ, omni videlicet hominum contradictione remota. Et ut hæc nostræ donationis auctoritas stabilis et inconvulsa ita permaneat, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroboravimus et sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Guntherus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovi.

Data XIII Kal. Junii, indict. VII, anno Dominicæ incarnationis 1009, anno vero domni Heinrici regis secundi regnantis septimo.

Actum Ratisponæ feliciter. Amen.

XLIX.

Rex Henricus II donat Ecclesiæ Bambergensi locum Lichtowa in pago Nordgov. situm. •

(Anno 1009, 2 Julii.)

[Ried, *Codex episcop. Ratisb.* I, 129.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Dominicis non surdum præbentes auditum præceptis et deificis obtemperando suasionibus quendam nostræ paternæ hæreditatis locum Babenber dictum in sedem et culmen episcopatus proveximus, et romana auctoritate in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctorumque apostolorum Petri et Pauli stabilivimus et corroboravimus, ut inibi nostrum nostrorumque parentum, et Ottonis tercii, videlicet imperatoris et antecessoris nostri, celebre nomen haberetur, et jugis pro omnibus orthodoxis hostia mactaretur. Proinde noverit omnium nostrorum fidelium tam præsens ætas, quam et futura posteritas, qualiter nos quendam nostræ proprietatis locum Lihtowa dictum, in pago Nortgowe et in comitatu Heinrici comitis situm, ad eandem supradictam episcopalem sedem, una cum omnibus ejus appendiciis sive adhærentibus, videlicet rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris omnibus, quæ scribi aut appellari possunt quolibet modo, utilitatibus, hac nostra præceptali pagina, prout firmiter possumus, donamus atque proprietamus, omnium contradictione remota. Et ut hæc nostræ auctoritatis traditio firma et inconvulsa permaneat, hanc paginam inde conscriptam sigilli nostri impressione manu propria roborantes jussimus insigniri.

Signum domni Heinrici secundi regis invictissimi. (Monogramma.)

Guntherus cancellarius vice Erchanbaldi archicapellani recognovi.

Data VI Non. Julii indictione VIII, anno Domi-

incarnationis 1009, anno vero domni Henrici A

ix. Actum Hingelenheim feliciter.

Sigillum majestat. intus impressum exstat.

L.

Henrici præceptum pro Ecclesia Cremonensi.

(Anno 1009.)

[Ughelli, *Italia sacra*. IV, 594.]

nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRI-
livina favente misericordia Francorum et Lon-
rdorum rex.

sacrarum Dei Ecclesiarum miseriis et oppres-
bus studuerimus subvenire, et nostræ majesta-
blevamen laboraverimus, impendere, procul
regni nostri statum stabiliri, et æternæ remu-
ionis præmium nobis rependi non ambigimus.
ropter notum sit omnibus nostris fidelibus, tam
entibus quam futuris, quod vir venerabilis
ulphus S. Cremonensis Ecclesiæ episcopus, et
omnia noster fidelissimus, modestiæ nostræ re-
quod quædam abbatia suo episcopatu subdi-
in honore S. Laurentii dedicata, et juxta
tem suam sita, a quodam abbate Lamperto
ne diminueretur in beneficium dando, et malas
ptiones faciendo, et hac occasione victualia
im subtrahebantur, et sic orationes et elee-
næ, quæ pro anima illius qui eam construxit,
o animabus omnium Christianorum, fieri debe-
diminui videbantur. Cujus rei causa, dolore
s tacti intrinsecus, quid inde fieret cogitare
mus. Divina namque gratia inspirante, et dile-
mæ conjugis nostræ Chunicundæ consilio sa-
rimo interveniente, nostræ regalis auctoritatis
optum, quod inviolabile perpetualiter teneatur,
percepimus, ea videlicet ratione ut, tam præsens
quam futuri nullam potestatem deinceps
ant de rebus ad prædictam Abbatiam pertinen-
diminuere, neque in beneficium dando, nec
mutationes, seu precarias, atque libellarias
ado sine licentia præsentis episcopi, et succes-
n ejus, qui pro tempore fuerint. Si quis vero
contra hanc nostram auctoritatem et præ-
onem deinceps facere præsumperit, scripta et
titura quæ fecerit, irrita et vacua et sine
re permaneant, et abbas proprio honore et
tate privetur, et illi qui investituram aut ali-
scriptum suscipere præsumperint, sciant se
posituros auri optimi libras centum, medietatem
ræ nostræ, et medietatem abbatiae, cui dam-
et diminutionem inferre tentavit. Quod ut
s credatur, diligentiusque ab omnibus obser-
; manu propria roborantes sigilli nostri impres-
; jussimus insigniri.

*num. . . domini Henrici gloriosissimi et invi-
mi regis.*

ilbertus cancellarius ad vicem Wilibisi episcopi
chicancellarii recognovi.

tum vii Id. Octob., anno ab incarnatione Do-
1009, anno vero Henrici I regis vii.

tum Maideburgh feliciter. Amen.

LI

*Præceptum Henrici II regis pro abbatia Classensi
sancti Apollinaris.*

(Anno 1009, vii Kal. Maii.)

[*Annal Camuldul.* I, 190, ex autographo Classensi.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRI-
cus divina favente clementia rex.

Si nostrorum fidelium petitionibus aures nostræ
serenitatis accommodaverimus, promptiores ac devo-
tiores eos in nostro obsequio fore nullatenus tituba-
mus. Omnium sanctæ Dei igitur Ecclesiæ nostrorum-
que fidelium, præsentium scilicet ac futurorum, no-
verit sollertia, Bonum presbyterum et monachum
atque abbatem Ravennatem monasterii sancti Apol-
linaris, quod asserunt fundatum dudum in civitate
cognominata Classis, nostrumque devotissimum fi-
delem, nostram in omnibus exorasse celsitudinem,
quatenus pro Dei amore, animæque nostræ perpetua
salute, corroboraremus atque firmaremus et ex no-
stra benignissima largitione conderemus et delibe-
rarem in perpetuum confirmandam per hæc nostri
præcepti atque pragmatici scripti inviolabilem pagi-
nam omnes res et possessiones quascunque præfata
Ecclesia prælibati monasterii quibuscunque cautio-
nibus vel deliberationibus visum est possidere in
integrum. Cujus sacris petitionibus justisque deside-
riis devote et libenter annuentes et assensum præ-
bentes corroboramus atque confirmamus, et ex nostro
jure et dominio in ejus jus et dominium transfundi-
mus, videlicet quæcunque conjacent monasterii tam
in monarchia quamque per singula loca nostri regni.
In comitatu Fonensi et Pensauriani seu Ariminensi,
villam quæ dicitur Sala cum suis appendiciis in in-
tegrum, et titulum Ecclesiæ ipsius monasterii in la-
tere parietis situm in honore sanctæ Feliculæ et
sanctorum martyrum Marci et Marcelliani, et Eccle-
siam sanctæ Mariæ Dei genitricis in prædicta villa
et cortecella Salæ, et ecclesiam sancti Martini, quæ
nominatur Aqualonga. Hæc omnia in integrum cum
omnibus suis pertinentiis et cohærentiis atque sub-
jacentiis cui prætaxatæ Salæ cohærentes undique
sunt, a primo latere fluvius, qui dicitur Pisciatellus,
secundo lateri Vedrita et Paverianus, tertio lateri
limes, qui dicitur Arzer, percurrens a Paveriano
usque in stratellam, et rivus qui vocatur de Fabrica
desinens et derivans usque in mare, et ipsum littus
maris quantulumcunque mihi pertinere videtur in
integrum. Concedimus etiam Salam novam in inte-
grum cum omnibus appendiciis suis, et quidquid re-
gale est in Castancto et Bulgaria et Branchisi. Ite-
rum concedimus ut liceat sibi, in civitate facere,
quæ dicitur Phono, posterulam in publico muro in
loco illo ubi propriam terram infra et extra ha-
beant, et juxta murum qui vocatur Dapenna, eccle-
siam ædificare. Concedimus etiam præcipientesque
statuimus ut nullus dux aut archiepiscopus, marchio,
comes, vicecomes, sculdasius, gastaldio, aut aliquis
publicus exactor in aliquibus prædiis et possessioni-
bus per quæcunque nostri regni loca conjacentibus

et residentibus, aut hominibus supra sedentibus vel inhabitantibus theloneum, aut aliquam publicam functionem per alicujus tituli distractionem audeat exigere vel exquirere, nec aliquam invasionem, vel diminorationem, aut temerariam præsumptionem quoquomodo agere vel inferre præsumendo pertentet. Si quis igitur hanc nostræ semper et ubique in-violandæ cautionis, definitionis, deliberationis, et concessionis, et voluntariæ distributionis paginam, quod absit! quoquomodo temerario ausu infringere conatus fuerit, sciat se compositurum centum libras auri aut mille [argenti], medietatem cameræ nostræ, et medietatem prælibato monasterio sancti Apollinaris. Quod ut melius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria præsentem paginam roborantes nostri sigilli impressione inferius insigniri jussimus.

Signum domni Henrici regis invictissimi.

Eberhardus cancellarius vice Willigisi archicapellani recognovi.

Data vii Kalendas Maii, indictione septima, anno Dominicæ incarnationis millesimo nono, anno vero domni Henrici secundi regnantis vii.

Actum Niven.... feliciter. Amen.

LII.

S. Henrici privilegium Godehardo abbati concessum.
(Anno 1009.)

[Ludewig, *Script. rer. Germ.*, 333-34.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Si Ecclesias Dei alicujus doni incremento ditare vel sublimare studuerimus, nobis id profuturum esse minime dubitamus. Quapropter noverit omnium Christi fidelium nostrorumque industria qualiter, ob remedium animæ nostræ et interventum dilecti abbatis nostri Godehardi, suum jure devotumque servitium inspicientes, monasterio suo, Alaha dicto, ad servitium et ad usum fratrum Deo ibidem famulantium, in villa Mundrichinga dicta unam ecclesiam, cum dotali manso et duabus partibus decimationis ad eandem ecclesiam pertinentibus, et in villa eadem alium mansum, cum mancipiis Frundum et uxore ipsius et filiis eorum; in Siffenhoven autem tres mansos cum mancipiis in his habitantibus; in Mangoltingen vero superius molendinarium cum molendino, in pago Wonaulgowe, in comitatu vero Ruotberti comitis sitis, cum omnibus appenditiis sive utilitatibus quæ dici aut nominari possunt, per hanc nostri præcepti paginam concedimus atque largimur. Et de nostro jure ac dominio in eorum jus ac dominium omnium transfundimus, ea quippe ratione, ut, prædictus abbas suique successores, una cum fratribus inibi Deo famulantibus, de prænominato bono ejusque utensilibus dehinc liberam habeant potestatem, ad communem usum fratrum, quidquid eis libuerit faciendi, omnium hominum contradictione remota. Et ut hæc auctoritas nostræ donationis stabilis et inconvulsa permaneat omni tempore, hoc præceptum inde con-

scriptum manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Data octavo Idus Aprilis, indict. vii, anno ab incarnatione Domini 1009, anno vero domini Henrici secundi regnantis viii. Actum Regenspurg. Amen.

LIII.

S. Henrici privilegium pro eodem.

(Anno eodem.)

[Ludewig, *ubi supra.*]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Si quid nos Ecclesias Dei, vel in eisdem servientes, de nostris ditare studuerimus, procul dubio immarcescibile præmium in futuro capessere credimus. Qua de re cunctis fidelibus nostris, præsentibus scilicet et futuris, notum esse volumus qualiter nos, æternæ vitæ desiderio inflammati, tam pro remedio animæ nostræ quam parentum nostrorum, nec non et interventu dilectæ (uxoris) contectalis nostræ Chunigundæ, et pro dilectissimi Alahensis abbatis Godehardi gratissimo obsequio, eidem Ecclesiæ cui ipse præesse videtur, in usum monachorum inibi Deo famulantium, in comitatu Thiermouis præsidis, prope monasterium, in villa Helnigerimperk dicta, mercatum habenti; telonium tam viantium quam navigantium exigendi jus perpetuum per hoc regale præceptum contulimus atque concessimus. Quod si qua persona eidem loco abstulerit, in futuro judicio examinanda erit. Et ut hac nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, manu propria eam roborantes sigillari nostra imagine jussimus.

Data vii Idus Junii, indictione vii, anno Dominicæ incarnationis 1009, anno vero domini Henrici regis secundi regnantis viii.

Actum Merseburg feliciter. Amen.

LIV.

Ecclesiæ Northwald, a sitæ in eremo, x multa prædia confert.

(Anno 1009.)

[Ludewig, *ubi supra*, p. 331-32.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina favente gratia rex.

Plantationis cujusque surculus trunco viridi imputatus, quanto sæpius aquis circumfusus irrigatur, tanto citius, crescentibus [ramis] in orbem erigitur. Ecclesias igitur Dei comparationi eidem nos recompensantes, ubicunque locorum noviter plantatas, si bonis nostris aliquanto benignius adhibitis sublevamus, tanto eas citius in divina laude feliciter excrescere, tantoque nos firmiter imperii nostri culmen stabilire fideliter confidimus.

Quapropter omnium Dei nostrique fidelium universitati notum volumus qualiter nos, ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Chunigundæ imperatricis augustæ, et Brunonis Augustensis Ecclesiæ præsulis, et cæterorum fidelium nostrorum, Eberhardi Ratisponensis, Bennonis Pataviensis episcoporum, ad Ecclesiam sitam in eremo, quæ voca-

tur Nortwald, a Guntherio monacho, et inibi primitus eremiticam vitam ducente, constructam, in honore victoriosissimæ crucis sanctæque Dei genitricis Mariæ, nec non B. Joannis Baptistæ, in usum fratrum ibi Deo sub regula S. Benedicti servientium; quidquid habuimus, a fonte aquæ quæ vocatur Leipfiusa, usque ad locum qui vocatur Swartawinchill, et inde usque ad montem qui vocatur Ekkirischbuch, et ita usque ad aquam quæ vocatur Forchenbach, et inde ad Holerenberch, usque dum venias Plecentenstein, et inde ad Grachenbach, et sic ad fontem ipsius aquæ, et ita per aquam quæ dicitur Flinsbach, et hinc, ut subterminatum est, ad flumen Regin, et per descensum Regni fluminis usque in villam illam Piberach, quæ duarum Piberach media interfluit, et sic sursum per eandem Piberach, usque ad locum qui est in monte Hanawich, et inde per decursum aquæ quæ vocatur Sebach, et sic inde, ut modo terminatum est, usque ad locum ubi Kelbirbach cadit in album Regin, usque in Allaltresbach, et inde ad magnum lapidem qui ex orientali plaga prope stratam jacet quæ Bavariam tendit, et sic per stratam usque ad nigrum Regin, et sursum per eundem fluvium, ad locum ubi interfluit aqua Fladinz, et inde ad fontem ejusdem aquæ, et ita usque ad Nauffinna, cum omnibus utensilibus, cum arboribus, ædificiis, agris, terris, cultis et incultis, pratis, pascuis, sylvis, venationibus, aquis, aquarumve decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et inviis, exitibus et redivis, quæsitis et inquirendis, seu cum omni utilitate quæ ullo modo inde provenire poterit, per hoc nostrum præceptum, in proprium donavimus atque confirmavimus, ea videlicet ratione ut nemo ulterius, absque ejusdem cellæ provisoris suorumque successorum licentia, potestatem habeat novalia faciendi, piscandi, aut nullo ingenio feras decipiendi, aut quamlibet potestatem, infra præscriptum terminum exercendi. Et ut hæc donationis nostræ auctoritas stabilis atque inconvulsa omni permaneat ævo, hanc chartam, inde conscriptam, sublusque manu propria roboratam, sigilli nostri [jussimus] impressione insigniri.

Data VII Idus Junii, indict. VII, anno Domini 1009, anno vero domini Henrici secundi VII.

Actum Merseburg in Dei nomine feliciter.

LV.

Rex Henricus II donat parthenoni Obermunster per ipsum a fundamento perfecto et in præsentia sua 17 Apr. consecrato quamdam sui juris curtem Salach.

(Anno 1010, April. 17.)

[Ried, *Cod. episcop. Ratisb.* I, 130.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia rex.

Si Ecclesiarum Dei loca alicujus doni incremento sublimare vel meliorare studuerimus, nobis nostrique regni statui id proficere minime diffidimus. Quapropter omnium Christi fidelium, præsentium scilicet ac futurorum, agnoscat industria qualiter nos, divini amoris instinctu, pro remedio animæ

A nostræ, ac senioris nostri, videlicet Ottonis imperatoris, dilectæque conjugis nostræ Chunigundæ reginæ, seu parentum nostrorum, nec non et pro regni nostri, statu monasterio Ratisponensi, quod ibi vocatur Oberenmunester, in honore sanctæ Dei Genitricis semperque Virginis Mariæ dedicato, ipsa die qua illud, per nos a fundamento perfectum, in præsentia nostri xv Kal. Maii consecrari fecimus, quandam nostri juris curtem nomine Salaht in comitatu Ruotperti comitis, in pago Duonochgowe cum omnibus suis pertinentiis seu appendiciis, villis, vicis, cum familiis utriusque sexus arboribus, ædificiis, campis pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, exitibus et redivis, viis et inviis, quæsitis sive inquirendis, cum omnibus quæ quolibet modo dici aut nominari possunt utilitatibus, per hanc nostram regalem paginam eidem monasterio ad usum et stipendia sanctimonialium inibi Deo famulantium integre concessimus atque tradidimus, et de nostro jure ac dominio in ejus jus et dominium omnino transfundimus, ea quippe ratione ut abbatisa Wicpurg, quæ nunc præfato monasterio præesse videtur, eique succedentes abbatissæ de eadem proprietate, ad usum tamen monasterii et sanctimonialium ibidem Deo servientium, dehinc liberam habeant potestatem, quicquid eis placuerit faciendi, omnium hominum contradictione sive inquietudine remota. Et ut hæc nostræ donationis seu confirmationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes atque confirmantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Sigillum domni Henrici regis invictissimi. (Monogramma.)

Guntherius cancellarius vice Willigisi archicappellani notavi.

Data xv Kal. Maii, indict. VIII, anno Dominicæ nativitatis 1010, anno vero domini secundi Henrici regnanti VIII, Actum Regenesburg feliciter. Amen.

Sigillum majest. intus impressum magna ex parte fractum.

LVI.

D *Henricus II rex prædium Tharisca Ecclesiæ Bambergensi donat.*

(Anno 1010, 1 Junii.)

[Ussermann, *Germania sacra* III, *Preuves* p. 16.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina ordinante providentia rex.

Notum sit omnibus Christi fidelibus, præsentibus scilicet ac futuris, quia, postquam nos, divina inspirante gratia et Romana auctorante potentia omniumque nostri fidelium in medium consulente concordia sententia, nostræ proprietati, locum Bavenberc dictum in sedem et cultum episcopatus proveximus, consensu et petitione nobis dilectissimæ conjugis Cunigundæ videlicet reginæ quodnam prædium, quod a modernis Tareisa, ab antiquioribus vero Sinthe-

rishusun est nuncupatum, in pago Volcfelt et in comitatu Tietmari comitis situm, ad eandem supradictam episcopalem sedem Bavenberc cum omnibus eorum appertinentiis, videlicet villis, vicis, ecclesiis, capellis, servis et ancillis, areis, ædificiis, terris cultis et incultis, viis, inviis, exitibus et redivibus, quæsitis vel inquirendis, silvis, saginis, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus ac cæteris omnibus, quæ rite scribi aut appellari possunt quolibet modo, utilitatibus hac nostræ auctoritatis præceptali pagina prout firmiter possumus, donamus, atque omnium contradictione remota proprietamus, præcipientes ut in Deo dilectus nobis sæpe dictæ sedis Eberhardus primus episcopus liberam dehinc habeat potestatem sui que successores, idem supradictum prædium cum omnibus suis appendiciis tenendi, possidendi, seu quidquid sibi libeat modis omnibus in usum episcopatus inde faciendi. Si quis igitur, quod absit! hujus nostræ donationis munificentiam destruere seu violare præsumit, in die iudicii coram oculis Dei tormento inextinguibili luat. Quod ne fiat, sed hæc nostra traditio perpetualiter inviolabilis permanet, hanc chartam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum domini secundi Henrici regis invictissimi.

Guntherius cancellarius vice Willigisi archicappellani (165) notavi.

Data Kl. Junii indictione viii, anno Dominicæ incarnationis millesimo X, anno vero domni secundi C Henrici regnantis viii.

Actum Mogontiaë feliciter. Amen,

LVII.

S. Henrici privilegium pro ecclesia Altabensi.

(Anno 1011.)

[Ludewig, *Scrip. rer. Germ.*, I, 335-36.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si quid nos Ecclesias Dei, vel in eisdem servientes, de nostris ditare studuerimus, procul dubio immarcessibile præmium in futuro capessere credimus. Qua de re cunctis fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus qualiter nos, æternæ vitæ desiderio inflammati, tam pro remedio animæ nostræ quam parentum nostrorum, nec non et interventu dilectæ contectalis nostræ Chunegundæ, et pro dilecti Altabensis Godehardi gratissimo obsequio, eidem Ecclesiæ cui ipse præesse videtur, in usum monachorum inibi Deo famulantium, in marcha et comitatu Henrici marchionis, decem regales mansos, inter hos terminos suos, item in orientali plaga de illo vallo et duabus arboribus, vulgo Felevun dictis, subtus villam Abatorf dictam, usque fluvium Danubii, et inde rursus in latitudine usque in occidentalem plagam, ad terminum ministerii Sigimares Weride, in longitudine vero, de Danubio usque ad Wagreim ad

A aquilonem terminantur, per hanc nostram paginam concedimus atque largimur, cum omnibus appendiciis ad eosdem pertinentiis, areis, æterris cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis decursibus, molendinis, piscationibus, venationibus, sylvis extirpatis, vel adhuc extirpandis, seu omnibus, quæ dici aut nominari possunt, rebus, et de nostro jure ac dominio in ejus dominium omnino transfundimus. Et quippe ut prædictus abbas sui que successores exindem habeant potestatem tenendi, commutari quidquid eis in usum prædictorum fratrum libuerit. Et ut hæc nostræ donationis auctoritas omnium hominum contradictione remota, stabilis firma constet, hanc chartam ex nostra jussu conscriptam ac signatam, propria manu firmavimus.

Data vii Kalend. Julii, indict. ix, anno Domini incarnationis 1011, anno vero domini Henrici regnantis x. Actum Regenspurg.

LVIII.

S. Henrici imp. diploma datum pro monasterio Tegernseensi.

(Anno 1011.)

[Pez, *Cod. diplom. hist. epist.*, ex bibl. Te-

In nomine sanctæ et individue Trinitatis alicus Divina favente clementia rex.

Cunctis nostris fidelibus notum esse volumus præsentibus scilicet atque futuris, qualiter in animæ nostræ nostrorumque parentum remedium æternæque vitæ desiderium, interventu quocumque lecti nostri Godehardi, abbatis Altabensis quædam cujusdam artificis Perengarii, qui monasterium S. Quirini M. ad Tegernsee possidebant, eo quod idem servus ejusdem esset servus, ab Imperatore Ottone, nostro antecessore in Francia et in Turingia sibi concessa in nostrum jus cambiando recipimus: contra verum fluvium Ainzim in comitatu Henrici marchionis opportuno loco juxta prædium ejusdem Ecclesie Creberbach dictum, in meridiana plaga interjunctæ publicæ, quæ Hochenstrassa vulgo nunc dicitur, partem silvæ, Enisiwalt dictæ, hinc sexaginta ad supradictum cœnobium Tegernseense usum monachorum inibi Deo famulantium hanc nostri præcepti paginam concedimus, nostro jure in jus ac dominium eorum, cum omnibus utensilibus quæ ibi inveniri vel aptari possunt prorsus transfundimus, et si ibi in integrum non fuerint, in proximo loco nostro supplendum videlicet tenore ut illius loci abbates exindem habeant potestatem in usum eorundem monachorum, quicquid eis inde faciendi placuerit omnium hominum contradictione remota.

Et ut hæc nostræ donationis auctoritas stabilis constet, hanc chartam ex nostra jussu conscriptam et signatam manu propria firmavimus.

(165) Non ergo jam 23 Febr. hoc anno mortuus erat, ut quidam volunt.

Guntherius cancellarius vice Erchambaldi archi-
capellani recognovi.

Data xiv Kal. Julii, indict. ix, anno Dominicæ
incarnationis 1011, anno vero domini Henrici II
regnantis x. Actum Randesburæ.

LIX.

*S. Henrici diploma per quod integrum comitatum in
pago Lobedengouve reliquis Ecclesiæ Wormatiensis
ditionibus adjicit.*

(Anno 1011.)

[Schannat, *episcopatus Wormat.*, II, p. 38.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Hein-
ricus divina ordinante providentia rex.

Omnium itaque sanctæ Dei Ecclesiæ utriusque
sexus fidelium sub regni nostri ditione degentium,
nosse volumus solertiam qualiter Burchardus, ve-
nerabilis episcopus sanctæ ecclesiæ Wormatiensis,
nobis in omnibus fidelissimus, dominationem no-
stram adiens rogavit ut fidelitatis variique laboris
semper pro nostra dilectione impensi recordare-
mur. Cujus vero petitioni nos assensum præbentes,
fideique sibi promissæ memoriam tenentes, inter-
ventu scilicet ac petitione dilectæ conjugis nostræ
Conigundæ reginæ, comitatum in pago Lobeden-
gouve situm, cum omnibus sibi pertinentibus, per
hanc nostram regalem paginam cessimus, et de
nostro jure ac dominio in suæ ditionis manum trans-
misimus, eo videlicet rationis tenore ut jam dictus
episcopus de prædicto comitatu et ejus utilitatibus
dehinc habeat potestatem fruendi, habendi, vel
quidquid sibi placuerit faciendi, omnium hominum
contradictione remota. Quod ut verius credatur,
diligentiusque observetur ab omnibus, propriis
manibus roborantes, sigillo nostro insigniri jus
simus.

Signum domini Henrici regis invictissimi.

Guntherus cancellarius, ad vicem Erkambaldi ar-
chicapellani, notavi.

Data vii Idus Maii, indict. viii, anno Dominicæ
incarnat. millesimo XI, anno vero domni secundi
Henrici x.

Actum Bavenberc feliciter. Amen.

LX.

S. Henrici privilegium pro Ecclesia Paderbornensi.
(Anno 1011.)

[*Codex diplomaticus Hist Westph.*, p. 61.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis,
HENRICUS divina ordinante providentia rex.

Divinæ pietatis clementia, quæ nos ad culmen
regiæ majestatis perduxit, ad hoc voluit regnare ut
ecclesiarum ordini firmando atque corroborando
subveniamus; his autem maxime locis, quæ ab an-
tecessoribus nostris regibus imperatoribus fundata,
sed jam peccatis exigentibus peno videbantur an-
nullata. Quapropter omnium fidelium nostrorum
præsentium scilicet ac futurorum industriæ notum
esse volumus qualiter, nos divini amoris instinctu,
pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum,
nec non et tertii Ottonis bonæ memoriæ impera-
toris, dilectæque conjugis nostræ Conigundæ reginæ

A interventu, atque Meginwerc sanctæ Podrebronnensis
Ecclesiæ venerabilis episcopi rogatu, sibi sanctæque
suæ Ecclesiæ a Karolo magno imperatore olim fun-
datae, nostris vero temporibus incendium passæ, in
honore enim sanctæ Dei genitricis semperque vir-
ginis Mariæ et sancti Kiliani martiris Liboriique
confessoris dedicatæ, comitatum quem Hahold comes
dum vixit tenuit, situm scilicet in locis Haverga,
Limga, Thiatmali Aga, Patherga, Treveresga, Lan-
ganeka, Erpesfeld, Silbiki, Matfeld, Nihterga, Sinat-
feld, Ballevan prope Spriada, Lambiki, Lession,
Sewardeshusun, cum omni legalitate in proprium
concedimus atque largimur per hanc nostram regalem
paginam, eo videlicet rationis tenore ut præfatus
episcopus Meginwerc sui que successores præscriptæ
ecclesiæ præsidentes dehinc liberam habeant po-
testatem, de eodem comitatu ejusque utilitatibus
quidquid eis placuerit faciendi, ad eorum tamen
utilitatem ecclesiæ, omni videlicet inquietudine
remota. Et ut hæc nostræ traditionis seu confirma-
tionis auctoritas stabilis et inconvulsa omni habeantur
tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu
propria firmare curavimus, et sigillo nostro insigniri
jussimus.

Signum domni Henrici (L. M.) regis invictissimi.

Guntherius cancellarius ad vicem Erkambaldi
archicapellani recognovi.

Datum iv Idus April., indictione ix, anno Do-
minicæ incarnationis millesimo XI^{mo}. Anno vero
domni secundi Henrici regnantis ix.

Actum Triburaregia villa feliciter. Amen.

LXI.

Traditio Henrici regis.

(Anno 1012.)

[Dronke, *Cod. Diplom. Fuld.* p. 343.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEN-
RICUS divina favente clementia Romanorum rex.

Constat nos divina disponente gratia cæteris
supereminere mortalibus, ideoque convenit ut, cujus
præcellimus munere, ejus voluntati parere in omnibus
studeamus; ideoque omnibus Christianæ fidei cultoribus
nostrisque fidelibus, tam præsentibus quam
futuris, cupimus esse notum qualiter venerabilis
abba Branthoh de monasterio sancti Bonifacii quod
Fultha vocatur una cum monachis suis supplicavit
celsitudine nostræ ut homines Romano quondam
imperio attinentes, qui super terras monasterii eo-
rum commanent, quos olim divæ memoriæ domnus
Lodewicus rex itemque dominus Otho imperator,
hujus nominis primus, contulerunt et confirmave-
runt scholasticis monasterii Fuldensis et eorum suc-
cessoribus pro pueris nutriendis et disciplinis scho-
lasticis imbuendis ad cultum divinum uberius aug-
mentandum: nos quoque ipsis ac monasterio eorum
tradere et confirmare auctoritate regia dignaremur
una cum provincia Sarowe dicta et quadam villa
sita in Thuringia Holzhus nuncupata, quæ eis quidam
comes de Boemia nomine Thacholf in testamento
contulit, apud ipsos eligens sepulturam: insuper alia
bona quæ eis nostri antecessores imperatores reges

principes ac alii fideles infra Romanum imperium devotionis intuitu optulerunt. Nos igitur ob divinum amorem et ipsius sancti loci reverentiam omnia bona tam mobilia quam immobilia cum abbatibus, comitibus, centis, judiciis, theloneis monetis, bannis, districtibus, wilthannis, jurisdictionibus quibuscunque, quæ idem Fulthense monasterium possidet infra regnum divinitus nobis datum, vel quæ in futurum adipisci poterit Domino concedente, una cum hominibus imperii antedictis et cum omnibus super terras ipsorum residentibus, qui pro condicione sua ad fiscum regium censum solvere deberent, nec non et prædicti Thacholfi comitis testamentum ipsi abbati Branthoo ejusque successoribus et monasterio Fulthensi per hos apices serenitatis nostræ tradimus et auctoritate regia in perpetuum confirmamus. Præterea districtissime prohibemus ne missi nostri vel ballivi imperii aliquid tollant, rapiant vel invadant de suppellectili aut rebus abbatum decedentium, sed successoribus omnia reserventur: nec pro investitura, quæ per sceptrum regium fieri debet, ab abbate de novo creato aliquid expetatur; sed sic omnia pro libertate ejusdem sancti loci taliter ordinentur ut ibidem cultus Domini perpetuo stare possit. Et ne quisquam hominum futuris temporibus contra hanc nostram traditionem seu confirmationem venire audeat, hos apices inde conscriptos manu propria roborantes sigillo nostro fecimus insigniri.

Signum domni Henrici (M) regis invictissimi.

Erkanbaldus archicapellanus recognovi.

Data xvii Kal. Januar. indictione xi, anno vero domni millesimo xii. Item anno domni Henrici secundi regnantis xi. Actum Fultha monasterio in nomine Domini feliciter. Amen.

LXII.

Traditio Henrici regis de foresti Zunderenhart.
(1012, 29 decemb.)

[Dronke, ubi supra.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia rex.

Si ecclesiarum Dei loca alicujus doni incremento sublimare vel meliorare studuerimus, nobis nostrique regni statui id proficere minime dubitamus. Quapropter omnium fidelium nostrorum, presentium scilicet ac futurorum, industriæ notum esse volumus qualiter nos divini amoris instinctu, interventu quoque ac petitione Branthoy abbatis, quandam juris nostri regni forestim infra istos fines adjacentem hisque terminis præcinctam: de Biberaho scilicet usque ad Wolfeshart, ac inde recte transcurriendo Rodenmannun et Byochineberge usque ad Calbaho et Fliedenu; hinc autem ad Langenaho et Widenaho; hinc vero in Guncenaho et in Mosebrunnen, et inde sic recte transiundo loca Ufecreginfelt, Warmuntessneida, Iliwineshusun et Heribrahteshusun, necnon Slierefa deorsum in Slidesa, et sic per deorsum usque in Fuldam, sibi suæque sanctæ ecclesiæ in honore Dei genitricis sanctique Bonifacii archiepiscopi et martyris consecratæ ac constructæ,

cum banno et cum suis omnibus pertinentiis, per hanc nostram regalem paginam in proprium concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio in ejus jus et dominium omnino transfundimus, ea scilicet ratione ut prædictus abbas Brantho suiique successores de prædicta foresti et ejus pertinentiis liberam dehinc potestatem habeant quicquid sibi inde placuerit faciendi, ad usum tamen ecclesiæ, omnium hominum contradictione remota. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa per futura permaneat tempora, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum domni Henrici (M) regis invictissimi.

Guntherius cancellarius vice Erchambaldi archicapellani recognovi. (S)

Data iv Kal. Januarii, indictione x, anno Dominicæ incarnationis millesimo xiii. Anno vero domni secundi Henrici regnantis xi.

Actum Polida feliciter. Amen.

LXIII.

Traditio Henrici II regis de Lupence marca.

(Anno 1012? 30 dec.)

[Dronke, ubi supra.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia Romanorum imperator augustus, omnibus fidelibus nostris presentibus scilicet et futuris gratiam et salutem in Christo.

Notum esse volumus omnium catholicæ fidei memoriæ qualiter, interventu ac petitione Chunigundæ imperatricis augustæ nostræ dilectæ conjugis, per hanc nostri imperialis præcepti paginam concedimus sanctæ Fuldensi ecclesiæ et domno Bopponi abbati ejusque successoribus in perpetuum bannum nostrum super diversi generis feras inter fines et terminos Lupencemarcha quaquaversum eadem Lupencemarcha extenditur, ex consensu et voluntate Erkenbaldi Mogontinensis archiepiscopi necnon et Arnoldi abbatis Herfeldensis et Willehelmi comitis et fratris ejus Bopponis. Sigimari quoque advocati et omnium circa habitantium qui ibi juxta prædia habere noscuntur, eo vicelicet tenore quatenus eadem prænominata, sancta scilicet Fuldensis ecclesia, nosterque fidelis Boppo ejusdem ecclesiæ venerabilis abbas, omnesque qui in præsentis Fuldensi ecclesia sibi pro futuris temporibus successuri sunt, infra præfatos fines forestandos hac nostra imperiali traditione talem pacem et securitatem amodo et deinceps de cæteris comprovincialibus et circum sedentibus obtineant, qualem hæc eadem cæteræque ecclesiæ hactenus habere visæ sunt, quæ nostra sive prædecessorum nostrorum imperatorum videlicet et regum de hujusmodi forestibus forestandis præcepta susceperunt. Et ut hæc banni nostri concessio stabilis semper et inconvulsa permaneat, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri et nominis nostri caractere confirmari.

Henrici gloriosissimi imperatoris augusti. A licet regum vel imperatorum Francorum, in quibus herius cancellarius recognovi.

Kal. Januar.

Ille feliciter.

Et omnibus fidelibus qualiter nos, cum ecclesiis concambium facientes, dedimus sancto ecclesie proprietatis nostrae in Lupence marchiam et alia loca, hoc est Wazerlosen et

autem fines et termini Lupence marcha : ab inde ad Steinenbrunnen, inde ad Birn, inde ad Holcbiberen, inde ad alterum inde ad Hattenbach, inde ad Leingruben, umbelum, inde ad Lyopbergun, inde ad o, inde ad Brestinesbrunnen, inde ad cholcen, inde ad Merenlinden, inde ad al, inde Steininen strazen, inde ad Weina et Nazaha inferius ad Steinenbrunnen, dinen solen, inde ad Marcsteinen, inde ad sum et Neptale infra, inde ad Setensteten m, de capella ad Hurselen, inde ad Ottele ad Horwiden, inde ad Lachweige, inde de, inde ad Wartbergen in fontem, inde arnen, inde ad Madungen, inde ad Gerwi, inde ad Alviges sol., inde ad Suarzbach, inde, et Alinde inferius ad Merrith, inde ad g, inde ad Drinhongen, inde ad Rotensod Gotdedah, inde ad Ahorne, inde ad Kulle Kubach infra in Werraha, et de Werra praedictum Truckenebach.

LXIV.

Regis praecipuum, per quod Vormaticensem monasterium [inter] et caenobium Laurisheimense confirmatum, ratione Forestis Odenwalt dirimit.

(Anno 1012.)

Mannat, *Episcopatus Vormat.*, II, 38.]

in nomine sanctae et individuae Trinitatis, Henricus imperator ordinante clementia, rex.

Et quae sanctae Dei Ecclesiae fidelium in regno gentium nosse volumus sollertiam quod venerabilis, et nobis in omnibus fidelis, in Wormatiensis ecclesiae episcopus, domum nostram adiit sese reclamando, ob contentionem habitam inter suam Ecclesiam Laureshamensis ecclesiae, abbatem, de utilitatibus quae sunt in pago Lobedunquod praefatus abbas Wormatiensis Ecclesiae in silva Odenwalt potestativa manu tenere, suaeque per integrum vindicare. igitur altercationem nostrae excellentiae praecipuum Dagoberti famosissimi regis in relegendum, in quo scriptum habetur quod Dagobertus rex ad basilicam sancti Petri Wormatiensis constructam tradidit castellum in pago Lobedungowe situm cum omnibus illuc pertinentibus et omni silvatico Odenwalt; ad hoc etiam nostris visibus obcepta successorum illius, videlicet Pipini, Karolowici; Ottonis primi, clarissimorum sci-

licet regum vel imperatorum Francorum, in quibus scriptum invenitur quomodo ipsi traditionem et confirmationem praescripti regis suis praecipuum a novo confirmarunt; sed pro rei firmitate precatus est nostram clementiam ut frequenti litigio finem statueremus. Cujus petitionibus, ob Dei amorem, ejusque fidele servitium libenter annuentes, Boppo nem supradicti pagi comitem a culmine nostri imperii ad destruendam litem vetustam misimus, et ut Sigebodo Wormaticensis miles, et Wernerus Laureshamensis miles, nec non scabinei praenominati comitis, cum juramento marcam Lobedunburgensem, pro qua contenderunt, a marca quae respicit ad Epfenheim distinguerent, praecipimus. Isti sunt qui pro eadem marca juraverunt: Sibodo, Siguin, Wazzo, Auduom, Reolfreging, item Siguin. Hartmann, Hetzel, Eskrib. Et istis terminis supradictas marcas distinxerunt. Hegisurum usque in Flicheubach, et sic usque in possessam Homathoni: et sic sursum possessam usque ad Enthelem Wichelstein, inde ad orientalem bornen, inde ad spumosum stagnum, et sic in Ulmenam; et inde usque ad intonein Egkam; inde a dunen Wichental, inde in orientalem Ulmenam, et sic usque ad Richeresvindam. Inde in Nevarum et sic Nevarum deorsum usque in Niwenheim, et in ea nihil speciale dixerunt, excepto Colegenberg et Forestem quae Eugizunforste nominatur. Quapropter hoc nostrae auctoritatis praecipuum eidem Ecclesiae fieri decrevimus, per quod jubemus

ut praefato episcopo Burchardo, aut successoribus suis, nullum impedimentum praedictis Ecclesiae facultatibus ab aliqua persona occurrat; et hoc adjicimus: si qui superbiendo istud pactum vel praecipuum violaverit, tres libras auri ad cameram nostram vel successoris nostri tribuat, et quod inceperit irritum habeatur. Et, ut haec auctoritas nostrae confirmationis firma stabilisque permaneat, annuli nostri impressione eam insigniri jussimus, manuque propria subitus annotavimus.

Guntherus cancellarius, ad vicem Erkanbaldi archicapellani recognovi.

Data xv Kalend. Septemb., anno incarnat. Dom. millesimo duodecimo, indictione decima, anno vero domini Henrici secundi decimo.

Actum Nerstein feliciter. Amen.

LXV.

Abbatia Florinensis, quae est Benedictinorum in diocesi Leodiensi, a Gerardo I Cameracensi et Atrebatensi episcopo fundata, confirmatur diplomate S. Henrici.

(Anno 1012.)

[Miræus, *Opp. diplom.*, I, 675.]

(Initium deest.) Quapropter innotescimus omnibus Christianis fidelibus, et nostris, tam futuris quam presentibus, quia Gerardus vir venerabilis in primis, noster capellanus, postea vero, Dei gratia annuente, et me dante, Cameracensis episcopus effectus, et fratres sui Godefridus, et Arnulfus, abbatiam quamdam in pago Lomacensi sitam pro salute animarum

suarum, et suorum parentum Florines (166) construxerunt.

Quorum interventu ipsam abbatiam cum omnibus bonis ad eandem pertinentibus, futuris et presentibus, in nostro mundiburnio et tuitione perpetuo conservandam suscepimus.

Communi igitur fratrum assensu, hujus constructæ abbatie, Godefrido cessit advocatio.

Et ne aliqua inter ipsam et abbatiam suscitaretur altercatio, idem Godefridus jus advocacionis, quod retinuit, in nostra presentia sic exposuit. De singulis foris.....

Si quis autem posterorum hujus advocacionis ultra hæc adversus ecclesiam quidquam molestum arroganter intulerit, Baldrico Leodicensium episcopo nunc nobis assistenti, et successoribus ejus, ut nostra vigeat concessio, loco nostri ut iudices et vindices arctius appareant, auctoritate potiore..... Jubemus ergo publice et in pleno colloquio, quatenus impensius labor non periret, sed securum et defensum maneret monasterium in honore beati Joannis Baptistæ constructum; et inibi habitantes pro incolumitate nostra, et conjugis nostræ, et pro statu imperii nostri Dei clementiam jugiter exorarent, hoc nostræ auctoritatis præceptum fieri decrevimus.

Hæc sunt autem ingenuorum testium nomina:

Burchardus Wormaciæ episcopus.

Heribertus Coloniensis archiepiscopus.

Deodoricus Metensis episcopus, frater Cunegundis imperatricis.

Adelboldus Ultrajectensis episcopus.

Godefridus dux, etc.

Frater ejus Ethelo.

Otto dux Lotharingiæ.

Albero dux Mosellanorum.

Data decima septima Maii, anno Dominicæ incarnationis millesimo duodecimo, indictione decima, concurrente secundo, epacta vicesima quarta, anno autem Heinrici imperatoris undecimo.

Actum Leodici feliciter. Amen.

LXVI.

Imperator Henricus donat Ecclesiæ Bambergensi locum Irnsing in pago Kelesgowe et in comitatu Ottonis de Vittelspach situm.

(Anno 1012, 1 Nov.)

[Ried, *Cod. episc. Ratisb.*, I, 130.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Omnium Xpi nostrique fidelium noverit industria qualiter nos, ob remedium animæ et per interventum nostræ dilectissimæ conjugis Chunigundæ imperatricis Augustæ, quendam nostri juris locum Eringesin-

(166) Florina, vulgo *Florenne*, episcopatus Leodiensis oppidulum inter Sabim et Mosam situm, sexquimiliari a Philippopoli Hannoniæ oppido, et quinque a Mariæ-Montio milliariibus: Olim satis lautum, sed sæpius a Gallis eversum.

Est illic abbatia Benedictinorum, de qua vide plura inter Origines Benedictinas; item capitulum

A gun (Irnsing) dictum, in pago Kelesgowe et in comitatu Ottonis comitis situm, sanctæ Babenbergensi ecclesiæ in honorem beati Petri principis apostolorum et sancti Georgii martyris constructæ et consecratæ, cum omnibus appendiciis, scilicet terris cultis et incultis, villis, vineis, agris, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, areis, ædificiis, utriusque sexus mancipiis, exitibus et redditibus, et cum omnibus utilitatibus quæ vel scribi vel nominari possunt, summo et liberali devotionis studio in proprium concedimus et donamus; ea videlicet conditione quatenus ejusdem supradictæ sanctæ Babenbergensi ecclesiæ venerabilis episcopus Eberhardus sui que successores deinceps liberam exinde habeant potestatem tenendi, possidendi, et quicquid ad usum prædictæ ecclesiæ pertineat faciendi, omnium remoto contradictionis obstaculo. Si quis, quod absit! hujus nostræ donationis munificentiam destruere præsumat, inextinguibili tormento in die iudicii luat; id ne fiat, sed ut hujus nostræ donationis auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, hoc præceptum inde conscriptum propria manu corroborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Heinrici invictissimi Romanorum imperatoris Augusti. (Monogramma.)

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archicapellani recognovi.

C Data Kal. Novembris, indict. III, anno Dominicæ incarnationis 1012, anno vero domni Heinrici secundi regnantis XII, imperii autem I.

Actum Merseburc feliciter. Amen.

Cum sigillo majestatis.

LXVII.

S. Henrici privilegium pro monasterio S. Benedicti Montis Casini.

(Anno 1013.)

[Tosti, *Storia della badia Casini*, I, 249.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

D Oportet imperiali magnitudine prælati Deo famulantium preces obaudire, et quod petierint, amore sanctorum quorum veneratione loca dicata sunt, ubi greges Dei, divina militatione, et exequi procurant, libenter obtemperare, quæque munera erga eadem loca, ad percipiendam divinam retributionem, conferre. Quanto studiosius hoc quis procurare contendit, tanto, ejus misericordia fultus, et presentia facilius transilire, et æternam beatitudinem facilius capessere promerebitur. Igitur ceterorum fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque, presentium videlicet ac futurorum, cognoscat sol-

decem canonicorum, fundatum in honorem S. Gulgulphi martyris, a quodam abbate Florinensi, qui sibi suisque successoribus titulum præpositi cum jure conferendi præbendas reservavit, ac jus archidiaconale in oppidum Florinense ejusque districtam acquisivit.

vir venerabilis abbas Atinulfus, eruditus disciplinis, et rector cœnobii Sancti qui est situm in castro Casino, ubi ipse ris sepulturæ locum veneratione dicavit congregatione quam in eodem loco subifici confessoris omnipotenti Deo Benedicti leservire cognovimus, per quos ipse verbas pecientes (*sic*) celsitudinem nostram, rorem Dei et reverentiam ejusdem sancti æque nostræ augmentem, nec non stabistri regni, secundum prædecessorum noperatorum præcepta, augustorum scilicet

Lotharii, Ottonis, per hoc nostræ auctoritatis confirmationis præceptum circa ipsum locum ea quæ subter scripta decernunt et corroborare dignemur; omnes res ones et mancipias et aldianas, cartulatos, servos et ancillas, cum terris et vineis, arboribus, planis, planitiebus, aquis aquarum decursibus atque piscariis deposita infra Julphi principatus Capuano et Pandulphi no principi, cum universis pertinentiis videntur infra hos fines quæ inferius de-

et quod antiquis temporibus possessus iente a prima fine ab ipso Carnello et salit per ipsa contra usque in rivo (*sequono i nomi di terre, chiese ed altre illa badia*)..... in integrum, quibuscunregni finibus positi sunt, et quæ ad eumabile monasterium beati Benedicti Chri-
soris pervenerunt et possessæ fuerunt, et modo tenuerunt, per hanc nostræ auctoritatem nostris futurisque temporibus ipsius monasterii ipsius sancti Benedicti inviolabiliter teneat et possideat, ut et utilitas ipsius venerabilis monasterii ta ut nullus iudex, publice quislibet ex potestate in cellas et villas, aut agros, sive reliquas possessiones supra scripti sancti Benedicti quas moderno ipse in aque pagis et territoriis infra nostri rege juste et legaliter possidet, vel quicunque princeps divina pietas ipsi sancto loco cogere, ad causas audiendas vel fredita exigendi, vel mansiones aut parad-

das, vel servos, seu cartulatos vel officii super terram ipsius monasterii resiatenus distringendos, nec ullas redhibitionillicitas occasiones requirendas, nostris temporibus ingredi audeat, nec ea quæ nemorata sunt penitus exigere præsumat, præsentem Altinulfus venerabilis abbas accessores, una cum congregatione, ibi famulantem sub nostræ munitatis defensionis ordine vivere et residere, et Deum pro ma supplicare : et quidquid fiscus ex iure sti monasterii pars publica sperare poterit animæ nostræ mercede luminaribus ipsio monasterio nostra maneat auctoritate

A concessum. Nec non etiam a nobis adiit, atque confirmari placuit, ut ex omnibus rebus vel mancipiis ex ipso sancto monasterio pertinentibus cartulatis vel offertis, liberis atque servis ubi pars ipsius monasterii sancti citius valeat suam justitiam consequi : ita post facta inquisitione rem quem clamaverint per prædictos veraces homines jam prædicto pertinere sancto monasterio in palatio quorumcumque taliter respondere, aut de sacramento compelluntur. Si vero de servis aut ancillis, vel de quibuslibet rebus orta contentio fuerit, liceat monachis eidem sancti monasterii ipos retinere quousque in nostram seu eorumdem successorum nostrorum præsentiam veniant, et ibidem coram nobis positis deliberentur. Quicumque [contra] hanc nostram imperialem institutionem ire tentaverit, antea quæ supra memorata incomprehensa sunt minime observare, quin fortasse violare aut dirumpere tentaverit, sciat se pœna persolviturum auri optimi libras mille, medietatem cameræ nostræ, et medietatem domno Atenulfo venerabili abbati, vel suisque successoribus, vel ecclesiæ sancti Benedicti. Præcipimus etiam, ubicunque repertus fuerit ex rebus ipsius sancti monasterii, vel cellis illicitas atque damnosas seu inutiles quas scriptiones vel contumationes evacuentur, vel ad ejus potestatem sancti Benedicti restituantur. Ut autem hæc nostra imperialis præceptio per futurum temporum firmiorem obtineat vigorem, manus nostras subter firmavimus, et annulo nostro sigillari jussimus (*fortasse insigniri*).

Signum domni Henrici serenissimi et invictissimi imperatoris Augusti.

Henricus cancellarius vice Everardi episcopi et archicapellani recognovi.

Datum anno Dominicæ incarnationis millesimo XIII, indictione XII, anno vero domni Henrici imperatoris Augusti regnantis duodecimo, imperii ejus primo.

Actum Romæ feliciter. Amen.

LXVIII.

S. *Henricus Ecclesiæ Bergomensis, a Reginfredo episcopo male habitæ, possessiones et privilegia confirmat.*

(Anno 1013)

[Ughelli, *Italia sacra*, IV, 438.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Henricus, divina favente clementia, rex.

Congruit excellentiæ nostræ venerabilia sanctorum loca intuitu pietatis respicere, atque ne inibi Deo servientes aliquam injuriam patiantur, sollicita consideratione providere. Quocirca omnium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque fidelium, præsentium scilicet ac futurorum, volumus pateat industriæ qualiter Theoderulfus archidiaconus [pro] se, et pro cæteris omnibus eidem Ecclesiæ servientibus præsentiam nostram tristissimi adierunt, et nunciantes nobis adversa quæ de territoriis rebus canonicæ suæ a Reginfredo episcopo aliisque malis hominibus

passi fuerant, misericordiam nostram supplices oraverunt ut, propter remedium et salutem animæ nostræ, universa prædia et res canonicæ facultatis beatorum martyrum Alexandri atque Vincentii, duo scilicet mercata ab Adalberto reverendissimo pastore collata, et quæcumque alia sunt ab ipso donata : nec non et omnia, quæ ab Azone venerando pontifice, seu cæteris viris Deum timentibus sunt concessa, secundum voluntatem donatorum, per auctoritatem nostræ defensionis et præcepti nostri paginam eis liceat obtinere. Quorum petitionibus, ut justum est, misericorditer annuentes, per hanc nostri præcepti paginam confirmamus et corroboramus eis, salvo honore episcopi, omnes res et facultates prædictæ canonicæ, sicut superius comprehensæ sunt; eo videlicet ordine ut amodo in antea, ad usum et utilitatem sanctæ Ecclesiæ servientium, tam ipsi quam et successores eorum habeant, teneant firmiterque possideant, omnium hominum contradictione et repetitione remota. Præcipientes itaque sancimus ut nullus dux, archiepiscopus, episcopus, marchio, comes, vicecomes, gastaldio nec ullus reipublicæ exactor, seu aliqua regni nostri magna parvaque persona prædictos canonicos, vel successores eorum, qui pro tempore ad præfata venerabilium sanctorum loca Deo servituri sunt, de suprascriptis rebus divestire, molestare, vel inquietare præsumat. Si quis vero, quod futurum non credimus, hujus nostræ præceptionis violator extiterit, sciat se compositurum libras centum auri optimi, medietatem scilicet cameræ nostræ, et memoratis canonicis vel eorum successoribus alteram. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, hoc præceptum inde conscriptum, manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum D. Henrici regis invictissimi.

Henricus vice Everardi episcopi et archicapellani recognovit.

Actum anno incarnationis Dominicæ 1013, indictione undecima, anno vero domini Henrici regis secundi, regnantis xi.

Actum Magedeburch feliciter. Amen.

LXIX.

S. Henricus Ecclesiæ Paderbornensi curtuem Berneshuson concedit.

(Anno 1013.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, p. 62.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, rex.

Quoniam divinæ dispositionis providentia nos ad summum reipublicæ culmen regendum provexit et universitati multorum, quamvis merito inferiores, tamen eminentiore quadam nominis prærogativa præesse disposuit, ejus, cujus misericordia sumus sublimati, in omnibus oportet obedire præceptis, ut utilitati subditorum providentes, quanto plus præ cæteris sub specie honoris ascendisse cernimur, tanto magis interius humiliati, his qui sub umbra regiminiis deserviant, debitum retributionis exhibendo, familiari compassione condescendamus. Nam si, qualitates servientium nobis piæ discrecionis intuitu examinantes, unicuique pro qualitate meritorum recompensare studuerimus, debitum persolvendo Dominicum præceptum implemus, et excellentiam regni dignitatis.

* Studere vidimus, quandam cortem nostræ proprietatis Berneshuson dictam, in pago Lisga, in comitatu Udonis sitam, quam ab Unewano Bremense archiepiscopo donante per advocatum suum Udonem absque omni contradictione legitima traditione accepimus, sanctæ Paderbrunnensi ecclesiæ in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctorumque Kiliani martiris et Liborii confessoris consecrata, pro remedio animarum divæ memoriæ Ottonis imperatoris tercii senioris scilicet nostri, omniumque parentum nostrorum, simul ac dilectissimæ conjugis nostræ, et stabilitate regni, proprietario jure concedimus cum omnibus appertinentiis, rebus, terris, villis, mancipiis utriusque sexus, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, molendinis, piscationibus, viis et inviis, exitibus et redivis, pratis et pascuis, et cum omnibus acquisitis vel inquirendis; ea ratione ut prenomatus episcopus ejusque successores liberam potestatem in ejusdem ecclesiæ utilitatem vertendi habeant. Si quis autem in posterum, quod absit! præfatam ecclesiam inquietare contendat de eisdem prediis, perpetuo anathemate condemnetur. Ius super c libras auri optimi componat, dimidietatem regni cameræ, et reliquam partem eidem ecclesiæ quam inquietare presumpsit. Et, ut hæc nostræ tradicionis auctoritas stabilis permaneat, hanc regalis precepti paginam conscribi ac, manu propria confirmantes, sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum domni Henrici secundi regis (L.M.) invictissimi.

Guntherius cancellarius vice Ercambaldi archicapellani..

LXX.

S. Henricus Ecclesiæ Paderbornensis privilegia et possessiones confirmat.

(Anno 1014.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, pag 63.]

D In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Quoniam divinæ dispositionis providentia nos ad regendum totius reipublicæ monarchiam apostolica benedictione provexit, ante omnia autem hoc laborare debemus ut, qui coronam terreni imperii concessit, post emensum hujus vitæ spacium ea etiam coronari permittat quæ non auferatur in æternum. Quod potissimum fieri decernimus, si loca ecclesiasticis obsequiis deputata nostra auctoritate corroborentur, ut omni exteriori inquietudine remota in tranquillitate permaneant, quatinus eorum precibus adjuvemur qui ibi die noctaque orationibus in Dei servicio vacare debentur, et quod per nos, utputo

encia trepidi, querere non præsumimus, sanctæ A
 clesie servientium pia intercessione impe-
 1. Quapropter universitati fidelium nostrorum
 volumus qualiter Megenuvercus, Paterbron-
 Ecclesie venerabilis episcopus, pro eccle-
 a utilitate arduum laborem aggressus, nobis-
 imina beatorum apostolorum Petri et Pauli
 tentione quæsivit, devote supplicaturus ut
 ia cui ipse pastoralis cura præsidet, in primis
 lica, deinde nostra imperiali auctoritate cor-
 tar, pro eo maxime quia, quando ecclesia fuit
 mata, omnia ejusdem ecclesie præcepta at-
 rivilegia incendio perierunt. Cujus petitioni,
 rationabilis videtur, gratuito adsentientes,
 id eadem ecclesia per justitiam obtinere debet
 sorum nostrorum vel nostra oblatione, cæte-
 fidelibus ibi collatum in rebus, territoriis,
 comitatibus ac districtu, vel quibuscunque
 ibus, ac quicquid ipse episcopus prædictus
 avercus de sua hæreditate ibi contulit, vel
 e per commutationem aut precariam legaliter
 ivit, denuo stabili dono concedimus et impe-
 ratoritate confirmamus. Si quis autem nostræ
 nationis edictum ulterius aliqua presumptione
 ere temptaverit, centum librarum auri ad
 m pondus compositione multetur, ac dimi-
 cameræ nostræ persolvat, reliquum vero
 ecclesie, quam temerarie inquietare præ-
 it. Et, ut hæc confirmatio per successiones
 rum stabilis et inconvulsa permaneat, hanc im-
 s præcepti paginam inde conscribi ac manu pro-
 nfirmantes sigillo nostro jussimus insigniri.
 um domni Henrici serenissimi et invictissimi
 toris (L. M.).

terius cancellarius vice Ercanbaldi archica-
 recognovi.

indictione XI, anno Dominicæ incarnationis
 anno vero domni Henrici secundi regnantis
 perii vero I.

in Papiæ feliciter. Amen.

LXXI.

s Henricus, Petro episcopo et abbati S. Mi-
 lis in Porcariana, bona sua et jura confirmat,
 1013, post profligatum Arduinum Italiæ
 i invasorem; vel certe anno 1014, ante Pa-
 , quo die acceptis a Romano pontifice imperii
 nibus cepit esse imperator.

ad Acherium, *Spicileg.*, III, 386, e veteri mem-
 brana archivi ecclesie Bisuntinæ].

omine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
 vina favente clementia, rex.

onuscujusque regimen oportet rectitudinis
 ari habenis, regalis culmen honoris tanto
 ius atque prolixius operam suæ desudationis
 e impendere debet, et maxime in statu catho-
 licæ ecclesie, quanto se videt a Domino divinitus
 ari. Proinde omnium sanctæ Dei Ecclesie
 rumque præsentium ac futurorum fidelium
 riat solertia domnum Petrum, religiosum
 pum, et abbatem monasterii sancti Michaelis,

A in loco Porcariana dicto constructi, nostræ pietatis
 clementiam et misericorditer adisse, quatenus, ob
 æternæ remunerationis præmium, nostræque animæ
 remedium, jam dictum monasterium in cacumine
 montis situm nostra præceptali auctoritate et sta-
 bilitate corroboraremus et confirmaremus. Cujus-
 que sacris precibus, spe futuri emolumenti prospici-
 entes atque faventes, propositum cœnobium cum
 Alpibus et omnibus silvis, campis, ædificiis, cæte-
 risque appendiciis per tria milliaria in circuitu
 ipsius ex omni parte positus, seu cum castello et
 corte de Clavasce, quam Ugo marchio ad eundem
 sanctum et venerabilem locum pro suæ animæ reme-
 dio dedit et tradidit cum omnibus suis pertinentiis
 charta propriæ donationis, atque Castaneto, Cacia,
 Breteneso; Villarez quæ dicitur Castello, Curtes,
 Maliasco, Sablonem, cæterisque rebus quas Ardoi-
 nus marchio filius Otonis dedit ad monasterium jam
 præfatum, cum cellulis, et ecclesiis, et universis
 aliis rebus mobilibus et immobilibus, quæ nunc
 habere videntur, et in sequenti ibidem Deus augere
 voluerit, præfato abbati et sanctæ congregationi in
 eodem loco Deo famulanti, suisque successoribus
 nostra præceptali corroboracione confirmamus at-
 que (prout juste et legaliter possumus) stabilimus
 et corroboramus; eo videlicet ordine quo ipse ab-
 bas et congregatio sibi commissa, suorumque suc-
 cessores monasterium cum omni integritate in-
 trinsecus et extrinsecus habeant, teneant firmiter-
 que possideant; nostra nostrorumque successorum,
 et omnium hominum semota inquietudine, et con-
 tradictione, seu diminoracione.

Concedimus insuper et largimur ipsius sancti
 loci congregatione habendi licentiam eligendi abba-
 tem moribus probatum, præceptis Christi et regula
 sancti Benedicti adornatum. Præcipientes igitur
 jubemus, et hac nostra præceptali auctoritate san-
 cimus ut nullus dux, archiepiscopus, et episcopus,
 marchio, comes, vicecomes, sculdascius, gastaldio,
 nullaque nostri regni magna parvaque persona
 prædictum monasterium, aut abbates, seu congrega-
 tionem inquietare, molestare, divestire, aut
 fodrum tollere, seu legem facere, aut placitum te-
 nere, nisi abbas ejusdem loci aut suis missis præsu-
 mat. Si quis autem hujus nostræ corroboracionis
 paginæ violator extiterit, sciat se compositurum
 auri optimi libras mille, medietatem cameræ no-
 stræ, et medietatem abbati suisque successoribus.
 Quod ut verius credatur, et nunc, et in posteris ab
 omnibus et manu propria roborantes,
 sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

LXXII.

Henrici II imperatoris diploma pro monasterio S. Sal-
 vatoris Fontanæ Taonis.

(Anno 1014.)

[Zaccaria, bibliothecæ Estensi præfectus, *Anecdota
 medii ævi*, pars III, pag. 218, ex archivo P. P.
 Vallumbrosanorum Pistoriensium.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEN-

RICUS, divina largiente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Justum et rationabile nobis videtur in venerabilia sanctorum Dei loca quæ ab a bonis hominibus intuitu pietatis et spe alternæ remunerationis conferuntur atque nostro juri et dominio traduntur, nostra auctoritate fieri jussimus. Quocirca omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium, præsentium scilicet et futurorum, volumus universitati pateat qualiter nos recepisse monasterium Sancti Salvatoris, quod est situm in Fontana Tanoni, quod Bonifacius marchio pro remedio animæ suæ sibi prædia, quod vocatur Cafadia Bonifacinga, proprietario jure eidem concessit, et villam quæ vocatur Stazano cum omnibus suis pertinentiis, et in badio omnia quæ habuit, et sibi similiter condonavit, sub nostri mundi furdii tuitione recepimus hæc et alia quæ in antea Deo auxiliante acquirere potuerit, volumus ut sub nostra defensione quiete ac pacifice perpetuo permaneat sine molestatione alicujus. Quod vero præcipimus, et ab hac hora in antea nullus dux, marchio, episcopus, comes, vicecomes, gastaldio, sculdascio, decano seu aliqua nostri imperii magna parvaque persona audeat Joannem monachum abbatem qui ibi Deo servit, atque alios monachos, qui modo sunt aut pro tempore inibi Deo famulentur, disvestire, molestare aut inquietare præsumat sine legati judicio. Si quis igitur hujus nostri mundi burdii violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libra centum, medietatem cameræ nostræ, et medietatem præfatam Joannem abbatem, atque fratribus, atque suis successoribus. Quod ut verins credatur diligentiusque ab omnibus observetur, sigillo nostro jussimus insigniri.

Heinricus cancellarius vice Everadi episcopi et archicancellarii recognovit.

Locus sigilli.

Datum anno Dominicæ incarnationis 1014, indict. XII, anno domini Heinrici imperatoris Augusti regni XII, (167) imperii ejus I.

Actum in Papiano feliciter. Amen.

LXXIII.

Heinricus II Germaniæ rex Arimannis Mantuanis privilegia confirmat.

(Anno 1014.)

[Muratori, *Antiq. Ital.*, IV, 13.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, rex.

Omnium sanctorum Dei nostrorumque fidelium, præsentium scilicet ac futurorum, noverit sagacitatis industria qualiter nos, pro Dei amore, animæque nostræ remedio, cunctos Arimannos in civitate Mantuæ, sive in castro qui dicitur Portus, sive in vicoras quæ nominantur Sancto Georgio, Cepada, Formigosa, seu et in comitatu Mantuano habitantes,

(167) Nisi malis mendum in annorum supputationem irrepsisse, scriptumque: regni XII, pro XIII; dic diploma datum ante Kal. Martias an. 1014. Tum belle omnia fluent. Nam (quod ad hunc annum demon-

A cum omni eorum hæreditate, paterno vel materno jure, proprietate, communalis, sive omnibus rebus quæ ab eorum parentibus possessa fuerunt, et eorum acquisita sive acquirenda, nominative silva Armanore, Carpeneta, Succa, Septingenti, sive per cætera loca in comitatu Mantuanense rejaacentibus, piscationibus, fluminibus et paludibus, sine aliquo scriptionis titulo, quod juste et legaliter eis pertinente, cum familiis utriusque sexus, servis et ancillis, libellariis, precariis, et cum omnibus rebus eorum mobilibus et immobilibus, per hujus nostri præcepti paginam, prout juste et legaliter possumus, concessimus et corroboramus, scilicet utrasque ripas fluminis Tartari, deinde sursum usque ad flumen Olei; de alia parte Fossa alta; de tertia parte ecclesia Sancti Faustini in caput Variana, et inde seorsum usque in Agricia majore; ea videlicet ratione concedimus eis omnem teloneum et ripaticum, quod pro negotio exercent in Garda, et in Lasese, et in summo Lacu, vel in Brixiana, et in Ferraria, vel in Comacla, et in Ravenna, ipsi, suisque filiis, ac hominibus qui illorum causam laborantes negotiantur, licentiam habeant potestative negotiandi per jam dictum Lacum absque omnium hominum contradictione, vel publica functione, vel alicujus telonei vel ripatici reddita. Præcipientes itaque jubemus ut nullus dux, episcopus, marchio, comes, vicecomes, gastaldio, sculdascio, decanus, vel aliqua nostri regni magna parvaque persona de hinc præfatos Arimannos de suis personis, sive etiam de omnibus prædictis rebus inquietare, disvestire, molestare, nullusque in eorum mansionibus eis invitis hospitium facere, vel aliquam publicam functionem, nisi ad eam quam sui antecessores secundum legem fecerunt, cogere, sine legali judicio facere præsumat. Si quis autem, quod futurum non credimus, contra hoc nostrum præceptum insurgerit, aut illud infringere tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras mille, medietatem cameræ nostræ, et medietatem prædictis Arimannis, in jam dicta Mantua civitate, sive in castro Portu, vel in comitatu Mantuano residentibus habitantibus. Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus observetur, nostri sigilli impressione subter insigniri jussimus.

Signum domini Henrici regis invictissimi.

Henricus cancellarius vice Everardi episcopi et archicapellani recognovi.

Datum anno Dominicæ incarnationis 1014, indictione XII, anno vero domni Henrici regis secundi regnantis XII.

Actum Ravennæ feliciter. Amen.

stratur a Muratorio contra Pagium aliosque) circa Martium an. 1014, Henricus II Italicum regnum arripuit.

LXXIV.

Henricus Ecclesie Hamburgensis privilegia confirmat et auget.

(Anno 1014.)

Lappenberg, *Hamburgische Urkund.*, p. 64.]
In nomine sancte et individue Trinitatis, HEINRICI
regis favente clementia, Romanorum imperator
us.

petitiones sacerdotum pias prona devotione
actum duxerimus, id procul dubio ad sta-
mentis vite et eterne beatitudinis premia
nuda nobis profuturum credimus. Quapro-
pter omnium fidelium nostrorum presentium et
etiam noverit industria qualiter vir venerabilis
Hammaburgensis Ecclesie archipresul, quem
em prefecimus, nostris obtutibus presentari
cepta beate memorie senioris et anteces-
sonis tertii, imperatoris Augusti, in quibus
batur quomodo ipse, pro Dei amore, mona-
n ejus episcopo consistentibus imperiali au-
s libertatem et tuitionem concessisset, roga-
celsitudinem nostram ut nos denuo nostra
lione eadem monasteria et omnia illuc perti-
confirmarem. Nos vero, ejus juste et ratio-
petitioni assensum prebentes, dilecte conte-
nostrae, Chunigundae videlicet imperatricis
e, interventione, ad honorem sancte Dei
is Marie, cui locus ille Hammaburg est con-
t, eidem loco Hammaburgensi concedimus,
que monasteriis ad hanc diocesim pertinen-
l est Bremun, Buckiun, Ramaslaun, Birchs-
eslinga, Ripesholt, quidquid senior et ante-
meus sui que antecessores, reges videlicet et
lores, eisdem monasteriis donando aut robo-
oncesserant; ea videlicet conditione ut sem-
b tuitione nostra sint perpetualiter, cum
is pertinentiis suis, quaesitis vel inquirendis.
imus insuper prefato archiepiscopo ejusque
oribus licentiam construendi mercatum in loco
n nuncupato, in quo nunc archiepiscopatus
t, cum banno et teloneo atque moneta publici
is et puri argenti, totumque quod inde ad
nostram pertinere dignoscitur, prelibatae
isi conferimus sedi. Quin etiam negotiatores,
n incolas loci, nostrae tuitionis patrocinio
amus, precipientes hoc imperialis auctori-
cepto, quo in omnibus tali tutela et jure
ur, quali majorum videlicet civitatum insti-
nostrum regnum potiri noscuntur, nemoque
iquam sibi vindicet potestatem, nisi prefatae
archiepiscopus, et advocatus quem ipse ele-
Ad haec imperiali edicto jubemus ut nullus
eque marchio vel comes, aut alia quaelibet
ria potestas in supradictorum monasteriorum
ibus, Hammaburg. Bremun, Buckiun, Rama-
Birchsinnun, Haeslinga, Ripesholt, vel in caete-
tinentiis eorundem aliquam potestatem sibi
it, seu in litis, colonis atque jamundlingis, vel
quis capitis banno ob capitis furtum vel alio

A aliquo banno constringat, aut aliquam justitiam cogat
facere, nisi advocati archiepiscopi praenominati,
quos ipse velit, et constituat advocatos. Ipsi vero
advocati homines praefatos banno nostro constringant
ad omnem justitiam faciendam. Et ut haec no-
stra donatio a Dei nostrique fidelibus verior esse
credatur ac per successiva tempora irconvulsa dili-
gentius observetur, hanc chartam conscribi man-
que nostra corroboratam sigilli nostri impressione
insigniri jussimus.

*Signum domni Henrici secundi (M.) gloriosissimi
imperatoris Augusti.*

Guntherius cancellarius vice Gumbaldi archicapel-
lani recognovi. (S.)

B Data XII Kalendas Decembris, indictione XII, anno
Dominicae incarnationis 1014, anno autem domini
Henrici secundi regnantis XIII, imperii vero I.

Altstedi auctum feliciter.

LXXV.

S. Henricus Tarvisinae Ecclesie privilegia confirmat.

(Anno 1014.)

[Ughelli, *Italia sacra*, V. 508.]

In nomine sancte et individue Trinitatis, HEINRI-
cus, divina favente clementia, imperator Augustus.

Si, Ecclesiis devote famulantes, eis quae petierint
contulerimus aeternae recompensationis premium
procul dubio accipere non ambigimus. Quapropter
omnium sanctae Dei Ecclesiae fidelium nostrorumque,
presentium scilicet ac futurorum, agnoscat multi-
tudo, Arnaldum sanctae Tarvisiensis venerabilem
episcopum, interventu et petitione Egilberti Frisin-
gensis Ecclesiae antistitis, nostram imperialem implo-
rasse celsitudinem quatenus, pro Dei amore nostrae-
que animae remedio, sibi suaeque Ecclesiae confirmare
dignaremur per hoc nostrum praecipuum cuncta praee-
cepta a nostris praedecessoribus constituta atque
confirmata. Cujus dignis postulationibus assensum
prebentes, et nostrorum antecessorum praecipua ob-
servantes, confirmamus et corroboramus sibi suaeque
ecclesiae omnia praedecessorum nostrorumque regum
vel imperatorum praecipua et ea quae in illis conti-
nentur, scilicet duas partes telonei et mercati de
Tarvisiensi portu cum districtu et legali querela ceu
et duas portiones publicae monetae nec non et telo-
neum praedictae civitatis interius et exterius sicut
hactenus nostrae pervenit ditioni, tam de Christianis
quamque et Judaeis qui ibidem negotia exercere stu-
duerint, in integrum praefatae Tarvisiensi ecclesiae
confirmamus; etiam Sanctam Mariam cum castello
Asylo et omnibus suis pertinentibus, ac monasterium
Crespulinum seu abbatiam sancti Hilarii cum eccle-
siastico districtu, nec non et decimas de bladino et
ceresaria, et omnia alia quae per instrumenta charta-
rum a Deum timentibus praefatae sanctae ecclesiae
donata et concessa esse noscuntur, etiam si immi-
nente incendii periculo vel aliquo infortunio jam
dicta ecclesia chartas vel aliquas scriptiones per
negligentiam perdidit, confirmamus atque corrobo-
ramus illi per hoc nostrae auctoritatis praecipuum, ut
ipsas res pontifex ipsius Ecclesiae teneat, ordinet

atque disponat cum omnibus suis rebus mobilibus A et immobilibus remota omnium hominum contradictione vel molestatione. Si quis igitur nostræ confirmationis præceptum nefario ausu infringere tentaverit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, et medietatem prælibatæ ecclesiæ suisque rectoribus. Quod ut verius credatur diligentiusque observetur, manu propria roboratum sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum domini Henrici invictissimi imperatoris Augusti.

Gumberius cancellarius vice Harconbaldi archicapp. notavi.

. Dominicæ incarnationis 1014, ind. xi, anno domini Henrici serenissimi imperatoris regni XII, imperii vero I.

Actum in villa Dulceri

Locus sigilli.

LXXVI.

S. Henricus Petro episcopo Novariensi jura Ecclesiæ suæ restituit, ab Arduino marchione ablata.

(Anno 1014.)

[Ughelli, *Italia sacra*, IV, 700.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina ordinante clementia, Romanorum imperator Augustus.

Dum fidelium petitionibus nostræ imperialis celsitudinis assensum præbuerimus, eos nostro servitio promptiores ac devotiores esse minime dubitamus. Quapropter cunctorum Ecclesiæ catholicæ fidelium, nostrorumque tam præsentium quam futurorum solertia recognoscat Petrum, venerab. virum, sanctæ Novariensis Ecclesiæ episcopum, nostrorumque fidelem, qui nostræ fidelitatis causa multa sustinuit, famem videlicet, sitim, æstus et frigus, et insuper glaciosas rupes collesque satis asperos, nudis pedibus, persequentibus inimicis, fugiendo superavit, qui etiam nunc præsentialiter multa damna, Arduino devastante, recepit (nam ecclesiæ illius sunt de prædata, castra disrupta, domus eversæ, vineæ incisæ, arbores decorticatæ, insuper plebes ipsius et curtes ab Arduino pro beneficio suisque inimicis datæ sunt), nostram imperialem adisse excellentiam, quatenus pro sui laboris compensatione, et suorum damnorum restauratione, quemdam comitatulum, qui in valle Ausula infra ipsius episcopatus parochiam adjacere dignoscitur, prædictæ ecclesiæ Novariensi, cum omnibus functionibus quæ de ipso comitatulo publicæ parti pertinent, concederemus. Nec non etiam deprecatus est nos ut quamdam plebem sui episcopatus, quam olim malo ordine et injusta ratione sua perdidit ecclesia, quæ sita est in villa quæ nominatur Trecate, non adeo procul a civitate, curtem quoque quæ Gravalona dicitur, quondam ipsius episcopi continentem, sed quæ nunc injuste pervasa esse dignoscitur, suæ Ecclesiæ restitueremus. Itaque dignum est ut sui laboris prænominaus præsul retributionem a nobis suscipiat. Et quoniam justum est ut supra nominata plebs atque chors jam dicta suo restituatur episcopatu, et ut

alii nostri fideles, hoc cognoscentes, nostræ fidelitati amplius stabiliantur; ejus precibus annuentes, jam dictum comitatulum a nostro jure in ejus ecclesiæ potestatem omnino transfundimus et perdonamus, et præfatam plebem atque chortem per hoc nostræ auctoritatis præceptum jam supradictæ Novariensi ecclesiæ reddimus et concedimus cum omni districtu, et teloneis ac piscationibus quæ in flumine Toxo sunt, in illis scilicet locis ubi ipsa Ecclesia ex utraque fluminis tenet parte, et cum venationibus, seu omnibus rebus quæ ad publicam partem ex eodem comitatulo exigi possunt, cum capellis, domo, curtilli, massaritiis, casis, sediminibus, campis, pratis, vineis, pascuis, silvis, stalariis, saletis, paludibus, aquis, aquarum decursibus, molendinis, piscationibus, cultis et incultis, divisis et indivisis, terminis concessionis, piscariis, campariciis aliisque universis redhibitionibus, cum servis et ancillis, aldianibus et aldianis utriusque sexus, cum omnibus, quæ dici aut vocari possunt, ad jam dictam plebem vel chortem pertinentibus vel respicientibus; nec non et portum de Bestamo eidem plebi pertinentem, quem gloriosissimus avunculus noster Otho Major supradictæ sedi per præceptum concessit: ita ut nullus marchio, comes, vicecomes, sculdatus ejus, seu quælibet magna parvaque persona, homines jam dicti comitatus seu plebis vel chortis audeat distringere, aut infra ipsum comitatum aliquid præsumat exigere, vel paratas facere, nec ullas redhibitiones acquirere; sed liceat memorato præsuli suisque successoribus, jam sæpeditum comitatum cum supradicta plebe vel chorte tenere, et omnes homines ipsius comitatus sive ipsius plebis vel chortis per se vel suum legatum distringere, sicut per nos, vel nostrum missum distringendi essent, et omnia quæ de ipso comitatu ad publicam partem pertinent vel inde exigi possunt, et prætaxatam plebem de Trecate, atque chortem de Gravalona cum omnibus suis appendiciis vel pertinentiis habeat, teneat firmiterque possideat tam ipse quam successores illius, qui, Deo favente, dispositionem ipsius sedis et cathedram suscepturi sunt, omni nostra nostrorumque successorum regum et imperatorum, omni hominum contradictione vel diminutione remota. Si quis igitur nostræ concessionis et confirmationis præceptum nefarie ausu temerario violare præsumperit centum libras auri optimi componere cogatur, medietatem palatio nostro, et medietatem Novariensi ecclesiæ ejusque rectori qui pro tempore inibi habetur. Et ut hoc verius credatur diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria subter confirmantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum D. Henrici serenissimi et invictissimi imperatoris Augusti.

Dat. anno incarnationis Dominicæ 1014, indict. XII, anno vero regni D. Henrici imperatoris Aug. XIII imperii primo.

Actum Trucuanæ feliciter. Amen.

LXXVII.

Henricus Ecclesie Savonensis possessiones confirmat et auget.

(Anno 1014.)

[Ughelli, *Italia sacra*, VI, 732.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Hoc nos divinæ pietatis provisio ad imperiale provexit, et tantæ potestatis culmine decorata erga divinum cultum sollicitè, et circa Ecclesiæ munimen et custodiam atque auctoritatis semper pervigiles intenti. Idcirco omnium in sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque presentium scilicet et futurorum noverit industria qualidemanus, Savonensis episcopus, imperialibus

obtulit, quomodo ipsi præfatæ Savonæ res, ac prædia immunitates contulit. Unde nos eorum confirmationes præcessit ac mundiburdiam considerantes, pro amore nostræque animæ remedio, confirmamus, niter in perpetuum corroboramus per hoc imperiale præceptum, domum cum turribus et mansionibus, porta ripa ipsius castelli insis, insuper lacum rotundum Cardeto, Mandello de Callo, Cairo, Casale grasso, Eremana, Marcia, et terra de Ponte quanta ad sanctum

Monte Curro valla in Aste, et plebem sancti Donati, plebem Melopolebem sanctæ Mariæ in Gugada, et plebem Sale, Monte Bar, Cario, Corgenio, Leone, Lavaniola quæ dicitur Gausa sicca, Salicamariana, sanctæ Julæ, Viniale, Cinglo, Boile, Cairo, Deco, Salsole, Plana, et atque easdem curtes, plebes, proprietates decimationibus, et capellis, vineis, famulis que sexus, terris, pratis, campis, pascuis, silicibus omnibus curtis propriis vel decimationibus redditibus. Aldemano, Savonensi episcopo, et successoribus omnino confirmamus. Præcis itaque jubemus ut nullus dux, marchio, comes, seu aliqua imperii nostri magna parvaque in prædictam sedem Savonensem de præfatis disvestire aut molestare præsumat. Si quis contulerit, centum libras auri componat, medietatem nostræ, et medietatem prædicto Aldemano episcopo et successoribus. Quod ut verius sit, hanc paginam manu propria corroborantes scripsimus.

Signum domini Henrici serenissimi et invictissimi imp. Augusti,

Henricus cancell. vice Everardi episcopi et archiepiscopi recognovit.

Datum anno incarnationis Dominicæ millesimo octavo quarto, indict. XII, anno vero domini Henrici imperatoris Augusti regnantis v.

Actum Papiæ feliciter. Amen.

A

LXXVIII.

Henricus, intuitu Ardemani episcopi, Savonensium possessiones confirmat.

(Anno 1014.)

[Ughelli, *Italia sacra*, IV, 734.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Omnibus nostris fidelibus tam presentibus quam futuris notum esse volumus qualiter, interveniente Ardemani, episcopi Savonensis, nostri dilecti fidelis, concedimus et confirmamus ex nostra præceptali auctoritate, corroboramus omnibus hominibus majoribus habitantibus in marchium Savonensi in castello omnes res et proprietates a Jugo Maris quam extra, et villas libellarias, piscationes, venationes quæ habere soliti sunt. Insuper etiam jubemus ut in his præscriptis confinibus castella non ædificentur, neque aliqua superimposita a marchionibus, vel a suis comitibus, vel vicecomitibus prædictis hominibus fiat, scilicet de fodro, de apprehensione hominum vel saltu domorum; qua propter commendamus et firmiter in perpetuum stabilimus ut nullus dux, marchio, episcopus, comes, vicecomes, gastaldio, venator, seu quælibet nostri imperii magna parvaque persona prædictos homines habitantes in castello Savonæ de præscriptis rebus inquietare vel molestare præsumat. Si quis igitur hoc nostrum imperiale præceptum violare seu frangere tentaverit, sciat se compositurum mille libras auri optimi, medietatem cameræ nostræ, medietatem nobilioribus hominibus præscriptis habitantibus in castello Savonensi. Quod ut verius credatur et diligentius ab omnibus observetur, manu propria corroboravimus, nostro sigillo imperiali jussimus insigniri.

Signum domini Henrici serenissimi et invictissimi imp. Augusti

Henricus cancell. vice Everardi episcopi et nostri capellani recognovit.

Datum anno Dominicæ incarnationis 1014, indict. XII, anno v domini Henrici imp. Aug. regnantis XII, imperii ejus primo.

Actum in palatio Papiæ feliciter.

LXXIX.

S. Henrici privilegium pro monasterio SS. Petri, Laurentii et Columbani, quod vocatur Bromiades.

(Anno 1014.)

[Ughelli, *Italia sacra*, 983.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imp. Augustus.

Si ad petitionem servorum Dei ecclesiasticas necessitates nostro relevamus juvamine atque imperiali tuemur munimine, id nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam et ad æternam feliciter obtinendam pro futuro fideliter credimus, Igitur notum sit omnibus fidelibus nostris, presentibus scilicet et futuris, qualiter vir venerabilis Constantius abbas monasterii sanctorum Petri, Laurentii et Columbani, quod vocatur Bromiades, adiit

serenitatem culminis nostri, deprecans ut res ejusdem monasterii cum hominibus sibi subjectis sub immunitate nostræ defensionis consistere, et ab omni publica functione, et judiciaria exactione immune liberumque reddidissemus, cujus petitione, ob amorem dicti, et reverentiam B. Petri apostoli, Laurentii et Columbani, libenter assensum præbui-
 mus, ac per hanc nostræ auctoritatis paginam secundum præcepta prædecessorum nostrorum regum videlicet et imperatorum, id est Caroli, Ludovici, Lotharii, Ugonis et trium Othonorum, decernimus ut omnes res præfati monasterii, cum cellulis, et hominibus sibi subjectis, sub nostræ defensionis munimine modis omnibus consistant. Denique confirmamus et corroboramus jam dicto monasterio omnes res, chortes, villas, ecclesias, cellas, massaritas, et familias utriusque sexus, nec non primitias et decimationes cunctorum hominum terram ipsius abbatiae laborantium, sicut per privilegia Romanorum pontificum, seu per præcepta regum et imperatorum ibidem concessa et confirmata sunt, una cum terra quam habet in comitatu Mutinensi in loco et fundo qui vocatur Plagassano, cum capella S. Columbani inibi constructa, seu et emolumenta habet, atque in Caselle, et in Beneseto, et in Farigari, et Galemano, atque in Solignano. In comitatu quoque Voloterensi, chorticellam unam quæ vocatur Frigesimum, cum omnibus suis pertinentiis sive in aliis quibuscumque comitatibus vel locis, simul cum casis, sediminibus, campis, vineis, pratis, pascuis, silvis ac stallariis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, venationibus, montibus, vallibus, alpibus, planitiebus, rupis, rupinis, servis et ancillis, aldionibus, aldianis, mercatis, teloneis, cunctisque rebus ad præfatam abbatiam pertinentibus tam ea quæ nunc habere videtur quamque ea quæ deinceps divina pietas voluerit addere vel amplificare, sicut prædecessores nostri hoc idem monasterium semper tutaverunt, ita et nostra nos imperiali tuitione defensum atque munitum ab omnibus inimicis et invasoribus alienatum esse præcipimus. Statuentes ergo jubemus atque præcipimus ut nullus Judex publicus, aut quilibet superioris ordinis reipublicæ procurator ad causas judiciario more audiendas in ecclesias, aut villas, seu reliquas possessiones, quas moderno tempore in quibuslibet provinciis aut territoriis imperii nostri juste et legaliter tenet, ingredi præsumat, nec feuda nec tributa, aut mansiones, aut teloneum, aut fidejussores tollere, aut homines tam ingenuos quam servos super terram ipsius monasterii commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redhibitiones vel illicitas occasiones inquirere audeat; sed, remota omnium hominum contradictione et inquietudine, liceat memorato abbati suisque successoribus res prædicti monasterii, et hominibus ad se pertinentibus sub tuitionis nostræ defensione quieto ordine possidere, aut pro incolumitate nostra, seu statu imperii

A nostri una cum clero et monachis sibi commissis Domini immensam clementiam jugiter exorare. Et ut hæc auctoritas nostra futuris temporibus inviolabilem atque inconvulsam obtineat firmitatem, manu propria subter firmavimus, et annuli nostri impressione insigniri jussimus. Quam si quis violare præsumpserit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem prædicto monasterio, cui violentiam intulit, et medietatem cameræ nostræ, hac nostra inscriptione inconvulsa manente.

Signum † domini Henrici serenissimi et invictissimi imp. Augusti.

Henricus cancellarius vice Luitardi episcopi et archicancellarii recognovit.

B Datum Nonas Maii, anno Dominicæ incarnationis 1014, indict. XII, anno vero domini Henrici imp. Augusti regnantis XII, imperii autem ejus I.

Actum Papiæ in palatio Ticinense feliciter, in Dei nomine. Amen.

LXXX.

S. Henrici præceptum per quod Wormatiensem Ecclesiam adversus iniquas comitum provincialium impetitiones tuetur.

(Anno 1014.)

[Schannat, *Episcopatus Wormat.*, II, 40.]

In nomine sanctæ et individuae Trinitatis, HENRICUS, divina præordinante clementia, imperator Augustus.

C Si petitionibus sacerdotum Dei, quod ad nostram notitiam de necessitatibus Ecclesiarum sibi commissarum pertulerint, ad effectum perducimus, hoc nobis incunctanter, et ad temporalis regni statum, et ad æternæ beatitudinis incrementum proficere confidimus. Ideoque omnium Dei nostrique fidelium, præsentium scilicet et futurorum, noverit industria quomodo venerabilis vir Burchardus, sanctæ Wormatiensis Ecclesiæ episcopus, communi lamentatione pontificum et abbatum ejusdem provincie, celsitudinem nostram adiit sese reclamando ob frequentem injuriam ac legem injustam, a comitibus nostris, familie suæ Ecclesiæ toti, præsumptione impositam, ut quisquis ex eadem familia in furto, vel pugna, aut aliqua criminali causa culpabilis inventus fuisset, seu magna vel parva res esset, 60 solidos comiti semper componere debuisset; inter hæc etiam præcepta immunitatis, quæ Christianissimus Francorum rex Dagobertus Deo sanctisque suis apostolis Petro et Paulo primitus condonavit, visibus nostris relegenda præsentavit, in quibus scriptum est quomodo ipse Dagobertus constituit ut nullus comes aliquam in causis audiendis super eandem familiam potestatem haberet; insuper confirmationes successorum illius: videlicet Pippini, Caroli, Ludovici, Arnolfi, Henrici, trium Ottonum, clarissimorum regum vel imperatorum, antecessorum nostrorum, nobis nostrisque fidelibus demonstravit, in quibus reperimus quod ipsi constitutionem prædicti regis Dagoberti suis præceptionibus a novo confirmaverunt, et ne hæc lex injusta ulterius procederet,

is est clementiam nostram ut insultantem A
m præsumptionem nostra dominatione co-
nus, remque suæ ecclesiæ nostra auctori-
no confirmarem.

is petitionibus ob divini cultus amorem, ejusque
ariam servitutem, acquiescentes, hoc nostri
is præceptum eidem ecclesiæ fieri decrevimus,
od jubemus ut præfatus antistes Burchardus,
e successores, sicut a prænominatis regibus
peratoribus constitutum est et confirmatum,
n rem suæ ecclesiæ quiete possideant, et
is nostri nullam familiæ suæ ecclesiæ inju-
vel injustitiam posthac inferre præsumant.
rea, ob æternæ beatitudinis remunerationem,
itorum Petri et Pauli venerationem, istud im-
e præceptum constituimus, hocque in sempi-
n stabile firmumque præcipimus : ut, si quis
ps ex familia Wormatiensis ecclesiæ furtum
gnam aut ullam aliam criminalem causam in
i familia perpetraverit, ad manus episcopi suo
ato componat ; si autem extra familiam cum
reo aliquo rixam habuerit, advocatus suus
i pro eo justitiam faciat, et si alicui libero ho-
ollam justitiam fecerit, vel cum eo pugnaverit
si extra familiam raptum aliquem peregerit,
atus suus similiter pro eo justitiam faciat : si
i infra septa cujuslibet furtum aliquod com-
it, reddat quod abstulit, restituat, et insuper v
is persolvat ; si extra, iterum quod abstulit
uat, et insuper unam unciam tantummodo C
onat, et nunquam majus vadimonium prome-
r quam v solidos. Comites autem nullam peni-
abeant potestatem super familiam prædictæ
siæ, nisi in legali placito, cum judicio scabino-
et juramento liberorum hominum, aliquis in
r esse convincatur ; et si palam in furto depre-
atur, in compede comitis interea reservetur,
; scabinorum judicio, in suo placito juste di-
etur : illos vero 60 solidos, quos usque nunc
la et irrationabili lege receperant, omnino in-
imus, nisi in publicis civitatibus. Et si quis
i confirmationis præcepta violaverit, vel nostræ
itutionis transgressor extiterit, si liber est, III
uri ad nostram cameram persolvat, sin autem D
is, corium et capillos amittat. Sed ut hæc au-
tas firma stabilisque in perpetuum maneat,
a propria subtus annotavimus, nostrique sigilli
essione consignare præcepimus.

ta v. Kal. Augusti, indict. XII, anno Dom. in-
stationis 1014, anno vero domni Heinrici secun-
gni XIII, imperii autem I.

tum Mersfelt in Dei nomine feliciter.

LXXXI.

ræ S. Heinrici quibus abbatiam de Schwarzach
edit possidendam Werenhario episcopo Argenti-
nsi et successoribus ejus.

(Anno 1014.)

[Gall. Christ., V, Instrum., 469.]

nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
divina favente clementia, rex.

Cum ex rationabili ordine omnipotentis Dei corporis
humani forma eo modo sit condita ut quælibet minora
membra capiti sint subjecta, et ab eo veluti sub quo-
dam duce regantur, non incongruum putavimus ad hanc
imitationem, quasdam minores ecclesias in regno
nostro subdere majoribus, et id voluntati regis
regum nihil obstare arbitrati sumus, qui cœlestes
atque terrenos principatus miro ordine novit di-
stinguere. Proinde nos etiam, qui ad tempus sub
æterno Rege electi sumus regnare, in primis pro
amore Dei, ejusque genitricis, nec non pro assiduis
petitionibus dilectæ conjugis nostræ Cunegundæ,
atque fidis persuasionibus Hereberti Coloniensis
archiepiscopi, et fratris sui Becelonis episcopi Wur-
ceburgensis, et simul fratris nostri Brunonis Au-
gustensis consiliis, cæterorumque fidelium nostro-
rum rogatu et assensione, quin vero propter jure
servitium Werenharii Argentinensis episcopi, quam-
dam abbatiam monachorum, quæ dicitur *Suazaha*,
sanctæ Argentinensis ecclesiæ in honore Dei Geni-
tricis fundatæ, in nostram nostrorumque successo-
rum memoriam tradidimus perpetualiter possiden-
dam, cum omnibus ad eandem abbatiam legaliter
pertinentibus, in quibuscumque provinciis, mobili-
bus et immobilibus, areis, ædificiis, servis, ancillis,
terris cultis et incultis, agris, campis, pascuis sive
compascuis, vineis vel vinetis, silvis, forestis,
venationibus, aquis aquarumque decursibus, mo-
lendinis, piscationibus, viis et inviis, exitibus et re-
ditibus, cæterisque utensilibus eo tenore quatenus
præfatus episcopus Werenharius sui que successores
liberam de eadem abbatia deinceps habeant pote-
statem absque omni personarum contradictione et
molestatione possidendi, et in usus ecclesiæ quid-
quid inde sibi libeat omnibus modis faciendi. Et ut
hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et incon-
vulsa permaneat, hanc præcepti nostri paginam
regio more et post conscriptam manu pro-
pria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri
jussimus.

Signum domini Henrici regis invictissimi.

Suncelinus cancellarius vice archicapellani Er-
chanboldi recognovi.

Data XVI Kal. Februarii, feria III, luna IV, anno
ab incarnatione Dominica 1014, indict. XII, anno vero
domini Henrici regis XII.

Actum Papiæ.

LXXXII.

S. Henrici sententia contra comites et marchiones
Estenses, ipsius imperio obtemperare recusantes.

(Anno 1014.)

[Lunig. Cod. diplom., I, 1523.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
cus, favente divina clementia, Romanorum impera-
tor Augustus.

Notum esse volumus universis sanctæ Dei Eccle-
siæ fidelibus Ubertum comitem, filium Hildeprandi
Otbertum marchionem et filium ejus, et Albertum
nepotem illius, postquam nos in regem et imperato-

rem elegerunt, et post manus nobis datas et sacramenta nobis facta, cum Dei nostroque inimico Arduino regnum nostrum invasisse: rapinas, prædas, devastationes ubique fecisse; et, quod sine luctu non est dicendum, territoria et pertinentias omnium ecclesiarum miserabiliter bonis omnibus exspoliasse. Magnus dolor, nimius luctus, inaudita intus et foris desolatio! Si ergo ita destructis ecclesiis subevenitur, quod Deo placebit, nulli bonorum displicendum erit. Consilio ergo cum amicis Dei habito, scrutata et inventa est lex Longobardorum, quæ ita jubet: « Si quis contra animam regis cogitaverit, aut consiliatus fuerit animæ suæ, incurrat periculum et res illius infiscentur. » Secundum igitur legem eorum, nostra propria sunt omnia bona ipsorum, quia manifestum est ipsos contra nos non solum cogitasse aut consiliatos fuisse, sed etiam ausus nefarios et conatus impuros opere exercuisse, et publice bella contra nos præparasse.

Quia ergo legibus eorum nostra sunt bona ipsorum, ecclesiæ Sancti Cyri episcopi Ticinensis, quam ipsi in suis pertinentiis igne et rapinis vehementer devastaverunt, de prædiis eorum partem dare volumus, ut sic vel in aliquo recompensatione facta tolerabilius illata valeat sustinere dispendia, donec Deo donante commoda sibi succrescant majora. Juste igitur et legaliter damus sibi de rebus Uberti filii Hildeprandi castellum de Cerreto et Vulparia, cum omnibus eorum adjacentiis ad jugera millia cum suo toto districtu; de rebus Uberti [lege Oberti] et filiorum ejus, et Alberti nepotis ipsorum marchionis quidquid habuisse visi sunt in Scadrampo prope castrum de Balbiano et in territorio sancti Martini in Strata et in Casale ad jugera quingenta: quatenus ecclesia beatissimi confessoris Domini Cyri, et pastor qui per tempora ibi fuerit, omnia quæ supra nominata sunt, cum suis pertinentiis, aquis scilicet aquarumve decursibus, ripis, molendinis, piscationibus, terris cultis et incultis, silvis, cursibus, vadis, venationibus, stallareis, servis et ancillis, capellis, montibus et vallibus, rupibus et pratis, mercatis et districtibus, et cum omnibus quæ nominari possunt, in æternum jure proprietario habeat atque disponat, nostra, nostrorumque successorum et omnium hominum contradictione et molestatione et diminoratione remota. Concedimus insuper Sancto Cyro patrono nostro districtum de Secema ad milliaria octo in omni parte in circuitu, sicut ad nostram partem pertinere videtur, pro pace et quiete ipsius Ecclesiæ, remedio et salute animæ nostræ, nostrorumque successorum regum et imperatorum. Si quis igitur contra hoc nostrum præceptum, in æternum Deo propitio valiturum, ire tentaverit, et ecclesiam beati Cyri vel pastorem suum disvestire vel in aliquo molestare de prædictis rebus præsumpserit, componat mille libras auri purissimi, medietatem sanctæ Ticinensi Ecclesiæ, et cameræ nostræ alteram medietatem. Quod ut verius credatur, et ab omnibus inviolabiliter conservetur, hoc præceptum manu nostra

A firmavimus et nostro sigillo insigniri præcepimus. *Signum domini Henrici invictissimi imperatoris Augusti.*

Henricus cancellarius vice Evrardi episcopi et archicapellani recognovit.

Factum anno incarnationis Dominicæ 1013, indictione XII, anno vero domini Henrici imperatoris Augusti, regni XIII, imperii vero primo.

Actum Soleya.

LXXXIII.

S. Henricus imperator donat abbatiæ S. Michaelis prædia quædam extra urbem Bambergensem sita.

(Anno 1015.)

[Ludewig, *Script. rer. Germ.*, 1118.]

B In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementiâ, secundus, Romanorum imperator Augustus.

Nosse volumus industriam Christifidelium, tam futurorum quam præsentium, quod imperiali sancimus edicto ut in prædiis quæ divinæ intuitu pietatis, ecclesiæ S. Michaelis Bambergensis una cum dilecta conjugè nostra Cunegunda, prostrarum, eorumque quorum debitores sumus, remedio animarum, imperiali contulimus munificentia, tredecim videlicet principalis curtes, Ratelsdorf, Ezelkirchem, Rodeheim, Belbenhusen, Werde, Wofurte Dorffling, Ebelsfeld, Leitterbach, Elsendorff, et circa Wederedam, Scheistein, Husen et Budensheim, cum omnibus villis attinentibus in prædiis etiam ubique conquisitis vel conquirendis, dictæ procuratores ecclesiæ locandi, instituendi, destituendi, ac in melius commutandi, mansos, feuda, áreas, prata, vineas, silvas, cæteraque mobilia et immobilia, ad placitum sui abbatis ac præceptoris, liberam habeant potestatem: quibus etiam placationes offensarum, satisfactionum vel emendas excessuum, vel inviarum in omnibus causis civilibus, tam in tribus placitis Maii, Autumni et Februarii, quam in omnibus plane negotiis, ab universis ecclesiæ colonis volumus exhiberi. Cæterum si coloni in litibus causarum decidendis inter se dissentiunt, ad proximam curti marchiam eos pro sententiis ferendis statuimus habere recursum, si vero casus perplexus fuerit ac difficilis, ad caput claustrum, id est abbatis præsentiam recurrant. Sicque abbas, majoribus et melioribus suæ familiæ convocatis, ipsorum consilio quod justum est ordinet ac disponat. Debita officia aratorum tribus vicibus in anno, ovorum in Pascha, caseorum in Pentecosten, pullorum in carnis privio, et hebdomadalia servitia dictæ nostræ ecclesiæ, ab omnibus, ut concedet, impendantur. Censum autem ultimum, per quem utique omnia vel neglecta supplentur servitia, jus videlicet capitale, a viris descenditibus optimum equum, vel, si equo carent, optimum caput pecoris, et a feminis induvias et exuvias transmitti ad ecclesiam ordinamus, ut cum famulis ecclesiæ in divinis servitiis communionem plenariam consequantur. Hujus instituti auctoritas ut omni ævo stabilis inconversa permaneat, et inviolabiliter ab omnibus obser-

vetur, hanc chartam inde conscriptam, sicut inferius apparet, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Data Nonis Februariis, indictione XII, anno Dominicæ incarnationis 1015, anno domini Henrici secundi regnantis decimo sexto, imperii autem quarto.

Actum Francofordiæ feliciter. Amen.

LXXXIV.

S. Henricus abbatissæ S. Vitoni possessiones confirmat.
(Anno 1015.)

[D. Calmet, *Histoire de Lorraine, Preuves*, p. 398.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina disponente clementia, imperator Augustus.

Celebre est, etc. Quare noverint omnes consecratales palatii cæterique fideles nostri qualiter, per interventum Heymonis fidelis nostri, sanctæ Virdu-nensis Ecclesiæ episcopi, expetiti sumus ut res ecclesiæ suæ, antea per apostolicum privilegium, et per divæ memoriæ antecessoris nostri Ottonis præceptum, ecclesiæ et monasterio beati Petri collatas, ubi Berengarius beatæ recordationis episcopus regulam beati Benedicti abbatis sacra devotione inceptam, pro posse monachali, ordine decoravit, suisque successoribus perdonandam reliquit, per præceptum confirmationis, uti imperatoribus et regibus decessoribus nostri moris fuerat; insuper quæ ipsi monasterio condonaverat, offerremus, nostraque astipulatione corroboraremus. Quod devote expostulatum est, et regali auctoritate concessum. Damus ergo et in jus Ecclesiæ jam dictæ conferimus abbatiam ipsam quæ S. Vitoni dicitur, cum omnibus ad se pertinentibus, etc. Dono Gerardi comitis ad S. Julianum mansum cum dimidio, et vineam, etc. Noster vero fidelis comes Godefridus quasdam res ad præfatam locum subdotatas dedit in villa quæ Borbat nuncupatur, mansa XX cum ecclesia, etc. Hermannus quoque venerabilis comes in comitatu Brachautinense in prædio quod Haslud vocatur, XXX eidem contulit mansa, etc. Comes etiam Lutardus in eodem monasterio monachus factus, dedit in pago Vaprensi in comitatu Decasteri prædium Balliodium, ecclesiam scilicet cum dote, et mansum indominicatum cum aliis XL, etc. Nos autem prædictæ Ecclesiæ pro remedio animæ nostræ, et dilectissimæ conjugis nostræ Cunegundæ, et pro commemoratione omnium parentum, quorum memoriæ debitores existimus, dimidiam partem telonei, monetæ, et totius debiti quod inde ad nostrum jus respicit in loco qui dicitur Mosomum, in proprium damus. Hæc per interventum Herimanni comitis, cujus beneficium antea fuit, tradimus ac imperiali auctoritate corroboramus, etc.

Signum domini Henrici invictissimi imperatoris Augusti.

Gontherius cancellarius vice Herimbaldi archicancellarii recognovi.

Data anno Dominicæ incarnationis 1015, anno vero domini Henrici II, regni XIV, imperii autem II.

Actum Noviomago.

LXXXV.

Confirmatio jurium ac privilegiorum asceterii sacrarum virginum Lucensium S. Salvatoris facta Alpergæ abbatissæ ab S. Henrico inter Augustos primo.
(Anno 1015.)

[Muratori, *Antiquit. Italic.* tom. I, 1007.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina faventeclementia, Romanorum imperator Augustus.

Quidquid locis divino cultui mancipatis nostræ liberalitatis munere conferimus, id nobis ad æternæ retributionis remunerationem prodesse minime diffidimus. Cognoscat igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, seu nostrorum, præsentium scilicet futurorumque, solertia qualiter nos, interventu ac petitione Cunegundæ imperatricis, nostræque dilectæ conjugis, per hanc nostri præcepti paginam, prout juste et legaliter possumus, confirmamus et corroboramus monasterium Sancti Salvatoris, quod est infra muros urbis Lucæ constructum, una cum abbatissa nomine Alperga, cum omnibus sanctæmonialibus ibi Deo famulantibus, quomodo sunt, aut pro tempore Deo inibi famulantibus, cum omnibus eorum rebus et proprietatibus, scilicet et terris, vineis, pratis, pascuis, silvis, pascentes pascuationibus, ac omnia substantia quæ idem locus meretur habere, confirmamus per nostræ augustalis potentiæ [præceptum], per quod monasterium illud, res habitas et adhuc in jure ipsius monasterii juste manentes, possint in futurum contineri. Statuimus ergo, ac per hoc nostræ confirmationis præceptum, ut ab hinc et in futurum præfatum monasterium, una cum rebus vel familiis inibi juste pertinentibus, vel quæcunque in antea per dationem religiosorum virorum seu devotarum feminarum collatum exstiterit, sub nostri præcepti confirmationem permaneat, et nullus quislibet de prædictis rebus, quas tunc tenere quiete ac legaliter videbantur, aliquam inquietudinem ullo unquam in tempore facere præsumat; sed per hanc nostram auctoritatem omnes res ipsius monasterii sint defensatæ sub nostri præcepti confirmationem. Volumus etiam ut sub nostra immunitate idem prædictum monasterium nostris et futuris temporibus existat una cum omnibus rebus ac familiis ad eum juste pertinentibus, Et si quando abbatissa obierit, de suis ipsis eligant, quam bonæ conversationis invenerint meliorem abbatissam. Præcipientes quoque jubemus et jubendo præcipimus ut nullus iudex publicus, aut aliquis ex judiciaria potestate infra ipsum monasterium, seu ecclesias aut villas, aut agros, etc. Quod ut verius credatur, etc.

Signum domini Henrici serenissimi invictissimi imperatoris Augusti.

Henricus cancellarius vice Everardi episcopi et archicancellarii recognovit.

Datum anno Dominicæ incarnationis 1015, indictione XII, anno domini Henrici imperatoris Augusti regnantis XII, imperii ejus primo.

Actum in comitatu Pisano, in villa quæ nuncupatur Fasiano, feliciter. Amen.

Pendebat bulla quæ modo desideratur.

LXXXVI.

S. Henrici præceptum, quo Ecclesiæ S. Alexandri Bergamensi restituit comitatum Alamanni, cujus Atto comes ecclesiam illam hæredem instituerat.

(Anno 1015.)

[Ughelli, *Italia sacra*, IV, 439.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si ecclesiarum Dei aliquid supplementum tribuimus, inde nobis meritum fore non dubitamus. Quocirca sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium, præsentium scilicet ac futurorum, volumus universitati pateat quatenus, amore Dei et beati Alexandri martyris accensi, cujus adminiculo credimus bene valere perpetuo, auctoritatis nostræ præceptum imperiale, prout juste et legaliter possumus, illi competenter concessimus et corroboramus, sicut olim credidimus per regalem investituram videlicet curtem Lemen, cum omnibus castellis sibi pertinentibus, videlicet Brivio et Lavello, sicut Atto comes et Ferlinda sua conjux episcopatu præfati Alexandri martyris per paginam testamenti tradidit, scilicet cum terris sibi pertinentibus, cum vineis, pratis, pascuis, silvis, molendinis, piscationibus, aquis aquarumque decursibus, nec non cum servis, et ancillis, aldiis, et aldianis. Statuimus ergo per hoc nostræ confirmationis præceptum, sicut statuit præfatus comes et ejus conjux, ut abhinc et in futurum episcopatum beati Alexandri martyris, qui Pergamum vocatur, habeat, teneat, firmiterque possideat absque omnium hominum contradictione remota. Quapropter præcipimus ut nullus dux, marchio, comes, archiepiscopus, episcopus, vicecomes, gastaldio, decano, aut aliqua nostri imperii magna parvaque persona prænominatum episcopatum beati Alexandri martyris, seu episcopum qui nunc est, aut alios qui ibidem pro tempore fuerint, audeat molestare, aut inquietare præsumat sine legali iudicio. Si quis vero hujus nostri præcepti quandoque, quod non credimus, violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras mille, medietatem cameræ nostræ, et medietatem prædicto episcopatu. Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus observetur, manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum . . D. Henrici serenissimi et invictissimi imp. Augusti.

Dat. an. Dom. incarnat. 1015, an. D. Henrici imp. Aug. regnantis XII, imperii ejus primo.

Actum in comitatu Pisano, in villa quæ dicitur Fasiana feliciter. Amen.

LXXXVII.

S. Henricus Bernardo comiti Parmensi curtis Neronianæ possessionem asserit.

(Anno 1015.)

[Ughelli, *Italia sacra*, II, 161.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRI-

A cus, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Quia divinæ, etc. Quocirca fidelium nostrorum, præsentium scilicet et futurorum, universitati pateat quoniam, senioris nostri Othonis prædecessoris imperatoris cognoscentes hujus remunerationis faultricem gratiam, Bernardo Parmensi comiti fidelissimo nostro curtem Neironem, cum capellis, castris domnicatis, massaritiis, villis, et terris, omnibusque ad eandem pertinentiis; curtem Rocham etiam et castrum de valle Visenerina cum omnibus ibi pertinentiis vel adjacentiis, et quod dici vel nominari possit, et sicut quondam Hugo Tusciæ marchio per omnia tenuit, in integrum, per interventum et petitionem Conigundæ imperatricis Augustæ conjugis nostræ donamus, concedimus atque largimur. Quoniam senior noster Otho imperator eam, quam præfati sumus, prædicto Bernardo comiti pro digno ejus servitio donavit, concessit, suoque imperiali jure in proprietarium jus et dominium tribuit et largitus est, nos quoque pro futuris temporibus amodo et deinceps donatione et concessione tribuimus et confirmamus, atque perpetua stabilitate corroboramus in integrum, sicut superius legitur, cum servis et ancillis, aldionibus, aldianis, montanis, planiciebus, montibus et collibus, rupibus, pascuis, silvis, aquis, piscationibus, cum usibus, aquarumque decursibus, molendinis, omnibusque ejusdem curtis utilitatibus: ea videlicet ratione ut ab hac hora in antea prædictus Bernardus comes omnia supradicta ejusdem curtis habeat, teneat, firmiterque possideat ex nostra donatione, concessione, atque corroboracione; habeatque liberam facultatem per hujus nostri præcepti paginam tam ipse Bernardus comes omnia superius deprehensa ejusdem curtis Neironis, quam sui et hæredes et prohæredes, vel cui dederit vel habenda statuerit, tenendi, possidendi, donandi, aut commutandi, sive quod animus ejus de ea decreverit faciendum [sic], omnium hominum regni imperiique nostri contradictione vel molestacione remota. Præcipientes itaque jubemus, ut nullus rex, marchio, episcopus, comes, vicecomes, seu quælibet nostri imperii et regni magna parvaque persona, prædictum Bernardum comitem, ejusque hæredes ac prohæredes de supradictis rebus ejusdem curtis molestare, inquietare, vel disvestire præsumat. Si quis vero hujus nostræ donationis, etc.

Sign. D. Henrici gloriosissimi atque invictiss. imp. Augusti.

Henricus episcopus et cancellarius vice Everardi episcopi et archicancellarii recognovit.

Anno Dom. incarn. 1015, indict. XIV, anno D. Henrici imperatoris Augusti regni XIV, imperii vero ejus II.

Actum Maresbuch feliciter. Amen.

LXXXVIII.

S. Henricus ecclesie Paderbornensi curtem Honstede donat.

Anno 1015.

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, pag. 64.]

C. In nomine sancte et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Necesse est ut cum res bona agitur, prius ejus... in corde vincatur. Ne, si a radice miseræ intentionis prodeat, amarus nequiciæ fructus producat. Ea propter non surdi auditores evangelicæ Marthæ, cujus more Meinwercus episcopus nobis frequenti ministerio satagit deservire, ob interventum Cunegundæ imperatricis augustæ, contectalis videlicet nostræ, nec non Everhardi sanctæ Babenbergensis sedis episcopi, sed Egilberti Frisingensis ecclesie pontificis, sacrosanctæ Patherbruunensi ecclesie in honore S. Mariæ mundi dominæ sanctique Kyliani martyris atque Lyborii confessoris Domini consecratæ, curtem Honstede dictam cum omnibus pertinentiis, terris videlicet cultis et incultis, mancipiis utriusque sexus, molendinis, piscationibus, aquis aquarumve decursibus, quibus scilicet archiepiscopus Onwan eam possedit nobisque legaliter tradidit, in pago Rittiga, in comitatu Bernhardi comitis, perpetuo jure possidendam tradidimus. Et ut hæc nostræ imperialis traditionis auctoritas firma et inconvulsa permaneat, sigilli nostri impressione hanc paginam manu propria corroborando supert bullari jussimus.

Signum domni Henrici (L. M.) imperatoris invictissimi.

Gunterius cancellarius vice Erchanbaldi archicapellani notavi.

Data xviii Kal. Febr., anno Dominicæ incarnationis mill. xv, indictione xiiii, anno autem domni Henrici secundi regnantis xiiii, imperii vero primo.

Actum Malinhusen feliciter. Amen.

LXXXIX.

Concambium Henrici II imperatoris cum Robbone abbate.

(Anno 1015, 11 Mai.)

[*Dronke, Cod. diplom. Fuld.*, p. 346.]

In nomine sancte et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Omnium fidelium nostrorum, præsentium scilicet ac futurorum, universitati pateat qualiter nobis quoddam concambium cum Bobbone Vultensi abbate, consensu ac collaudatione Bernhardi advocati sui, nec non monachorum, militum servorumque suorum facere placuit: accipientes ab eo in proprium duas cortes, Ratolfesdorf et Ezelenkyricha, cum cunctis earum pertinentiis, villis, utriusque sexus mancipiis, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis piscationibus, viis vel inviis, exitibus et redditibus, cultis et incultis, quæsitis seu inquirendis, sive cum omnibus quæ quolibet modo dici aut nominari

A possunt utilitatibus. Econtra prædicto abbati suæque abbatiæ in honorem sancti Bonifatii constructæ duas nostræ proprietatis cortes, quarum una Waraha altera vero Bereskyez nuncupatur, cum cunctis earum pertinentiis, additis simul iv ministerialibus meis, Alwino et Rodolfo dapiferis. Folcoldo et Erkengero marescalcis meis, cæterisque utriusque sexus mancipiis, agris, campis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, viis et inviis, exitibus et redditibus, cultis vel incultis, quæsitis seu inquirendis, sive cum omnibus quæ quolibet modo dici aut nominari possunt utilitatibus, per hanc nostram imperialem paginam in proprium concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio in ejus jus et dominium omnino transfundimus: ea videlicet ratione ut prædictus abbas Bobbas sui que successores ad præscriptæ ecclesie utilitatem de jam dictis cortibus earumque pertinentiis dehinc liberam habeant potestatem quicquid eis placuerit faciendi, omnium hominum contradictione remota. Et, ut hæc nostri concambii sive donationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat tempore, hoc imperiale præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici serenissimi (M) et invictissimi imperatoris Augusti (S).

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archicapellani recognovi.

C Data v Idus Maias, anno Dominicæ incarnationis millesimo xv, indictione xii, anno vero domni Henrici secundi xiiii, imperii autem ii.

Actum Chofunga feliciter. Amen.

XC.

Imperator Henricus donat Ecclesie Bamberg, duo loca Schwarzenfeld et Weilendorf in pago Nordgov.

(Anno 1015, 17 April.)

[*Ried, Cod. episcop. Ratisbon.*, I, 132.]

C. In nomine sancte et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si venerabilia Ecclesiarum Dei loca alicujus doni commodo ditare sive meliorare studuerimus, nobis id regni que nostri statui proficere minime dubitamus. Quapropter omnium Xpi nostrorumque fidelium noverit universitatis qualiter nos, pro remedio animæ nostræ parentumque nostrorum, Babenbergensi Ecclesie, quam in episcopatus sedem sub honore beatæ Dei genitricis Mariæ sanctique Petri apostolorum principis ex nostra hæreditate sublimando proveximus, interventu et petitione Eberhardi ejusdem Ecclesie venerandi præsulis, quædam nostræ proprietatis loca, nomine Swarzinvelt et Weilendorf in pago Nordgowa, et in comitatu Henrici comitis cum omnibus pertinentiis eorum, terris cultis et incultis, mancipiis utriusque sexus, ædificiis, areis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, pascuis, pratis, exitibus et

reditibus, quæsitis et inquirendis, cæterisque omnibus, quæ quolibet modo nominari possunt, utilitatibus Swarzinvelt pertinentibus per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio in ejus jus atque dominium transfundimus: ea videlicet ratione ut idem jam dictus Eberhardus episcopus sui que successores liberam dehinc habeant potestatem, ad usum ecclesiæ Babinperc, quicquid eis libuerit faciendi, omnium hominum regni nostri contradictione remota. Et, ut hæc nostræ traditionis auctoritas per futuras successiones temporum stabilis et inconvulsa permaneat, hanc nostri præcepti paginam manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici serenissimi atque invictissimi Romanorum imperatoris Augusti. (Monogramma)

Guntherius cancell. ad vicem Erchanbaldi archicapellani recognovi.

Data xv Kat. Maii, anno Dominicæ incarnationis 1015, indictione xiv, anno vero domni Henrici secundi regnantis xiv, imperii autem ipsius ii.

Actum Merseburg feliciter.

Cum sigillo majest.

XCI.

S. Henricus Alberico episcopo Comensi curtem seu villam Barzanorum, olim Berengarii et Ugonis, Sigifredi comitis filiorum, et Cæsareæ majestati rebellium largitur.

(Anno 1015.)

[Ughelli, *Italia sacra* V, 282.]

In nomine Domini Dei, et Salvatoris nostri Jesu Christi, HENRICUS superna clementia Romanorum imperator Augustus.

Si petitionibus nostrorum fidelium nobisque debite famulantium aures nostræ pietatis inclinaverimus, promptiores eos fore in nostro servitio non dubitamus. Universitatem igitur omnium nobis obsequentium, præsentium scilicet et futurorum, nequaquam latere volumus quod Albericus S. Cumanæ Ecclesiæ venerabilis et noster dilectus episcopus nostræ pietatis celsitudinem adiit suppliciter postulans, et pio sempiterni retributoris amore, et salute animæ nostræ, ejusque collato et conferendo servitio, nostroque imperio sublimando, eidem S. matri ecclesiæ ad honorem Dei Genitricis et Virginis Mariæ dicatæ quandam curtem, cum omnibus suis pertinentiis, quæ dicitur villa Branzanorum, quæ fuit hæreditas et proprietas filiorum comitis Sigifredi, Berengarii Ugonis, concedere et donare dignaremur; quorum, quoniam in nos nimis offendentes contra nostrum imperium male tractaverunt, et perjuri atque rei in nostram majestatem publice extiterunt, jure ac legaliter non solum hæc, sed et omnia quæ habuerunt, ad nostrum publicum devenerunt, unde sua omnia merito perdunt, qui se ipsos gratis perdiderunt, dum, fidei debitæ obliscentes, in nostra fidelitate minime duraverunt, et nostro inimico jurantes adhæserunt. Hanc ergo postulationem dignam et ratam prospici-

entes, et ullo [sic] modo negare volentes ipsius precibus libenter acquievimus. Concedentes atque confirmantes eidem Cumanæ venerabili et dilecto episcopo, omnibusque suis successoribus supradictam curtem Berzanorum nominatam, cum omnibus suis appendiciis, cum omnibus redditibus et exhibitionibus, et impensionibus, et functionibus, cum servis et ancillis, aldiis et aldiabus tam in montibus quam quæ in planitie, terris cultis et incultis, vineis, campis, pascuis, silvis, mansis, massaritiis, aquis, aquarum decursibus, molendinis, casis, rebus omnibus mobilibus et immobilibus, et cum omnibus, quæ adhuc dici nominari possunt, ad eandem curtem pertinentibus, atque omnino in integro largimur, et a nostro jure, et dominio, in jus et dominium, et proprietatem prædictæ sanctæ ecclesiæ transfundimus et delegamus: ut qui nunc præsens episcopus, omnesque sui successores potestatem habeant, jam dictam curtem, cum omnibus quæ ad eam pertinent, tenere, possidere, commutare, sicut hactenus prælibatis perjuris visa sunt pertinere, et ipsi hæreditates possederunt; et facient iidem episcopi de eadem curte, et omnibus quæ deinde solvi possunt, quidquid sibi placuerit ad laudem et honorem Dei et S. Mariæ ex nostra plenissima auctoritate. Jubentes ergo sancimus ut nostris vel futuris temporibus nullus dux, marchio, comes, vicecomes, nullaque magna vel parva persona, cujusque dignitatis aut ordinis, supra memoratum Albericum episcopum suosque successores de prædicta curte, cum omni sua pertinentia, disvestire, inquietare, molestare, vel in aliquo minorare præsumet; sed liceat illis quiete et pacifice tenere, possidere firmiterque habere, remota omni contradictione. Si vero, quod minime creditur, contra hujus nostri præcepti statuta aliquis violator extiterit, sciat se certissime compositurum auri libras mille, unam partem cameræ nostræ, alteram prænotato episcopo, suisque successoribus. Et ut hoc verius credatur, firmiterque ac inconvulsum ab omnibus observetur, manu propria confirmantes nostri nominis inscripto caractere.... nostri sigilli impressione.

Signum dom. Henrici † gloriosissimi imperatoris semper Augusti.

Heinricus Parmensis episcopus et cancellarius vice Everardi episcopi et archicancellarii recognovit.

Data. vi Non. Octobr., an. Dominicæ incarnationis 1015, ind. xiiii, regni vero D. Henrici imperatoris Augusti xiv, imperii autem ejus ii.

Actum Merseburg feliciter. Amen.

XCII.

S. Henricus Ecclesiæ Paderbornensi prædia quædam donat.

(Anno 1016.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, p. 7]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS Dei gratia Romanorum imperator Augustus. Si ecclesiarum Dei sublimationibus omni studio

nus, æternæ retributionis præmia nobis esse speramus. Quapropter omnium fidelium presentium scilicet ac futurorum, noverit itas qualiter Meinuverccus, sanctæ Pater-nsis ecclesiæ venerabilis episcopus, omnia quæ hæreditario jure possederat matri suæ contradidit. Dehinc ipsa cum manu mariti et i sui Balderici comitis, consensu etiam hæredem prædia potestative nobis donavit. At petuæ beatitudinis spe, ac pia præfati episcopi nepotis nostri, qui se omniaque sua servizio mancipare gaudet, prece et devotione niti, prædia eadem legitime nobis tradita, quæ principales cortes sunt istæ, Immin, Walmonthem, Havurlon, Hukilhem, biki, Goltbiki, Doddonhusun, Hokinneslevo, slevo, cum appertinentibus villis, mancipiis ne sexus, silvis, viis et inviis, exitibus et us, molendinis, piscationibus, pascuis, venas, quæsitis et inquirendis, omnibusque utenquæ quolibet modo dici vel nominari possantæ Paterbrunnensi ecclesiæ in honorem Dei genitricis Mariæ sanctique Kiliani martiris et sancti Liborii confessoris constructæ, per hanc eadem paginam largimur, omnium hominum lictione remota. Insuper etiam, imperiali tate præcipimus ut nulla major minorve aliqua judiciaria potestate in eisdem prædiis mittat, nisi advocatus quem ejusdem ecclescopus sibi eligat. Si quis autem quod absit! stræ donacionis præceptum infringere ausus centum libras auri persolvat, L eidem ecclesiæ, nostræ cameræ. Et ut hæc nostræ largicio-ctoritas firma et inconvulsa permaneat, hoc tum inde conscriptum manu propria corro-ss sigillo nostro jussimus insigniri.

Henrici Romanorum invictissimi (L. M.) toris.

herius cancellarius vice Ercambaldi archi- ni recognovit.

iv Idus Jan., indictione XIII, anno Dominicæ tionis 1016, anno vero domni Henrici i regnantis XIV, imperii autem II.

m Drodmannia feliciter. Amen.

XCIII.

Henricus Ecclesiæ Paderbornensis curtem Moronga largitur.

(Anno 1016.)

[Cod. diplom. Hist. Westph., p. 72.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, cus divina favente clementia Romanorum ator Augustus.

esias Christi ampliari servorumque ejus neces- us pie ac clementer subvenire imperialis tionis ordo deposcit. Proinde fidelium Christi t industria qualiter, divino instinctu ammo- et interventu dilectissimæ conjugis nostræ undæ imperatricis Augustæ, in id ipsum fra- caritate collaborantibus Heriberto Coloniensi

A archiepiscopo, Theoderio, Mimegardevordensi, Adelbaldo Trajectensi, Theoderico Metensi, Wig- gero Verdensi, Thietmaro Ossenbrugensi, Erico Ha- velbergensi, sanctæ Patherburnensi ecclesiæ in ho- norem sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Kiliani martyris et sancti Liborii confessoris constructæ, cui etiam Meinuverchus venerabilis episcopus præ- sidet, quandam nostram curtem Moronga dictam, in pago Morongano in comitatu Bennonis comitis sitam, quam nobis Unowanus Bremonensis archie- piscopus cum manu advocati sui Udonis tradidit, omnium hominum contradictione remota, pro reme- dio animæ senioris nostri tercii Ottonis divæ scilicet memoriæ imperatoris Augusti, et incolumitate vitæ nostræ presentis ac spe futuræ, per hanc imperia- lem paginam concedimus atque largimur, cum om- nibus appendiciis, areis, villis, pascuis, aquis aqua- rumve decursibus, piscationibus, molendinis, silvis, venationibus, cunctisque qualicumque modo nomi- nari possint utensilibus, ea videlicet ratione ut præ- dictus Meinuverchus episcopus eandem curtem, quamdiu vivat, in usus proprios potestative possi- deat, post finem vero vitæ suæ ad vestitum canoni- corum in eadem Deo sanctæque genitrici ejus Mariæ nec non beatis Kiliano ac Liborio servientium an- nuatim meliorandum pertineat. Si quis vero hanc nostram donationem infringere præsumperit, cen- tum libras auri persolvat, L eidem ecclesiæ, L vero nostræ cameræ. Et ut hæc nostræ liberalitatis au- ctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, hanc car- tam inde conscriptam manu propria roborantes, si- gillo nostro jussimus insigniri.

Signum domni Henrici imperatoris invictissimi.

(L. M.)

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archi- capellani recognovi.

Data iv Id. Januar., indictione XIII, anno Domi- nicæ incarnationis 1016, anno vero domni Henrici secundi regnantis XIV, imperii autem II.

Actum Drodmannia feliciter. Amen.

XCIV.

Item curtem Berneshusen.

(Anno eodem.)

[Ibid.]

D In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEIN- RICUS divina favente clementia Romanorum impera- tor Augustus.

Tribunal animæ dilatamus, si ecclesias Christi cum sibi subjectis ampliamus. Qua de re fidelium Dei universitati pateat quod hac intentione, inter- ventu dilectissimæ contectalis nostræ Cunigundæ imperataicis Augustæ, nec non et Heriberti archi- episcopi Coloniensis, Adalbaldi Trajectensis, Theo- derici Mimigardevurdensis, Theodorici Metensis, Wiggeri Verdensis, Thietmari Osenburgensis, Erici Havelburgensis, sanctæ Paderburnensi ecclesiæ, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Kyli- ani martyris et sancti Lyborii consecratæ, cui etiam Meinuverchus venerandus episcopus præsidet, quan-

dam curtem nostræ proprietatis Berneshusen dictam in pago Lisga in comitatu Udonis sitam, quam ab Unwano Bremonense archiepiscopo donante, et per advocatum suum Udonem legitima traditione accepimus, pro remedio animarum divæ memoriæ Ottonis imperatoris tercii, senioris scilicet nostri, et incolomitate vitæ nostræ utriusque præsentis videlicet ac futuræ, conjugisque nostræ dilectissimæ, nec minus pro stabilitate regni, proprietario jure concedimus, cum omnibus appertinenciis, rebus territoriis, villis, mancipiis utriusque sexus, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, molendinis, piscationibus, viis et inviis, exitibus et redditibus, pratis et pascuis, et cum omnibus acquisitis vel inquirendis; ea ratione ut prænominatus episcopus ejusque successores liberam potestatem in ejusdem ecclesiæ utilitatem vertendi habeant. Si quis autem in posterum, quod absit! præfatam ecclesiam inquietare contendat de eisdem prædiis, perpetuo anathemate condempnetur. Insuper c libras auri optimi componat, dimidietatem regiæ cameræ et reliquam partem eidem ecclesiæ quam inquietare præsumpsit. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconcussa permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes, sigillo nostro jussimus insigniri.

Signum domni Henrici imperatoris Augusti. (L. M.)

Guntherius cancellarius vice Erkenbaldi archicancellani recognovit.

Data xvi Kal. Febr. Indictione xiiii, anno Domin. C incarn. 1016, anno vero domni Henrici secundi regnantis xiv, imperii autem secundo. Actum Drodmanniæ.

XCV.

Item possessiones Haholdi comitis defuncti.

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 73.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS Dei gracia Romanorum imperator Augustus.

Divinæ pietatis clementia, quæ nos ad culmen imperialis majestatis perduxit, ad hoc voluit regnare, ut ecclesiarum ordini firmando atque corroborando subveniamus, hiis autem maxime locis, quæ ab antecessoribus nostris regibus vel imperatoribus fundata, sed jam peccatis exigentibus pene videbantur annullata. Quapropter omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet ac futurorum industriæ notum esse volumus qualiter nos, divini amoris instinctu, pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum, nec non et tercii Ottonis bonæ memoriæ imperatoris, dilectæque conjugis nostræ Cunigundæ imperatricis Augustæ interventu, atque Meginuerc sanctæ Paderbronnensis ecclesiæ venerabilis episcopi rogatu, sibi sanctæque suæ ecclesiæ a Karolo magno imperatore olim fundatæ, nostris vero temporibus incendium passæ, in honore enim sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ et sancti Kiliani martiris Liboriique confessoris dedicatæ, comitatum quem Hahold comes dum vixit tenuit, situm scilicet

A in locis Haverga, Limga, Thiatmalli, Aga, Patherga, Treveresga, Langaneka, Erpesfeld, Silbike, Matfelt, Nihterga, Sinatfelt, Ballevan prope Spriada, Bambiki, Gession, Seuvardeshuson, cum omni legalitate in proprium concedimus atque largimur per hanc nostram imperialem paginam, eo videlicet rationis tenore ut præfatus episcopus Meginuerc suiique successores præscriptæ ecclesiæ præsidentes dehinc liberam habeant potestatem de eodem comitatu ejusque utilitatibus quicquid eis placuerit faciendi ad eorum tamen utilitatem ecclesiæ, omnium videlicet inquietudine remota. Et ut hæc nostræ traditionis seu confirmationis auctoritas stabilis et inconcussa omni habeatur tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria firmare curavimus, et sigillo nostro insignire jussimus.

Signum domni Henrici imperatoris Augusti (L. M.)

Guntherius cancellarius vice Erkinbaldi archicancellani recognovi.

Data xxix Kal. Febr., indict. xiiii, anno Dominicæ incarnationis 1016, anno vero domni Henrici secundi regnantis xiiii, imperii ii.

XCVI.

Item prædia nonnulla.

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 74.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS Dei gracia Romanorum imperator Augustus.

C Omnium Christifidelium industria noverit qualiter nos, divini amoris respectu, et dilectissimæ conjugis nostræ, qui duo sumus in carne una, Cunigundæ videlicet imperatricis augustæ rogatu et instinctu, sanctæ Paterbrunnensi ecclesiæ in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ et sancti Kiliani martiris sanctique Liborii ter beati confessoris dedicatæ, tale prædium proprietavimus, quale nobis, omnium hominum contradictione remota, tradidit Helmicus, videlicet, in comitatu Herimanni comitis: in Dulmine mansum unum, in Nienhem mansum i, in Sitonne mansum i, Halostron mansum i, in Berthalostron mansum i, in Lehembeke mansum i, in Horloa mansum i; in comitatu Ottonis comitis: in Elvepo mansum i, in Ricoldinchuson mansum i; cum i mancipiis utriusque sexus, areis, villis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, silvis, venationibus et omnibus appendiciis, cunctisque, qualicumque modo nominari possint, utensilibus; ea scilicet ratione ut uterque nostrum tam vestitura quam victu stipendialem amodo ab episcopo sedis subscriptæ, nunc vero a domno Meginwerco præsule et post a successoribus ipsius, communi canonicorum consensu, cum perpetua orationum participatione, plenarie inibi sicut unus frater accipiat et potestative possideat. Et ut hæc traditio nostræ liberalitatis stabilis et inconcussa permaneat, hanc cartam inde conscriptam manu propria roborantes, sigillo nostro subter bullari jussimus.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi A imperatoris Augusti (L. M.).

Guntherius cancellarius vice Arehanbaldi archicappellani recognovit.

Data iv Id. Junii, indictione xii, anno Dominicæ incarnationis 1017, anno vero domni Henrici secundi regnantis xvi, imperii iv. Actam Patherbrunnon.

XCVII.

S. Henricus II imp. Popponi de immunitate Ecclesiæ trevirensis cavet.

(Anno 1016).

[Hontheim, *Hist. Trevir. diplom.*, I, 351.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis (1016).
HENRICUS divina favente clementia rex.

Si locis Deo dicatis quoddam beneficii juxta petitiones Dei servorum et nostræ liberalitatis munere conferimus, id nobis profuturum liquido credimus, et ad mortalem vitam temporaliter transigendam, et ad æternam feliciter obtinendam. Proinde volumus intimari nostris fidelibus, tam futuris quam presentibus, quod vir venerabilis Poppo sanctæ Trevirensis Ecclesiæ archiepiscopus nos sæpe monuit, nostramque sublimitatem petiit, ut multitudinem rerum et familiæ sancti Petri, quam nostri prædecessores, reges videlicet et imperatores, Trevericæ sedi pro divinæ contemplationis intuitu delegaverunt, suique auctoritate præcepti confirmaverunt, hanc dignaremur revocare, nostrisque stabiliendo sceptris confirmare. Cujus petitioni libenter consentientes, et hoc nostræ auctoritatis præceptum erga ipsius Ecclesiam pro Dei timore ejusque amore fieri decernentes, firmiter præcipimus et statuimus ut in facultates vel res ad ecclesiam sancti Petri Trevericæ urbis pertinentes, scilicet in monasteria, basilicas, castella, vicos, agros, vineas, silvas, homines, vel reliquas possessiones, seu omnia quæ deinceps in jure ipsius loci divina augeri voluerit clementia, nullus comes vel aliquis ex judiciali potestate ad causas audiendas vel freda aut tributa seu aliquos coniectos exigendos, aut mansiones vel paratas faciendas, aut homines ecclesiæ distringendos, aut injustas exactiones requirendas, vel thelonem exigendum, nostris temporibus et futuris ingredi audeat, nec ea quæ prædicta sunt penitus exigere præsumat; sed omnia sub jure sancti Petri Trevericæ sedis ejusque pontificis, et cui ipse commiserit permaneant; et monetas et thelonea, quæ memoratus pontifex in vestitura suæ Ecclesiæ invenerat, aut postmodum a nostris prædecessoribus acquisierat, legaliter in perpetuum teneat. Ad hoc ut juxta nostri antecessorum præcepta, et pro nostra nostrique parentum eleemosyna omnino interdiciamus, ne in villa Theodonis thelo-

(168) *Henricus divina favente clementia rex.* Hanc chartam, in antiquissimo et fide dignissimo libro copiali descriptam, data carentem, ad annum Popponis primum refero, quod eo anno imperator Treveris fuerit. Sic Gesta Trevir. cap. 48: *Megingaudus episcopo Trebericæ metropolis de medio facto, rex ipse Treberim festinato venit; erat enim in Confluentia*

neum exigatur a bonis fratrum Treveriren. principi apostolorum servientium, vel a suis hominibus, aut ibi, aut in villa Madert manentibus, eo scilicet tenere ut gratuita nostra invigilent oratione. Hoc, et quidquid de præfatæ rebus ecclesiæ laudavimus, nostri auctoritate sceptri firmavimus; quod [ut] presenti et futuro tempore viris credatur, nostrisque successoribus diligentius custodiatur, id manu propria confirmavimus, nostrique impressione sigilli signari jussimus.

Signum domini Henrici III regis invictissimi.

XCVIII.

Præceptum S. Henrici II imperatoris, Werenherio episcopo Argentino concessum.

(Anno 1017).

[*Gall. Christ.* V, 469 *Instrum.*]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS Dei gratia, Romanorum Augustus.

Notum sit omnibus Christi fidelibus quod interventu dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ, videlicet imperatricis Augustæ, sed et Brunonis Augustensis episcopi fratris scilicet nostri, nec non Popponis Laurasamensis venerabilis abbatis, sacræ sedis Argentinæ Werenherio venerabili episcopo, tum pro Dei genitricis Mariæ speciali amore, tunc etiam propter ejus tam spiritualiter quam carnaliter jure servitium, liberalissime nobis sæpius impensum, forestem in determinando proprietavimus: de littore Rheni contra Wizwilare ad vadum Hugonis; et de vado Hugonis ad Seerovillare et de Seerovillare ad Dabechneinsten; et de Dabechneinsten ultra Pruscam usque ad Roraham rivum; de Rohaha ultra Sormam fluvium; deinde usque ad Matram fluvium, ad illum locum qui dicitur Phaffenhovend; deinceps per Matram deorsum usque ubi Matra intra Rhenum: et deinde sursum per totum litem Rheni cum insulis omnibus adjacentibus usque Wicenwilare. Jus igitur forestæ ei suisque successoribus nostrum, regum quoque et imperatorum more antecessorum per banum nostrum imperialem firmavimus. Ita vero ut nullus ibi cervum, vel cervam, ursum vel ursam, aprum vel... capros vel capras sine licentia ipsius quoquomodo capiat. Et ut hæc nostræ donationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni tempore permaneat, hanc paginam inde conscriptam manu propria signantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici invictissimi.

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archicappellani notavit.

Data vii Idus Maii, anno Dominicæ incarnationis 1017, indict. xv, anno vero domni Henrici secundi regnantis xvi, imperii iv. Actum Franchoneford feliciter

positus; et impetrato tam cleri quam populi consensu, ipsum pontificali cathedra sublimavit. Illud autem singulare quod Henricus, jam anno 1014 imperator coronatus, se regem nominet. Admittit hoc præsul Gottwicen. Chron. tom. prod. p. 233. Confer dicenda ad bullam Benedicti PP. VIII, ann. seq.

XCVIII bis

S. Henricus ecclesie Paderbornensi abbatiam Helmwardeshusen concedit.

(Anno 1017.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph., p. 74.*]

In nomine sancte et individue Trinitatis, HENRICUS, Dei gratia Romanorum imperator Augustus.

Canonum statuta non ore hominum sed spiritu Dei condita precipiunt ut episcopi frequenter claustra monachorum visitent, et si qua extra regulam illic invenerint, abscidant et corrigant. Hæc vigilantiter interius contemplantes, et in hujus vite itinere onera nostra episcopis imponendo levigantes, caritatis causa, sine qua dives pauper est, cum interventu amantissime conjugis nostræ Cunigundæ videlicet imperatricis Augustæ, cum archiepiscoporum Erchanbaldi Moguntinensis, Popponis Treverensis, Geronis Magedeburgensis, Unwani Bremensis, et episcoporum Arnoldi Halverstadensis, Epponis Babenbergensis, Theoderici Mettensis, Heinrici Wirceburgensis, Theoderici Mimigardevurdensis, Heinrici Parmensis, Theoderici Mindensis, Thieomonis Mersburgensis, Erii Havelbergensis, laicorum quoque, Bernhaldi ducis, Sigifridi atque Ezzi-conis comitum, abbatiam nomine Helmwardeshusen cum omnibus suis appendiciis mobilibus et immobilibus, sedi Paderbonensi in honore sancte Mariæ sanctorumque Kyliani atque Liborii constructæ, cui insignis acquisitionis præsul Meynwerchus in presentiarum præest, in proprium dedimus, nostroque jure et dominio in jus et dominium ipsius amodo potestative et juxta regulam sancti Benedicti episcopopallyter disponendam atque possidendam tradidimus. Et ut hæc nostræ traditionis pagina firma et inconvulsa permaneat, manu propria corroborantes atque confirmantes, sigilli nostri impressione subter eam sigillari jussimus.

Signum domni Henrici invictissimi Romanorum imperatoris Augusti (L. M.).

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archicapellani notavit.

Data v Idus Julii, indictione XII, anno Dominicæ incarnationis 1017, anno vero domni Henrici secundi regnantis XVI, imperii IV. Actum Lietzo.

Hi sunt testes; Thietmer, Ekkica, Ludier, Ekkica, Rædig, Walhem, Widukin, Benna, Kisa, Amulag, Volchal, Thietmer, Immed, Gerbraht, Wiking, Thiedric, Ibo, Aica, Heriward, Burchard, Dodica, Tiaza, Vretheric, Lefherd, Eschulf, Ova, Widula, Fronca, Herimam, Thiaza, Bova.

Episcopus Thieodericus.

Dux Bernhardus.

De abbatia Helmuwrdes.

XCIX.

Diploma S. Henrici pro abbatia S. Petri de Piro

(Anno 1017.)

[*Ughelli, Italia Sacra, X, 207.*]

In nomine sancte, et individue Trinitatis,

A HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si Ecclesiarum Dei vel monachorum cujus confirmationis seu defensionis donare studuerimus, id nobis profuturum esse dubitamus. Quapropter omnium Christi presentium scilicet et futurorum notum est mus qualiter nos, divini amoris instinctu, monasterium vel abbatiam a prædecessoribus in loco qui dicitur Piro in comitatu Tarvisino, in honore S. Petri et eius principis dedicatam, cum omnibus sententiis qui olim sibi pertinuerent ex prædecessorum nostrorum, et quæ in præfate abbatiæ habet, offerimus etiam et præfate abbatiæ, pro remanentibus nostrorum, et etiam dilecti fidelis nostri Joannis . . . Aquilegiensis patriarchæ sancti Pauli cum suis pertinentiis et capella Marini cum suis appendentiis, videlicet cum domibus, terris, vineis, pratis, pascuis, silvis, piscationibus, molendinis, viis et vicis . . . exitibus et redditibus quæsitis seu inditis, vel cum omnibus, quæ quolibet modo nominari possunt, utilitatibus, per hoc præceptum confirmamus et corroboramus. Et prædictam abbatiam cum ejusdem monasterii, Adalberto nomine, suisque successoribus nostræ tuitionis . . . defensionis munus recipimus cum cunctis prænomatis utensilibus; ea videlicet ratione ut nullus dux, comes, vel aliqua regni nostri magna persona, ecclesiastica vel sæcularis potestatis dictum monasterium atque abbatem de superioribus bonis divestire, inquietare, molestare, vel absque legali vel imperiali iudicio audeat. Quod autem quod absit! hujus nostræ confirmationis corroboracionis præcepti seu defensionis munus violator extiterit, sciat se compositurum optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ medietatem præfate monasterio ejusque abbatibus. Et ut hujus nostræ confirmationis seu defensionis auctoritas stabilis [et] inconvulsa omni tempore hanc paginam inde conscriptam manu corroborantes sigillo nostro subter insigniri jussimus.

Signum D. Henrici invictissimi et serenissimi imperatoris Aug.

Ego Joannes nunc Aquilegiensis ecclesie archidiaconus, laudo et confirmo.

Ego Peregrinus sacri palatii cancellarius et confirmo.

Ego brandus episcopus et similis imperatoris archicancellarius, laudo et confirmo.

Anno Dominicæ incarnationis 1017, indictione anno domini Henrici secundi, regis 14, imperii feliciter. Amen.

XCIX bis.

Fundatio collegiæ ecclesiæ Prumiensis firmata auctoritate Henrici II imp.

(Anno 1017, 17 Octob.)

[Hontheim, *Hist. Trevir. diplom.*, I, 253.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS Dei gratia imperator Romanorum.

Omnibus episcopis, abbatibus, comitibus cæterisque fidelibus nostris, tam præsentibus quam futuris, notum esse volumus quia Violdus Prumiensis abbas, (169) noster fidelis, nostra licentia et consensu quoddam monasterium a fundamentis construens, et in honore sancti Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, sanctæque Dei genitricis semper virginis Mariæ, nec non victoriosissimæ crucis, et sancti Stephani protomartyris, inclytique martyris S. Nazarii dicari faciens, imperiali nostra tuitione defendendum commendavit; insuper etiam narravit nobis prædictus venerabilis abbas qualiter Deo annuente, nostraque gratia consentiente, præfatum monasterium canonicis voluisset locare, eisque, ex (170) proprietatibus quas ipse jure precario acquisivit, absque omni monachorum sibi subditorum detrimento, præbendam adhibere, quorum nomina hæc sunt: Wittenbach, Stadtfeld, Ludtsheim. Cujus petitioni cæterorumque nostrorum fidelium sibi comprecantium, hoc est, archiepiscopi Trevirensis Popponis, Hereberti Coloniensis, Arckenbodi Moguntinensis, Eberhardi Bambergensis, Brunonis Augustensis, Hehelini Wurtembergensis, Burchardi Wormatensis; comitumque Gerlaci, Gebhardi, Bebenhardi, Brunngi; nec non abbatum Poponis Fuldensis, Winnerichi Tevirensis, Luthardi Munchenbergensis, Richardi Amarbachensis, assensum præbentes, prædicta loca sub nostræ tuitionis immunitatem suscepimus, mercatum publicum cum omni jure ejusdem, annuale similiter et hebdomadale, ad stipendium fratrum ibidem legitime instituimus; et per hanc imperialem chartam impera-

(169) *Violdus Prumiensis abbas.* Numero decimus septimus. De eo Knauff in *Defens. Prumien.* p. 44: « Abbas Uroldus ex antiquo comitum stemmate de Dana cum conventu hic Prumiæ collegium duodecim canonicorum fundavit in qualitate perpetuorum sacellanorum abbatis et conventus. Ecclesiam magnifice ædificatam et dotatam corpore S. Nazarii ditavit, in qua sepelitur, et annua memoria recolitur. Add. Mabillon. *Annal. Benedict.* tom. IV, lib. LIV, n. 42.

(170) *Proprietatibus quas ipse jure precario acquisivit.* Auxit collegii præbendam Uroldi successor Albero. Sed redditibus postea et cleri numero bellorum tempestate imminutis, demum, sub an. 1360, Boemundi II archiep. et Theodorici abbatis opera, nec non Innocentii III P. M. indulto, collegii res, abolita tamen præpositura, restitutæ sunt. Canonici omnes confert, et decanum electum investit abbas seu administrator Prumiensis.

(171) *Ludu archicancellarius.* Quis hic, in nullo hactenus edito diplomate occurrens, archicancellarius sit, aliis investigandum relinquo.

(172) *Nostri juris curtem nomine Confluentiam.* *Curtes regis et fisci regii* appellata fuere loca ex quibus hujusmodi redditus desumebantur. Hinc pluribus diplomatibus diversi redditus ad unum *curtem*

A mus et præcipimus ut nullus de prædictis rebus alienandum fratribus jam dictis aliquid sibi usurpet, quatenus illos, quiete et pacifice quæ Deus dedit vel daturus erit possidentes, pro nostra incolumitate regnique nostri stabilitate Dei misericordiam exorare delectet. Et ut hæc jussionis nostræ donationisque auctoritas verius credatur et diligentius ab omnibus observetur, hanc chartam inde jussimus scribi, manusque propriæ subscriptione confirmari, et sigillo nostro insigniri.

Signum domini Henrici Romanorum imp.

Guntherus (postea archiep. Salisburgensis) cancellarius N et vicedarchicancellarius (171), Ludu archicancellarius.

Data XVI Kalend. Novemb., indict. XV, anno Dominicæ incarnationis 1017, anno vero domini Henrici II regnante [sic] XV, imperii autem III.

Actum Franconefort feliciter. Amen.

C.

S. *Henricus II imp. Popponi et ecclesiæ Trevirensi confert curtem Confluentiam cum omnibus pertinentiis.*

(Anno 1018.)

[Hontheim, *Hist. Trevir. diplom.*, I, 354.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Si venerabilia ecclesiarum Dei loca alicujus doni commodo sublimare studuerimus, nobis id regnique nostri statui profuturum esse, minime dubitamus. Quapropter noverit omnium Christi fidelium nostrorumque universitas qualiter nos, pro remedio animæ nostræ, nec non dilectissimæ conjugis nostræ, Cunigundæ videlicet imperatricis Augustæ, Trevirensi Ecclesiæ, cui venerabilis archiepiscopus Poppo præesse videtur, quamdam nostri juris curtem nomine Confluentiam et (172) abbatiam sitam in pago Trichire (173), in comitatu vero Bertholdi comitis, cum theloneo et moneta, et cum omnibus eorum pertinentiis (174), areis, ædificiis, mancipiis utriusque villam regiam pertinentes recensentur. Sed et interdum curtes regis palatium principis designant. Utroque sensu Confluentia curtis regia fuit.

(173) *Abbatiam sitam in pago Trichire.* Trajectensem S. Servatii abbatiam hic minus recte intelligit Browerus, *Annal.* tom. I. lib. XI, n. 16, p. 507. Non enim *abbatiam Trichire* dicit imperator, sed *sitam in pago Trichire*; in quo Trichiræ pago Confluentia cum ipsa abbatia quærenda. Scilicet hic pagus omne illud terrarum spatium occupat, quod Hunnesruckio Rhenum inter et Mosellam ad ipsa usque hujus fluvii ostia interjacet. Sed, inquis, quæ intra Confluentiam abbatia? Respondeo: Ecclesia et collegium S. Floriani, quod, teste ipsomet Browero. I. cit., p. 504, n. 4, iis temporibus vocabatur *B. M. V. monasterium*, voce eo ævo cathedralibus et collegiatis ecclesiis fere communi. Nempe canonicis olim in communi viventibus præerant *abbates*, sed sæculares: de quorum officio et prærogativis Molanus De canonicis lib. II, cap. 5. Et apud Leodienses quidem, aliosque, ejus ævi more et stylo, collegia canonicorum *abbatias* nuncupatas fuisse traditur a Miræo, *Diplom. Belgic.* lib. II, cap. 19, not. 1.

(174) *Cum theloneo et moneta et cum omnibus eorum pertinentiis, etc.* His demum imperialis præcepti

que sexus, agris, pascuis, vineis, pratis, silvis, A venationibus, aquis aquarumve decursibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et reditibus, mobilibus et immobilibus, seu cum omni utilitate quæ ulla-tenus aut scribi aut notari possit, tradimus atque firmiter donamus. Et ut hæc nostræ auctoritatis pagina stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, eam manu propria roborantes, sigilli impressione jussimus insigniri.

Signum domini Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius vice Erchenbaldi archicapellani recognovi.

Anno incarnationis Domini nostri Jesu Christi 1018, indict. 1, anno regni domini Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti xvii, imperii B autem v. Actum Boderebrunnen feliciter. Amen.

CI.

S. Henricus ecclesiæ Paderbornensi prædium quoddam donat.

(Anno 1018.)

[Cod. diplom. Hist. Westph. p. 75.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Noverit omnium Dei fidelium nostrorumque tam præsentium quam subsequentium industria qualiter nos, interventu dilectæ conjugis nostræ, Cunigundæ videlicet imperatricis augustæ, fideliumque nostrorum, Popponis Treverensis archiepiscopi, Erkanbaldi Mogontini archiepiscopi, Eberhardi Babenbergensis episcopi, Adelbaldi Trajectensis episcopi, item Popponis abbatis Vultensis, Godefridi ducis, Bernardi ducis, Becelini comitis, ecclesiæ Paterbrunnensi, cui venerandus episcopus Meinwercus

verbis Confluentia archiepiscopo subjecta fuit, imo ne nunc quidem ita ut omnis adhuc officialium imperii potestas in ea cessaret. Conf. instrumentum foundationis Arnsteinianæ, an. 1, 56, not. ia. Equidem legitur in Gestis Trev., cap. 46, edit. Lebnit., quod *Henricus* (II imp.) *Megingaudus* (Popponis decessori) *episcopatum* (Trevirensem) *confirmavit, quem usque ad finem vitæ suæ in castello.... Confluentia administravit.* Item apud Abericum ad an. 1003, p. II *Chron.*, p. 42 : *Dissensio.... diu fuit, et Megingaudus semper apud Confluentiam mansit.* Et expressius Ditmar, *Chron. lib. VII*, p. 406 : *Megingaudus obiit in urbe sua Cophelenci dicta.* Unde cum Browero, *Annal. Trev. tom. I, l. x, n. 100*, p. 502, concludit Hahn, *Hist. imp. p. II, cap. 6, § 6. not. e.*, Confluentiam jam ante annum 1018 fuisse juris Trevirensis. Sed is unus Ditmari locus vix efficiet. Si enim, quod *suam* dicat Confluentiam, de civili etiam jure intelligamus, et facile est ut prolepsi usus sit episcopus Merseburgensts in *Chronico*, quod serius scripsit, et ad annum 1021 perduxit. Cæterum Megingaudum non sponte Confluentiam secessisse, sed Adalberonis præpositi violentiis adactum, constat, Vid. *Gesta Trev.* ; l. cit., *Vita B. Meinweri*, § 10, in *Act. SS. Antwerp. mensis Junii, tom. I, p. 534, lit. a.* ; Alberius l. cit. *Chronographus Saxo* ad an. 1008, p. 220 ; Ditmarus p. 384.

(175) Aquisgrani duo sunt canonicorum collegia, Marianum, et Adelbertinum. Prius Carolus Magnus imperator fundavit, et in basilica rotunda, quam in palatio suo ibidem in honorem Deiparæ construxe-

rat, residere voluit. Dotem postea auxit Otto, primus Cæsar, ut et numerum canonicorum amplio-rem fecit Notgerus Leodicensis episcopus, in qua diocesi sitæ sunt Aquæ Grani. Palatium porro Aquisgranense Godefridus et Sigefridus reges anno 882 incenderunt et vastarunt, ut Sigebertus in *Chronico* testatur. Capella autem seu basilica, a fundamentis per Carolum cum peristyllis solidissime constructa, hodieque præstat forma rotunda, columnis marmoreis, fornice concamerato, cum cancellis et portis æreis, aliisque ornamentis, quæ Eginharus in ejusdem sui principis et heri Vita describit, ut coram aliquando, cum admiratione spectantes, observavimus.

Signum domni Henrici Romanorum (L. M.) invictissimi imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius vice Ercambaldi archicapellani recognovit.

Data 1 Id. Apr., indictione 1, anno Dominicæ incarnationis 1018, anno vero domni Henrici secundi regnantis xvi, imperii autem v. Actum Noviomago.

CII.

S. Henricus, imperator, Aquisgranense canonicorum S. Adelberti collegium fundat ac dotat (175).

(Anno 1018.)

[Miræus, *Opp. diplom.*, I., 149.]

Quoniam indubitanter scimus in conspectu Dei placere sanctorum loca instituere et sublimare, spe divinæ remunerationis, pro remedio animæ nostræ, conjugisque nostræ dilectæ. Cunegundis videlicet imperatricis Augustæ, nec non parentum nostrorum, tunc etiam pro confirmando sub divina protectione

rat, residere voluit. Dotem postea auxit Otto, primus Cæsar, ut et numerum canonicorum amplio-rem fecit Notgerus Leodicensis episcopus, in qua diocesi sitæ sunt Aquæ Grani.

Palatium porro Aquisgranense Godefridus et Sigefridus reges anno 882 incenderunt et vastarunt, ut Sigebertus in *Chronico* testatur. Capella autem seu basilica, a fundamentis per Carolum cum peristyllis solidissime constructa, hodieque præstat forma rotunda, columnis marmoreis, fornice concamerato, cum cancellis et portis æreis, aliisque ornamentis, quæ Eginharus in ejusdem sui principis et heri Vita describit, ut coram aliquando, cum admiratione spectantes, observavimus.

Adelbertini templi, quondam extra, nunc intra muros Aquisgranensis in rupe siti, fundamenta Otto III Cæsar (cujus tumulus in Marina Basilica jam laudata visitur) suo ære posuit. S. Henricus ædificium perfecit, et canonicos amplis prædiis dotavit, ex quibus multa in confinibus Brabantie et Zelandiæ, tertio lapide ab Antwerpia, circa *Batzenoren*, aquis absorpta perierunt ; ut et dicta turris : quæ mediis in aquis, haud procul a Lilloa velut specula eminebat, sed marinis fluctibus exesa ante paucos annos concidit. Erit tamen, ut spero, aliquando, cum amplum istud olim terram spatium, alluvionibus auctum, posteritas ab Oceani fluctibus vindicabit, Aquisgranensium, Antwerpiensium, et aliorum bono.

S. Cunegundis Augusta, S. Henrici II Cæsaris

noſtri ſtatu, eccleſiam in honore S. Adelberti
is et epiſcopi, in monte contermino ſedi
Aquenſi a nobis fundatam, omni libertate
us, eidemque eccleſiæ omnem poſſeſſionem
ſt infra murum, quæ dicitur *Bruell*, cum
edificiis, agris, ſilvis, pratis, pascuis, aquis
mque decurſibus, exitibus, redditibus, viis
is, ſeu cum omni utilitate quæ ullatenus vel
ri vel ſcribi poſſet, tradimus. . . .

Incarnationis Domini millesimo decimo oc-
ndictione prima, regni noſtri decimo ſe-
imperii autem quinto.

In Aquisgrani feliciter. Amen.

CIII.

*Henricus imperator poſſeſſiones abbatiz Sancti B
ni in Hannonia confirmat, Gerardo I, Came-
ſi epiſcopo, et Roginero IV. Hannoniæ co-
poſtulantibus.*

(Anno 1018.)

(*Miræus ubi ſupra*, 508.)

In nomine ſanctæ et individuæ Trinitatis, HENRI-
ci) divina favente clementia Romanorum impe-
raguſtus.

Inque locorum eccleſias a Chriſti fidelibus
tas ſi vel aliquid addendo vel addito juva-
nfirmo, nobis id regni noſtri ſtabili-
deſſe non dubitamus.

Propter noverit omnium fidelium noſtrorum
itas qualiter nos pro remedio animæ noſtræ,
que et nepotis noſtri, tertii videlicet Ottonis C
oris Auguſti, qui ipſum venerabilem locum,
ſervitium ibi confirmandum, in tuitionem
operatoriæ auctoritatis ſuſcepit: interventu
einharii comitis, ac petitione *Gerardi Came-*

Eccleſiæ venerandi præſulis, pauperi mo-
ſto, in honore S. Petri apoſtolorum principis
ſto, ubi pretioſus confessor Chriſti Giſlenus
iter jacere videtur, prædia a Chriſti fide-
ceſſa, vel adhuc concedenda, præcinctum
ci ipſius in gyro, a flumine videlicet *Wamy*
ſi viam ubi magna crux ſtatuta eſt, et inde
am fluviolum qui *Aneton* appellatur, et ut
ræcinctum in circuitu loci totum cum di-
ſ: comitatu teneat, quo uſque ad flumen
ſi *Hagnam* perveniat.

ſi *Hornud*, quæ infra præcinctum eundem
gnoscitur, quam largitione Dagoberti regis
Giſlenus perpetuo poſſidet, omni quarta fe-
catum eſſe, per hanc noſtram imperialem
ſi confirmamus, nec non etiam villæ Ale-

et virgo, anno 1040, ad meliorem vitam
Bambergæ condita in Benedictinarum cœ-
ſe condito. De utroque, ut de S. Adelberto
rologii Rom. faſtis legitur: Feſtum S. Cu-
ſ colit Eccleſia die 3 Martii; S. Henrici die
et S. Adelberti 25 Junii.

Henricus, re et cognomento ſanctus, anno
adiaci (qui vicus eſt et caſtrum ſupra Ratis-
millia paſſuum decem, ad ripam Danubii)
ſt, patre Henrico Rixoso Baviariæ duce, matre
ſonradi Burgundiæ regis filia, avo Henrico

A mannis duas partes, quæ ſita eſt in territorio Sdeſ-
ſionico. . . . Hanc *Alemannis* ex donatione Cle-
phontis ejuſdem loci abbatis, qui fuit propinquus
Caroli regis, ab antiquo poſſidet hæreditario jure
idem ſanctus. In *Durno* eccleſiam unam, in *Lismonte*
eccleſiam unam. . . .

Hæc ergo omnia, more antecessorum noſtrorum,
in noſtram tuitionem accipimus. Præcipiendo ita-
que præcipimus ut nullus dux, marchio, comes, ſive
aliqua major minorve judiciaria perſona ipſum
monaſterium inquietare, aut aliquibus de rebus ſibi
pertinentibus auferre præſumat. Et ut noſtra inge-
nuitatis auctoritas ſtabilis et inconcuſa omni poſt
hinc permaneat tempore, hoc præceptum inde con-
ſcriptum manu propria confirmavimus, et ſigilli
noſtri impreſſione præcipimus inſigniri.

*Signum domini Henrici Romanorum invictiſſimi
imperatoris Auguſti.*

Guntherius cancellarius, vice Ercanboldi archi-
capellani, recognovi.

Data indictione prima, anno Dominicæ incarna-
tionis millesimo decimo octavo, anno vero domini
Henrici ſecundi regnantis xvi, imperii autem v.

Actum Noviomago feliciter. Amen, amen, amen.

CIV.

*Imp. Henricus donat locum Berga, qui olim ad vete-
rem capellam ſpectabat, Eccleſiæ Babenbergensi.*

(Anno 1019, 10 Maii.)

(*Ried, Cod. epiſc. Ratisbon.*, I, 133.)

In nomine ſanctæ et individuæ Trinitatis, HEN-
RICUS gratia Dei Romanorum imperator Auguſtus.

Gloria præſens fugitiva et inanis eſt, dum poſſi-
detur, niſi aliquid in ea de cœleſti æternitate cogi-
tetur. Sed Dei miſeratio humano generi utile pro-
vidit remedium, quando partem cœleſtis patriæ
terrenæ ſubſtantię fecit eſſe pretium. Hujus ergo
nos clementiæ memores quendam hæreditatis no-
ſtræ locum Babenber dictum auctoritate apoſtolica
firmatum, nec non dilectæ contectalis noſtræ Chu-
nigundæ, et venerabilis Heinrici Wirciburgensis
epiſcopi, ac omnium fidelium noſtrorum, epiſcopo-
rum, abbatum, totiusque regni noſtri principum
concordi devotione collaudatum, in culmen et ſedem
epiſcopatus proveximus, ad honorem videlicet omni-
potentis Dei, et beatæ Mariæ ſemper virginis, ſan-
ctorumque apoſtolorum Petri et Pauli, nec non ſan-
ctorum martyrum Kiliani atque Georgii, et omnium
ſanctorum pia veneratione fundavimus, ut inibi tam
pro antecessoris noſtri, tertii videlicet Ottonis im-
peratoris, quam pro omnium fidelium vivorum at

Baviariæ itidem duce, Ottonio I imperatoris fratre,
ut Hermannus contractus illorum temporum ſcri-
ptor, itemque genealogiæ S. Arnulfi concinnator
diſerte tradunt. Quod hic notandum duxi, contra
Raderum in ſua Bavaria ſancta aliter ſentientem.
Henricus porro, Ottonis I imperatoris frater, duxit
Jutam ſeu Juditham Arnoldi Mali Baviariæ ducis
filiam: ex qua natus Henricus Rixosus, qui ex Gi-
ſala jam nominata genuit S. Henricum, Brunonem
epiſcopum Auguſtanum Giſalam S. Stephani regis
Hungariæ uxorem, et Brigittam abbatiffam.

que defunctorum memoria jugiter hostia mactaretur salutaris. Proinde noverit omnium Dei nostrique fidelium tam præsens ætas quam successura posteritas qualiter nos, pro Dei amore nostræque salutis acquisitione, præfatæ sedi, tot venerabilium virorum attestazione fundatæ, quendam nostri juris locum Berga dictum, in pago Tuonocgowe dicto, et in comitatu Adalberti comitis situm, qui a quibusdam abbatia nuncupatur, hac imperiali et præceptali pagina, sive abbatia sive alio quolibet modo prædium sit, cum omnibus rebus ibidem pertinentibus, mobilibus vel immobilibus, cultis vel incultis, et cunctis, quæ ullo modo scribi aut nominari possunt, utilitatibus, prout firmissime possumus, concedimus, donamus et proprietamus, omnium contradictione remota. Præcipimus igitur ut nobis in Deo dilectus Eberhardus, ejusdem sedis primus episcopus, ejusque successores liberam dehinc habeant potestatem de prædicta seu abbatia, seu prædio tenendi, possidendi, commutandi, seu, quicquid sibi libet, modis omnibus in usum Episcopatus faciendi. Ut autem hæc nostræ ingenuitatis traditio stabilis et inconversa permaneat nunc et in futurum, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici invictissimi imperatoris Augusti (Monogramma.)

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archicapellani recognovi.

Data VI Idus Maii, anno Dominicæ incarnationis 1019, indict. II, anno vero domni Henrici secundi regn. XVII, imperii autem V.

Actum Altsteti feliciter.

Cum sigillo intus impresso.

CV.

S. Henrici diploma, quo monasterio Tegernseensi duos regales mansos, in Liupana seu Leuben sitos, condonat.

(Anno 1019.)

[Pez, *Codex diplom.-hist.-epist., ex bibl. Tegerns.*]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS Dei gratia Romanorum imperator Augustus.

Si dignis nostrorum fidelium petitionibus assensum præbere decreverimus, his scilicet qui, pro statu regni omniumque Ecclesiarum Dei et pro nostræ animæ remedio atque nostrorum parentum nostram adeuntes clementiam, deprecantur quatenus ecclesias monasteriorum Dei sublimare, exaltare atque ditare studeamus, non solum nos ab ipso retributionem accepturos speramus, sed etiam statum regni sublimari putamus.

Proinde cunctorum sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium recognoscat auctoritas, qualiter per interventum ac petitionem *Chunegundæ*, nostræ dilectissimæ conjugis et imperatricis, atque *Gotehardi* nostri dilecti abbatis, monasterio *S. Quirini*, quod situm est in loco qui nominatur *Tegernsee*, duos regales mansos, sitos in loco qui dicitur *Liupana*, inter duos lapides *Watstein* et *Hollinsein*, donamus et proprio jure concedimus, cum ædificiis, cultis et

incultis, pratis, pascuis, silvis, viis et inviis, exitibus et redivis, aquis aquarumve cursibus, piscationibus, quæsitis et inquirendis: quatenus ejusdem prædicti monasterii abbas ad utilitatem ibidem Deo servientium liberam habeat potestatem commutandi atque ordinandi, omni contradictione remota.

Si quis igitur hanc nostri præcepti paginam violare vel spernere præsumpserit, sciat se redditurum rationem Omnipotenti Deo in die judicii, et nostri gratiam in præsentis sæculo nunquam consecuturum. Et ut hæc verius credantur, diligentiusque ab omnibus observentur, manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domini Henrici Romanorum imperatoris Augusti invictissimi et serenissimi.

Guntherius cancellarius ad vicem Erchenbaldi archiepiscopi et archicapellani recognovi.

Datum anno Dominicæ incarnationis 1019, indict. II, V Idus Januarii, anno vero domini Henrici regnantis XVII, imperii vero ejus V.

Actum *Chuofunge* feliciter. Amen.

CVI.

Privilegium imperatoris Henrici pro duobus mansis sitis juxta Liupana.

(Anno 1019.)

[Ludwig, *Scrip. rer. Germ.*, 336]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS Dei gratia Romanorum imperator Augustus.

Si dignis nostrorum fidelium petitionibus assensum præbere decreverimus, his scilicet qui, pro statu regni omniumque Ecclesiarum Dei et pro nostræ animæ remedio atque nostrorum parentum nostram adeuntes clementiam, deprecantur quatenus ecclesias monasteriorum Dei sublimare, exaltare atque ditare studeamus; non solum nos ab ipso retributionem accepturos speramus, sed etiam statum regni sublimari putamus. Proinde cunctorum sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque fidelium recognoscat industria, qualiter, per interventum ac petitionem *Chunigundæ* nostræ dilectissimæ conjugis et imperatricis, atque *Godehardi* nostri dilecti abbatis, monasterio *sancti Quirini*, quod situm est in loco qui nominatur *Tegernsee*, duos regales mansos, sitos in loco qui dicitur *Liupano*, inter duos lapides *Watstein* et *Hollinsein*, donamus et proprio jure concedimus, cum ædificiis, cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, viis et inviis, exitibus et redivis, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, quæsitis et inquirendis: quatenus ejusdem prædicti monasterii abbas ad utilitatem ibidem Deo servientium liberam habeat potestatem commutandi atque ordinandi, omni contradictione remota. Siquis igitur hanc nostri præcepti paginam violare vel spernere præsumpserit, sciat se redditurum rationem omnipotenti Deo in die judicii et nostri gratiam in præsentis sæculo nunquam consecuturum. Et ut hæc verius credantur, diligentiusque ab omnibus observentur, manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

arius cancellarius, ad vicem Erchanbaldi A
scopi et archicapellani recognovi.

anno Dominicæ incarnationis 1019, in-
v Id. Jan., anno vero Domini Heinrici re-
xvii, imperii vero ejus v.

Chuofunge feliciter. Amen.

CVII.

*rici privilegium pro Ecclesia Mimigardefor-
densi.*

(Anno 1019.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, p. 77.]

mine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRI-
na favente clementia Romanorum imperator
18.

eclesiarum venerabilia loca a nostris præde-
us nobiliter adaucta ut in suo vigore per-
nostra auctoritate sancimus, ab omnipo-
eo, quem in suis sanctis honoramus, æternæ
ionis præmium recipere fideliter et veraciter
15. Quocirca sanctæ Dei ecclesiæ omniumque
nostrorum præsentium videlicet et futuro-
iversitati volumus pateat qualiter Thieder-
ctæ Mimigardevordensis ecclesiæ venerabilis
15, nostræ celsitudine adiit clementiam,
it suæ ecclesiæ per nostri præcepti paginam
remus et confirmaremur unam abbatiam
n nominatam, quam antea præfata Mimigar-
nsis ecclesia habere videbatur etsi sine scri-
m in pago Dreni ac in comitatu Herimanni C

Cujus petitionibus ut justum est annuentes,
itu etiam ac petitione Cunigundæ imperatri-
gustæ nostræque contectalis dilectissimæ,
que fidelium nostrorum qui inibi præsentis
, Everhardi Bavenbergensis et Meinwerki
annensis, Adalboldi Trajectensis episcopo-
icisque Godefridi; per hanc nostri præcepti
2, prælibatæ sedi episcopali sibi que suisque
tribus in perpetuum confirmamus et corro-
s, ut in præscripto loco Liesbern dicto no-
periali auctoritate dehinc liberam habeant
em servitium Dei ordinandi penes divinum
1 atque timorem. Præter hæc etiam de advo-
prædicto loco episcopis liceat agere et ordi-
undum eorum voluntatem advocationem in D
1 militia, juxta quod illis melius visum fuerit
latem ecclesiæ prætitulatæ. Et ut hæc nostræ
tionis auctoritas omni tempore stabilis et
lsa permaneant, hanc paginam manu propria
antes, sigilli nostri impressione jussimus in-

*m domni Henrici serenissimi (L. M.) et in-
si imperatoris Augusti.*

arius cancellarius vice Archenbaldi archie-
et archicapellani recognovit.

n anno Dominicæ incarnationis 1019, indi-
u, anno domni Heinrici regnantis xviii,
vero ejus vi, xvii Kal. Aprilis.

a Goslarie feliciter.

CVIII.

*S. Henricus Ecclesiæ Paderbonensi abbatiam Scel-
dice donat.*

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 78.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis,
HEINRICUS Dei gratia Romanorum imperator Augu-
stus.

Quoniam prædecessores nostros reges vel impe-
ratores operatos esse in summo capite quod est
Christus non ignoramus, quos scimus in ejus mem-
bris per fidem operatos haberi augmentando eccle-
sias Deo vel sanctis sacratas, et pro ea ipsa re
æternæ recompensationis præmia adeptos fore, non
secus si sanctam Dei Ecclesiam ad honorem sancto-
rum suorum crescere et multiplicare donis vel
augmentis studuerimus, perpetuæ remunerationis
exultationem nos nancisci speramus. Quapropter
universali Ecclesiæ præsentis videlicet et futuræ ma-
nifestum est optando desideramus qualiter Megi-
nwerchus Paterbrunnensis episcopus, nostræ im-
periali excellentiæ dilectissimus, sublimitatem no-
stram convenit, postulans ecclesiæ suæ unam
abbatiam Sceldice vocatam dari, cujus continuis
petitionibus non immerito faventes, interventu
Chunigundæ imperatricis nostræ videlicet dilectissi-
mæ conjugis, episcoporum quoque Geronis, Unuani,
Arnoldi, Dietrici, Hiltiwardi et Erics, optimatum-
que nostri regni, Pernhardi ducis, Sigifridi comitis,
Herimanni et Eggihardi consilii ventilatione. supra-
dictam abbatiam sitam in pago Wessaga et in co-
mitatu Friderici comitis sibi nec non suæ ecclesiæ
Paterbrunnensi suisque successoribus omni conce-
dimus jure deinceps possidendam. Ut vero hæc
præcepti pagina stabilis et inconvulsa futuris vel
præsentibus temporibus permanere valeat, propriæ
manus cautione firmamus, et nostri sigilli impres-
sione ratum ducentes signari jussimus.

*Signum domni Henrici serenissimi (L. M.) et in-
victissimi imperatoris.*

Guntherius cancellarius vice Erchanbaldi archi-
capellani recognovit.

Datum anno Dominicæ incarnationis 1018, indi-
ctione ii, anno domni Heinrici regnantis xvii, im-
perii vero ejus vi, xiiii. Kal. Apr.

Actum ad Gosilare feliciter. Amen.

CIX.

Item « quamdam nostris proprietatis forestim. »

(Anno 1019.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, p. 78.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis,
HEINRICUS divina favente clementia Romanorum
imperator Augustus.

Ubi cumque sancta Dei loca bonis nobis a Deo do-
natis extollimus, non solum vitæ nostræ longanimita-
tatem, verum etiam regni nos prosperitatem augere
speramus. Quapropter noverit omnium Christi
nostrorumque fidelium universitas qualiter nos, pro
remedio animæ nostræ antecessorumque nostrorum,

nec non pro salute dilectæ conjugis nostræ, Cunigundæ imperatricis videlicet augustæ, atque per interventum Geronis Magedeburgensis archiepiscopi, Dotichonisque comitis, quandam nostræ proprietatis forestim in comitatu ejusdem Dotichonis sitam; quæ, terminum juxta fluviolum Fulda nominatum sumens, prope Reginhereshuson et Utenhuson atque Biberbach et Rotbrehteshuson, in quoddam flumen Wisera vocatum usque protenditur; inde sursum directa, quandam villam nomine Gimundin attingit; abinde, circulum prosecuta, iterum in Fuldam, et sic sursum usque jam prædictam villam scilicet Reginhereshuson pergiratur, sanctæ Paderbrunnensi ecclesiæ, cui venerabilis et nobis dilectus præsul Meinwercus præesse videtur, ad altare et reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ, sanctique martyris et episcopi Kiliani et sancti Liborii confessoris, cum omni utilitate quæ ab eadem provenire ullatenus possit, firmiter et perpetuo habendam tradimus atque concedimus. Et ut hæc nostra auctoritas stabilis et inconvulsa permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Heinrici Romanorum (L. M.) invictissimi imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius vice Erchembaldi archiepiscopi ac archicappellani recognovit.

Anno Dominicæ incarnationis 1018, indictione II, anno vero domni Heinrici Romanorum imperatoris Augusti secundi regnantis XVIII, imperii autem VI.

Actum XVIII. Kal. Januarii Mulinbuson feliciter. Amen.

CX.

S. Henricus imperator monasterio Farfensi S. Mariæ res noviter ab ipsis monachis acquisitas, quarum nomina recensentur, suo diplomate confirmat.

(Anno 1019.)

[Muratori, *Rer. Ital. Script.* II, II, 513.]

HENRICUS divina clementia imperator Romanorum Augustus.

Notum sit omnibus fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ, et omnium nostrorum, fidelium præsentium seu futurorum, noverit universitas qualiter Hugo, monasterii quod dicitur Pharpha, venerandæ genitricis ac virginis Dei Mariæ, venerabilis abbas, nostram adiens clementiam, deprecatus est quatenus ipsius effusis precibus nostræ pietatis accomodaremus aures, scilicet ut res noviter, Deo favente, acquisitas, seu a pravorum hominum ditione excussas, nostra imperiali ac præceptali pagina confirmaremus. Nos vero quia cunctis justa poscentibus præbere debemus assensum, nostræ tuitionis præcepto nominatas et subscriptas sancto confirmamus monasterio. Res itaque, quas Ginizo filius Hildeprandi comitis contulit eidem monasterio, sicut in chartula donationis illius continetur, quæ sunt in comitatu Firmano sit (sic), simulque addidimus pro redemptione animæ nostræ ex nostra largitate eidem sancto loco dictum monasterium Spazzani cum omnibus perti-

mentis, et cum campo Arsicio, quod prædium Ginizo hactenus tenuit, ut, quemadmodum ille dominam nostram sanctam Mariam constituit hæredem de proprio, ita et nos facimus de nostro ministerio publico, ne forte, si alieni sæculari concederemus illud, ea occasione prædictas invaderent res. Et in prædicto comitatu novæ Casæ castellum, quod sibi contulit Atto filius Aderadi, cum suis pertinentiis, veluti in charta concessionis illius leguntur, et in alio loco ipsius comitatu castellum de Anganello, vel alia loca quæ ibi condonavit Alkerius comes, quatenus in sua charta referunt, vel aliæ res quæ moderno tempore in ipso comitatu acquisitæ sunt. In comitatu Sabinensi, in loco Ortelle, et res quas contulit ibi Joannes presbyter cum suis consortibus. Et quas Octavianus cum Rogata conjugæ sua in jam dicto comitatu sæpedicto monasterio obtulit ut in sua concessione habetur. Et quas Leo filius Rezonis condonavit in Mojano. Insuper et imperiali præceptione jubemus sub omni contestatione ut omnia scripta quæ Gratianus, invasor rerum ecclesiæ sanctæ Mariæ de Minione, quod pertinet ad præfatum monasterium, fecit, confringantur et annullentur, et ad ipsum monasterium redeant sine obligatione.

In comitatu quoque Balbensi ecclesias sancti Peregrini et sanctæ Mariæ, cum pertinentiis earum, in quibus comes Oderisius noviter monachos locavit, quæ antiquitus ipsius monasterii fuerunt, et modo reacquisitæ sunt, quas fideles Christi inibi contulerunt; seu quas prædictus quomodolibet recuperavit. Item in comitatu Sabinensi castellum de Tribuco, et alterum de Bucciniano cum suis pertinentiis, quemadmodum domnus Benedictus summus Romanus pontifex nosterque spiritualis pater nostro rogatu eidem monasterio restituit. Simili modo illa loca quæ prædictus papa per pontificale præceptum pro animæ suæ remedio contulit, quæ sunt in Assa de supradicto Bucciniano cum suis omnibus pertinentiis, de ecclesia quoque sanctæ Mariæ sita in fundo Massæ de Vestiario, cum prædiis illis quæ in ipso continentur præcepto. Nec non ecclesiam sancti Sebastiani in Collina de Flagiano, cum terris et vineis, sicut ipse præsul universalis alique sanctæ Dei genitricis per chartulas concesserunt. Pari modo monasterium sancti Laurentii in finibus Campanis, ubi dicitur Mac..., quod idem venerabilis pater sub dicto loco obtulit. Et in comitatu Sabinensi terra (sic) Ortella Joannis presbyteri cum ecclesiis, olivetis atque vinetis. In comitatu Reatino terra (sic), quam Transaricus sanctæ Mariæ largitus est. In suburbanis Tiburtinæ civitatis monasterium, sancti Adriani cum omnibus suis pertinentiis. In comitatu Firmano res Ottonis filii Aderadi cum ecclesia Domini Salvatoris, et res quas Adelmodus filius Hildemodis, et quæcunque ab aliquibus eidem sanctæ Mariæ in Pharpha data sunt. In civitate Ortana monasterium sancti Theodori cum ecclesiis et omnibus pertinentiis suis, monasterium sanctæ Mariæ de Minione

nibus suis pertinentiis, quod beatæ memor noster Otto ibi restituit. In Assisio duæ ecclie) quæ super terram ipsius monasterii positæ Summati ecclesia (sic) sancti Silvestri, et e flumine et de monasteriolo et Porscia. In Balhensi monasterium sancti Peregrinicum suis pertinentiis. Hæc igitur omnia, et que nostri prædecessores reges vel imperatorem ecclesiæ beatæ Mariæ de Pharpha con-, nos per hanc paginam confirmamus, etc. inus cancellarius in vicem Eberhardi Bam- is episcopi et archicapellani recognovi. anno Dominicæ incarnationis 1019, anno enrici regnantis xvii, imperii vero 6, indict. ii, esburgh, v Idus Aprilis.

CXI.

vicus Godehardo abbati Altahensi prædia quædam confert.

(Anno 1019.)

Ludewig. Scrip. rer. Germ., p. 337-38.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEIN- ricus clementia favente, Romanorum impera- istus.

In Ecclesias Dei vel in eisdem servientes de litare studuerimus, procul dubio immarces- præmium in futuro capessere credimus. re cunctis fidelibus nostris præsentibus sci- futuris notum esse volumus qualiter nos, ritæ desiderio inflammati, tam pro remedio C nostræ quam parentum nostrorum, nec non ventu dilectæ contectalis nostræ Chunigun- pro dilecti Altahensis abbatis Godehardi 10 obsequio, eidem Ecclesiæ cui ipse videtur, in usum monachorum inibi Deo lium, in marcha et comitatu Adalberti mar- decem regales mansos inter hos terminos) occidentali videlicet plaga super villam torf nuncupatur, de medio Danubis alveo rivulum qui vocatur Smidaha, longitudine talem plagam, longitudine vero contra Wa- rgente in locis probabilibus usuique semper super etiam parvulam insulam in Danubio, amdem villam jacentem, per hanc nostri D paginam concedimus atque largimur, cum appendiciis ad eosdem pertinentibus, areis, , terris cultis et incultis, pratis, pascuis ascuis, viis et inviis, aquis, aquarumve us, molendinis, piscationibus, venationibus stirpatis vel adhuc extirpandis, seu cum quæ dici vel nominari possunt utensilibus, stro imperiali jure in ejus jus ac dominium transfundimus, ea quippe ratione ut præ- bbas sui que successores exinde liberam potestatem tenendi, commutandi, vel quid- in usum prædictorum fratrum agere libue- hæc nostræ donationis auctoritas omnium a contradictione remota, stabilis et firma hanc chartam ex nostra jussione conscri-

ptam ac signatam manu propria subtus firmavi- mus.

Data vii Idus Aprilis, indict. ii, anno Dominicæ incarnationis 1019, anno vero domini Henrici se- cundi regnantis xvii, imperii anno vi.

Actum Merseburg feliciter. Amen.

CXII.

Concessio Heinrici II imperatoris de moneta et mercatu.

(Anno 1019, 1 Julii.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.*, p. 346.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEIN- RICUS divina favente clementia Romanorum impe- rator Augustus.

Venerabilia divinæ religionis cœnobio muni- ficentiæ nostræ donis exaltare, ac servorum dei utilitas misericorditer attendere nobis æternæ remunerationis spe necessarium esse ducimus. Proinde omnibus Christi nostrique fidelibus notum esse volumus qualiter nos, per interventum dilectæ conjugis nostræ Chunigundæ imperatricis Augustæ, in loco qui Fulda dicitur, ubi monasterium sub regula monachica in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ ac beati Bonifacii martiris in pago Pochonia constructum est, cui etiam venerabilem ac religio- sum virum Richardum præfecimus, legitimam mo- netam ac publicum mercatum concedimus ac sta- tuimus, omnibusque quibus placet vendendi et emendi facultatem et potestatem tribuimus, omnibus homi- num contradictione et inquietudine remota. Thelo- neum etiam ac districtum omniaque de eodem mer- catu et moneta nos ex regali et imperiali jure re- spicientia prænominatæ Fuldensi ecclesiæ per hanc imperialem paginam in proprium donamus et largi- mur; ea scilicet ratione ut prædictus Richardus abbas sui que successores liberam exinde habeant potestatem quidquid eis placuerit faciendi ad utili- tatem tantummodo fratrum et Ecclesiæ ibidem sub regula sancti Benedicti Deo servientium. Et ut hæc nostræ concessionis ac donationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hoc præceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Heinrici invictissimi Romanorum imperatoris et Augusti.

Guntherius cancellarius ad vicem Erkenbaldi ar- chicapellani recognovit.

Data Kal. Jul., anno Dominicæ incarnationis 1014, anno vero domni Henrici Romanorum imper. Aug. regnantis xviii imperii vero vi.

Actum Colonie feliciter. Amen.

CXIII.

S. Henricus Ecclesiæ Paderbornensi curtem Ham- monstedi donat.

(Anno 1020.)

[*Cod. diplom. Hist. Westph.*, p. 79.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. HEINRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Saluberrimis sacri eloquii institutionibus erudi-

mur, exemplisque religiosorum excellentissimis admonemur ut, temporalia et terrena pro Dei amore donantes commoda, æterna et sine fine manentia studeamus adipisci bona. Quapropter noverint omnes Christi fideles præsentis scilicet atque futuri qualiter nos, per interventum spiritalis patris nostri domni videlicet papæ Benedicti, dilectissimæque conjugis nostræ Chunigundæ, nec non venerabilis Mogontinensis ecclesiæ archiepiscopi Erchanbaldi, dilectissimi nostri Babenbergensis episcopi Eberhardi, Frisingensis quoque episcopi Egilberti, maximeque ob jure et indefessum servitium venerandi Meginwerchi episcopi, ut ille nullius æmuli obprobriis subiaceat, quin plus omnibus nobis serviens, præmia honoresque plures a nobis accipiat, exemplisque nostri emolumenti, alios ad nostrum fidele provocet servitium, ad Paderburnensem ecclesiam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Kiliani martyris, nec non sancti Liborii confessoris constructæ, cui prædictus venerabilis Mechinwerchus episcopus præesse dinoscitur. quandam nostri juris curtem Hammonstedi dictam, in pago Rittega et in comitatu Utonis comitis sitam, una cum omnibus ejus pertinentiis sive adhærentiis, in quocunque pago vel comitatu sita sint, videlicet cum vicis, villis, ecclesiis, servis et ancillis, arvis, ædificiis, terris cultis et incultis, viis, inviis, exitibus et reditibus, quæsitis et inquirendis, silvis, forestibus, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris omnibus quæ rite scribi vel quoquolibet modo dici possunt utilitatibus, hac nostræ auctoritatis imperialis pagina donamus ac omnium contradictione remota proprietamus, præcipientes ut in Deo dilectus nobis sæpe dictus M. episcopus liberam dehinc habeat potestatem, sui que successores, eandem curtem Hammonstedi cum omnibus appendiciis suis tenendi, possidendi seu quicquid sibi inde libeat in usum episcopatus faciendi. Et ut hæc traditio nostra ab omnibus incorrupta permaneat hanc chartam inde conscriptam manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici Romanorum (L. M.) imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius ad vicem Erchanbaldi archicapellani recognovi.

Data ix. Kal. Maii, in festivitate sancti Georgii martyris, indictione iii, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno vero domni Heinrici secundi regnantis xix, imperii autem vii. Actum Babenberc.

CXIV.

Item « quamdam nostræ proprietatis forestim. »

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 80.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Si sauctarum Dei ecclesiarum loca bonis nobis a

A Deo donasti ditando extollimus, non solum vitæ nostræ longanimitatem, verum etiam regni nos prosperitatem augere speramus. Quapropter noverit omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium nostrorumque universitas præsentium scilicet ac futurorum qualiter nos, pro animæ nostræ remedio nostrorumque antecessorum, nec non et pro salute dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ imperatricis videlicet augustæ, atque per interventum Geronis Magedeburgensis archiepiscopi Dutichonisque comitis, quandam nostræ proprietatis forestim in comitatu ejusdem Dutichonis sitam, quæ initium sumit de Rothalmingahusun rectoque tramite protenditur in Vuisaram fluvium, sicque ascensum ducit in fluvium Folda dictum, inde vero continuatim servat sui ascensus tenorem juxta eundem fluvium Fulde usque in rivum qui dicitur Grumelbichi, nec non ad oppidum quod Holihusun vocatur viam tendit, simul graditur in Othilhanham et in Rechinherishusun atque ad Rothiereshusun, mox pergit ad Rikillahusun atque ad Beverbiki, sicque protenditur in viam quæ tendit ad Vulfredeskirchun, itemque in alteram viam quæ extenditur ad Gunnesburin et ad Vuicmonneshusun, sicque girando circuit quandam viam quæ pervenit usque ad prædictum oppidum Rothalmingahusun, sanctæ Paderbrunnensi ecclesiæ cui venerabilis nobisque dilectus præsul Meinwerchus præesse videtur, ad altare et reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique martyris et episcopi Kiliani ac sancti Liborii confessoris, cum omni utilitate quæ ab eadem ullatenus provenire possit, firmiter et perpetuo habendam tradimus atque concedimus, ac de nostro jure et dominio in ejusdem sanctæ Paderbrunnensis ecclesiæ jus et dominium transfundimus et delegamus; eo videlicet ordine ut nullus episcopus jam dictæ ecclesiæ ejusque successores de prædicta foresti divestire vel inquietare præsumat. Et ut hæc nostræ auctoritatis pagina stabilis et inconversa permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici serenissimi et invictissimi Romanorum imperatoris Augusti (L. M.).

Guntarius cancellarius vice Ercumbaldi archiepiscopi et archicancellarii recognovit.

D Anno Dominicæ incarnationis 1020, indictione iii, anno vero domni Henrici imperatoris Augusti secundi regnantis xviii, imperii autem vii.

Actum xi. Kal. Junii Chuofunga feliciter. Amen

CXV.

Pæceptum Henrici imperatoris pro abbacia Prataliæ.

(Anno 1020, iii Kal. Decembris.)

[*Annal. Camaldul. I.*]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si locis Domino sanctisque ejus dicatis bona nostra damus, et ab antecessoribus nostris data confirmamus, in æternum animæ nostræ profuturum

abitamus. Quapropter notum esse volumus A
 is fidelibus nostris, præsens scilicet at-
 uris, qualiter, interventu Theuzonis monachi
 fidelis, pro remedio animæ nostræ largimur
 oncedimus, prout juste atque legaliter possu-
 nonasterio Sanctæ Mariæ et Sancti Benedi-
 d ut [est] situm Alpibus, qui dicuntur Pratalia,
 vum nomine Bidentem, ad radicem montis,
 Acuti, qui dividit Thusciam et Romaniam,
 m mansos de jure nostri regni, mansum vi-
 unum, qui vulgo dicitur Nibli de Soci, et
 quem tenet filius presbyteri Alprandi de Soci,
 de Soci, et piscariam et Barricule de Soci,
 Iugo marchio per libellum dederat prædicto
 erio; alteram vero mansum, qui dicitur B
 nis Brussati, quem idem marchio similiter
 mansum quoque de sexta, unde marchio li-
 fecit Winizoni Castaldo: item mansum de
 ia, quem Leoni marchio per libellum dederat
 ibus mansis de Caprena, mansum etiam de
 unum libellum habuit Bonizo; mansum
 de Tejano, quem Winizo habet, per libellum,
 arte illius vineæ de regni nostri jure ac do-
 lonamus atque transfundimus in jus atque
 um prædicti monasterii de Pratalia sanctæ
 tsancti Benedicti, ac Bidentem, in perpetuum,
 omnibus eorum pertinentiis, quæ vel no-
 possunt, cum terris, campis, casis, vineis,
 pascuis, silvis, aquis aquarumque decursi-
 omnibus rebus mobilibus et immobilibus; tali C
 ut prædictus Teuzo rector ipsius monasterii
 successores abbates inde potestatem habeant
 tatem ipsius monasterii faciendi quidquid lex
 iat. Præcipientes itaque jubemus ut nullus
 marchio, comes, vicecomes, episcopus, castal-
 aliqua nostri regni magna vel parva persona,
 ti monasterii rectorem vel suos successores
 s, de omnibus quæ supra scripta sunt diver-
 inquietare sine legali judicio præsumat. Si
 itur hujus nostri præcepti violator exstiterit,
 compositurum auri optimi libras centum,
 atem cameræ nostræ, et medietatem præfato
 erio. Quod ut verius credatur, et diligen-
 omnibus in æternum observetur, hanc nostræ D
 nis paginam manu propria confirmantes si-
 stri impressione jussimus insigniri.
 um domni Henrici Romanorum invictissimi
 toris Augusti.
 rinus cancellarius vice Egerardi episcopi et
 ncellarii recognovit.
 tertio Kal. Novembris indictione tertia, anno
 icæ incarnationis 1021, anno autem domni
 i secundi regnantis XVIII, imperii ejus VII.
 m Amersten.

CXVI.

tum domni Henrici imperatoris Augusti, quo

Hilderadum ex Burgundiæ comitibus originem
 tradunt Prumienses atque, Henrico impe-

prædium Butenhart Hilderado abbati Prumiensis
 monasterii concedit.

(Anno 1020.)

[Marten., *Ampliss. Collect.* I, 380, ex chartario
 Prumiensi.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis HEN-
 RICUS, divina favente clementia, imperator Au-
 gustus.

Si nostræ liberalitatis munere locis Deo dicatis
 quiddam beneficii conferimus, et necessitates eccle-
 siasticas nostro juvamine, relevamus, id nobis et ad
 mortalem vitam temporaliter transigendam et ad
 æternam vitam feliciter obtinendam profuturum
 liquido credimus. Unde pateat notitiæ omnium Christi
 fidelium, præsentium scilicet atque futurorum, qua-
 liter nos, pro remedio animæ nostræ ac dilectæ con-
 jugis nostræ Cunegundæ, et per interventum Hilde-
 radi (177) abbatis nostri dilecti, prædium nomine
 Butenhart, in pago Hulpie, in comitatu Hezelin
 comitis situm, quod post obitum Epponis viri, et
 legis jure et lege, ad nostras regales et imperiales
 manus devenit, cum utriusque sexus mancipiis et
 omnibus utensilibus, terris, cultis et incultis, agris.
 pratis, campis, pascuis, silvis, aquis aquarumve
 decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis,
 exitibus et redivisibus, et omnibus appertinentiis,
 quæ sitis et inquirendis, quæ dici poterunt aut nomi-
 nari, ad monasterium S. Salvatoris mundi, situm in
 loco qui dicitur Prumea, in usum fratrum Deo inibi
 sub regula S. Benedicti servientium, concessimus
 et in proprietatem donavimus, ut per omnia succe-
 dentium temporum curricula eidem monasterio
 absque omnium mortalium contradictione firmum
 atque stabile in æternum permaneat. Et ut hæc
 nostræ concessionis traditio omni tempore stabilis
 et inconvulsa permaneat, hanc imperialis præcepti
 paginam inde conscribi, et, manu propria confir-
 mantes, propria sigilli nostri impressione jussimus
 insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi
 imperatoris Augusti.

Witharius cancellarius vice Erchanbaldi archi-
 episcopi recognovi.

Data v Kalendas Octobris, indictione III, anno Do-
 minicæ incarnationis 1020, anno autem domni Hen-
 ricus secundi regnantis XVIII, imperii vero ejus VII.

Actum Hamerstein feliciter. Amen.

CXVII.

Immunitas Heinrici II imperatoris.

(Anno 1020, 3 Maii.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.* n. 347.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEN-
 RICUS divina favente clementia Romanorum impe-
 rator Augustus.

Constat nos, divina dispensante gratia, cæteris
 supereminere mortalibus: unde oportet ut, cujus

ratori in primis charum, obiisse post annos regimi-
 nis octo, anno 1026.

mur, exemplisque religiosorum excellentissimis admonemur ut, temporalia et terrena pro Dei amore donantes commoda, æterna et sine fine manentia studeamus adipisci bona. Quapropter noverint omnes Christi fideles præsentis scilicet atque futuri qualiter nos, per interventum spiritalis patris nostri domni videlicet papæ Benedicti, dilectissimæque conjugis nostræ Chunigundæ, nec non venerabilis Mogontinensis ecclesiæ archiepiscopi Erchanbaldi, dilectissimi nostri Babenbergensis episcopi Eberhardi, Frisingensis quoque episcopi Egilberti, maximeque ob jure et indefessum servitium venerandi Meginwerchi episcopi, ut ille nullius æmuli obprobriis subjaceat, quin plus omnibus nobis serviens, præmia honoresque plures a nobis accipiat, exemplisque nostri emolumenti, alios ad nostrum fidele provocet servitium, ad Paderburnensem ecclesiam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Kiliani martyris, nec non sancti Liborii confessoris constructæ, cui prædictus venerabilis Mechinwerchus episcopus præesse dinoscitur. quandam nostri juris curtem Hammonstedi dictam, in pago Rittega et in comitatu Utonis comitis sitam, una cum omnibus ejus pertinentiis sive adhærentiis, in quocunque pago vel comitatu sita sint, videlicet cum vicis, villis, ecclesiis, servis et ancillis, arvis, ædificiis, terris cultis et incultis, viis, inviis, exitibus et reditibus, quæsitis et inquirendis, silvis, forestibus, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris omnibus quæ rite scribi vel quoquolibet modo dici possunt utilitatibus, hac nostræ auctoritatis imperialis pagina donamus ac omnium contradictione remota proprietamus, præcipientes ut in Deo dilectus nobis sæpe dictus M. episcopus liberam dehinc habeat potestatem, sui que successores, eandem curtem Hammonstedi cum omnibus appendiciis suis tenendi, possidendi seu quicquid sibi inde libeat in usum episcopatus faciendi. Et ut hæc traditio nostra ab omnibus incorrupta permaneat hanc chartam inde conscriptam manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici Romanorum (L. M.) imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius ad vicem Erchanbaldi archicapellani recognovi.

Data ix. Kal. Maii, in festivitate sancti Georgii martyris, indictione iii, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno vero domni Heinrici secundi regnantis xix, imperii autem vii. Actum Babenberc.

CXIV.

Item « quamdam nostræ proprietatis forestim. »

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 80.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Si sauctarum Dei ecclesiarum loca bonis nobis a

A Deo donasti ditando extollimus, non solum vitæ nostræ longanimitatem, verum etiam regni nos prosperitatem augere speramus. Quapropter noverit omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium nostrorumque universitas præsentium scilicet ac futurorum qualiter nos, pro animæ nostræ remedio nostrorumque antecessorum, nec non et pro salute dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ imperatricis videlicet augustæ, atque per interventum Geronis Magedeburgensis archiepiscopi Dutichonisque comitis, quandam nostræ proprietatis forestim in comitatu ejusdem Dutichonis sitam, quæ initium sumit de Rothalmingahusun rectoque tramite protenditur in Vuisaram fluvium, sicque ascensum ducit in fluvium Fulda dictum, inde vero continuatim servat sui ascensus tenorem juxta eundem fluvium Fulde usque in rivum qui dicitur Grumelbichi, nec non ad oppidum quod Holihusun vocatur viam tendit, simul graditur in Othilhanham et in Rechinherishusun atque ad Rothiereshusun, mox pergit ad Rikillahusun atque ad Beverbiki, sicque protenditur in viam quæ tendit ad Vulfredeskirchun, itemque in alteram viam quæ extenditur ad Gunnesburin et ad Vuicmonneshusun, sicque girando circuit quandam viam quæ pervenit usque ad prædictum oppidum Rothalmingahusun, sanctæ Paderbrunnensi ecclesiæ cui venerabilis nobisque dilectus præsul Meinwerchus præesse videtur, ad altare et reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique martyris et episcopi Kiliani ac sancti Liborii confessoris, cum omni utilitate quæ ab eadem ullatenus provenire possit, firmiter et perpetuo habendam tradimus atque concedimus, ac de nostro jure et dominio in ejusdem sanctæ Paderbrunnensis ecclesiæ jus et dominium transfundimus et delegamus; eo videlicet ordine ut nullus episcopum jam dictæ ecclesiæ ejusque successores de prædicta foresti disvestire vel inquietare præsumat. Et ut hæc nostræ auctoritatis pagina stabilis et inconversa permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici serenissimi et invictissimi Romanorum imperatoris Augusti (L. M.).

Guntarius cancellarius vice Ercumbaldi archiepiscopi et archicancellarii recognovit.

D Anno Dominicæ incarnationis 1020, indictione iii, anno vero domni Henrici imperatoris Augusti secundi regnantis xviii, imperii autem vii.

Actum xi. Kal. Junii Chuofunga feliciter. Amen

CXV.

Pæceptum Henrici imperatoris pro abbacia Prataliæ.

(Anno 1020, iii Kal. Decembris.)

[*Annal. Camaldul. I.*]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si locis Domino sanctisque ejus dicatis bona nostra damus, et ab antecessoribus nostris data confirmamus, in æternum animæ nostræ profuturum

non dubitamus. Quapropter notum esse volumus omnibus fidelibus nostris, presentibus scilicet atque futuris, qualiter, interventu Theuzonis monachi nostri fidelis, pro remedio animæ nostræ largimur atque concedimus, prout juste atque legaliter possumus, monasterio Sanctæ Mariæ et Sancti Benedicti, quod ut [est] situm Alpibus, qui dicuntur Pratalia, juxta rivum nomine Bidentem, ad radicem montis, nomine Acuti, qui dividit Thusciam et Romaniam, quosdam mansos de jure nostri regni, mansum videlicet unum, qui vulgo dicitur Nibli de Soci, et aliam quem tenet filius presbyteri Alprandi de Soci, et Leo de Soci, et piscariam et Barricule de Soci, quem Hugo marchio per libellum dederat prædicto monasterio; alteram vero mansum, qui dicitur Theuzonis Brussati, quem idem marchio similiter dedit; mansum quoque de sexta, unde marchio libellum fecit Winizoni Castaldo: item mansum de Ventrina, quem Leoni marchio per libellum dederat cum tribus mansis de Caprena, mansum etiam de Linaro, unum libellum habuit Bonizo; mansum quoque de Tejano, quem Winizo habet, per libellum, cum parte illius vineæ de regni nostri jure ac dominio donamus atque transfundimus in jus atque dominium prædicti monasterii de Pratalia sanctæ Mariæ et sancti Benedicti, ac Bidentem, in perpetuum, cum omnibus eorum pertinentiis, quæ vel nominari possunt, cum terris, campis, casis, vineis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, et omnibus rebus mobilibus et immobilibus; tali tenore ut prædictus Teuzo rector ipsius monasterii sui que successores abbates inde potestatem habeant ad utilitatem ipsius monasterii faciendi quidquid lex præcipiat. Præcipientes itaque jubemus ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, episcopus, castaldus, vel aliqua nostri regni magna vel parva persona, prædicti monasterii rectorem vel suos successores abbates, de omnibus quæ supra scripta sunt divertire seu inquietare sine legali judicio præsumat. Si quis igitur hujus nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, et medietatem præfato monasterio. Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus in æternum observetur, hanc nostræ donationis paginam manu propria confirmantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Piligrinus cancellarius vice Egerardi episcopi et archicancellarii recognovit.

Data tertio Kal. Novembris indictione tertia, anno Dominicæ incarnationis 1021, anno autem domni Henrici secundi regnantis xviii, imperii ejus vii.

Actum Amersten.

CXVI.

Præceptum domni Henrici imperatoris Augusti, quo

(177) Hilderadum ex Burgundiæ comitibus originem traxisse tradunt Prumienses atque, Henrico impe-

prædium Butenhart Hilderado abbati Prumiensis monasterii concedit.

(Anno 1020.)

[Marten., *Ampliss. Collect.* I, 380, ex chartario Prumiensi.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis HENRICUS, divina favente clementia, imperator Augustus.

Si nostræ liberalitatis munere locis Deo dicatis quiddam beneficii conferimus, et necessitates ecclesiasticas nostro juvamine, relevamus, id nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam et ad æternam vitam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Unde pateat notitiæ omnium Christi fidelium, presentium scilicet atque futurorum, qualiter nos, pro remedio animæ nostræ ac dilectæ conjugis nostræ Cunegundæ, et per interventum Hilderadi (177) abbatis nostri dilecti, prædium nomine *Butenhart*, in pago Hulpinæ, in comitatu Hezelin comitis situm, quod post obitum Epponis viri, et legis jure et lege, ad nostras regales et imperiales manus devenit, cum utriusque sexus mancipiis et omnibus utensilibus, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et redivis, et omnibus appertinentiis, quæ sitis et inquirendis, quæ dici poterunt aut nominari, ad monasterium S. Salvatoris mundi, situm in loco qui dicitur Prumea, in usum fratrum Deo inibi sub regula S. Benedicti servientium, concessimus et in proprietatem donavimus, ut per omnia succedentium temporum curricula eidem monasterio absque omnium mortalium contradictione firmum atque stabile in æternum permaneat. Et ut hæc nostræ concessionis traditio omni tempore stabilis et inconvulsa permaneat, hanc imperialis præcepti paginam inde conscribi, et, manu propria confirmantes, propria sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Witharius cancellarius vice Erchanbaldi archiepiscopi recognovi.

Data v Kalendas Octobris, indictione iii, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno autem domni Henrici secundi regnantis xviii, imperii vero ejus vii.

Actum *Hamerstein* feliciter. Amen.

CXVII.

Immunitas Henrici II imperatoris.

(Anno 1020, 3 Maii.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.* n. 347.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Constat nos, divina dispensante gratia, cæteris supereminere mortalibus: unde oportet ut, cujus

ratori in primis charum, obiisse post annos regiminis octo, anno 1026.

præcellimus munere, ejus studeamus modis omnibus parere voluntati. Quapropter comperiat industria atque utilitas omnium fidelium nostrorum, præsentium scilicet et futurorum, quia vir venerabilis Richardus abba ex monasterio quod dicitur Fulda, quod est situm in pago Grapfeld, constructum in honore sancti Bonifacii martiris Christi, ubi idem gloriosus martyr corpore quiescit adiens excellentiam culminis nostri, obtulit nobis quandam antecessorum nostrorum, Pipini videlicet, Ludewici et Chuonradi, Heinrici, necnon et Ottonis imperatoris Augusti auctoritatem, in qua continebatur qualiter idem principes clarissimi præfatum monasterium cum monachis ibidem Deo famulantibus, et cum rebus vel hominibus ad se juste pertinentibus, sub sua constituissent defensione et munitatis tuicione. Obsecravit namque præscriptus abba ut similiter ipsum monasterium cum monachis ibidem Deo famulantibus et cum rebus et hominibus sibi legaliter pertinentibus sub nostra constitueremus defensione, et paternæ auctoritati nostram jungeremus auctoritatem. Cujus petitionem qui justam imo rationabilem esse judicavimus, libenter accommodavimus et beneficio quod postulavit assensum præbuimus. Et ideo hanc auctoritatem, propter divinum amorem et venerationem ipsius sancti loci tranquillitatemque fratrum ibidem consistentium, circa ipsum monasterium fieri decrevimus. Per quam infuturum sancimus atque jubemus ut nullus judex publicus vel quilibet ex judiciaria potestate in ecclesias, villas, loca, vel agros, possessiones, quas moderno tempore juste et rationabiliter infra regnum divinitus nobis concessum præfatum possidet monasterium, vel quæ deinceps in jus ipsius loci voluerit divina pietas augeri, ad causas judiciario more audiendas vel freda undecumque exigenda aut mansiones vel paratas faciendas aut fidejussores tollendos aut homines ipsius monasterii tam ingenuos quam et servos super terram ipsius commanentes distringendos, nec ullas redibitiones aut inlicitas occasiones requirendas, nostris futurisque temporibus ingredi audeat, vel ea quæ supra memorata sunt exigere præsumat. Sed liceat præfato abbati suisque successoribus res prædicti monasterii cum omnibus sibi subjectis sub immunitatis nostræ defensione possidere et nostro fideliter parere imperio. Et quicquid de prædictis rebus jus fisci exigere poterat, pro æterna remuneratione præfato monasterio et monachis concessimus. Et si quando divina vocatione jam fatus abba vel successores ejus de hac luce migraverint, quamdiu ipsi monachi inter se tales invenire possint qui ipsam congregationem secundum regulam pii patris Benedicti regere valeant, per hanc nostram auctoritatem consensum et licentiam habeant eligendi abbates. Hæc vero auctoritas ut plenior in Dei nomine optineat firmitatem, manu propria subtus eam firmavimus, sigilloque nostro insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici Romanorum invictissimi

A (M) imperatoris Augusti. (S) Guntherius vice Erkanbaldi archicappellani recognovit.

Data v Non. Mai., indictione III, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno vero domni Heinrici secundi regnantis XIX, imperii autem VII.

Actum Fulda.

CXVIII.

S. Henricus ecclesiæ Paderbornensi prædia quædam confert.

(Anno 1021.)

[Cod. diplom. Hist. Westph., p. 80.]

XP. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina gratia Romanorum imperator Augustus.

B Divinæ pietatis clementia, quæ nos ad culmen imperatoris majestatis perduxit, ad hoc voluit imperare, ut ecclesiarum ordini firmando atque corroborando subveniamus, Hiis autem maxime locis quæ, ab antecessoribus nostris regibus et imperatoribus fundata, sed jam peccatis exigentibus pene videbantur annullata. Quapropter omnium fidelium nostrorum præsentium scilicet ac futurorum industriæ notum esse volumus qualiter nos, divini amoris instinctu, pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum, nec non et tertii Ottonis bonæ memoriæ imperatoris dilectæque conjugis nostræ Chunigundæ Augustæ inventa, atque Meginwerc sanctæ Padrebrunnensis ecclesiæ venerabilis episcopi rogatu, sibi sanctæque suæ ecclesiæ a Karolo magno imperatore olim fundatæ nostris vero temporibus incendium passæ, [in honore enim sanctæ Dei genitricis Mariæ semper virginis et sancti Kyliani martyris Liboriique confessoris dedicatæ, comitatum quem Dodico comes dum vixit tenuit, situm scilicet in locis Hessiga, Netga Nihterga, cum omni legalitate in proprium concedimus atque largimur per hanc nostram imperialem paginam; eo videlicet tenore rationis ut præfatus episcopus M. sui que successores præscriptæ ecclesiæ præsidentes dehinc liberam habeant potestatem de eodem comitatu ejusque utilitatibus quicquid eis placuerit faciendi, ad eorum tamen utilitatem ecclesiæ, omnium videlicet inquietudine remota. Et ut hæc nostræ traditionis seu confirmationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni habeatur tempore, hoc præceptum inde conscriptum manu propria firmavimus et nostro sigillo repercusso insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici victoriosissimi (L. M.) imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius ab vicem Herkembaldi Mogontini archiepiscopi et archicappellani recognovit.

Data XIV Kal. Marcii, indictione IV, anno Dominicæ incarnationis 1021, anno vero domni Heinrici secundi regnantis XVIII, imperii autem VIII.

Actum Podrebrun feliciter. Amen.

CXIX.

S. Henricus confirmat monasterio Sancti Emmerami omnia bona generatim, ablata episcopo aliisque alienandi facultate.

(Anno 1021, 3 Julii.)

[Ried, *Codex diplom. Ratisb.*, I, 135.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HEINRICUS divina favente clementia Rom. imp. Aug.

Imperialem nostri nominis excellentiam hoc scimus exigere imo ad statum regni et ad salutem animæ nostræ multum proficere, quosque divini servitii amatores, ut sine querela in Dei persistent laude, liberalitatis nostræ sustentaculo confortare, maxime autem eos quorum laboris devotio divino præ cæteris invigilat obsequio. Proinde noverit omnium Christi nostrique fidelium universitas qualiter nos divinæ remunerationis spe incitati, interventu etiam dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ imperatricis Augustæ et venerandi Richolfi abbatis commoniti cuidam Ecclesiæ Dei infra civitatem Ratesponensem in honorem pretiosi Dei martyris Heimmerami constructæ, ubi venerabile corpus ejus miraculis declarantibus requiescere comprobatur, omnia, quæ ab antecessoribus nostris, regibus vel imperatoribus, omnibusque Christi fidelibus vel infra ipsam Ratesponensem civitatem vel in suburbio ejus, vel ubicunque locorum hæcenus tradita sunt et collata, per hanc imperialem paginam in perpetuum confirmamus, et absque omnium hominum contradictione in proprium largimur: ea videlicet ratione ut nec episcopus ejusdem loci, nullaque judiciaria vel ecclesiastica persona aliquam habeat potestatem prænominata bona præfatæ ecclesiæ auferre, vel usibus fratrum ibidem sub monachica institutione Deo servientium abalienare, sed prædictus Richolfus ejusdem loci abbas suisque successores liberam exinde habeant potestatem quicquid eis placuerit faciendi, ad utilitatem tantummodo fratrum ibidem sub regula sancti Benedicti Deo sanctoque Heimmeramo famulantium. Et ut hæc nostræ confirmationis et largitionis auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hoc præceptum inde conscriptum propria manu corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici invictissimi Romanorum D imperatoris Augusti. (Monogramma.)

Guntherius cancellarius ad vicem Erkenbaldi archicapellani recognovi.

Data v Nonas Julii, indictione III, anno Dominicæ incarnationis 1021, anno vero Domni Henrici secundi regnantis XX, imperantis VIII.

Actum Colonie feliciter. Amen

Sigillum majestatis integrum exstat.

CXX.

S. Henricus confirmat monasterio Sancti Emmerami traditionem curtis Ruitæ (Vogtareut) factam a comite Warmundo.

(Anno 1021, 3 Julii.)

[Ried *ubi supra*, p. 136.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRI-

A CUS divina favente clementia Rom. imp. Augustus.

Imperialem nostri nominis excellentiam hoc scimus exigere, imo ad statum regni et ad salutem animæ nostræ multum proficere, quosque divini servitii amatores, ut sine querela in Dei persistent laude, liberalitatis nostræ sustentaculo confortare, maxime autem eos quorum laboris devotio divino præ cæteris invigilat obsequio. Proinde noverit omnium Christi nostrique fidelium universitas qualiter nos, divinæ remunerationis spe incitati, interventu etiam dilectæ conjugis nostræ Chunigundæ imperatricis Augustæ et venerandi Richolfi abbatis commoniti, cuidam Ecclesiæ Dei infra civitatem Ratisponen. in honorem pretiosi Dei martyris Heimmerami constructæ, ubi venerabile corpus ejus miraculis declarantibus requiescere comprobatur quamdam nostri juris curtem Riute dictam, in pago Chymengowe, in comitatu Pabonis comitis sitam, quam quidam nobilis homo Warmundus comes eidem cœnobio contulit, cum omnibus appendiciis, villis scilicet, areis, agris, pratis, pascuis, aquis aquarumve decursibus, vadis molendinis, piscationibus, exitibus et redditibus, viis et inviis, quæstis et inquirendis, silvis, venationibus, familiis etiam utriusque sexus, cæterisque, quæ quolibet modo dici aut scribi possunt, utilitatibus ad eandem curtem jure et legaliter pertinentibus, per hanc imperialem paginam in proprium largimur. et ejusdem, Warmundi comitis traditionem perpetuo jure prædictæ ecclesiæ confirmamus; ea videlicet ratione ut nec episcopus ejusdem loci, nullaque ecclesiastica vel judiciaria persona aliquam habeat potestatem, prænominatam curtem prænominatæ Ecclesiæ auferre vel usibus fratrum ibidem sub monachica institutione Deo servientium abalienare, sed prædictus Richolfus ejusdem loci abbas suisque successores liberam exinde habeant potestatem quicquid eis placuerit faciendi, ad utilitatem tantummodo fratrum ibidem sub regula sancti Benedicti Deo sanctoque Heimmeramo famulantium, omnium hominum contradictione remota. Et ut hæc nostræ largitionis et confirmationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici invictissimi Rom. imp. Augusti (Monogramma.)

Guntherius cancellarius ad vicem Erkenbaldi archicappellani recognovi.

Data v Nonas Julii, indict. III, anno Dominicæ incarnat. 1021, anno vero domni Henrici II regnantis XX, imperantis VIII, Actum Colonie feliciter. Amen.

Sigillum nonnihil læsum exstat.

CXXI.

S. Henricus confirmat monasterio sancti Emmerami curtem Eiterhoven.

(Anno 1021, 3 Julii.)

[Ried, *ubi supra*, p. 137.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, etc., *ut num. præc.* — quamdam nostri juris

curtem, Eitterhoven dictam in pago Tunegowe, in comitatu Adalberti marchionis sitam, quam avus noster piæ recordationis dux Henricus eidem cœnobio antea contulit, cum omnibus appendiciis, villis scilicet, areis, agris, pratis, pascuis, aquis, aquarumve decursibus, molendinis, piscationibus, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, silvis, venationibus, familiis etiam utriusque sexus, cæterisque, quæ quolibet modo dici aut scribi possunt, utilitatibus ad eandem curtem jure et legaliter pertinentibus, per hanc imperialem paginam in proprium largimus, concedimus et perpetualiter confirmamus; ea videlicet ratione ut nec Episcopus ejusdem loci, nullaque Ecclesia vel judiciaria persona aliquam habeat potestatem, prænominatam curtem Ecclesiæ præfatæ auferre, vel usibus fratrum ibidem sub monachica institutione Deo servientium abalienare sed prædictus Richolfus ejusdem loci abbas sui que successores liberam exinde habeant potestatem quidquid eis placuerit faciendi, ad utilitatem tantummodo fratrum ibidem sub regula sancti Benedicti Deo sanctoque Heimmeramo famulantium, omnium hominum contradictione remota. Et ut hæc nostræ largitionis, concessionis et confirmationis auctoritas stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hoc præceptum inde conscriptum propria manu corroborantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici invictissimi Romanorum imp. Augusti. (Monogramma.)

Guntherius cancellarius ad vicem Erkenbaldi Archicapellani recognovi.

Data v Nonas Julii, indict. III, anno Dominicæ incarnationis 1021, anno vero domni Henrici II regnantis xx, imperantis autem VIII. Actum Coloniae feliciter. Amen.

Sigillum majest. integrum exstat.

CXXII.

S. Henricus donat monasterio superiori duas terras (plaetze) intra et extra mœnia civitatis Ratisbonensis versus meridiem.

(Anno 1021, 12. Nov.)

[Ried, ubi supra, p. 138.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, Romanorum imperator Augustus.

Si Christianæ religionis et angelicæ conversationis amatores nostræ liberalitatis beneficio, quo securius Deo servire possint, consolari studuerimus, et æternorum præmiorum una cum illis nos participes fieri spe certa confidimus, proinde omnibus Christi nostrique fidelibus innotescat qualiter nos, per interventum Henrici ducis Bavarie cuidam ecclesiæ in honorem sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ infra Ratisponensem civitatem constructæ, quæ vulgo Obrenmunsture dicitur, ubi venerabilis abbatissa Wichpurg virginibus sub regula monachica Deo servientibus præesse videtur, quamdam infra prædictum monasterium terram, confinalem atrio ejus, et infra publicam plateam jacentem, quæ de porta

A sancti Hemmerami ducit ad ecclesiam, quæ vulgari- ter Abachiricha dicitur, intra civitatem in longitudine habentem porticas xx, et in latitudine, aliam vero, foras murum proxime adjacentem, in longitudine similiter habentem porticas xx, et in latitudine VIII, in comitatu Ruodperti comitis, per hanc imperialem paginam cum omni legalitate in proprium largimus atque concedimus; ea scilicet ratione ut prædicta abbatissa et omnes quæ sibi in loco eodem ordine et dignitate succedunt, liberam exinde habeant potestatem quidquid eis libuerit faciendi ad utilitatem prænominati monasterii ac sororum ibidem monastice conversantium. Et, ut hæc nostræ auctoritatis charta stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hoc præceptum inde conscriptum propria manu confirmantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici invictissimi Romanorum imp. Aug. (Monogramma.)

Guntherius cancellarius ad vicem Aribonis archicapellani recognovi.

Data II Idus Novembris anno Dominicæ incarnationis 1021, anno vero Domni Henrici imperatoris regnantis XXII, imperii autem VIII.

Actum Augustæ feliciter. Amen.

Sigillum majest. media parte est deperditum.

CXXIII.

S. Henrici diploma concessum Amato II archiepiscopo Salernitano, per quod ei confirmat omnia jura.

(Anno 1022.)

[Muratori, *Antiq. Ital.*, I, 193.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si justis Deoque divinis locis non solum præesse sed etiam prodesse studuerimus, præsentis vitæ suffragium et æternæ remedium invenire non titubamus; et si in pristinum gradum erigere conamur, nostri imperii culmen sublimare procul dubio credimus. Quapropter omnium fidelium sacræ Dei Ecclesiæ, nostrorumque, præsentium ac futurorum, comprehendat universitas qualiter, interventu ac petitione Theoderici nostri dilecti cancellarii, per hanc nostri præcepti præsentem paginam, prout juste et legaliter possumus, sanctæ sedis ecclesiæ in beati apostoli Matthæi sitæ honore ubi quotidie summæ Trinitati debitæ canuntur laudes, atque inviolabiliter et perpetualiter Amato ipsius præfatæ Ecclesiæ archiepiscopo, nostroque fidei, de novo concedimus et confirmamus omnes res et proprietates ab antiquis principibus ipsius civitatis prædictæ huic concessas ecclesiæ, seu ea quæ Gisulfus Princeps cum uxore sua Gemma ibi obtulit pro suarum remedio animarum, tam ea quæ intra eandem civitatem habere videntur quam extra, cum terris illis quæ ultra fluvium Tuscianum præfatæ ecclesiæ pertinere videntur usque ad fluvium qui dicitur Siler, seu in comitatu Capuaci et Dulicaria et in cæteris locis jam dictæ ecclesiæ per-

us, quæ dici vel nominari possunt. Insuper concedimus castrum Libani cum omnibus libus sibi, quemadmodum illud antiquitus ecclesia tenuit et dominata est per præcepta et æque scriptiones, castrum videlicet Libani, Grimoaldo et Alfano germanis injuste inuast. Concedimus denique et confirmamus ecclesie omnes mortuorum res quæ in ipso loco vel in rebus suis sunt aut erunt ad futurasque res mobiles sive immobiles quæ ab actus Deum timentibus hominibus oblatæ ibi et omnes concessionem ejusdem sanctæ ecclesie accessas a principibus et ducibus seu regibus. Nos namque omnes ejusdem Ecclesie, ut pars episcopii dominetur, jubemus, nullo contra, sicut antiquitus fecerat. Nostra namque illi auctoritate ei concedimus confirmationes, ut ejusdem episcopi habeat potestatem ad eandem jus ordinare infra eandem civitatemque macellatores, ubi voluerit, ad carnes vendendas. Statuentes siquidem illi concedimus et jubemus omnes illas res quæ ab ejusdem episcopo sine ratione et justitia, post obitum sanctæ Petri, ejusdem ecclesie venerabilis abbati ablatae sunt per Joannem episcopum, qui tunc eandem tenuit sedem. Ut si qua ante hoc per manus ejusdem Joannis facta, ostensa et adjudicamus eam pro munere irritam et inane quod contra canonicam auctoritatem suam tenuit sedem, et ad aliam accessit: quod omnino non potuit secundum auctoritatis canonum inesse. Statuimus ut pars præfati episcopi districtas forenses presbyteros sibi pertinentes ac omnesque eorumdem familias, scilicet illi in diocesi ejusdem episcopii habitant: nos ut iudicet et distingat sine ulla partis contrarietate, et in suo servitio habeat, ut nos jubent. Omnes quippe supradictas res illi jubemus una cum terris, vineis, campis, pratis, pascuis, montibus, vallibus, planitiebus, aquarumque decursibus, ripis, molendinis, montibus, forestis, venationibus, servis, ancillis, mansoriis, aldiabus, ancariis, censibus, pensionibus, mansis, castellis, villis, ac omnibus quæ dici aut scribi possunt, præfate ecclesie juste et legaliter pertinentibus, in integrum. Præcipientes igitur nos jubemus ut nullus dominus, princeps, stratiarchio, episcopus, comes, vicecomes, nullusque regni magna vel parva persona præfate ecclesie res, vel episcopum inquietare, molestare, vel aliquo sine legali iudicio disvestire præsumptum liceat eidem Amato archiepiscopo præfati episcopii res tenere, possidere, atque per hoc non præceptum prædictas res ad utilitatem suam acquirere, omnium hominum contradicere. Si quis autem, quod absit! hujus no-
 auctoritatis præsumptuosus violator extiterit, eum compositorium auri purissimi libras mille, et medietatem nostræ, et medietatem ejusdem

A episcopii regentibus. Quod ut verius credatur, diligenterque ab omnibus observetur, manu propria roborantes hanc paginam nostro sigillo insigniri jussimus.

Signum domni Henrici serenissimi imperatoris Augusti.

Theodoricus cancellarius vice Eberardi episcopi et archicancellarii.

Data pridie Kalendas Junii, anno incarnationis Domini M. indictione v, anno vero Domni Henrici II regnantis. imperii vero 9.

Actum Trojæ feliciter. Amen.

CXXIV.

B *S. Henricus D. Romualdo, eremitarum Camaldulensium conditori, abbatiam S. Benedicti in Alpibus ad Bifurcum sitam confirmat.*

(Anno 1022.)

[Ughelli, *Italia sacra*, II, 493.]

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, HENRICUS Romanorum imperator Augustus.

Dignum videtur nostræ imperiali clementiæ religiosorum virorum congruis petitionibus justè ac rationabiliter acquiescere. Quapropter noverit omnium Ecclesie sanctæ Dei nostrorumque fidelium, præsentium videlicet et futurorum, industria qualiter nos, pro remedio animæ nostræ seu parentum nostrorum, nostraque salute ac dilectissimæ conjugis nostræ Cunegundis imperatricis Augustæ, atque pro interventu religiosi viri D. Romualdi monachi et eremite, quamdam abbatiam ad honorem S. Benedicti super res nostri juris constructam in Alpe quæ dicitur Bifurco, tantum regibus vel imperatoribus solitam investiri, constituimus, eamque permanere in provisu et disciplina ejusdem venerabilis viri D. Romualdi suorumque successorum in ipsa eremo persistentium, vitam et religionem ejusdem servantium; modo ipsa tamen provisio et disciplina contra regulam B. Benedicti non fiat. Confirmantes ecclesie S. Benedicti ejusdem monasterii illas terras quas nunc tenet, quarum nomina sunt hæc; ecclesiam cum tribus molendinis et tres mansos in Domicuicolo; in Galiano mansos duos et ecclesiam unam; in Partisidia ecclesiam unam, et mansos duos; et molendinum unum; in Casale mansos duos; in Mistrano mansum unum; in Drimano mansum unum; in Dipidano mansum unum; in monte Martino mansum unum; in Africo mansos duos; in montanis S. Gaudentii mansos quinque; et omnia quaecunque juste et legaliter nunc habet, aut in antea habiturus est, aut acquisiturus est, aut acquisivit, ut ea habeat ac teneat cum omnibus suis pertinentiis in integrum; proprietario jure possideat, eo modo ut nec isti qui nunc superest abbat, nec suis successoribus, liceat terras Ecclesie vendere, aut alienare, aut precarium facere absque nostra licentia, sed tantum ad usum monachorum ibidem servantium juxta regulam S. Benedicti permaneant. Insuper confirmamus omnem hæreditatem honorum ipsius monasterii et monachorum, ut tali modo ha-

beat quo nunc ipse habet. Constituimus igitur ut supradictum monasterium nulli marchioni, nulli comiti, nulli archiepiscopo, nulli episcopo, nullique singulari personæ subjaceat, nisi sit in imperiali et regali potestate. Volumus itaque et disponimus ut liceat D. Romualdo suisque successoribus, et abbati ipsius monasterii suisque successoribus, advocare quemcunque episcopum ad ecclesias consecrandas et ad omnem consecrationem faciendam. Volumus etiam ut per circuitum monasterii et eremi ecclesia possideat ab oriente a rivo de lacu, ab occidente a jugo Alpium, a septentrione a Ceresio, a meridie, collina de Gimellis. Inviolabiliter igitur jubemus ut non dux, non marchio, non comes, non qualiscunque magna vel parva persona hoc nostrum imperiale præceptum violare pertentet. Si vero, quod absit! aliquis illud infringere tentaverit, sciat se compositurum ducentas libras auri cotti: medietatem nobis, et medietatem dicto monasterio. Et ut hoc verius credatur, et inconvulsum servetur, manu propria subscribentes, nostro sigillo inferius insigniri præcepimus.

Sign. D. Henrici imperatoris invictissimi Augusti.
Theodoricus cancellarius recognovi.

Datum anno Dom. Incarn. 1022, Indict. x., anno vero D. Henrici II, regnantis 21, imperantis vero 8.

Actum pridie Kal. Januarii Ravennæ feliciter. Amen.

CXXV.

S. Henrici privilegium pro monasterio S. Sophiæ Beneventano.

(Anno 1022.)

[Ughelli, *Italia sacra*, VIII, 76.]

In nomine Sanctæ individuaeque Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator semper Augustus.

Si tanto sanctorum Dei ecclesiis omnium adnixu institimus, ad nostri imperii profectum venire non diffidimus. Quocirca omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque solers agnoscet universitas præsentium et futurorum, Henricum venerabilem, Parmensis Ecclesiæ episcopum, culminis nostri sublimitatem adisse, obnixè postulando quatenus, pro Dei amore facinorumque nostrorum solutione, cœnobio in honore S. Sophiæ ecclesiæ dedicato, in civitate quæ dicitur Beneventum constructo, in quo Gregorius venerabilis abbas præesse videtur, confirmare ac omnino corroborare dignemur omnia quæ ab antecessoribus nostris ac hominibus cæteris Dominum colentibus eidem cœnobio concessa sunt atque idem monasterium tenuit, ex quo fundatum est, tam per præcepta prædecessorum nostrorum, sed etiam per precariam, et absolutiones, et oblationes, et per investituram, seu etiam per quæcunque instrumenta chartarum, sive uniuscujusque scriptionis titulum. Nos quoque grata mente petitionem considerantes animo inclinato precibus ipsius per hoc nostrum præceptum, prout juste aut legaliter possumus, confirmamus aut roboramus omnes res et proprietates ipsius monasterii, scilicet in

A loco qui nominatur Pentano cum suis pertinentiis, et cum capella in honore sancti Benedicti; alia vero in honore sancti Vitalis cum omnibus suis pertinentiis; altera vero in honore sancti Michaelis archangeli, quæ dicitur ad Holibola cum omnibus suis pertinentiis, et in Pallaria capella una, quæ est in honore sanctæ Mariæ; sed et ecclesiam sancti Bartholomæi in collina; et curtem de Nuriano in Petra furmina cum casis, ac silvis; et curtem de Lapiso hæreditatem; et ecclesiam S. Felicis de Burto; in Cortiano capellam in honore sancti Petri; in Cerreto capellam in honore S. Martiani cum pertinentiis suis; capellam in honore sancti Silvestri de Corneto in comitatu Capuano in loco Juliano cum capella in honore sanctæ Mariæ in Bivine in Beletro flumine; in civitate capellam in honore sancti Martini; infra civitatem Asculensem ecclesias, et foris omnem hæreditatem; in finibus Cauni ecclesiam sancti Juliani; in comitatu Franensi cortem de Pazano cum olivetis suis; in comitatu Sipontino piscariam; in comitatu Lesinensi piscariam; curtem Delaniensem; curtem de Calaza: S. Roseo cum Sessa, et territoriis suis; in finibus Capuæ ad sanctum Paulum et sanctum Stephanum cum territoriis suis; in campo Marrini, in finibus Tremonensibus ad S. Adjutorem erga flumen Vulturum cum territoriis suis.

Sed etiam, sicut supra legitur, confirmamus eidem monasterio ecclesiam sancti Magni in castello Magno cum pertinentiis suis; ecclesiam sancti Angeli in altissimo super flumen Bisernum in finibus campi Morani cum eadem ecclesia: nec non ecclesiam S. Joannis cum omnibus rebus suis in casa Pollucis, hæreditatem, quæ est in longitudine duo milliaria, latitudine milliare unum; et ecclesiam sancti Petri in finibus de Laureto cum omnibus pertinentiis suis; sanctum Angelum in Palumbara, cum omnibus pertinentiis suis; sanctum Michaellem de Sessola, cum omnibus pertinentiis suis; sanctam Crucem intus in civitate Neapolitana, cum omnibus suis pertinentiis; in campo Sinarcumi terram milliaria tria in longitudine, et unum in latitudine; ecclesiam S. Trinitatis juxta fluvium Bisernum, cum omnibus suis pertinentiis; et ecclesiam sancti Marciani in castello Mosano, cum omnibus suis pertinentiis; et ecclesiam S. Joannis in monte Tabenna, cum omnibus suis pertinentiis; nec non ecclesiam sancti Bartholomæi, quæ est juxta ecclesiam sancti Joannis, cum omnibus suis pertinentiis; et cellam sancti Angeli, juxta urbem Trianensem, cum omnibus pertinentiis suis; et cellam S. Gregorii in comitatu Frigenti, cum omnibus pertinentiis; et ecclesiam S. Bitti in comitatu Vulturario; et ecclesiam S. Stephani protomartyris intus in civitate Cuceri, cum omnibus pertinentiis suis; et Ecclesiam S. Donati in Leone cubantem, cum omnibus suis pertinentiis et ecclesiam S. Crucis in Nola cum omnibus suis pertinentiis, videlicet cum omnibus in integrum terris, ædificiis sub se habentibus, vineis, pratis, campis, aquis, aquarumque decursi-

colendinis, piscationibus, casis, dominicatis, A
s, villis, et capellis, servis et ancillis, mon-
et planitiebus, hasulis, frascariis, cultis et
s, rebus mobilibus et immobilibus, aldionis
ebus, commeatis eorumque suppellectilibus,
nnibus adjacentiis ad hanc etiam nominatam
am S. Sophiæ vere et legitime pertinentibus
picientibus, integre, tam intra Italicum re-
quam etiam in Apuliæ partibus. Præcipientes
jubemus ut nullus marchio, dux, princeps,
iscopus, episcopus, comes, seu ullus homo
s sive parvus de omnibus quæ pertinent ad
am monasterium et pertinere videntur, tam
am familiæ, se intromittere, calumniare aut
are præsumat jam dictum Gregorium abba-
at suos successores. Si quis vero hoc præ-
a in aliquo violaverit, sciat se compositurum
bras centum..... ex auro purissimo, medietate
meræ nostræ, et medietatem prædicto abbati
stris suisque successoribus. Quod ut certum esse
ar, et ab omnibus observetur, hanc paginam
propria corroborantes sigillari præcepimus.
odoricus cancellarius vice Ethardi papæ Bre-
Ecclesiæ episcopi et archicapellani notavi.
vi. Id. Mart., anno 1022, Ind. xv, anno regni
ii Henrici 12, imperii vero 9.
am Beneventi feliciter.

CXXVI.

*Littera di Arrigo santo indiritta a papa Benedetto
a favore della badia di Monte-Casino.*

(Anno 1022.)

[*Storia della badia di Monte-Casino*, I, 253.]
In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
vina favente clementia imperator Augustus,
acro urbis Romæ sanctissimo papæ, ejusque
soribus canonicè in apostolicam sedem sub-
adis in perpetuum.

Romani imperii curam attinet per totum orbem
norum constitutis ecclesiis imperiali potestate
ionis auxilia ministrare, ut ejus juvamine ab
um infidelium seu pravorum tueatur impetu.
de Casinensi Ecclesiæ providentes, Benedicte
apostolicæ pontifex, quæ specialius ad Roma-
spectat imperium, et prædecessorum nostro-
amera ab ipso suæ constructionis exordio ex-
quæque ab omnium mortalium dominatu im-
permansit et libera; eandem Ecclesiam di-
unt imperiali munificentia; paternitati tuæ
mandamus ne qua vi cujuscumque potestatis
bet injustum patiat, salvo eo quod specialiter
gulariter præ cæteris aliis Ecclesiis ad Roma-
imperium spectare videtur. Nam cum omnis
ia ab omni conditionali seu servili nexu sit
s, specialius autem post sedis Romanæ dignita-
libera Casinensis Ecclesia, quæ patrem Be-
tum legis monasticæ principatum tenet, et
iam omnes nostri prædecessores imperatores,
est Pipinus, Carolus, Ludovicus, Lotharius,
ac reliqui imperatores suam specialem came-

ram habuerunt, libertatis debet potiri insigne. Igitur
præfatum cœnobium paternitati tuæ commendamus,
ut illius cooperatores existatis, et ab omnibus in-
festationibus defendatis, non ut exterminetis, salvo
eo quod ad nostrum imperium spectat. Concedimus
etiam tibi tuisque successoribus consecrationem ab-
batis Casinensis, et de ejusdem loci redditibus, in
eundo et redeundo Beneventum, ut unum prandium
apostolicæ sedis pontifici præparent constituimus,
nullamque aliam potestatem vel dominium de Casi-
nensi cœnobio Romanum pontificem habere volumus,
sed sicut semper singulariter et specialiter sub im-
peratoris jura a suæ constructionis mansit exordio,
ita illam perenniter manere volumus. Obeunte au-
tem Casinensi abbate, juxta tenorem regulæ et
sanctorum canonum præceptum, abbas vitæ merito
et doctrina scientiæ ex omnibus eligatur, et catho-
lice, non simoniace ordinetur, moxque nobis inno-
tescat, ipsique per pragmaticæ sanctionis edictum
assensum præbeant, sicque demum Romano ponti-
fici absque omni venalitate consecrandus exhibeatur.
Quod si aliter actum fuerit, prohibeant pravorum
valere consensum, et in ejusdem loci regimine im-
perator, qui pro tempore fuerit, cum fratribus ejus-
dem cœnobii dignum præficiat abbatem qualem
meliolem et digniorem Romanoque imperio fidelem
invenerit, absque cujuslibet inquietudine ac contra-
dictione. Si autem quispiam huic nostræ constitu-
tioni violare præsumperit, sciat se compositurum
auri purissimi libras mille, medietatem cameræ
nostræ, et medietatem prædicto monasterio, et hæc
concessio firma permaneat semper. Quod [ut verius
credatur, manu nostra roborare, et annuli nostri
impressionem subter illam insignire decrevimus.

*Signum domni Henrici serenissimi Romanorum im-
peratoris Augusti.*

Ego Chonradus dux domni imperatoris consobri-
nus subscripsi. — Theodoricus cancellarius vice
Edonis Papendegrensis episcopi et archicancellarii
recognovit. Anno ab incarnatione Domini 1022, in-
dictione quinta, anno vero domni Henrici excellen-
tissimi ac invictissimi Romanorum imperatoris au-
gusti, regni 22, imperantis autem nono.

Actum in monte Casino feliciter. Amen.

CXXVII.

*S. Henricus II imp. Ecclesiæ Bambergensi donat
prædium Hormunze in archidiocesi Trevirensi,
quod a Poppone archiepiscopo acceperat.*

(Anno 1022, 11 Nov.)

[Honthaims, *Hist. Trevir. diplom.* I, 357.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRI-
cus Dei favente clementia Rom. imperator Augustus.

Quoniam, temporalium amissione bonorum, sine
fine manentium debemus sperare remunerationem,
notum sit omnibus fidelibus nostris qualiter et nos,
pro remedio animæ nostræ nostrorumque anteces-
sorum, nec non pro salute dilectissimæ conjugis
nostræ C. scilicet imperatricis Augustæ, tale præ-
dium quale Poppo Trevirensis archiepiscopus nobis

dedit, (178) in Hormunze situm, in pago..... in comitatu..... comitis, cum areis, ædificiis, agris, vineis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, viis et inviis, exitibus et reditibus, mancipiis utriusque sexus, quæsitis et inquirendis, cumque omnibus utensilibus, quæ vel scribi vel nominari possunt, ad altare S. Petri apostolorum principis, in usum episcopi episcopalem sedem Babenbergensis Ecclesiæ possidentis, perpetualiter habendum donamus, et de nostro jure in ejus jus omnino transfundimus. Unde eadem imperiali potestate, qua cæteri ante nos reges vel imperatores hucusque sunt usi, præcipimus ne quis hanc traditionem nostram audeat violare. Et ut hæc nostra auctoritas stabilis et inconvulsa maneat, hanc paginam inde conscribi, manu propria roborantes, signo nostro imperiali jussimus insigniri.

Data III. idus Novembris indict. V. Anno Dominicæ incarnationis 1024 (potius 1022). Anno domni H. secundi regnantis XXI, imperii vero VIII.

Actum Augustæ feliciter. Amen.

CXXVIII.

S. Henricus II imp. monasterio Epternacensi confirmat jus monetæ.

(Anno 1023 18 junii.)

[Hontheim, *Hist. Trevir. diplom.* I, 858.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Noverit omnium Christi nostrorumque fidelium universitas qualiter nos, pro remedio animæ nostræ parentumque nostrorum, nec non per interventum (179) Henrici Boariorum ducis inclyti, monasterio Epternach dicto, monetam a seniore nepote et antecessore nostro, tertio videlicet Ottone imperatore Augusto, concessam, in qua nummi probabiles, sicut in aliis locis regiæ potestati subditis, percutiantur, ad usum Ecclesiæ et monachorum Deo sanctoque Willibrordo confessori die nocteque servientium, per hanc nostram imperialem paginam concedimus, renovamus atque confirmamus; et ut eadem moneta deinceps sub perpetuo jure Ecclesiæ supradictæ, et

(178) *In Hormunze situm.* Modo *Ortiz*, seu *Urmiz* dicitur, ad sinistram Rheni littus, medio fere inter Confluentiam et Andernacum itinere, situm in pago Meginensi. Hodie adhuc Ecclesia de Urmiz cum decimis et personatu jure domini directi ad præposituram cathedralis ecclesiæ Bambergensis pertinet, quæ nobiles à Scheben de Cronfeldt suos ibi vasallos habet.

(179) *Henrici Boiarorum ducis.* Sigefridi comitis Luxemburgensis filius natu major, primus comes Arlunensis nec non comes Ardennæ, abbatiarum S. Maximini et Epternacensis advocatus, quem Henricus S. imp. (qui ejus sororem Cunegundam uxorem duxerat) anno 1002 ducem Baviaræ fecit.

(180) *Curtis et territoria, villas et possessiones.* Tolnerus, qui hoc diploma ex Zyllesio edidit, not. a. censet, hic intelligi castra *Coheim*, *Clotten*, aliaque ad Mosellam loca. Sed, cum hæc nunquam fuisse jure S. Maximini vel inde appareat quod in tanta regiarum et imperialium confirmationum, etiam a nobis editarum, copia, in quibus notabilia monasterii prædia et acquisitiones maxima sollicitudine enarrantur, altissimum de iis sit silentium;

A abbatibus adhuc in carne viventis successores illius, sine beneficiario usu consistat; nullatenus sonat magna sive parva, clericalis, aut laicalis eam dehinc aliquam potestatem habeat, nisi eadem Ecclesiæ abbas sui que successores, et ibi Deo et sancto Willibrordo servituri, ad ornamentum, et præbendæ suæ augmentum; licet ratione ut eos pro nostra salute et animarum parentum nostrorum omniumque defunctorum Deum amplius delectet

Et ut hæc nostræ confirmationis præceptum conscriptum (*hic aliquid omissum*) sigilli impressione signari jussimus, manuque propria infra videtur, corroboravimus.

B *Signum domini Henrici Romanorum imperatoris augusti.*

Guntherius cancellarius vice Aribonis archiepiscopi recognovit.

Data XIV Kalend. Julii, indict. VI, anno Domini incarnationis 1023. Anno domini Henrici secundi XXI, imperii vero X.

Actum Nuiss feliciter. Amen.

CXXIX.

S. Henricus II. imp. 6650 mansos ab abbate Maximini in beneficium accipit, quos Ezzon palatino, et Henrico duci, nec non Otthone beneficiavit.

(Anno 1023, 10 Decemb.)

[Ubi supra.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

C Quamvis ab ecclesiasticis institutionibus æternis præjudiciis nulli sit licitum deviare, tamen juris est præ cæteris id solum et speciale unde fideles nostri infra regnum nostrum [gratia] aut unde Ecclesiæ Dei detrimentum magis quam modum patiuntur, in melius debeamus commoveri. Idcirco fidelium nostrorum, tam præsentium futurorum, solertiæ notum fieri cupimus quod ex abbacia S. Joannis evangelistæ et S. Maximini quæ in suburbio Trevirorum sita est, ubi Harihas præesse videtur, quasdam (180) curtis et terras villas et possessiones, scilicet (181) sex millia se-

D neque alibi in instructissimo S. Maximini talium possessionum vel minima notitia sunt sic ego prædia hic intellecta, malim trans Rhenum et circa eum sita; de quibus sermo est in charta Ottonis M. de annis 945, et 966, Ottonis II de 973, nec non Ottonis III de anno 992.

(181) *Sex millia sexcentos quinquaginta mansos.* Diximus supra ad chartam Meginganensem anno 929, not. b, ex Cæsario Prumiensi, mansos ingenualem esse CLX jugerum. Mansus deinde dicitur apud eundem Cæsarium habens bonorum XII, *bonniers* dicunt Galli. In eo communiter niunt omnes, manso tantum inesse terræ, quod jugo uno boum annuo spatio possit verti, quodque uni familiæ rusticæ alendæ satis sit. Quod autem rei georgicæ periti, jugum unum boum cere quotannis sexaginta quatuor jugeribus arant quam rationem si in mille sexcentos quinquaginta jugera quadrages octies mille nongenta octiduum quatuor efficitur, vix credibilem terrarum quantitatem.

aginta sex mansos, ut veris computari potuit, A lato abbate in beneficium accepimus, et his fidei-
 ostris, Ezzoni videlicet Palatino comiti (182),
 irico duci (183), nec non Otthoni comiti (184), ea
 one beneficamus, ut, quia praelatus abbas jam
 onfectus commode nobis domi militiæque ser-
 m poterat, ipse, et hæredes, qui hæc beneficia
 , pro eodem abbate suisque successoribus
 regalem petant et in expeditionem eant,
 vero suiue successores a curia regia et ab
 xpeditione omnino sint liberi nisi in Mogon-
 m, sive Metensem, aut Coloniensem civita-
 generale concilium sive colloquium, aliqua
 late cogente, fuerint invitati. Et ne animæ
 detrimentum inde patiamur, si ea quæ a fide-
 hristi eidem sacratissimo loco tradita sunt B
 lata, nos injuste auferre videamur, servitium
 uod nobis et quibusdam prædecessoribus no-
 secundo semper anno de eadem abbatia tra-
 est, pro timore Dei et veneratione S. Joannis
 laximini, et ob interventum Aribonis Mogun-
 is ac Piligrini Coloniensis, et Popponis
 nsis venerabilium archiepiscoporum, alio-
 e fidelium nostrorum, Deo sanctoque Joan-
 beato Maximino cunctisque per eos inibi
 us in perpetuum indulgendo ignovimus et
 endo indulsumus. Et ne quis successorum
 rum regum vel imperatorum idem servitium
 iculum animæ nostræ ac suæ inde ulterius
 nisi eadem bona, quæ nos non tam in no- C
 quam in eorum servitium, inde distraximus,
 gro reddat aut restituat, nostra imperiali au-
 te constituendo præcipimus, et præcipiendo
 namus. Jubemus etiam atque interdici-
 mus abbatibus suisque successoribus in perpetuum,
 reliquis curtibus, ecclesiis ac possessionibus,
 ad peculiarem præbendam fratrum Deo ibi
 antium a nostris prædecessoribus regibus
 peratoribus, Dagoberto videlicet, Pippino,
 , Ludovico, Arnolfo; item Karolo, Zien-
 , nec non a tribus Ottonibus, in nostra
 tempora, et per nos etiam delegata sunt et
 sa alicui de majoribus, sive liberis hominibus,
 terius Ecclesiæ vel alienæ familiæ quibuslibet
 ribus, quidam beneficiare, vel ab eorum D
 quoquo modo alienare præsumant: hoc est in
 is, Suabheim, Hesinesheim, Brizinheim, Ever-
) Ezzoni videlicet Palatino comiti. Ezzonem
 enfridum, conditorem postea cænobii Browi-
 is, Hermanni comitis Palatini filium censent
 thilde. *Conf. Tolner*, cit. pag. 22, not. c.
) Henrico duci. Fuisse hunc Boiorum ducem
 idi com. I Lucemburgensis ex Hadewiche
 , Kunegundis Augustæ fratrem, et Maximia-
 advocatum satis constat.
) Ottoni comiti. Hoc nomine Tolnerus l. cit.
 intelligit Ezonis S. Erenfridi Rheni palatini
 , patrisque anno 1035 in Palatinatu successo-
 Alii malunt Ottonem hunc esse, Hammersteinii
 ricæ arcis Rheno impositæ dynastam, qui
 multo ante nunc annum, Irmingardæ cujusdam
 binæ amoribus flagrans, cum in Moguntiacen-

A sheim, Weldinstein, Albucha, Gosolvesheim, Bin-
 gin, Holzhusa, Apula, Alsonia, Sceringesfelt, Ha-
 kinesheim, Bukinheim, Siemera, Mannendal, Kar-
 heim, Folemaresbach, Proverstervoth, Gracha, De-
 cima, Vallis cum suis pertinentibus, Rateresdorff,
 Bikendorff, Meisbrath, Ebena, Arnolfesbere, Lie-
 znich, Okisheim, Rivenacha, Loavia, Windingis
 Lukesingis; et in pago Sallingowe, Dinche, Juol-
 kurt, Bisangis; et in civitate Metensi et circum
 circa, domos, vineas, agros et areolas; et in his
 locis, Diedenhown, Wilare, Besiaco, Luzelenkiri-
 cha, Tavena, Druhdilingis et Murmiringa; Merol-
 divilla, Wimareskiricha, Straza, Curfta, Seranna,
 Markidith, Krische, Billich, Curmiringun, Brunna-
 cha, Haniwileri; insuper etiam in pago Drachere
 (186) locus qui vocatur Gunthereshusun, nec non in
 pago Einriche locus alius, vocabulo Prichina, cum
 omnibus ad se juste et legaliter pertinentibus vel aspi-
 cientibus rebus. Has duas curtes an saginem (187),
 et ad femoralia, mantelas etiam, et mensalia fra-
 trum, nec non ad infirmorum curam et debiliam,
 et ad susceptionem hospitem, nec non ad recrea-
 tionem pauperum et peregrinorum, sicut anteces-
 sores nostri constituerunt, ita et nos specialiter con-
 stituimus atque confirmamus; et ut ex his locis et
 ecclesiis nullus abbas, nulla alia persona, magna
 sive parva, alicui libero, et alieno homini, ut antea
 diximus, aliquid beneficiare, vel a præbenda fra-
 trum quoquo modo abalienare præsumat, firmissime
 præcepimus; sed liceat inde abbati suisque succes-
 soribus luminaria ecclesiæ restaurare, ædificia recu-
 perare, et, quæ necessaria tantummodo fratribus
 sunt, procurare. De ecclesiis vero et de omnibus
 per totam abbatiam salicis decimationibus, nulli
 omnino beneficium aliquod concedi permittimus,
 sed in usus hospitem, pauperum, et peregrinorum
 perpetualiter constituimus atque sancimus. Consti-
 tuimus præterea hoc, et hac nostra imperiali aucto-
 ritate firmamus, ut, si quis fortasse illorum aut filii
 filiorum suorum, quibus bona et possessiones S.
 Maximini beneficiavimus, sine hærede fuerit defun-
 ctus, beneficium, vel quidquid ab eodem loco habere
 visus est, sub jus et dominium præfatorum sancto-
 rum et abbatibus ac fratrum ipsius monasterii redeat
 et transeat, et ad amplificandam congregationem,
 nec non ad regale servitium, quantum abbas inde
 sine detrimento aliarum rerum ecclesiæ bene perfi-
 sem archiepiscopum Erckenboldum, vetitos amplexus
 acriter castigantem, arma intulisset, metu deinde
 Henrici imp., et reventia Aribonis Moguntiacensis
 archiepiscopi diras imprecantis, fraudibus illicitis
 abjectis, furere desiit. Vid. Joannis *Rer. Mogunt.*
 tom. I, pag. 461.

(185) *Servitium*. Certa pecuniæ quantitas. Confer
 tamen Spener *Jur. Publ.* lib. II, cap. XI, § 6, not. a.

(186) *In pago Drachere*. Haud dubium est Tri-
 choriam illam esse veterem agrum Rheno conter-
 minum.

(187) *Ad sagimen*. Saginam, sagimen, veteres
 dicebant moderatam, lautitiam, qua ascetæ, perpetuo
 rei divinæ cultu viribus attenuati, fessa subinde
 corpora recrearent.

mur, exemplisque religiosorum excellentissimis admonemur ut, temporalia et terrena pro Dei amore donantes commoda, æterna et sine fine manentia studeamus adipisci bona. Quapropter noverint omnes Christi fideles præsentis scilicet atque futuri qualiter nos, per interventum spiritalis patris nostri domni videlicet papæ Benedicti, dilectissimæque conjugis nostræ Chunigundæ, nec non venerabilis Mogontinensis ecclesiæ archiepiscopi Erchanbaldi, dilectissimi nostri Babenbergensis episcopi Eberhardi, Frisingensis quoque episcopi Egilberti, maximeque ob jure et indefessum servitium venerandi Meginwerchi episcopi, ut ille nullius æmuli obprobriis subiaceat, quin plus omnibus nobis serviens, præmia honoresque plures a nobis accipiat, exemplisque nostri emolumentum, alios ad nostrum fidele provocet servitium, ad Paderburnensem ecclesiam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Kiliani martyris, nec non sancti Liborii confessoris constructæ, cui prædictus venerabilis Mechinwerchus episcopus præesse dinoscitur. quandam nostri juris curtem Hammonstedi dictam, in pago Ritlega et in comitatu Utonis comitis sitam, una cum omnibus ejus pertinentiis sive adhærentiis, in quocunque pago vel comitatu sita sint, videlicet cum vicis, villis, ecclesiis, servis et ancillis, arvis, ædificiis, terris cultis et incultis, viis, inviis, exitibus et redivis, quæsitis et inquirendis, silvis, forestibus, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris omnibus quæ rite scribi vel quoquoque modo dici possunt utilitatibus, hac nostræ auctoritatis imperialis pagina donamus ac omnium contradictione remota proprietamus, præcipientes ut in Deo dilectus nobis sæpe dictus M. episcopus liberam dehinc habeat potestatem, sui que successores, eandem curtem Hammonstedi cum omnibus appendiciis suis tenendi, possidendi seu quicquid sibi inde libeat in usum episcopatus faciendi. Et ut hæc traditio nostra ab omnibus incorrupta permaneat hanc chartam inde conscriptam manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici Romanorum (L. M.) imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius ad vicem Erchanbaldi archicapellani recognovit.

Data ix. Kal. Maii, in festivitate sancti Georgii martyris, indictione iii, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno vero domni Henrici secundi regnantis xix, imperii autem vii. Actum Babenberc.

CXIV.

Item « quamdam nostræ proprietatis forestim. »

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 80.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Si sauctarum Dei ecclesiarum loca bonis nobis a

A Deo donasti ditando extollimus, non solum vitæ nostræ longanimitatem, verum etiam regni nos prosperitatem augere speramus. Quapropter noverit omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium nostrorumque universitas præsentium scilicet ac futurorum qualiter nos, pro animæ nostræ remedio nostrorumque antecessorum, nec non et pro salute dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ imperatricis videlicet augustæ, atque per interventum Geronis Magedeburgensis archiepiscopi Dutichonisque comitis, quandam nostræ proprietatis forestim in comitatu ejusdem Dutichonis sitam, quæ initium sumit de Rothalmingahusun rectoque tramite protenditur in Vuisaram fluvium, sicque ascensum ducit in fluvium Fulda dictum, inde vero continuatim servat sui ascensus tenorem juxta eundem fluvium Fulde usque in rivum qui dicitur Grumelbichi, nec non ad oppidum quod Holihusun vocatur viam tendit, simul graditur in Othilanham et in Rechinherishusun atque ad Rothiereshusun, mox pergit ad Rikillahusun atque ad Beverbiki, sicque protenditur in viam quæ tendit ad Vulfredeskirchun, itemque in alteram viam quæ extenditur ad Gunnesburin et ad Vuicmonneshusun, sicque girando circuit quandam viam quæ pervenit usque ad prædictum oppidum Rothalmingahusun, sanctæ Paderbrunnensi ecclesiæ cui venerabilis nobisque dilectus præsul Meinwerchus præesse videtur, ad altare et reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique martyris et episcopi Kiliani ac sancti Liborii confessoris, cum omni utilitate quæ ab eadem ullatenus provenire possit, firmiter et perpetuo habendam tradimus atque concedimus, ac de nostro jure et dominio in ejusdem sanctæ Paderbrunnensis ecclesiæ jus et dominium transfundimus et delegamus; eo videlicet ordine ut nullus episcopus jam dictæ ecclesiæ ejusque successores de prædicta foresti disvestire vel inquietare præsumat. Et ut hæc nostræ auctoritatis pagina stabilis et inconcussa permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici serenissimi et invictissimi Romanorum imperatoris Augusti (L. M.).

Guntarius cancellarius vice Ercumbaldi archiepiscopi et archicancellarii recognovit.

Anno Dominicæ incarnationis 1020, indictione iii, anno vero domni Henrici imperatoris Augusti secundi regnantis xviii, imperii autem vii.

Actum xi. Kal. Junii Chnofunga feliciter. Amen

CXV.

Pæceptum Henrici imperatoris pro abbacia Prataliæ.

(Anno 1020, iii Kal. Decembris.)

[*Annal. Camaldul. I.*]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si locis Domino sanctisque ejus dicatis bona nostra damus, et ab antecessoribus nostris data confirmamus, in æternum animæ nostræ profutorum

non dubitamus. Quapropter notum esse volumus A omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, qualiter, interventu Theuzonis monachi nostri fidelis, pro remedio animæ nostræ largimur atque concedimus, prout juste atque legaliter possumus, monasterio Sanctæ Mariæ et Sancti Benedicti, quod ut [est] situm Alpibus, qui dicuntur Pratalia, juxta rivum nomine Bidentem, ad radicem montis, nomine Acuti, qui dividit Thusciam et Romaniam, quosdam mansos de jure nostri regni, mansum videlicet unum, qui vulgo dicitur Nibli de Soci, et aliam quem tenet filius presbyteri Alprandi de Soci, et Leo de Soci, et piscariam et Barricule de Soci, quem Hugo marchio per libellum dederat prædicto monasterio; alteram vero mansum, qui dicitur B Theuzonis Brussati, quem idem marchio similiter dedit; mansum quoque de sexta, unde marchio libellum fecit Winizoni Castaldo: item mansum de Ventrina, quem Leoni marchio per libellum dederat cum tribus mansis de Caprena, mansum etiam de Linaro, unum libellum habuit Bonizo; mansum quoque de Tejano, quem Winizo habet, per libellum, cum parte illius vineæ de regni nostri jure ac dominio donamus atque transfundimus in jus atque dominium prædicti monasterii de Pratalia sanctæ Mariæ et sancti Benedicti, ac Bidentem, in perpetuum, cum omnibus eorum pertinentiis, quæ vel nominari possunt, cum terris, campis, casis, vineis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, et omnibus rebus mobilibus et immobilibus; tali C tenore ut prædictus Teuzo rector ipsius monasterii sui que successores abbates inde potestatem habeant ad utilitatem ipsius monasterii faciendi quidquid lex præcipiat. Præcipientes itaque jubemus ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, episcopus, castaldus, vel aliqua nostri regni magna vel parva persona, prædicti monasterii rectorem vel suos successores abbates, de omnibus quæ supra scripta sunt divertire seu inquietare sine legali judicio præsumat. Si quis igitur hujus nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, et medietatem præfati monasterio. Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus in æternum observetur, hanc nostræ D donationis paginam manu propria confirmantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Piligrinus cancellarius vice Egerardi episcopi et archicancellarii recognovit.

Data tertio Kal. Novembris indictione tertia, anno Dominicæ incarnationis 1021, anno autem domni Henrici secundi regnantis XVIII, imperii ejus VII.

Actum Amersten.

CXVI.

Præceptum domni Henrici imperatoris Augusti, quo

(177) Hilderadum ex Burgundiæ comitibus originem traxisse tradunt Prumienses atque, Henrico impe-

prædium Butenhart Hilderado abbati Prumiensis monasterii concedit.

(Anno 1020.)

[Marten., *Ampliss. Collect.* I, 380, ex chartario Prumiensi.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis HENRICUS, divina favente clementia, imperator Augustus.

Si nostræ liberalitatis munere locis Deo dicatis quiddam beneficii conferimus, et necessitates ecclesiasticas nostro juvamine, relevamus, id nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam et ad æternam vitam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Unde pateat notitiæ omnium Christi fidelium, præsentium scilicet atque futurorum, qualiter nos, pro remedio animæ nostræ ac dilectæ conjugis nostræ Cunegundæ, et per interventum Hilderadi (177) abbatis nostri dilecti, prædium nomine *Butenhart*, in pago Hulpinæ, in comitatu Hezelin comitis situm, quod post obitum Epponis viri, et legis jure et lege, ad nostras regales et imperiales manus devenit, cum utriusque sexus mancipiis et omnibus utensilibus, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et reditibus, et omnibus appertinentiis, quæ sitis et inquirendis, quæ dici poterunt aut nominari, ad monasterium S. Salvatoris mundi, situm in loco qui dicitur Prumea, in usum fratrum Deo inibi sub regula S. Benedicti servientium, concessimus et in proprietatem donavimus, ut per omnia succedentium temporum curricula eidem monasterio absque omnium mortalium contradictione firmum atque stabile in æternum permaneat. Et ut hæc nostræ concessionis traditio omni tempore stabilis et inconvulsa permaneat, hanc imperialis præcepti paginam inde conscribi, et, manu propria confirmantes, propria sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Witharius cancellarius vice Erchanbaldi archiepiscopi recognovi.

Data v Kalendas Octobris, indictione III, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno autem domni Henrici secundi regnantis XVIII, imperii vero ejus VII.

Actum *Hamerstein* feliciter. Amen.

CXVII.

Immunitas Henrici II imperatoris.

(Anno 1020, 3 Maii.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.* n. 347.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Constat nos, divina dispensante gratia, cæteris supereminere mortalibus: unde oportet ut, cujus

ratori in primis charum, obiisse post annos regiminis octo, anno 1026.

mur, exemplisque religiosorum excellentissimis admonemur ut, temporalia et terrena pro Dei amore donantes commoda, æterna et sine fine manentia studeamus adipisci bona. Quapropter noverint omnes Christi fideles præsentis scilicet atque futuri qualiter nos, per interventum spiritalis patris nostri domni videlicet papæ Benedicti, dilectissimæque conjugis nostræ Chunigundæ, nec non venerabilis Mogontinensis ecclesiæ archiepiscopi Erchanbaldi, dilectissimi nostri Babenbergensis episcopi Eberhardi, Frisingensis quoque episcopi Egilberti, maximeque ob juge et indefessum servicium venerandi Meginwerchi episcopi, ut ille nullius æmuli obprobriis subjaceat, quin plus omnibus nobis serviens, præmia honoresque plures a nobis accipiat, exemplisque nostri emolumenti, alios ad nostrum fidele provocet servicium, ad Paderburnensem ecclesiam in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique Kiliani martyris, nec non sancti Liborii confessoris constructæ, cui prædictus venerabilis Mechinwerchus episcopus præesse dinoscitur. quandam nostri juris curtem Hammonstedi dictam, in pago Rittega et in comitatu Utonis comitis sitam, una cum omnibus ejus pertinentiis sive adhærentiis, in quocunque pago vel comitatu sita sint, videlicet cum vicis, villis, ecclesiis, servis et ancillis, areis, ædificiis, terris cultis et incultis, viis, inviis, exitibus et redivis, quæsitis et inquirendis, silvis, forestibus, venationibus, aquis, piscationibus, molis, molendinis, rebus mobilibus et immobilibus, ac cæteris omnibus quæ rite scribi vel quoquoque modo dici possunt utilitatibus, hac nostræ auctoritatis imperialis pagina donamus ac omnium contradictione remota proprietamus, præcipientes ut in Deo dilectus nobis sæpe dictus M. episcopus liberam dehinc habeat potestatem, sui que successores, eandem curtem Hammonstedi cum omnibus appendiciis suis tenendi, possidendi seu quicquid sibi inde libeat in usum episcopatus faciendi. Et ut hæc traditio nostra ab omnibus incorrupta permaneat hanc chartam inde conscriptam manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici Romanorum (L. M.) imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius ad vicem Erchanbaldi archicapellani recognovi.

Data ix. Kal. Maii, in festivitate sancti Georgii martyris, indictione iii, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno vero domni Heinrici secundi regnantis xix, imperii autem vii. Actum Babenberc.

CXIV.

Item « quamdam nostræ proprietatis forestim. »

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 80.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Si sauctarum Dei ecclesiarum loca bonis nobis a

A Deo donasti ditando extollimus, non solum nostræ longanimitatem, verum etiam regni prosperitatem augere speramus. Quapropter omnium sanctæ Dei ecclesiæ fidelium nostrorum universitas præsentium scilicet ac futurorum liter nos, pro animæ nostræ remedio nostrorum antecessorum, nec non et pro salute dilectæ regis nostræ Cunigundæ imperatricis videlicet stæ, atque per interventum Geronis Magedeburgensis archiepiscopi Dutichonisque comitis, quæ nostræ proprietatis forestim in comitatu ejus Dutichonis sitam, quæ initium sumit de Rothgahusun rectoque tramite protenditur in Vufluvium, sicque ascensum ducit in fluvium dictum, inde vero continuatim servat sui astenorem juxta eundem fluvium Fulde usque in qui dicitur Grumelbichi, nec non ad oppidum Holihusun vocatur viam tendit, simul gradum Othilanham et in Rechinherishusun atque a thiereshusun, mox pergit ad Rikillahusun atque Beverbiki, sicque protenditur in viam quæ tenet Vulfredeskirchun, itemque in alteram viam extenditur ad Gunnesburin et ad Vuicmonnesl sicque girando circuit quandam viam quæ pergit usque ad prædictum oppidum Rothalmingal sanctæ Paderbrunnensi ecclesiæ cui venerabilis nobisque dilectus præsul Meinwerchus præses detur, ad altare et reliquias sanctæ Dei genitricis Mariæ sanctique martyris et episcopi Kiliani sanctique Liborii confessoris, cum omni utilitate quæ eadem ullatenus provenire possit, firmiter et perpetuo habendam tradimus atque concedimus, nostro jure et dominio in ejusdem sanctæ Paderbrunnensis ecclesiæ jus et dominium transferimus et delegamus; eo videlicet ordine ut nullus homo pum jam dictæ ecclesiæ ejusque successores de dicta foresti disvestire vel inquietare præsumat ut hæc nostræ auctoritatis pagina stabilis et invulsa permaneat, eam manu propria robot sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Henrici serenissimi et invictissimi Romanorum imperatoris Augusti (L. M.).

Guntarius cancellarius vice Ercumbaldi episcopi et archicancellarii recognovit.

D Anno Dominicæ incarnationis 1020, indictione anno vero domni Henrici imperatoris Augusti cundi regnantis xviii, imperii autem vii.

Actum xi. Kal. Junii Chuofunga feliciter. An

CXV.

Pæceptum Henrici imperatoris pro abbate Prataliæ.

(Anno 1020, iii Kal. Decembris.)

[*Annal. Camaldul.* I.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si locis Domino sanctisque ejus dicatis nostra damus, et ab antecessoribus nostris confirmamus, in æternum animæ nostræ profi

non dubitamus. Quapropter notum esse volumus A omnibus fidelibus nostris, præsentibus scilicet atque futuris, qualiter, interventu Theuzonis monachi nostri fidelis, pro remedio animæ nostræ largimur atque concedimus, prout juste atque legaliter possumus, monasterio Sanctæ Mariæ et Sancti Benedicti, quod ut [est] situm Alpibus, qui dicuntur Pratalia, juxta rivum nomine Bidentem, ad radicem montis, nomine Acuti, qui dividit Thusciam et Romaniam, quosdam mansos de jure nostri regni, mansum videlicet unum, qui vulgo dicitur Nibli de Soci, et aliam quem tenet filius presbyteri Alprandi de Soci, et Leo de Soci, et piscariam et Barricule de Soci, quem Hugo marchio per libellum dederat prædicto monasterio; alteram vero mansum, qui dicitur B Theuzonis Brussati, quem idem marchio similiter dedit; mansum quoque de sexta, unde marchio libellum fecit Winizoni Castaldo: item mansum de Ventrina, quem Leoni marchio per libellum dederat cum tribus mansis de Caprena, mansum etiam de Linaro, unum libellum habuit Bonizo; mansum quoque de Tejano, quem Winizo habet, per libellum, cum parte illius vineæ de regni nostri jure ac dominio donamus atque transfundimus in jus atque dominium prædicti monasterii de Pratalia sanctæ Mariæ et sancti Benedicti, ac Bidentem, in perpetuum, cum omnibus eorum pertinentiis, quæ vel nominari possunt, cum terris, campis, casis, vineis, pratis, pascuis, silvis, aquis aquarumque decursibus, et omnibus rebus mobilibus et immobilibus; tali C tenore ut prædictus Teuzo rector ipsius monasterii sui que successores abbates inde potestatem habeant ad utilitatem ipsius monasterii faciendi quidquid lex præcipiat. Præcipientes itaque jubemus ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, episcopus, castaldus, vel aliqua nostri regni magna vel parva persona, prædicti monasterii rectorem vel suos successores abbates, de omnibus quæ supra scripta sunt divertire seu inquietare sine legali judicio præsumat. Si quis igitur hujus nostri præcepti violator extiterit, sciat se compositurum auri optimi libras centum, medietatem cameræ nostræ, et medietatem præfato monasterio. Quod ut verius credatur, et diligentius ab omnibus in æternum observetur, hanc nostræ D donationis paginam manu propria confirmantes sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Piligrinus cancellarius vice Egerardi episcopi et archicancellarii recognovit.

Data tertio Kal. Novembris indictione tertia, anno Dominicæ incarnationis 1021, anno autem domni Henrici secundi regnantis XVIII, imperii ejus VII.

Actum Amersten.

CXVI.

Præceptum domni Henrici imperatoris Augusti, quo

(177) Hilderadum ex Burgundiæ comitibus originem traxisse tradunt Prumienses atque, Henrico impe-

prædium Butenhart Hilderado abbati Prumiensis monasterii concedit.

(Anno 1020.)

[Marten., *Ampliss. Collect.* I, 380, ex chartario Prumiensi.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis Henricus, divina favente clementia, imperator Augustus.

Si nostræ liberalitatis munere locis Deo dicatis quiddam beneficii conferimus, et necessitates ecclesiasticas nostro juvamine, relevamus, id nobis et ad mortalem vitam temporaliter transigendam et ad æternam vitam feliciter obtinendam profuturum liquido credimus. Unde pateat notitiæ omnium Christi fidelium, præsentium scilicet atque futurorum, qualiter nos, pro remedio animæ nostræ ac dilectæ conjugis nostræ Cunegundæ, et per interventum Hilderadi (177) abbatis nostri dilecti, prædium nomine *Butenhart*, in pago Hulpinæ, in comitatu Hezelin comitis situm, quod post obitum Epponis viri, et legis jure et lege, ad nostras regales et imperiales manus devenit, cum utriusque sexus mancipiis et omnibus utensilibus, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, silvis, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et reditibus, et omnibus appertinentiis, quæ sitis et inquirendis, quæ dici poterunt aut nominari, ad monasterium S. Salvatoris mundi, situm in loco qui dicitur Prumea, in usum fratrum Deo inibi sub regula S. Benedicti servientium, concessimus et in proprietatem donavimus, ut per omnia succedentium temporum curricula eidem monasterio absque omnium mortalium contradictione firmum atque stabile in æternum permaneat. Et ut hæc nostræ concessionis traditio omni tempore stabilis et inconvulsa permaneat, hanc imperialis præcepti paginam inde conscribi, et, manu propria confirmantes, propria sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Witharius cancellarius vice Erchanbaldi archiepiscopi recognovi.

Data v Kalendas Octobris, indictione III, anno Dominicæ incarnationis 1020, anno autem domni Henrici secundi regnantis XVIII, imperii vero ejus VII.

Actum *Hamerstein* feliciter. Amen.

CXVII.

Immunitas Henrici II imperatoris.

(Anno 1020, 3 Maii.)

[Dronke, *Cod. diplom. Fuld.* n. 347.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Henricus divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Constat nos, divina dispensante gratia, cæteris supereminere mortalibus: unde oportet ut, cujus

ratori in primis charum, obiisse post annos regiminis octo, anno 1026.

nisi advocatus ecclesie ab abbate et fratribus in defensorem electus et ab episcopo constitutus; eo videlicet tenore ut, jure contentus ecclesie, cum precepto et consilio abbatis omnia faciat atque disponat. Si quis autem hoc nostre imperialis confirmationis edictum aliqua presumptione infringere tentaverit, centum librarum examinati auri ad nostrum pondus compositione multetur, ut quinquaginta nostre camere persolvat, quinquaginta eidem Ecclesie quam ausu temeraria inquietare presumpsit. Et, ut hæc confirmatio verius credatur stabilisque et inconvulsa omni tempore habeatur, hanc imperialis edicti paginam inde conscribi, et manu propria confirmantes, sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum domni Henrici (L. M.) Romanorum invictissimi imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovit.

Datum xviii. Kal. Febr., indict. vi, anno Dominicæ incarnationis 1023, anno vero domni Henrici secundi regnantis xxi, imperii autem ejus ix.

Actum Paderbrunnon feliciter. Amen.

CXXXVI.

S. Henricus Paderbornensi Ecclesie prædia quædam confert.

(Anno eodem.)

[*Ibid.*, p. 84.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si venerabilia Ecclesiarum Dei loca ditare ac sublimare studuerimus, nobis id regni que nostri statui profuturum esse minime dubitamus. Quapropter noverit omnium Christi fidelium nostrorumque universitas qualiter nos, pro remedio anime nostre dilectissimæque conjugis nostre Cunigundæ videlicet imperatricis Augustæ atque parentum nostrorum, nec non pro animabus fidelium nostrorum quorum ibi corpora requiescunt, Erphonis scilicet comitis atque Cononis, monasterio nostro Cofunga nominato, in honorem Domini Salvatoris sanctæque ejus Genitricis, nec non victoriosissimæ crucis atque beati Petri apostolorum principis constructo, ad usum sanctimonialium ibidem Deo servientium, quoddam nostri juris prædium Hardinghuson dictum, situm in pago in comitatu vero comitis, cum omnibus ejusdem prædii pertinentiis, terris videlicet cultis et incultis, curtificiis, areis, ædificiis et mancipiis utriusque sexus, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis vel inquirendis, cæterisque omnibus, quæ quomodocumque dici sive scribi possunt, utilitatibus ad ipsum prædium pertinentibus, per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur, et de nostro jure ac dominio in ejus jus et dominium omnino transfundimus; ea videlicet ratione ut ipsius ecclesie venerabilis abbatissa Ota sibi que posthinc succedentes liberam habeant de

A eadem proprietate ejusque pertinentiis quidquid eis placuerit ad usum ecclesie faciendi potestatem, omnium hominum regni nostri contradictione remota. Et, ut hæc nostre ingenuitatis auctoritas stabilis ac inconvulsa omni posthinc permaneat tempore, hoc imperiale præceptum inde conscriptum manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Henrici Romanorum invictissimi (L. M.) imperatoris Augusti.

Guntherius cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovit.

Datum xix Kal. Febr., indict. vi, anno Dominicæ incarnationis 1023; anno vero domni Henrici secundi regnantis xxi, imperii autem ejus ix.

Actum Paderbrunnon feliciter. Amen.

CXXXVII.

Decretum S. Henrici II imperatoris.

(Anno 1024, 9 Mart.)

[*Dronk, Cod. diplom. Fuld.*, p. 348.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HENRICUS divina favente clementia Romanorum imperator Augustus.

Omnibus fidelibus, tam presentibus quam futuris, notum fore cupimus qualiter assidua proclamatio nostras aures inquietabat ob innumeras et frequentes contentiones quæ semper erant inter Vuldensem et Herveldensem familiam, quæ in tantum convalescunt ut etiam innumerabilia inter se fierent homicidia, et inde maximum detrimentum utraque pateretur Ecclesia. Quapropter ne talis ac tantæ presumptionis audacia sine digna ultione inter utrasque familias diutius remaneret, cum consensu et consilio utrorumque abbatum, Richardi Vuldensis et Arnolti Herveldensis, aliorumque fidelium nostrorum, per hujus chartulæ præceptum tale constituimus decretum: ut primum omnis injustitia quæ jam per multa tempora ex utraque parte incorrecta remanserat, ab advocatis et præpositis illorum utrimque pleniter corrigatur; et deinceps, si quis ex familia utriusque ecclesie aliquem servorum vel sancti Bonifacii vel sancti Wigberti insequitur, et ausu temerario et armata manu ad occidendum vel ad deprædandum ejus curtem sive domum infregerit et eum impugnaverit, et si ille aut aufugerit aut si forte domi non fuerit vel quoquomodo ab ejus potestate sive impugnatione se liberaverit, illi qui hujus audaciæ et invasionis dux et princeps fuerit, tollantur corium et capilli, et insuper in utraque maxilla ferro ad hoc facto etiam candenti bene cratetur et comburatur, reliqui ejus sequaces cute et capillis priventur. Si autem ibi occiditur, omnes qui hujus homicidii seu invasionis participes sunt supradictæ pænæ subiaceant. Et si ex una familia sunt ille qui occiditur et illi qui occidunt, omnes singulariter weregeldum occisi et omne debitum, sicut hactenus fecerunt, propriæ Ecclesie persolvant. Si autem ille qui occiditur ex una familia est et illi qui occidunt ex alia, auctor homicidii solus pro omnibus were-

geldum persolvat. Et in quocumque loco aut ex una aut ex alia familia aliquis occiditur, nisi ille qui homicidium facit probabiles testes habeat aut per ferrum candens hoc probare valeat, quod ob aliam causam non fecisset nisi quod de impugnatione ipsius aliter vivus effugere non potuisset supradictæ pœnæ subiaceat. Si autem hoc probare potest, nihil patiatnr nisi quod hactenus ipsa Ecclesia pro lege habuit. Istud constitutum advocatus in cujus advocacione hoc evenerit, cum scientia utrorumque abbatum, in præsentia nuntiorum illorum fideliter adimpleat. Si vero advocatus, aut mercede conductus aut misericordia motus, aliqua calliditate hoc decretum avertere voluerit, gratia nostra et advocacione careat, nisi supra sacras reliquias hoc adfirmare audeat quod homicidam seu invasorem nusquam acquirere possit, et tamen quam citissime poterit adquirat. Et si ipse in cujus advocacione hoc evenerit reum acquirere non poterit vel noluerit, fideles alterius abbatis, si possint, adquirant et ad prædictam pœnam, præsentibus nuntiis utrorumque abbatum, adpræsentent. De camerariis vero et pincernis aliisque honoratis utrorumque abbatum servitoribus hoc constituimus, ut, si quid tale aliquis illorum fecerit prædictæ pœnæ subiaceat secundum arbitrium abbatis vel x libris denariorum redimatur. Et hoc volo firmiterque præcipio ut rem semel bene ac recte diffinitam nullus iterare audeat vel renovare. Si autem prædicti abbates hoc decretum adnullare cupiunt, mihi vel meo successorii ii libras auri uterque persolvat, conatum tamen suum non perficiant. Et, ut hæc constitutio stabilis et inconvulsa permaneat, sigilli nostri impressione hanc chartam insigniri jussimus.

Signum domni Heinrici Romanorum invictissimi imperatoris (M) Augusti(S)

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovit

Data est anno Dominicæ incarnationis 1024, regnante Heinrici imperatore Augusto annos xxii, imperii vero ejus anno xi, indictione vii.

Data in vii Idus Martii.

Actum feliciter Babenberc.

CXXXVIII

738. *Traditio Heinrici II imperatoris.*

(Anno 1024, 26 Junii.)

[Dronke, *ubi supra*, p. 349.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS, divina favente gratiæ clementia, Romanorum imperator Augustus.

Quoniam nostrum est de bonis nobis divinitus collatis præcipue sanctas ditare ecclesias, eidem devotioni licet perpauca munera, pia tamen, nostro præsto est voluntas in Domino qui dat præmia pro bona voluntate. Quapropter Christi [fidelium] nostrique noverit universitas qualiter nos, pro remedio animæ nostræ, per interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Cunigundæ imperatricis Augustæ, necnon et fidelis nostri Richardi Fuldensis abbatis,

A comitatum Stoddenstat situm in pago Moyngowe Fuldæ ad altare sancti Bonifacii tali jure talique constitutione quali et debet, et a principio ab omnibus sibi placitis prælatis hucusque est habitus in potestate prædicti abbatis, sine alicujus contradictione donavimus; ea videlicet ratione ut ipsi suique successores, sicut de cæteris ejusdem abbatiæ bonis dehinc liberum habeant arbitrium quoquomodo, desuper præcipiendi seu quodlibet utile prædictæ ecclesiæ inde faciendi. Hoc tantum caveant abbates præfati monasterii, ne vel religio monasticæ consuetudinis suis temporibus cassetur, vel cura animarum sibi commissarum periclitetur, vel alimenta Deo ibidem servientium rarecant, ob hoc maxime quod Deo collata patrimonia et decimationes ecclesiarum laicorum manibus tradita polluuntur, illique Deo culpabiles inveniuntur qui pro nihilo habent quod peccata hominum super se oneraverunt. Illi enim qui terrena patrimonia Deo et sanctis conferunt, de peccatis suis exonerantur: illi vero qui oblationes fidelium recipiunt, et ea quæ Deo debentur et ad Dei servitium traduntur rursus ad sæcularem pompam et superbiam exercendam concedunt, oneraria peccata super se duplicant. Unde consulimus et præcipimus ut modus his ponatur et terminus. Inter hæc tamen unum medium est. Oportet ut in ecclesiis multæ sint facultates et maxime in Fuldensi, quia, cui plus committitur, plus ab eo exigitur. Multa enim debet dare servitia et Romanæ et regali curiæ propter quod scriptum est: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, et quæ sunt Dei Deo.* Quapropter consulant sibi et præveniant scandala antequam fiant, habeantque secum quæ Deo offeruntur, nec abjiciant incassum; quia cito veniet tempus quando mundus recipit quod Deo dedit, et monasteria quæ jam sunt in abundantia prima erunt in rapina, ut fiat quod Salvator ait: *Abundante iniquitate, refrigescet charitas multorum.* Præcipimus ergo sub distinctione divini judicii ut omnes traditiones regum et decreta apostolicorum atque oblationes fidelium sub tuta custodia teneantur et fideliter observentur. Et, ut hæc traditionis et præceptionis auctoritas stabilis et inconvulsa omni tempore permaneat, hanc paginam conscribi et sigillo nostro eam jussimus insigniri.

Signum domni Heinrici invictissimi Romanorum Augusti imperatoris.

Datum vi Jul., indict. vi.

Actum Goslariæ feliciter. Amen.

CXXXIX

S. *Henricus Ecclesiæ Novariensis privilegia et possessiones confirmat et auget.*

(Anno 1024.)

[Apud Baronium, *Annal. eccles.* ad an. 1014.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, HEINRICUS, divina ordinante clementia, Romanorum imperator Augustus.

Dum fidelium petitionibus nostræ imperialis celsitudinis assensum præbuerimus, eos nostro servitio

promptiores ac devotiores esse minime dubitamus. Quapropter cunctorum Ecclesie catholice fidelium nostrorumque, tam presentium quam futurorum, solertia recognoscat Petrum, venerabilem virum, sancte Novariensis Ecclesie episcopum, nostrumque fidelem, qui nostre fidelitatis causa multa sustinuit, famem videlicet, sitim, aestus et frigus, et insuper et glaciosas rupes collesque satis asperos, nudis pedibus, persequentibus inimicis fugiendo superavit; qui etiam nunc presentialiter multa damna, Harduico devastante recepit: nam [ecclesie illius sunt depradate, castra disrupta, domus eversae, vineae incisae, arbores decorticate, insuper plebes ipsius et curtes ab Harduico pro beneficio suisque inimicis date sunt; nostram imperialem adisse excellentiam, quatenus, pro sui laboris recompensatione et suorum damnatorum restauratione, quemdam comitatulum, qui in valle Auxula infra ipsius episcopatus parochiam adjacere dignoscitur, predictae ecclesie Novariensi, cum omnibus functionibus quae de ipso comitatu publicae parti pertinent, concederemus. Nec non etiam deprecatus est nos ut quamdam plebem, quam olim malo ordine et injusta ratione sua perdidit ecclesia, quae sita est in villa quae nominatur Trecate, non adeo procul a civitate, curtem quoque, quae Gravanola dicitur, quondam ipsius episcopi continentem, sed nunc injuste pervasa esse dignoscitur, suae Ecclesie restitueremus.

Itaque dignum est ut sui laboris praenominatus praesul retributionem a nobis suscipiat. Et, quoniam justam est ut supra nominata plebs atque curia jam dicta suo restituatur episcopatu; et ut alii nostri fideles, hoc cognoscentes, nostrae fidelitati amplius stabiliantur: ejus precibus annuentes, jam dictum comitatulum a nostro jure in ejus ecclesiae potestatem omnino transfundimus et perdonamus, et praefatam plebem atque curtem per hoc nostrae auctoritatis praecipuum jam supradictae Novariensi ecclesiae reddimus et concedimus, cum omni districtu et teloneis, piscationibus, quae in flumine Toxo, in illis scilicet locis ubi ipsa Ecclesia ex utraque fluminis tenet parte; et cum venationibus, seu omnibus rebus quae ad publicam partem ex eodem comitatu exigi possunt, cum capellis, domo, curtilli, massaritiis, casis, sediminibus, campis, pratis vineis, pascuis, silvis, stallariis, salicetis, paludibus, aquis, aqua-

rum decursibus, molendinis, piscationibus, cultis et incultis, divisis et indivisis, terminis, concessionibus, piscariis, compariciis aliisque universis redhibitionibus, cum servis et ancillis, et aldianibus, et aldianis utriusque sexus, cum omnibus, quae dici aut vocari possunt, ad jam dictam plebem vel curtem pertinentibus, vel respicientibus. Nec non et portum de Bestagno eidem plebi pertinentem, quem gloriosissimus avunculus noster Otto major supradictae sedi per praecipuum concessit; ita ut nullus marchio, comes, vicecomes, schuldasius ejus, seu quaelibet magna parvaque persona homines jam dicti comitatus, seu plebis, vel curtis audeat distringere, aut intra ipsum comitatum aliquid praesumat exigere, vel paratos facere, nec ullas redhibitiones acquirere, sed liceat memorato praesuli suisque successoribus jam saepe dictum comitatum cum supradicta plebe vel curte tenere, et omnes homines ipsius comitatus, sive ipsius plebis seu curtis, per se vel suum legatum distringere, sicut per nos vel nostrum missum distringendi essent, et omnia quae de ipso comitatu ad publicam partem pertinent, vel inde exigi possunt, et praetaxatam plebem de Trecate, atque curtem de Gravalona cum omnibus suis appendiciis vel pertinentiis habeat, teneat firmiterque possideat, tam ipse quam successores illius, qui illam, Deo favente et disponente, ipsius sedis cathedram suscepturi sunt, omni nostra nostrorumque successorum regum et imperatorum et omni hominum contradictione vel diminutione remota. Si quis igitur hoc nostrae concessionis praecipuum nefarie ausu temerario violare praesumpserit, centum libras auri optimi componere cogatur, medietatem palatio nostro, et medietatem Novariensi ecclesiae, ejusque rectori, qui pro tempore inibi habebitur. Et hoc ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria subter confirmantes, sigillique nostri impressione jussimus insigniri.

Signum Domini Henrici, serenissimi invictissimi imperatoris Augusti.

Datum anno incarnationis Dominicae 1024, indictione duodecima, anno vero regni domini Henrici imperatoris Augusti 13, imperii anno primo.

Actum Trucutanæ faciliter. Amen.

SANCTI HENRICI CONCIO

Habita in concilio Francfordiensi, pro constitutione episcopatus Bambergensis anno 1006 celebrato

(Mansi, Conc. XIX, 289.)

Domini, et Patres a mea parvitate huc asciti convenistis, et quamobrem vos ascierim, aperiam, precorque omnium clementiam ut in his quae divina

gratia mihi, ut spero, inspiravit, pro ejus amore faveatis. Nam, quia in sobole habenda nulla mihi spes superest, Christum haeredem elegi, episcopa-